

НЯСВІЖСКІЯ КАЕТЫ

ЁДАВЎЦІ АІ ХЎ,
ЅЊÒÀÐÛ ХІ À - Ё²ÒÀÐÀÒÓЃІ Û ХÀЊÎ Î ²Њ

1
2019

ËP ÖÛ BÍ ÀÀÀ ÒÀÌ Î ËB

Àäø òí àé³ ñààñ ääç³ í àà èðààì ,
Òààð çì ýí çñý ñàì í à çýì è³,
Ðýàèà ñ, í í ý çæí òòí çñì àì çí àà,
B è ààçí àé í àø ù ì ðí àé³ æù è³,

B è àðàé³ òòò ñàýè³, æàé³,
B è ñí ýààé³ òàì ÷ù è³ òòò
B è ó æí ðñòèàé ààéí à ààýààé³
Àí ñü çà àýòù , çà ààöüèàçñé³ èóò

À öýí àð í çáú í á òðýáà
Í ç çýì è³ í àì ç í ç òèààà,
Äù ÷àì òñüò³ ñýðòà çñ, ààé³òü,
Àí ààñþ èü í àà ààèüí çí ì í èàì
Ëp öü ýí ààà òàì í èý
Í çáú ì ì í í çè àà÷í àñò³ ñàà³òü.

Òòò í ààí èàè æù öö, à³ðàààèà,
Òòò ñòàýè³ í àçñþ èü òòòàððù ,
Ðàì çòí þ ðàáí òà çñé³í àèà
² è³í àèà àà ì í çí ýé í àðù .

Ðàçàáí àöòà àðàòù àà ì èóàà,
Ë³í á àí èàì ààèí è ì ðí ñòà òàé,
Í àòòà èðí ÷ù öü ç èàñí þ àà èóàà,
Í àòòà àðýáà àýçá í à òàðòàè...

Ñ, í í ý æ àú éäç³, æéýí ü í ààí èàè,
Í ç çà ø òí í á ç÷ýí çø àí èàì ,
Í àààò í í ò çàáðàèèà ñàèàçþ .
Ò èüè³ àòí àà í àà ì í èàì
Ëp öü ýí ààà òàì í èý
Àòí ó áàèààà÷í óþ ñààþ .

Ñò àí çñèàç Ñóúí çè.

Ëp öü ýí ààà ò àì í èý - àäç³í àà àðýáà, ýèí á
àòàèèèà àà àýè³èèàà (ì í æ à ñýäç³á ç 15)
òòò àðñèí àà ì àñ³àà Èóé³è èàèý Ñàéèàà³÷, ² çñ, ³
í ýì à çæ í èàì ó í ç çñì ì í í ç³òü, í ç ðàñèàçàòü
í àø ò à, í ç í àààò ñòàì ó í àì àèýáàòü ò àà Èóé³èà.

Òàì í èý ñò à³òü, àèà ýí à í á ðàñèàè à, í á
í àì àèþ á, í á í àì çø à.

Ì ù òàòàé³ í à÷àòü ì ðààèò ì àà í àçààé
“Æù ààý à³ñòí ðù ý”, ó ýè³ çàì çñàòü òñì àì çí ù
(àçáú , , à³à ýà, ò í òà) àçáñýò³ ñàì ù ò ñòàððù ò
æù òàðí ç ðà, í à ì ðà çòí ýá çèàñí àà ç³òí çò ñýì àé
æù öö, í à ì ðàòýäó ÒÒ ñòààñ ääçý. Ì àéòèü
çá³ðàé³ñý ç ÷àñàì , ñí çñàì , ààñòàèýàáí í àì , ààí á
ç í àì à÷áí ù ò àçáñýò³ ççýè³ áü ì àì àðé³.

Òàì ó áú ðàø ù è³, ì àéòèü ýø ÷ýì ù æù áú ý,
òýðì çí í àà çàñí àààòü èðàýçí àç÷ù , à³ñòàððù ÷í à-
è³òàðòòòðí ù ÷àñí ì çñ ì àà í àçààé “Í ýñà³æñé³
èààòü”, èàá ì àñí àòü çàì çñàòü òí á, ø òí ì ì í í çí
ñàì ³, ø òí çì í æàì ì à÷òü, çí àéñò³, ì àðàèèàñò³;
èàá ì àì ýöü í àø à í á ì àç÷àèà, ýè òàý òàì í èý, à
ì àæà ì àðàààòü ì óàðàñòü áú èü ò ì àèàèáí í ýç
í àø ù ì í àø ÷ààèàì .

Àèà ø òí çà “èààòü”, ààéòèü ýí ù ççýè³ñý?
Ñèí àà “èààò” áú òààèà í à Ì ýñà³æ÷ù í á àà
60-ò ààá ç 20-àà ñòààñ ääçý³ áààçí à÷àèà ì ðí ñòù
ñø ù òàé. Ì àñòí í àà ø èí èüí ù ý ñèí áú “ñø ù òàé”
³ “òàðòààü” áú òàñí çè³ “èààò”, ³ ñèí àà ì à÷àéí
çàáú ààòòà. Ó í àì ýö³ æù òàðí ç á, ñè³ Ñàéèàà³÷ù
çàòàààèàñý ñòýí èà ç æù ööý, èàé³ áààèà ì ðù èø èà
ç ñýèü ì àà ³ ì àì ðàñ³èà “èààò”. Ì àèààý³ çæí
“áó÷í í àý” ì àààç³í ø ÷ù òà ñèí àà òàéí àà í á ààà-
èà, à ì ðù ñòí ù ì í àðí á ì ààèàçààòü í á ñí ýø àçñý,
÷àèàþ ÷ù, ø òí ç òààñ òü ðéó áú éàçá. Èàò áààéà
çñ, -òàé³ èóí çèà, à ì ù ì àì çæ ñèí ààì ³ “òðí í çèà”,
“áí àèù”, “çàì çñü” áú áðàè³ ñèí àà “èààòü”.
Ñèí àà “èààò” ó ì í èüñèàé ì í àà ì àçí à÷áí à ýè
ñàñòàðýèàà ³ áí èüø í á çæù àààòòà. Ì àòí àç³òü
ýí ì í ààçá ç çðàèüýí ñèàé ò³ òðáí òóçñèàé ì í áú .
À ì ù ì à÷ù í ààì ààðààæýí í á í àø àé ì àì ýö³ ç
ààðààæýí í ý í àø ààà çàáú òààà ñèí àà “èààòü”.

Í àçàà áú çí à÷ù èà ³ ò í ðì ó ÷àñí ì çñà.
Óí ðì à ñàì àý ì ðí ñòàý - áàç òñýèàé òýì àòü ÷í àé
ì ðù àýçè³ ³ ñòðí à³ò ðóáðù è. B è³ý ì àòýðù ýèù
çààñòà ì ààðù òòàààòü, òù ý ³ çáòü ó í òí àð.
Çðýø òü , ñòü ó Í í èüø ÷ù “Zeszyty historyczne”
 (“À³ñòàððù ÷í ù ý ñø ù òè³”). Àèà ç í àñ áóáòü
“èààòü”.

× àñí ì çñ ñí èàì ààáí ù ýè ýèàèòðí í í ù,
èáí òàáú ì ðààòèò áóáçá áú òí àç³òü ó ðýæù ì á
Í ÆÓ àäç³í ðàç í à èààðòàé ³ ðàçí ýø ÷àòòà í á
ñàì ù ò ðí çí ù ò ñàéòàð. Èí æí ù çí í æà ñàì ðàç-
àðóèàààòü ñàáá ì àì ýðí áóþ áàðñþ .

Ñò àí çñèàç Ñóúí çè.

Нясвіжскія

Гісторыя...

Яна шануе кожную асобу,

І кожны штрых, і летаніс, і дату...

Кастусь Жук, Затур'я.

каеты

Краязнаўчы, гістарычна-літаратурны часопіс. Першы год выдання

№ 1

СТУДЗЕНЬ-САКАВІК

2019 г.

У НУМАРЫ:

Стар. 2. Уступ.

Стар. 3. Нясвіжская тысяча.

Стар. 6. Гістарычны каляндар.

Стар. 9. 100 гадоў Нясвіжскаму паўстанню.

Стар. 10. Нясвіжскія юбіляры:
Гжэгаж Каласоўскі,
Анатоль Майсеня.

Стар. 20. Радзівілы.

Стар. 26. Наваградскія правінцыі.

Стар. 32. Стваральнік Нясвіжскай
гімназіі.

Стар. 38. Родны кут я пакінуў...

Стар. 63. Даніна памяці.

Стар. 68. Пра Сымона Буднага.

Стар. 70. Запорожац як машына часу.

Дызайн вокладкі Валерыя Дранчука.

Мы просім ўсіх, хто мае цікавыя матэрыялы па гісторыі Нясвіжчыны дасылаць іх на
E-mail: kajety@list.ru

Аўтары цалкам адказныя за гістарычную дакладнасць сваіх матэрыялаў

На правах электроннага
рэсурса

Заснавальнік:
Нясвіжская раённая
арганізацыя Грамадскага
аб'яднання "Таварыства
беларускай мовы імя
Францішка Скарыны"

Рэдкалегія:
Дранчук Валер ,
Качановіч Леанід,
Плакса Наталля,
Суднік Станіслаў

Тэхнічны рэдактар
Суднік
Станіслаў Вацлававіч

АДРАС РЭДАКЦЫІ:
kajety@list.ru

АДРАС САЙТА:
<http://nslowa.by>
<http://pawet.net>

9,5 друк. аркушаў

Часопіс падпісаны да друку
25.03.2019 г.

Àððàã³y, ø à í î ç í û y ÷ ù ò à ÷ ù !

Í àð ø ày. Àaðàã³òü ààà-ðíí÷-ùý ñòáí ù ³ çñâ 5 áðàíàç Íyñâ³æ. Ñ, ííyç äýðààà ì ààí ò³-àà àáíó òíëüé³ çàðààáíóþ Ñëóó-éóþ áðàíó. ² òíá ÷-àñðéíàà çà-èàíáíóþ, ìðùñùíáíóþ áíëüø ýê íà ààà ì àðð ù áü ø ýé òóíàà-ìáíðà.

Àðóàã³y. Í àáóààààòü ì àððí Íyñâ³æ - Ì³ð. Íà ìàðø ù ì áëyà, ø òíñüó³ íààñyààëüíàà, çà ì àæàí³ çýçéáííy. Àáíàé ó äýð ù ì áà÷ó ñàíðàçáíóþ ì ýóó ³ ñýíñ: ì àêñ³ì àëüíà çáé³ç³òü ààà à³ñðàðð÷-í ù ý àñýðíàé³ ç Ñónáàð-íàé ñííà÷-ù í ù UNESCO. Èàé³ íà òíá, òàéíá "ì àððí" íàø ù ì ðíàé³ ç ñàíé ÷-àñ ìðàééàé³ - ìàççáí í ù

Àðàþ çñ³ð Ààñ ó ííààé ýèàñ³ - ÷ ù ò ÷ ÷ í ç ³ ñòààðàëüí³éàç ííàààà ³ í òàððí àò ù éíààà ðýñóðñó íà Íyñâ³æ÷-ù íá. Õñ³ çàçñ, äü èàçàç ³ èàæó, ø òí ÷-àñ áyæ ù òü òððàí, íà òóðèà, ³ íà àæéàã³ç³ø ñý, ýê ì í íààà àà ù òíàç³òü íà ³ í ø ù ì íèáí, çàá ù àààòòà, íà ì àçðà-ðààòòà. Çààààèàñý á, òàéíé áyáü, æüòò, íà ñí ù í³ø. Àéà ç áyðàé ì èü í³ áóáëyþòòà ³ íàø ù èàø òíç íàñ³, òíá, íà ø òí çàá ù ààòòà íà ì ààí ìðààà.

Í áyè íà òàé ààç íí, èàé³ ñyáðð çàíðàñ³é³ ì ýíá ç ì àààæáíóþ áðàíàáó íà ì ðýçáíðàòò ù þ èàéáíàððà ìðà ñà ì ààçáéíààà ì àñðàèà ç Íyñâ³æ÷-ù í ù, ý ì àðð-ààààçñý ³ ø, ì èàé ñóñòðý÷-ù, ³ ì ààððààáíàíó ì íà èà-éáíààðð, àéá íàéíàðð - òíé ø ÷-àñé³ààé íàáíàçá ì à÷óòü ìðà òàéáíàà³ðààà ÷-àèàààèà, ñàyáí ì ààà è³ò-á³íà-é³òíçòà, ³ ì ý ýéíàà àí ù í óèàñý íà èðà³ çàá ù òòy. ß ø-ý èððóó, ³ ì ù íà çñííííí³é³ á òóðýé ø ààà àyñ-éíààà ñà ì àðíàèà. ß á ñèàçàç, áyðà ø ÷-àñé³àày "áü-ì ààéíààñòü", áí ìðüèèààç íááü ì ààéíààñ³, ìðà-ñòáé èàæó÷-ù, ááü ýèààáé çáü èèàñ³ - ààéíé íàñ éóá ù áíëüø.

Àéá ààààòü, íàààð òáí³òü - áyðà àáíí. Õðýáà ýê ì ààà ì àø ù òàòü àíáðóþ ñèàáó ðíáíààà èðàþ, èàá íà ìðüèèàààð áó÷-ù è³ñý ³ í ø ù ý. Õüý ààáíàòòàòü çà-òààáí ù ò ìðàò ì àñðàèà (à áyðà æ íà çñâ), íà àíáððü èàà, ì àæé³ á ì àèàçáàòòà ³ ç ýáí í ù ì ì óçá³ íà ðàäç³ í á, ³ ñòàòü íàáíààé ì àñðàèèààà ì èáíýðà, ³ ç ìðüáíæüòü íà àäç³ í àëüáíí, èàá íáððà ççýç ó ðóé³ ì àäëyàçáòü.

² òàáü, áüñòòáþ÷-ù íà ñóñòðý÷-ù, ý ñèàçàç, áü íá - ì àíðàñ³ç àà ø ÷ ù òààà ñýðòà: ì àñéóðàéòà, ì àà ààðàæýíüé³y, éíëüé³ òí í³òü ó ààñ ñ³éü, çðàá³òà ì àðð-íàíàðð ÕÐÛ ÐÝ×Û. ² ý ³ò - òððü íààéèèàáíý ñíðàáü - ì àðàé³÷-ù ç.

òíá ç Ì³ðà íà Íyñâ³æ.

Õðýóýy. Õñá ì àòààáíí³, ýé³y ñòü àáí èàé³-íàáóáçü áüé³ çàñààà÷-àí ù, ì òñyòü áüòü ààñéàààáí ù ³ ç ø áíààáí ù. ² ì à÷òü òðýáà ç ì àòàáí íyç èàéy Õàð-íààà èàñò, èà, àçá èyæàòü èáí ø ù ý èþàç³ Àé÷-ù í ù. Íyáà÷-í ù ì àíðýíí ç íàðíàç³òòà èððóó ààéáé çà ì ì í³èàí Ñü ì ííó Áóáíàíó. ² íýèààà ç íàéó, íáíá-íàé òàáé³÷-é³... Õðýáà áðàòòà çà ñíðàáó ç ì íçíí ì ñòíèáííáí, òñàààáí èyþ÷-ù ñàíé àààáyçàé.

... Õíá ñèàæó ³ ñ, ííy. Áí áyðüý òððü ñíðàáü çàñòàþòòà àëy ì ýíá ì à-ðàíàé ø áíó ñàí ù ì³ ààæ-í ù ì³. ², ýê í³ àç³ç íà, òñá ýí ù ààðð÷-òü áüééþ÷-íà Íyñâ³æ, ýé³, çààààèàñý á, ì àà³ èóéüòðíí ñòàðòñ, ³ çáàáó, ³ ñòàéü òóððüñòü÷-ù ìðàáóéð. Àáíàé áyðà çà-ñòàíàòòà ³ èþç³yé, èàé³ íà çðàá³òü íàççáí ù ý ðý÷-ù.

Áüàáí íà èðàyçíàç÷-ù ò "èààðàç" ì íèà íàé³-ç³òü ì ýóó ³ ñýíñ, ìðüýyáíóòü óààáó àà íááüò ì à-÷-ù íàííyç ³ ñòàòü íàéíàðð ù ì³ èþñòðàðàððàí ³ò ðýàé³çàòü³.

À öyíàð ì íæàí áyðüý òððü ñíðàáü ì àííí-æüòü íà àçàñyòü, à ýø-ý èáí ø ì à ñòí. Àððü ì ààí òóþ éíëüèàñòü óý, ñíðàç ³ ìðàáéðàç, òíé èðày-çíàç÷-ù ñíàéòð, ýé³ ààððà àòàí³òü³ ÷ ù òàòèáíó éíéó, ³ èáí àíàçá ñòààðàëüí³éàç ÷-àñíí³à. Óý ì ò ù èà ì òñ³òü ñyààòü ñàí ù ò ààààéáí ù ò³ ì àèàáýáíí ù ò èðííàé òà, íà.

ß ø÷-ù òà áyðààà æàààþ ³ áàðð, ø òí ÷-àñíí³ñ áüèáíàà ñàþ çàáóíàíóþ ì³ñ³þ.

*Í³òà³è Áóðü í,
áíé òàð á³ñ ò àðð÷-í ù ò íàáóé, ìðà ò àñàð.
Íyñâ³æ.*

Í ßÑÂ²ÆÑÊÀß Ò ÛÑß × À

Àãöëùíàíàö ùÿíàëùíàÿ àùèðíçèà -- àÿòà íà ìðàààðèà íà ÌÐÀÀÀ ì³ñ, à íàø à ñàì àìðààðèà íà ÌÐÀÀÀ æ ù öü ç ðíàíàé ì íààé ³ èàð ù ñàòòà ð, ð øíàíÿ. Ààèàð Àðàí-òé.

Àãöëùíàíàö ùÿíàëùíàÿ àùèðíçèà (À Í Ä). Ñ, èàðà àÿòàÿ ñóííèùíàÿ ì³ñ ù ìíàÿ ì àà ù ðàòò ùÿ ç ø à í à à à í í à ³ à à à ð í ó ð í à í à é ì í à ù - à à à í à ò ò à ò àÿ ì à è ð à ³ í à, í à Í ŷñ â ³ æ ÷ ù í à - ð ð ÿ ö ÿ ÿ. ² àÿòà ç æ í à ñ ò ñ ð ð ùÿ, ð à à è ³ ì ÿ ñ ò í à à à à Ò À Ì - à ç ñ è à à à è à ð à ì ³ ñ ò.

28 - 360 - 984 (à ì à è ù ð ù ñ ÿ ÷ à) - ð à è ³ÿ à ù í ³ è ³ è ì è ù è à ñ í à à à ç à ç à è ó ç À Í Ä í à Í ŷñ â ³ æ ÷ ù í à ç à àÿò ùÿ à à à ù.

Í à ð ø ùÿ 28 ó à ç à è ù í ³ è à ç ñ à à ð à è ³ ñÿ ç Í ŷñ â ³ æ ñ è à è ð à, í í à é à ³ á è ³ ÿ ð ÿ ó ù ³ ìÿ Ì à ç è ð è à Ì ð à í ó ç ù ç À ç à í ù ð í à í à é ì í à ù à à à à à à ù ð à í ó. "² ì ³ ñ à ò ù, ³ à ù è ð à à à ò ù à ù è ì à à è ù ì ³ ð à à è ð ð - à, - è à à à Í à ð à è ÿ À í à à à í, ÿ è àÿ ð à à ù à ù è ð à à à è à. - À à è ù ì ³ æ ì à ì ð ù - à ù - í à à ì à ð à ì ð ù ð à à. Ç à ç à ù - à è ó ì à ñ ó à ³ á è ³ ÿ - ò ÿ ó ù - ù ð à ð ò ù, ñ è ó ð à ð ò ù, - à ñ à ì ñ ÿ à à ð ò ù, à ð ó ð ì ³ ø ù, ÿ è ø è ì è ù í ³ è. À è à ñ ì à à à à à è à ñ ÿ. Ç à à à ò ò, ø ð ì è ì à í ù è ð ù ø è ó à à ì à ì à è à à ç à ç. È ð à ç ³ à ù è ³ à í è ù ø ñ ð à è à à à à à è ó, ì ð à à ³ è ù ð ùÿ ø è ì è ù í ùÿ ç æ í ì à ç à à ù - à à è ³ ñÿ, à ù è ³ ì ù ð à ì í ³ ç à à à à à è ³. À - à ì ó ì à ð ð ÿ à í à è ì ñ è à? À - à ì ó ð ó ð ì ÿ ì à ì ÿ è è à à ç ì à è à?"

Ó ì ³ í ó è ù ì à í à ç à à ñ í í ç í à é ì ÿ è ò í ç è à é ð à è ñ à ì à à ù è à ð à, í í àÿ à ³ á è ³ ÿ ð ÿ è à. Ñÿ ð í à ó à ç à è ù í ³ è à ç à ð à ì à à ç ÿ í ñ è à à à ÷ ù í ó ì í à ñ ð à ç ì ³ è ³ ç ð à - ù, ì ð à à à ç ò ù ³ è ³ ð à ð à ð à ð ù, æ ð ð í à è ³ ñ ò ù ³ ì ð à à ì ð ù ì à è ù í ³ è ³. À è ÿ à ù è ð ì ç è ³ - 2018 à ù è ³ ì à à ð ù ð ò à à à í ù ñ à à à ð ÿ è ñ ð ù. "À ç à è ÿ è à ð ù ñ ò ³ ñ ÿ ð à ç" - ç À è ÿ è ñ à í à ð à À è ù ñ è à à à. Àÿòà è ð ù ð ò ñ è à ð ì - à í ù ç ñ ð ó í à à ð ù è ó è à "Í ŷñ â ³ æ ð à à ç ³ á è à ç - àÿò ò ù ñ à à í à à ç ÿ í à ç à à ³ ñ, í í ÿ" ç ì ó à ð ù - ì ³ ì à à ó - à í í ÿ ³ ç ñ à ì ù ð à ð í à í ù ð àÿò à è ÿ ò ç ì à è è ó "ñ ì à ñ ò ³ à à ò ù ò ñ, ð ì à, ø ð ì ç à à à ò ò à à à ò ù è ì è ñ è ³ ì, ø è à ñ í ù ì", à í ð ì è ù è ³ ð à è ì à à ù ò à à à í í à à à è ð à ³ í à ø ÷ ù ð ù ð à ð à ì à à ç ÿ í. "Í à í í à ù à à ð à ç í è" - à ð ó à ð ÿ è ñ ð, ì à à í à è à Ó è à à ç ³ ñ è à à à Ñ ù ð à è ì ì è ³, ÿ à ì ø - ù ì è ³ à ù ç ñ ì à ì ³ í ç à ç ÿ ò ³ ñ ñ ò à à, ç ìÿ à ç à è ù í à é ì à ð ð í à ³ ì à ³ æ Ñ à à ð æ à í à í ³ Í ŷñ â ³ æ à ì. Ó ð ÿ ó - ó à ç ÿ - ì ùÿ ñ è í à ù Ó è à à ç ³ ì ð à È ³ ì ñ è à à à ì ð à Ì à ç è ð è à Ì ð à í ó ç ò. À ù à ð à è ³ ì à ð ø ù: à è ÿ à ð à à í ³ ç à ò ù ³, ø ð ì ç ç í à ç è ÿ à ñ à à ð à ç à é - í à ñ ò ù, à à ç ì ³ÿ (1907 à) ñ è í à ù À. À è ù ñ è à à à à ò - à è ³ ÿ è ì ð à à ð à ì í ù ì à í ³ ð à ñ ò. À í í à ð ì ð à à ù è ð à à à à ò ù ³ ò à ù ì à ç à ù è è à - ù ò ù ð ì à í à é ì í à ù ³ è ³ ð à ð à ð ò ð ù Í ŷñ â ³ æ ñ è à é à ³ ì í à ç ³, à ç à é í à ì ó ì à à à à í à ó ç à í ù ð à ì ³ ì ñ ñ ì à ð à ì ³ ç ì ð à ò ù Í à ð à è è ³ Ø à à è é ì.

Ì ³ ñ à è ³ ç ò ñ ³ ì à à è à ð ò ñ è ³ ì ñ à à ð à ì. Ì ³ ñ à è ³ ç à ñ à - è ì à à é. Ò ù ì à í è ù ø, ø ð ì À è à ð à ì À ð à í - ò é ì ì à ù è ³ ì à à ð ù ð ò à à à í ù (ì í à à ç àÿ à ç à í í à!) à à ì ù ñ è ì à à à ð ì ð ì -

è à í ùÿ à ù ç à é í à ð ñ è ³ÿ è ³ ñ ò ù ç à ò ñ ò í ç í à é à à ð ÿ à ³ ÿ ð ò ð à é À Í Ä (À à ç ö è ù í à í à ö ù ÿ í à è ù í à ÿ à ù è ð ì ç è à) à ù ³ í ø ù ì ³ ì à ç í à - ÿ í ÿ ì ³, í à è ³ ø ì ³ ì ³ à è ÿ ì ÿ ñ ò í à à à à è à ð à ì ³ ñ ò.

Í ŷñ â ³ æ ñ è ó ð à ù è ð ì ç è ó - 2018 à è ð ù ç í à ì à à - ð ð ù ì à è ³ ÿ ø ÷ ÿ ç - à ð ù ð ì ð ò ñ ð à ì í à à ò à ì ð à à à - ì à à è à - è à à æ ù ³ ìÿ ß è ó à à È ì è à ñ à, à ³ ì í à ç ³, Ñ Ø ¹ 4, à ç ³ öÿ - ÷ ù ì ñ à à è ó "È à ð à à è ³ è à ç ÿ ò ³ ñ ò à à"-- ³ à ç à ð ò àÿ ñ è ì à ù ò ø è à è à ò. ð à ç à ì à ð ð ù ì à è à ñÿ 360 ó à ç à è ù - ì ³ è à ç.

² ñ, è à ð à ÿ í ù, ì à à ç à é í ùÿ ñÿ à ð ù À Í Ä, àÿ è ³ ð ÿ é, ì à ð à ð à à ð à ð - ù à ó à ç, í í à - ì ð ù à ù - í à à à è ÿ ø è ì è ù (ì à ç ì à à ³ í ó æ ð ò ð ì ³ ñ à ò ù ì à à à ù è ð ì ç è ó) à à ç ð à - ÷ ù ñ ò ð ð, à è ù à í è à ñ ì à à è ³ - í ó ð à ç à ð. Ó Ñ Ø ¹ 4 ì ³ ñ à è ³ ì à ð ì è ù è ³ ñ ò à ð ø à è è à ñ í ³ è ³, à è à ³ á ó - ì ³ ñÿ ð ÿ à í ³ ò è è à ñ à ç, à è ÿ ÿ è ³ ò à à à ì ð à à à è ³ ì ð à ì à í à à à í ùÿ ð ÿ è ñ ð ù. Ó ì à à è à è à à æ ù ì à è ³ - ù è ³, ø ð ì "À à è à ð ò ñ è àÿ ì à ñ í ÿ" à í è ù ø ì à ñ ò à í à à ó - ÿ í ò à ì, à "À ó ì è ³ ì ð à ì í à ó" - à ù - è è à - ù è à ì. È ³ ð à ç ì ³ è ³ ñ ó ì ð à ò í ç ì ³ è ³ ñ à à è à "È à - ð à à è ³ è à ç ÿ ò ³ ñ ò à à" ì ³ ñ à è ³ ð à ç à ì ç à à ò ù è à ì ³ ³ à à á ó - èÿ ì ³ à ù ò à à à í ò à ç. Ó à ³ ì í à ç ³ à ì ð à à à à à í àÿ è à ð à ñ ù ì à ð ì à ù è à à ð à à í ³ ç à ò ù ³ à ù è ð ì à à è à à è à ð ÿ è ì ð à ì í ó ð è ³ - á ó - 205 ó à ç à è ù ì ³ è à ç!

À ù è ð ì ç è ó ì ³ ø ò ù ì ŷñ â ³ æ ñ è ³ÿ ø è ì è ù í ³ è ³

Àà³ ò ààéó÷úé³ñÿ ííâúÿ
 - ç ø ù ð í é³ ò í ÿñâ³æñê³ ò
 ààéíé³ ò. Ó Êàððóÿá³: àò àúéòí-
 çéò í³ñàé³ ç ø éíéà³ ì ÿñòí-
 àú ì ééóáà. "Áú íà ò íéúé³
 í³ñàé³, - óààèèàáíÿ Ñ ò à-
 í³ñèààà Áàèü÷úé, - ç áó-
 øýçíú ì çàðàíéàííàì-èéí-
 íà ò à ì-áíéà ì ààààðúé³ ì ðà
 ì íàó, ÿà ñ, ííÿø í³ ñ ò à í,
 ì à ð à ç í í ç à à è³ ç ì³ í ó é ù ì,
 à ú è à ç à à è³ ì ð à ì á í á ú ì à
 á ó ó ÷ ú í þ".

Ñ ò à ð à í á à à ú á í ä ç³ è³
 ñ é í ç è à ç à ñ é í ç è à ì á ó ÷ í³ È ù-
 ñ³ ò è à é ø é í é ù, à ò à è ñ à ì à
 Á ð ù ò è à à³ ò è à é, È à ì ñ è à é, Í à-
 à à ð ÿ è ù ò à ç ñ è à é, Í à à à ñ ÿ è-
 è à ç ñ è à é... Ó Á à ð à ä ç á³ à è ò ù-
 à³ ñ ò ù Ó Á Ì³ è³ ð à ç í³ è³ à ç á þ ò
 ì ÿñòíá ù ò ø é í é à ú ð à ø ù é³:
 ð à ç à ì -³ à ú è ò í ç é ò í³ ñ à ò ù
 è ÿ à ÷ ÿ é. È à è ÿ ñ ò ì³ ç à ç à è ù í³-
 è à ç ç ì ÿ ñ ò³ è à ì ð à ñ ò ì ð í à ÿ ç à è à
 ø é í é ù 1 2 ä ì. Á à ð à ä ç á ÿ.
 Í í í è à ÷, ð ó é à ç ð ó é ó ç à í à-
 ò í ç à à è³ "Á ó í é³ ì ð à ì í à ó..."
 á ó ÷ à í ù³ ì à ñ ò à ç í³ è, ð à á í ÷ ù
 ò ó é ð í à à à ç à à í à à³ à à ð à ä ç á è ñ è³
 ì á í ñ ÿ ÿ á ð. Í à ä ç ÿ è³ ò ù ð à à ñ ò ù
 ñ ó í í è ù í à é à ç á³ ì ð ù á ò à è³
 ä ÿ í ó ò à ò Í à è à ò ù ì ð à à ñ ò à ç-
 í³ è í ç Í à ò ù ÿ í à è ù í à à ñ ò í à ó
 À è á í à Á í³ ñ³ ì³ ì à ÷ à è ù í³ è
 ó ì ð à ç è à í ÿ ÿ ì à à à ó è à ò ù³,
 ñ ì í ð ò à³ ò ó ð ù ç ì à Í ÿ ñ â³ æ ñ è à à à
 ð à é à ú è à í è à ì à À è á í à È è³-
 ø ÿ á³ ÷.

Ñ à ì à ÿ æ ì à ð ø à ÿ Á Í Á-
 2019 à à á ú è à ñ ÿ ç ð à í í³ ñ à ÿ ò í ÷-
 í à à à ä í ÿ ç ñ ò à ð à à à ç í³ ì ì ÿ ñ-
 â³ æ ñ è³ ì á ó à ú í é ó, è í é³ ø í³ ì
 Ç à à ç í ù ì à à à ð ù, é ó à ú æ ù ò à ð ù
 á ì ð à à à³ ð à, ì à ñ à á ð à è³ ñ ÿ à ð ó-
 æ í à é à ð à ì à à á í é, è à á ó ø à í à-
 à à ò ù ÿ è ì à é ä ÿ è³ è ø ó þ ñ à ÿ ò ù-
 í þ ð í à í ó þ ì í à ó. À à³ ò à à é ó-
 ÷ ú é³ ñ ÿ³ à à ñ ì à à à ð ù - ì à à ó é í-
 à ù ÿ ñ ó ì ð à ò í ç í³ è³ Í à ò ù ÿ í à è ù-
 í à à à à³ ñ ò ì ð ù è à-é ó è ù ò ó ð í à à à
 ì ó ç á ÿ-ç à ì à à à á í³ è à "Í ÿ ñ â³ æ".
 Ñ ÿ ð à à é Ì³ ò à é è à à³ ÷ È è³ ì à ç,
 à ú ð ÿ è ò à ð ó ñ ò à í í à ù, ì ð à ì à í à-
 à à ç ì ð à ñ ò ì ð í ó þ³ ç ð ó ÷ í ó þ

À ú è ò í ç è à ç Á à ð à ä ç á³

çàèó.

Nýáðíçñê³y à³ðàí í³, ñâyðí÷íúy íàààðóíé³, àyñ, èay ààí àíà³ ... ö³ðây çànyðíæàíàñòú àúèðíçé³. Áúé àçyèóþ÷ú, é çàà³ðàé³ yø÷y ñþáú ñà ñàà³í³ ì óàðú ì³ àóí èàì³, ñéóø íú ì³ ìàðàààì³ Òðàíö³øðè Ñèàðú íà³ Èàç Ñàíààà, Ö, ðèà³ Ààöèàç Èàñðíçñê³, Í³è Á³èàà³÷³ Àèàñú Ðàçàíàç, Èààí³à Èú÷³ Ì³èíèà Ñàà³öè³. Nýðíà³ íø ùò ìðàì íà³ç³ Ñèóá Èíèàñ: " Íà ððýáà ðàà³òú ðàè, èàá íàøà ðíàíàà ñèíàà íà ìàèà ñààá ìðúðóèèó ç ñàà, é ðíàíàè èðà³íà". Íà è³ø í³ì áúèí á çàí³ñàòú, yè ìàðà³èà ìàñèy ç ìðú-ààðíàé ààáíðòú àáíà ç óàçàèúí³ò, ìààó÷àèúíú³ ðàé³ íààç, ííú çñíàì³í Ýèüæáàðú Ðààç³à³è, øðí yà áàòúèà "çàçñ, àú àààððúç ç íyñâ³æðàì³ ìà-àáèàðñèó".

Ì óçú÷íú èàìàððíí ñòñððý÷ú ç Àçáíú ðíà-íàé ì íàú - àà÷íúy "Çíðà÷è³" Nýðàay Í íà³èà-Ìàþ íà. Áyòú àóèààú ìíèè³÷ íyñâ³æñê³ò àúèðíàè ç ííç ñíy-ààé³ çñà ðàçàì.² çàèèàà àúñèíçà-ì àòúààðàð Áàèáðà Àðàí÷óèà, yè³ ç ì³íóèàáíàíþþ àúèðíçéó, áúèí íàà³ààáíèó. Áúààðíà ìàñààèà ìàñòó³÷àñó, íàñð-ðíþ³ àóíèàì àúñðóíèàííà ñàððøààà íààóèíààà ñóíðàòíç í³èà ì óçày-çàíàààáí³èà " Íyñâ³æ " Àíàðýy Áè³íòà. " Í íàç íà, ì³ç óàçàèúí³èàç àúèðíçé³ ñà ñàà³ì àðóíðíç íú ì àñèèàààáí íà ìðà çðààæyíòà Íyñâ³æ-÷ú íú, "àáèàðñèèàà øèíèàç³ðàèúí³èà" Þçyíà Ø íà-ðèàà³÷à. Àðâyðíày ìðàòà íàøàà çàíèyèà àçàèy íààó÷àííy íà ðíàíàè ì íàà - ìàèóèú øðí íààñyáíú ççíð àèy ñ, ííyø íyàà íàñðàç í³òðàà, àóðíç íú ìðú-èèàà àèy èíæíààà àáèàðñèà.

Àà è³èó íyñâ³æñèàé ðúñy÷ú ààéó÷úè³ñy ñyá-ðú Áí ìà ì íèüèèààà, à ìàà÷àñ ðàòí³ò àúèðíàè - èþ-àç³ ñàèèààà àáèó, æúòàðú àààèàíúò à, ñàè. Àí³yè

Àúèðíçèà ç Çàçíú ì àààðú

íà àáì³íóé³ Áàíàðíàúò ñyáðíç Íyñâ³æñèàé àðà-í³çàòú³ ÒÁ Ì Þ í³íó Þèòúèíàó³ Áèyèñàíàðò Ñèðúí-àç³àçñèóþ. Íà÷è³ ìðàèòúèàààòú àèy ðúò, èàìó öyæèà çæí í³ñàòú, àààðóèààáíúy íà àúçàè-íàðñè³ò áèàíèàð ñèíàú àúèðíçé³: ðàé ÷úðàþòú - ñàì³ ñààá, àçàöyì, óíóèàì, ñòñààçyì.

Èíèüèàñòú óàçàèúí³èàç À ÁÄ-2019 àñàé³àà òàø úòú, áí ñ, èàòí³y "Àóí è³ ìðà ì íàó: àà Ñèàðú íú àà Ðàçàíààà" çàèèèàþòú æúòú ç ðíàíàè ì íààé, èàðúñðàòòà, þ øðíàíy, çàñòàààòòà àáèàðñèàì³, èàá³ ìàà÷àñ ìàðàí³ñó ìàñàèúí³òðàà, øðí ìàà áúòú àíñàííþ àyðààà àíàà, ñèíàú Áàñèy Áúèààà ç èþ-áíçþ³ áí íàðàì ìðàì íà³ç èíæíú: " Þ - àáèàðñ, ìày ðíàíày ì íàà - àáèàðñèày".

Í àðàèy Ì èàèà.

Í ßÑÂ²ÆÑÊ² Ã²ÑÒÀÐ Û × Í Û ÊÀËΒ Í ÄÀÐ

Ñòóäçáíü - ÷ÿðâáíü

1519 áíä (500 ààáíç) - ãððø ùÿ çààâé³ ãðà Ëàíü (ç ì à, ì àñí ùò ààéóì áíðàç).

12.05.1559 á - 460 ààáíç òàì ó ãàçàä ãððàäç³çñÿ Ñòàí³ñèàç Ðàäç³á³è, ñú í Ì. Ðàäç³á³èà × ãðíàà, äçÿðæàç í ù äçäÿ÷ ÆËË. Áó÷-ùçñÿ ç Íÿñâ³æù. Ì à ì , ð 19.03.1599 á

1584 áíä (435 ààáíç) - ààéðùòò, äçóðàì³ ç á Íÿñâ³æù ãà-àðéíààé ø éíè ù àðàì àòùé³.

16.06.1589 á - 430 ààáíç òàì ó ãàçàä ãððàäç³çñÿ Àèùáðùòò Óèàäç³ñèàç Ðàäç³á³è, ñú í Ì.Ë. Ðàäç³á³èà Ñ³ðíðé³, äçÿðæàç í ù äçäÿ÷ ÆËË. Áó÷-ùçñÿ ç Íÿñâ³æù. Ì à ì , ð 20.07.1636 á

1669 áíä (350 ààáíç) - ãððø ùÿ ãððààâé³ ãðà ì à, ãðàé × àíàá³÷-ù.

1684 áíä (335 ààáíç) - ãððàäç³çñÿ Β í Ì à ø éíçñé³, ãààáíä, áó÷-ííü-àààñéíç, áùààáò. Áùç áùòàààòàèàì ñú í íç éíÿçÿ Ì³òà³èà Êàç³í³ðà Ðàäç³á³èà, ðÿéðàðàì Íÿñâ³æñèààà äçó³òèààà èàèàá³þ ì à, áùààç 20 " Ì à è³ðù÷-í ùò èàèÿíààðùèàç" ñà çàññðèàì³ ãðà òààà-àñíàá æùòò, ó ò ù ì è³éó ãðà ãñòíðù þ³ éóèùòóðó Íÿñâ³æà.

1724 áíä (295 ààáíç) - ãà-àðàé äçàéíàñó³ ãÿñâ³æñèàé èàíÿéù (íðùàáíðíü àðèáñð). Áÿðà áùç áóéíàé ø ù àðèáñðààù èàèèèèèç éíÿçÿ ç Ðàäç³á³èà ó Íÿñâ³æù, ÿé³ ãàè³-ààç 25 ì çùèèàíðàç. Êàííàààíàÿ Ì³òà³èà Ì à ç³í³ðàì Ðàäç³á³èàì (Ðùááíüèà)³ ÿáí æííèèè Óðàíó³øèè Óðøèÿé Ðàäç³á³è ç Á³ø ãÿààóé³, ãðàñíàààèà àà 1809 áíä.

27.02.1734 á - 285 ààáíç òàì ó ãàçàä ó Íÿñâ³æù ãððàäç³çñÿ Êàðíèù Ñòàí³ñèàç Ðàäç³á³è (Ì à í à Êàòàíèó), ñú í Ì.Ë. Ðàäç³á³èà Ðùááíüè³, äçÿðæàç í ù äçäÿ÷ ÆËË. Ì à ì , ð 21.11.1790 á

11.05.1759 á - 260 ààáíç òàì ó ãàçàä ó Íÿñâ³æù ãððàäç³çñÿ Áàðàí³ Æ³íóÿíòù Ðàäç³á³è, ñú í Ì.Ë. Ðàäç³á³èà Ðùááíüè³, äçÿðæàç í ù äçäÿ÷ ÆËË. Ì à ì , ð 18.09.1786 á

1784 áíä (235 ààáíç) - óíððø ù í þ ç Àèùáá, èàðíÿé ðÿç³äÿíóù³ Ðàäç³á³èàç, ààáùèàñÿ ãàñòàííçèà àíàðÿòù "Àààðèà" èàì ãàç³ðàðà Β í à Ààá³àà Áíèàíà ì à ààðø àààíàà è³áðÿðà Ì à òàÿ Ðàäç³á³èà. Í à ãðÿí'áðù ãðùñóð³-àç Ñòàí³ñèàç Ì à ãÿòíçñé³.

1844 áíä (175 ààáíç) - ó á. Àñððíçé³ ãàóáàààíà Ñàÿòà-Ááíðà³àçñèàÿ òàðèàà - àäç³í ç ãàéáíèù ò ñòàðàæùðíùò òðàíàç ðà, ãà.

Êàðíèù Ñòàí³ñèàç Ðàäç³á³è (Ì à í à Êàòàíèó)

1869 áíä (150 ààáíç) - ãððø ù çñíàì³í àá ãàðíáíü ì àó÷-ùè³ø÷-ù ç Ààðàäçá³.

1884 áíä (135 ààáíç) - áùè³ àà÷-ùíáíü ø éíè ù àðàì àòùé³ ç á, ñèàò Çàðóðÿ³ Êóíàà.

1884 áíä (135 ààáíç) - ãà-àè³ ãðàòàààòù òàðèíçíà-íðùòíàñè³ÿ ø éíè ù ç á, ñèàò Áÿè³èàÿ Ê³íà, Áÿè³èàÿ Êùñ³òà, Êóíàà, Ì à èáàà, Í í à ùÿ Í à ààñ, èé³, Ñàèòàíàç ø ÷ ù ãà.

1889 áíä (130 ààáíç) - ãððø ùÿ ààéóì áíðàèèùíÿ ñààà-àíí³ ãðà á, ñè³ Ñòàçí³ø÷-ù³ Ñùíààèù.

1889 áíä (130 ààáíç) - ãà-àèà ãðàòàààòù òàðèíçíà-íðùòíàñèàÿ ø éíèà ç á. Àñððíçé³.

12 ñàèàá³èà 1909 áíä - 110 ààáíç àà ãàðàæÿíÿ Áÿÿààèà Êàèàñíçñèààà, ãðíààø-à èàñò, èà Áíèààà Óàèà, èñÿíàçà-íðÿèòà, ààíàðíààà àðàì àäçÿí³íà Íÿñâ³æà.

Ç 14 ãà 15 ñàèàá³èà 1919 áíä - 100 ààáíç àíòù ààèùø àá³òèàì ó ãàçñòàíí þ ç Íÿñâ³æù.

1939 áíä (80 ààáíç) - ãà-àèà áùàààòòà ðà, ãíàÿ ààçàðà "× òðáííü ñöÿ" (ç ààðàñíÿ 2002 áíä - ãàçàà ààçàòù

" Í ŷñâ³æñê³ÿ í àà³ í ù "

1939 ãíà (80 ààáíç) - ó Í ŷñâ³æ ù ñðáíðáí ù ðèááàèàí á³íàð íà áàçá íðù ààðíáè íÿèàðí³ Èðàøÿçñèàà. Ç 1952 ãíàà ðàèçàðð-èàí á³íàð (óààðíáç³è³ Í ŷñâ³æñèàÿ³ Áàððáççáèñèàÿ íÿèàðí³, ñóø ù èúí ù òÿø³ òÿø³ áàçáèèàáí èúí ù ò íàí íÿç, ðàèñàí à áçáè í³-àç òÿø³ íà íàðáíðáðíç ò ù ÿáè ù è³ èàí ñàððáàà ù òÿø³). Ó æí³ç í³ 1969 ãíàà íðááíðù àí ñòàà àððù-ì àèà í íàòð íàçáò - ðèááàçàáíà, ÿè³ á ù ç íàððáàáçáí ù áùðáíð-àì ó àáÿáíáí ð "Áàðù ñàçðèááíðáí".

2 ððàç íÿ 1954 ãíàà (65 ààáíç) - ó á. Çàðóðÿ íàððáççñÿ Èàñòñù Æóè, áàèàððñè³ íàÿò, èàçðÿàð Æçÿðæàç íàè íðÿí³³ (çá. "Ààèáí ðà").

1954 ãíà - 65 ààáíç ç áíÿ çðààðÿííÿ ðà, í íàè æù èè, àà-èàí ò íàèúí íàè ààñíààðè³ (íà íà-àðèò - ààççáè ðàèèàí ò íàèñà). Ó 1965 ãíàçá ðàèèàí ò íàèñà íàðáè ì áíààáí ù ç èàí á³íàð èàí ò íàèúí ù ò íðááíðù àí ñòààç. Ç ààðñáíÿ 2000 ãíàà íàðáè ì áíààáí ù ç ðà, í íàè ò íàèðáðíàà íðááíðù àí ñòàà "Í ŷñâ³æñèàà ÆÈÄ"

Èàñ ò ñù Æóè

4 ñòðáçáíÿ 1959 ãíàà (60 ààáíç) - ó á, ñòù Áÿè³èàÿ È³íà íàððáççñÿ Àíàðíèù Ì àèñáíÿ, áàèàððñè³ íàèðíèèà, æòðíàè³ñò, èàíáúààð ò³èàñí òñè³ ì ààóè. Ç 1992 ãíàà - íðÿç³áÿíò Í àòùÿ íàèúí ààà òÿíððà ñòðàðÿá³-í ù ò³ í³òù ÿò ù ç "Óñòíà-Çàðàà". Áàñèààààç ã³ñòíðù ð íàè³òù-í ù ò ðÿíðÿñèè ç Áàèàððñ³, ñàòùÿèúíà-íàè³òù-í ù ÿ íðáòÿñù è. 80-90 àà ÕÕ ñòàáíáççÿ.

1959 ãíà - 60 ààáíç ðàì ó áù èà ñòáíðáíà Ì³æèèèàñíàÿ áóààç í³-àÿ àððáí³çàòùÿ (Ì ÁÁ).

1959 ãíà (60 ààáíç) - ó Í ŷñâ³æ ù ñðáíðáíà áç³òÿ-à-ð íàèèàÿ ñíàððùç íàÿ ø èíèà (áùðÿèòàð Í. Á. Ççíðààà) ç ààçÿèáí íÿí³ ò áòòàááí íÿ, è, àèàè àðèàðùè³, ààèáèáíèó.

1959 ãíà (60 ààáíç) - ñáÿðèàààèà íààñàèèà ñÿðÿá íÿÿ ø èíèà ¹ 1 á. Í ŷñâ³æ. Í èÿòíç-èò æÿ í íàèè ø èíèò "áùçáàè³èà ààè íà" (òÿíðð áíðààà, ì áñòà ñíàèáíàà ÿçðÿèñèàà ààðà).

Áíà ò íèù Ì àèñáíÿ

21.01.1969 ã (50 ààáíç) - íàñ, èàè Í íàààððáççáèñè³ çàè ì áç ñàà, ³ ÿ.

1969 ãíà (50 ààáíç) - ààèðùçñÿ áç³òÿ-ù ñàáíè ó á. Ñàñèà È³íèà.

1959 ãíà (60 ààáíç) - ó Áàððáççá³ íà-àç íðáòàààòù òóèðíáú çááíà. ðàñíà-àðà áóààç í³òàà çááíàà ç 1956 ãíàçá, à íðàç ððù ààáù, 26 ñíàæíÿ 1959 ãíà ç 11 ààçç íàððù ì àè³ íàðð ù òóèàð. Óàè ñòàððàààç áðòá³ áàèàððñè³ òóèðíáú çááíà. Ñ, í ÿ ÁÀÒ "Áàððáççáèñè³ òóèðíáú èàí á³íàð"- áÿòà ñó-àñíàÿ áùðáíð-àñòù, ààñòàèÿááíàÿ çñ³ í íààòíáí ù ì àèÿ áù íòñèò ù ððíèèàà àñàððù ì áíòó áù ñàèàÿèàñíàè íðáòàèóó³.

1989 ãíà - 30 ààáíç àà çàñíààáí ÿ Í ŷñâ³æñèààà ã³ñòíðù èà-èðáÿç íàç-ààà ì óçáÿ, àà-ù íáí ù ç 1995 ãíàçá.

1989 ãíà - 30 ààáíç ðàì ó íàçáà íàààççáíà çááíá Í àðíáíàà ðÿàððòó³ ÿ Óð ø èè³ ðààç³à³è.

1994 ãíà (25 ààáíç) - íà-àç àæùòÿçèÿòù ñààð áçáè íàñòù ñàèùñèààñíààð-ù áùðáíð-ù èààíàðàòùç "Áàððáè ì-á³íàð Ñííç", ñòáíðáí ù íà áàçá íðáÿíà Áðòæáú íàðíààç èàèàñà³ ÿ Èàè³í³á. Áà áùñíè³ò áù í³èàç íðáòàè í³è³ ààñ-íàààðè³³ ø³ íàà è³ðàç í³òààà ì áÿáí ù ò íà çñð ðÿñí òáè³èò è³ðàç í³èíç - Áàðíÿ Ñàòùÿè³ñòù-íàè Ì ðàòù Òèààà Áèÿè-ñàíè³íà, Áàðíÿ Áàèàððñ³ Ì³òá³èà Èàð-ì³òà-³ íðáààçæàð òù áùðàøàòù íàñòàèèáí ù ÿ çáàà-ù íàà è³ðàç í³òààà ì òÿíàð-ø íÿàà è³ðàç í³èà, çàñèòæàíààà ðááíðí³èà ñàèùñèàè ààñíààðè³, -èáíà Ñàààòà ðÿñí òáè³è³ Í àòùÿ íàèúí ààà ñòíáò ðÿñí òáè³è³ Áàèàððñù Ì³èàèàÿ ðààà ì à íà. "Áàððáè ì á³íàð Ñííç" - áÿòà ñó-àñíàà áùñíèàÿ òáèòùç íàà ø ì àòàè³ í íààà ñàèùñèà-ààñíàààð-àà íðááíðù àí ñòàà.

2009 ãíà - 10 ààáíç ÿè íàè³íóç çÿ í íá æùòò, Áí³òðùè Õíàèù - ààíàðíáù àðà ì àäÿí³í Í ŷñâ³æ, ì³òàòíðí ù íðíðà³áðÿè, íàñòàÿòàèù Ñáÿòà-Áàíðá³çñèààà òðàì à.

2009 ãíà (10 ààáíç) - "Í ŷñâ³æñè³ÿ èùæèàðù àððù ì àè³ çááíá íàðíáíàà ñà ì ààçáè íààà èàèèòùò. Èàèÿ íààð ààðùòò ààáí ù Ñòàí³ñèààè Áàè-ù è, Áèàà ì Áóíèè, Èàáíùà ì Èà-áííà³-à ì.

100 ãàäîç ç ÷àñó à í ò û áàèü ø àâ³öêàãà í àçñòà í í y ç Í yñâ³æ û

Í àñóíàðàè ã³ñòàððù÷íû ì ø ò à ì í à ì ³ ì ³-
ò à ì, ø ò í ç è à ð à í y è à ñ à à à ö è à y ³ ä y à è í à ³ y, á à è à-
ð ò ñ ù í à à ³ í í ù á à à à ö ù ³ í à ì y ò à ö ù í ð à ò í à y è í à-
ò ð ù ð ù è ð à ð ç ì à à à è ³ ñ y ç ç à ò í í í ³ è à ì ³ ñ ò í à à à í ç
ò à ì ó. Í ð ù ò í à à à è ü ø à à ³ è í ç ó 1919 á í à ç à ç Á à-
è à ð ò ñ ù à à ð à ç ó í ð ù í ñ ø ì à ð è ³ è ³ y ð ý í ð ý ñ ³ ³ ç à-
á í è ñ ò à ù ì y ñ ò í à ù ò ð à ì í à à ñ è à-í à è ³ ð ù ÷ í ù ò
à ç à y ÷ à ç, ð à á à à à í í à í à ñ à è ü í ³ ò ò à à. Í à à ù í à à è í à à
á y ò ù á í à à à ç í à-à í ù í à í à ø à è ç y ì è ³ ö y è ù ì ø y-
ð à à à ì á ù ñ ò ò í à ç ³ í à à à ò í à ç ñ ò à í í y ç ñ ò í ð à ö ù
á à è ü ø à à ³ ö è à-ð à ñ à è ñ è à è á ù è ð à ò ð ù.

á ù ç ñ y ç 'à ç à á à è ü ø à à ³ è í ç 2-é à ð ì ³ ³ Ç à ò í à í y à à
ò ð í í ò ó, y è ³ á à ð à ç à à à í í à-ð y à à è ð ò ú è í ú è à ì ³-
ò y ò, ø ò í í à ç í à ì y ò á á à à è ð à ì í à à í à ð à à è à à à ö ù
ñ à à, é á í è ³ á à è à ð ò ñ à ç. Í à í à-à ò è ó 1919 á í à à, è à è ³
í à ì ö ù í à-à è ³ í à è ³ à à ö ù à è ó í à à à í ó ð ³ ì ³ Á à è à-
ð ò ñ ù, à à ð à ç ó ç à à à ð ò ø ù è ³ ñ y ì y ñ ò í à ù y á à à í ò ù
Ì à ñ è à ù. Í à ð ø ç à ç ñ, y í ú ç à ò à ì ³ è ³ í à, í ò à è
Ì à è à à à ³ ò à ì ñ à á à è í í à è, ñ ò à à ð ù ç ø ù ò à è ³ ì
÷ ù í à ì ÷ ù ð à í í à à ð ì à è ñ è ³ è í í í ù à ò ð à à. Á y ò ù
y ñ è à à ð í í í à ÷ à è à ç Á í à ð y à ì Í ð à è à ì-ó è í ì ð ó-
ø ù ç í à ì y ñ ò y ÷ è à È à í ù, à ç à à ð ù ø ò à à à ç á à ð à-
í à à à í à ñ à è ü í ³ ò ò à à ì ñ ò à ð ø ù í ð á à è à ñ í í è ó í ð à-
á ù y ñ y ð à È à à y á ñ è à à à ³ ç ò à à ð ù ç ñ à ñ à à è á í ñ è è à à ó
ð y ç è à ì, à í í ò ù ì, í à ñ è y ò à à í, y è í à ì ö ù í à è ³ í ó è ³
Í y ñ â ³ æ, í à è ³ ð à à à ç ñ y ò ó à ù. Í à í à-à ò è ó 1919 á í à à
Í y ñ â ³ æ á ù ç ç à í y ò ù á à ç ñ ò í ð à ò ³ á ó á à è ü ø à à ³ è à ì ³.
Ó è ð ò ù ì í à-à è à ñ y í í è ü ñ è à-á à è ü ø à à ³ ö è à y á à è í à
³ í í è ü ñ è à à í è ñ è à í à-à è í á ù ö y ñ í y ö ù × ù ð à í í ó ð
à ð ì ³ ð í à ç ñ ò í à. Ó á y ò à è ñ ð ò à à ö ù ³ ÷ à ñ ò è à æ ù ò à-
ð ì ç Í y ñ â ³ æ à, ì y ñ ò í à ù y è à ò í è ³ è ³ ³ í ð à à à ñ è à ç-
í ù y, í ð ù í y è ³ ð à ø y í í à í ð à à ð à à í ³ ç à ö ù ð í à ç-

Í í í í ³ è í à ç ñ ò à í ò à ì 1919 á í à à í à ð à à
ð à ò ó ø à è ó Í y ñ â ³ æ û à à à à è í ú

14 ñ à è à à ³ è à 1919 á í à à ç á í ð à à ç à Í y ñ â ³ æ û
í à-à è í ñ y á í ò ù á à è ü ø à à ³ ö è à à í à ç ñ ò à í í à, ó á ù-
í ³ è ó y è í à à æ ù ò à ð ù á ù ç à à è ³ è ³ á í ð à à à à á à è ü ø à-
á ³ è í ç. Í ð à ç í à è à è ü è ³ á ç, í y í í á ù è í ç à à ó ø à í à
í ð ù ñ è à í ù ì ³ ç Í à í ñ è à ÷ ù ð à í í à à ð ì à è ö à ì ³.

Í à à ç à ³ ð à ç á í ð ò à à è ³ ñ y í à ñ ò í í ù ì ÷ ù í à ì.
Ó è ³ ñ ò à í à à ç à 1917 á í à à ç Í y ñ â ³ æ ñ è ³ ì ç à ì è ó à à-

Í í í í ³ è í à í à à ³ è à í à ç ñ ò à í ò à ç.
Ñ ó-à ñ í ú á ù à è y ù

nòàí íy³ áúçàèèáí íá áíðààà ç ðóé áàèü ø àá³èíç y ø ÷ ý íáðàá ì ðúòí- ààì ì íèüñè³ò áíéñèàç. Áðàáí³çà- öü é í ú è à ì³ ðýð ì àçñòàííy çç íà ÷ àè³ç ä ú ðýéðàð ì yñòíáàé ø éíèü, Ì à ÷ ùñèàç Áàéí³ñòú. Ó íí ÷ 14 íà 15 ñàèàá³èà 1919 áíàà ì àçñòàííöü çàíyè³ ñàì ú ý ààæíúy áóáú íé³ áíðààà³ è³èá³àààè³ ì y- ñòíáú ñàààð. Çàñòàç ø ùñý ááç áíéñèà, ì yñòíáúy áàèü ø àá³è³ ñíðàááàè³ ç ì ààöòà, àá íàé ó ÷ àñ ì áðàñðýèé³ çàá³íóé³ ñòàð ø ú íy áúèàíèà ì à Óàé íááðä è à ì³ ñàðú Ðíçáíáé þ ì³ Áðú íáèàð áú ñòàð- ø ú íy × È Òàòòð. È à ì³ ñàð È ðú- àà ø ý³ í ó ñàà, é ñíðàáàçàà ÷ ú 19- àà ñàèàá³èà íà ì àñàáæáí³ Ì áí- ñèààá áóáðýçèà ì à çàçààæúç: "Áíñúöü áúèí ì áöü 30 áíáðà ççáðíáíúð è à ì óí³ñòàç, èàá ì ðà- áíáöü áá íáú ç Í yñâ³æ à". Í àñèy çàíyöüy áíðààá × È áðú ø ðàààèà è³ðàç í³èíç ì àçñòàííy - Ì à ÷ ù- ñèààá Áàé í³ñòààá, Ì àè³èàð ì à Èàèyáò, Þ çàòà Þ íó ø èáá³ ÷ à, È à íñòàíö³ íà Ø ú äèíçñèàà³ Ñòàí³ñèààá ²ááííçñèààá. Þ íú áúè³ ì áðàáçáíú ç ààç í³ èèy- ø ðàð áá íááúèðú íöàç, yè³ áàèü- ø àá³è³ áúèàðñòíçáàè³ yè ðóðì ó, à ì àç íáé, 24 ñàèàá³èà 1919 áíàà, ³ò ðàññòðàèyè³ ç èáñà çà áíðààà ì èàèy Àèüáú. Í àñèy çàèàí ÷ ý ííy ì íèüñèà-áàèü ø àá³òèàé áàé íú, èàè³ Í yñâ³æ óàà- é ø íç ó ñèèàá Í íèüñèàé Ðýñíóáé³è³, ó áíðàáçà çñòàèyáàè³ áàà ì í ì í³è³ ç ì àì yöü ì ðà àðáýð ì àç- ñòàí íy. Áäç³ í ç³ò ç íàðíáç³çñý ç öýíòðú áíðààá ³ áúç ðàçáòðàíú ç ÷ àñ áàé íú. Áðóá³ - íàà ì àá³èèà íà èàðàè³òè³ò ì àá³èèàð ç Í yñâ³æ ú, óñòàèyáá íáá 24 ñàèàá³èà 1926 áíàà íà ì àá³èà áðàáí³çàðàðàç ì àçñòàí íy. Þ áí óóíáàðàðàí³ áúè³ áó ÷ í³³ íà- ñòàç í³è³ ì yñòíáàé á³í íáç³³. Í àñèy 1990 áíàà ì í ì í³è³ áúç ààðàíáíóàááíú³, ñöü çàðàç.

Èðúæ-ìíí í³è³ áíáðà á³áàöü ç ààðíá³ Í y- ñâ³æ-Èèáòé (ì àçáí, àà-çñòíáí³ áíè èàðàè³òè³ò ì íá³èàè). Ì áà óíðì ó áyè³èààá, ÷ àðúðíóèáíóí- áààá èðúæà ç ÷ úðáí íáàá áðàí³ðó. Í à yáí ì yðýá-

Í àäí³ñú ì à ì ì í³èó

í³ì áàèó áúá³òú ñèíáú Þ íà Èàòàííçñèààá: "A jeśli komu droga otwarta do nieba - Tym, co słuza ojczyźnie" ("À èàè³ èàì ó³ àá ÷ ú íá íà ààðíáà íà íáàà - ðí ðú ì, ððí ñèóæúöü Àé ÷ ú íá"). Çáíèó ì ðíçá³ ø ÷ ðàññòðàèy íúð: Ì à ÷ ùñèàç Áàé í³ñòú, Ì àè³èàð ì à Èàèíáà (Èàèyáà), Þ çàò Þ íó ø èáá³ ÷ à, È à íñòàíö³ íà Ø ú äèíçñè³, Ñòàí³ñèàç ²ááííçñè³. Í àñèy 1944 áúç áúáðàíáíú (ñö, ððú) íááí³ñ, yè³ ì àááààìèyç, ø ðí ì àçñòàííöü "Domordowani przez bolszewikow" ("Çàá³ðú ý áàèü ø àá³èà ì³").

Áàèäðñèàà Ðàüü, Ðàöü ý.
 Çàú í è³ Ðààú, Ðàöü ý
 ³ Áàèððú ý Áðàí ÷ óèà.

Í ßÑÂ²ÆÑÊ²ß Þ Á²ËßÐ Û

Í à òàöâç áú öü íà, ì í³èà ì ó àç÷àð í³

Õð ù ñòîâè, àèå ì à ñò ù ðà ì

Àà 110-âîäüçy ç äîÿ ì à ðàäü æy íÿ Æ æy àà æ à È à è à ñ î ç ñ è à à

12 ñàèàà³èà 2019 âîäà ñ î ç í³èà ñy 110 ààäîç àä ì à ðàäü æy íÿ Æ æy àà æ à È à è à ñ î ç ñ è à à, ì ð î á à ð ÷ à è à ñ ò, è à Á î æ à à à Õ à è à, è ñ y í à ç à - ì ð y è à ò à, à à ì à ð î á à à à à ù ð à ì à à ç y - í³ í à Í y ñ â³ æ à.

Ç äy ò à è ì à à î á ù ì ù à ù ð à ð ù è³ ì à - ç í à, ì³ öü ì à ð ù ð ÷ ù ò à - ì ç ç ö³ è à à ù ì à ñ ò à - ð ù - ì ù ì ì à ð y ð ù y è à ì - ç ì ð à ì ì à è - ì ð ù - à³ ò à ì í à ì è ñ y í à ç à Æ æ y à à ð à È à è à ñ î ç ñ è à à à ù ì ð ù ì à ñ à Í î è ù ð ÷ ù Þ ç à ò à Æ à ì í à à, y è à y ì ð à à ò - à è à ç è à ñ ò, è à Á î æ à à à Õ à è à ç 1988 à î á ç à. Ó y à ì ì ð à ì í à à, ì à ì³ ñ à ì à è ð ó è î é ñ à ì í à ñ à y ò à ð à ç ç à ù - à è í ù ì ð è î è ù í ù ì ñ ð ù ò è ó, ì à ç ñ ò à ð ò ù ð y à è³ ñ à ì à à à ò ð ù - à î æ ì à à à³ ì à à y ñ ì à - ì à à à ÷ à ñ ò, y è³ ç à à ð à ç æ ù ö ö³ ì ì í à³ ò ì à ñ à³ æ à ì³ æ ù ò à ð ì ç Í y ñ - à³ æ ÷ ù í ù. Ò à ì ó ç ì à ì y ò ù ì ð à à y ò à à à ì à à ð à ù ì à ð ì à à à ÷ à è à à è à³ ç ñ³ ò ò ù ò, ò ò ì à à ù à è ñ à à, æ ù ö ö, ç à ñ ò à y ð à æ y í à ò ð ù - ñ ò³ y í ñ è³ ò è à ð ò ì ç í à ñ ò à è, ì ù ì ð ù à î ä ç³ ì à y ò ó ì ð à ì í à ó ì ç í à ñ ò ð.

"Àà ð à Ý è ñ ö y è à í ö ü y! Æ è ù à í è à - ì à à à æ à í ù è ñ, í à ç - à³ ñ è ó í! Õ ò ñ ò à³ ö ü ì à ð à à À à ð à è Ý è ñ ö y è à í ö ü y è è ñ, í à ç Æ æ y à à ð È à è à ñ î ç ñ è³, ì ð î á à ð ÷ à³ à y è à í ð ù ì ñ è à - è à ò à è³ ö è à à à è à ñ ò, è à ç Í y ñ â³ æ ù, à ù y ö y ç³³ Í³ í ñ è à è.

È à ñ ò, è "Ò à ð ì ù" ì à à ì à ç à à Þ Á î æ à à à Õ à è à Í³ í ñ è à è à ù y ö y ç³³ ç à ò ó í à à à à í ù ç 1589 ã ì ð à ç È ð ù ð à ò à ì³ è à è à y ð à à ç³ à³ è à (Ñ³ ð ì ð è ó), è à ì ñ à - è ð à à à í ù ç 1601 à î á ç à ì ð à ç È è à ç ä ç³ y ð à í à î í³ y, è í y ç³³ à³ ñ è ó í à ð y à à í ù ñ è à à à, í ó í ò ù y Á î ñ ò à - è ù ñ è à è Ñ ò à è³ ö ù. Ì ð à ò ó Þ ç ä y ò ù ì è à ñ ò, è à à í è ù ð ç à 49 à à à í ç á à ç ì à ð à ì ù í è ó.

Ì à ñ è y ì à ñ à y - y í í y ç ñ à y ò à ð ñ è³ ò ó 1939 à î á ç à á ú ç ì à è³ ð à à à à í ù ì ð à ç à³ ñ è ó í à ñ à y ò ì é ì à ì y ö³ È à ç³ ì³ ð à Á ó è ð à á ú ç Í y ñ â³ æ y è ì à ì ÷ ì³ è è ñ y í à ç à - à y è à í à È ó á³ è à. Õ ç ð à à à à à ç ñ y à à è ù ì³, ð ò ì á ó á ó ì ð à ò à à à à ö ù ó ò à è³ ì ì ð ù à í æ ù ì è à ñ ò, è à

Æ æ y à à æ È à è à ñ î ç ñ è³

ì à à è³ ð à ç í³ ò ð à à ì ç à ñ è ó æ à í à à à³ ì ó à ð à à à ñ à y ò à - ð à. Í à æ à è ù, ð à à à ñ ò ù ì y à í ç à à ò ð ù à à è à. Í à ì ö ù ì à ñ è y à è ó í à à à í y y à y ò ù ò ð y ð ù ò ì ð ù é à ð ù ð ò à à è³ è ñ y í à ç à - à y è à í à È ó á³ è à, ð à ç à ì ç³ í ð ù ì³ á ú à à ç³ ç Á à ð à í à à³ ÷ ù, à ç à ç à ì à ð à à à à è³. Ó 1942 à î á ç à y ò à è ñ à ì à á ú ç à ð ù ð ò à à à í ù ç à ð í à, ð ò ì í à è è à í y - ç ñ y ì y ì à ò è à ì ó à ð³ ö y ð ó ì à à ó è³ ö ù. Ñ è à ç à è³, ð ò ì y ì à è Þ à è Þ ì à ì ò à ç. (Ñ y à ç à ç 6 ò ù à í y ç). Ì à ñ è y à ù ç à à è à í y ç ä y ç í³ ö ù á ú ç à ù ì ó ð à ì ù à à ñ è ó à í ç - à à ö ù 5 ì à ð à ò³ è, à ç à ì à á ú è ì ñ à y ò à ð ì ç, ì à ì ö ù ç à ì à ð à à à à è³.

Í à ì ö ù à à à à è³ ç à à à ç à à à à ö ù ó ä ç y ð à è à ò

ðý÷ù ç èàëyðíáúõ ìàðàèàç. Í àèàçæ³ ðàèñàì à çààòü çàáíú èàñõ, èà ³ ì³ø ÷ àèè³ àà ððàáíà. Àððú ìàç ðàèüø ùààà ìàñàà÷-àííà, øðì áyòù ðý÷ù çæí çàààçáíú, à y ³õ ñòàààç. Í àððàæàè à áyòà ðàññòðýèàì.

Í àìòü, èàè³ ààüðíäç³è³ ç Í yñâ³æà ç 1944 ã, ìààìàè³è³ èàñõ, è çàìàèüíú ì³ ñíàðààáì³.

Óñà ààò³ ³ ìàèáíüè³ èóìàè çàððýè³ ìíç- íàñõþ. Í àððýáíà áúèì ðàðàààòü èàñõ, è. Í àèèà- ñò³ yè ìààà ðòð÷yè ààð, áí àìñáíþ áìææ ì ìà ðàçì ùòü ñèèyíáíí³, à ç³ìíþ ìàðàçú çí³ø÷ùè³ á ððýñè³. Í ðàòà áúèà áàèüì³ öyæèày: íà áúèì èþäçáè àà ìðàòü, ìàèøè³ ç àðì³þ, íà áúèì ³íæú íáðà-áóààçí³èà, íà áúèì ðýðí³÷-íàè ààèó- ìáíðàòü³, èàá ààáóàààòü ñíàèáíú èóìàè. Èàá çàìèàò³òü ðàáíðí³èàì, ìàððýáíà áúèì äçäç³òü ìà á, ñèàò ³ çá³ðàòü ìðàáòèðú. Í àðèà çæí íà ìàèà ì³yèàè ààððàñò³, à ððááèü íà áúç ñòàá³- èüíú. Óñà áyòù ìðàáèà ì ððýáá áúèì yè ìààà ðòð÷yè áúðàø ùòü. Óçyçñy çà ðàáíðò. Í àèàðíðúy èþäç³ ñíyèè³ñy ç áyðààà, èàçàè³, øðì è³íóçñy ç ìàòüèàè íà ñíííà³ øðì í³÷-íàà ç áyðààà íà áóäçá - ààèíà ³äçá. Àáíàè y, ìíçíú yíáðð³³, óçyçñy çà ðàáíðò, àààððúçø ùñy Áíæàè áíè³³ àíáòü Í àè- ñàyòáèø àè Ì àííú Ì àðð³. Í à ìðàòyáò ððíð ì àñyòàç ààð çííç ñðàyç íà èàñõ, èà. Èàñõ, è ³ ìðúáíæúy ððýñè³ áúè³ áúðàðààáíú. Èàçàè³ ì íà, èàè³ á y íà áúç èñyíäçíì, ðì ìàç áú áyè³èóþ ççíààððíáó, óäçy÷-íàñòü àà èèàà çà áúðàðààáí íà ðàèíàà ì ìíííèà ððò³ðyèðòðú, àèà øèààà, øðì ç'yçèyáòñy ñàyðàðíì. B ìàäçyèàààç çà ðàèóþ çäçy÷-íàñòü.

Ðàñíà÷-àèàñy ðýìàððúyòùy. Àáíú áúyç- àæàþòü, ³íø ùy çàñðàþòü. Í ³òðì íà ààààà, øðì, ìà-ñòðíàñò³, ðàá³òü. Í àèàðíðúy ñàyðàðð ðàè- ñàì à áúðàø ùè³ áúáðàòü. B ³ ñàì íà ààààç, øðì ðàá³òü? Í àðyøòà áúðàø ùç çàñðàòü, øðì Áíà ààñòü, ðíà ³ áóäçá. Í à ðàòáç áúòü ìà, ì ì³èàì ó àç÷-àðì³ Õðúñðíàè, àèà ìàñòðàì.

Àà ñ, ìíyø íyàà áíy ìðàòóþ ç áyðàè ìà- ðàò³³ äçyèóþ Ì àíó Áíáó³ Í àèñàyòáèø àè Ì àí- íà Ì àðð³, øðì ààþòü ì íà ñ³èü ³ yíáðð³þ, èàá áúèì íààòü áyòùy ì àà áààáyçè³.

Ó ñò÷-àñíú ÷-àñ ³ íàààèàè ààñèòáíçààþ 5 ìàðàò³è, äçá íy ì à ñàyðàðíç.

Ó 1980 ã àáíàá³è³ áàðàç "Àííø íyè áy÷y- ðú - áy÷yðú Ì àíà". Àçðàð P. Áàñè³ (1752 - 1754).

Áàðàç áúç áàèüì³ çí³ø÷-àíú ç-çà ñòàððàñò³ (240 áíà). Ðýñðàçðàððú áúè³ ç Ì àñèáú. Áàèüì³

ñòàðàííà çðàá³è³. Í àèèèàáíà ìà ìíààá ìàèàðíí. Ðýñðàçðàòüy áàèüì³ ø ìàò èàøðàààèà. 30 ðúñy÷- ððáè, ç. Áíèà÷-áíà ç àòáyð ìàðàò³yí. Çðíàèáíú àáðàç ñàyòíàà Õðàíó³øèà. Èàøðàààèà 3000 ððá. Í àá³ííú ðàá³òü ðýñðàçðàòüþ ñòáí èàñõ, èà çíóððú. Í à ìíæàì çíàèñò³ ðýñðàçðàðàðàç - ààþñy áðàòüà çà áyðóþ ìðàòó, ìàððýáíà áóäçá øèèàòü ñíáòüyè³ñòàç ó Ì èüø÷ù. Ó ìàñòðííú ì àíäçá, èàè³ ààæúáó, áóáó ìàòü ððú þá³èá³: 50 áíà ñàyðàððòàà, 50 áíà ìðàòó ç Í yñâ³æú, 80 áíà æúòüy.

Öyíáð ñòàì ìàðàò³³:

Èíèüè³ ìàðàò³yí ààèèàáíà àèðýñè³òü öyæèà. Èàè³ áyè³èàà ñàyðà, ðì³ èàñõ, è çíyñò³òü óñ³ò ìà ìíæà. Í à ìðúèèàáíúð ìààè³èàò, èàèy 10 ðúñy÷. Ñòàì áòðíçíú ìàðàò³yí íàçyçèyáòüà ððàá³÷-íú ì, óè³÷-ààþ÷ù ñò÷-àñíàñòü. Àèà íà çñ, ìíçíàñõþ ç ìàðàèèó. Øèààà, øðì ìàèà ìíèàäç³ çäçàèüí³÷-àà ç íàààæyíñòààò.

Í àèàðíðú ì ìààààòü, øðì íà ðàçòìáþòü ìíèüñèàè ìíáú. Àèà ñòü ³ ðàè³y, ððì ñàyáíì à íà ððúñò³òü ñàá³ò äçyòáè, æúáóòü áäç øèþáó, íà àááúàþòü ñííàäç³ Áàè³èíáíè, ìà ìðàþòü áäç ñàyòüò ñàèðàìáíðàç, ðàòy ñàyðàð ñòü ìà ìáñòü ³ çàçñ, áú ñíyø ààòüà ç ààìàìíàè, èàè³ ìàèè³÷òü.

Í à áòìàþ, øðì áyòùy èþäç³ ñàì³ ìà ñàáá çèüy, àèà ð³àà àòòìáíáíúy, ñòðàò³è³ ðàçíàààáó æúòü, áóþ, íà ààààþòü, çà øðì ðàìàòü. Ó ì³íóèü ì àíäçá áúèì èàèy 40 äçyòáè àà ìáðøàè ñàyðíè èàìóí³³.

Í à ñàyòíàà Ì ³òàèà, 29 ààðàñíy, áúèà èàí- ð³ðìàòüy (áàæ ìààáííà). Èàèy 150 ÷ àèàààè.

Áyòà ñòàì áòðíçíú ìàðàò³³, ðàòáç áú, èàá áúèì èáíèè, èàá áúèì áíèüø çàìàèó ç ñèòááá Áí-æàè, áyè³èàà ðàçòìáííà ìàððýáú áúèàíáíy ðýè³á³èíú ààááyçèàç.

Ì àèþñy áá áyòü ì àà Ì àíà Áíàà, àà Í àè- ñàyòáèø àè Ì àííú Ì àðð³ ³ öyáá, íàèøáííç- íàèø ù àðòüñàyðàð (Àçòñ Õðúñðòñ - ìàð).

Ààø à Yèñòyèáíóùy, ìðíñ³ ì àá ìàè³ðàá³ ààáðàñèàçèáíí³ àííñòàèüñè³ ì.

Í àðàèèàä ç ìíèüñèàè ì íáú ìðíááø÷- à ìàðàò³³ Áí æ ààà Õàèà ç Í yñâ³ æ ú, áyèáíà Í yñâ³ æ ñèààà áyèáíà ðà, èñyíäçà-èáíííèà Ì yòðà Ø ÀÐÈ Í.

(Àðòààðàò³y³ ìóíèðòàòüy àðúá³íàèà ìà ìàá÷ù ìàñò³ çàðààáíú).

Í àáíàèà "Í yñâ³æñè³ò íàá³í".

Ñëîâà ì ðà áðàò

Àà 60-àìäüçy ç äíy ìàðäüæyííy Àíàò ìëy Ìàéñáí³

Ç òñ, é ìàøàé ñyì¹³, ò ò ì àäüàç yâì àü ìàðäüæyííy, y çàñòàèäñy ààíà. Ñ, ííy y ìàðäüáðàð ç ìàìyö³ ñààà çñìàì¹³íú, àëyüæ ó ñyìàéíú àëüáíì¹³ ç æàðà ò òñààà ìëyð, ø ò ì¹³ çñìàì¹³íú, yê ò ùy çäü ìè³, ðàññù ìàððòà ìà òðàà ìáí ò ù. ² ààðñy, ø ò ì ìá ìá çäàñòà àüèàçàòü àü-àðìàèüíà ìà àáíí àäëüì¹³ öy æ èàà ìú òàííà: yê ç'yçëyðòà àñíáú ç òàéíé ñ³èàé òàðàè òàðò, ç òàéíé ñ³èàé ìàðàèàíàííyç, yê³ ì áúç ìíé áðàò? Àèä y çíyçíáíà, ø ò ì ààèàç ó çíà-íàé ñòòíáí³ òðýàà øóèàòü ó ìàøàé ñyì¹³ - yâ ìàðäü³³ ñò ùè³ æ ùöçy.

Ìà-àòàé

Ìà-íó ç ìàøàà ìà-àðéó - ç ìàø ùò ààöüéíç. Áyññíðý-íà, àyòà íáéèày íàéáú øyé øày ñ³èà çáyèà àáòò íàñòíèüè³ ìàðäèüíú ò èðàçáé, yê³ ì¹³ yíú áúè³. Íàø à ìàò³, Ìàéñáíy Èàáí³àà Àeyèñáíáðàçíà, ìàðíàç³èà ñà Ñòàçáóíçø-úíú. Ìàèàççáíüèàé ìà-ñòàçí³òàé ðíáíàé ìíáú ìà-úíàèà ñáíé ìàòóíçíú øyèò ìà Íyñâ³æ-úíá, ó à ñòù Áyè³èày È³íà, àçà³ áúéí ìàèàíààíà ñòñòðýòòà ç ìàø ù ì ààöüèàì. Àèä ìà ààðàç. Èè ðàñèàçààðòü, ó ìàèàáíñ³ yíà áúèà àäëüì¹³ ìðùáííàé³ ñòðíéíàé, áíáðàé³ ñòðíàé. Íà-ààðííó ç æáí³òàò ìà àà-òààèàñy. Ìàò³ çñìàì¹³íàéà ìá ìðà ìàà-úíàñòü òóáíçíúò ìàððüé, àà ìðü-èèàéó, ç àò³öyðàì-è, ò-úèàì (ìà, ðàì), yê³ ìà òíé ð-àñ ìàç òñ, ³ àáyòàç, é yø-ý áíèàé. Àèä àyòà áúéí ìà òíà, øòí ìàððýáíà áúéí yâ àòø ù.

Èà àòø à áúáðàèà ìàè³òù-íààà àyçíy, yê³ ìàñèy ñyì¹³ ààáíç àyðíóçñy ìà ðàäç³íó ç òðàèüñè³ò èàñàðàñíðàòíàè. Íðàç òðù ìàñyòù ìàñèy³ò ñòñòðý-ú ìíé ààöüèà, Ìàéñáíy ²íñ³ò Ò, ààðàä³-, ìàðàà, ç ñààð áúáðáíí³òò òàðàç áóè³òò (yíà èààðàðààèà ç òàòà ìàñòíðàòü). Áyòà çààðüèàñy èàðàì 1954 áíàà. "é áúéí 22, yíó - 31 áíà. Àà àyòàà ø ð-àñè³ààà ìí-ìáíòò ìàøàìó ààöüèò òðýàà áúéí yø-ý ìàðäæüüü ìíèüñè³ ð-àñ, ìyìàòéòð àéóíàòùð ³...

Ó ñòòàçáí³ 1947 áíàà ñà ñòòáíyòèàé èàáú Áðíàçáíèèàà ìàá³íòòòòà yâì ìàðàñàäç³è³ ìà èààò ìààñóáíúò. Ñòòíàñòü àáá³íààà-àáííy òùííàày àèy òàáí ìàððüyáò - ó àáèàðòñè³ ìàòùyíàé³çíà. Àèä ìàààò³ ç òíé ñòðàøíú ð-àñ àìàèü ìàçðàðð ñíðí³ àáíàáyñèíçòàç ìà ìàáäyè³ñy ìàáí³ñàòòà, èàà çàñòò-í³òòà çà yâì. Íà ààíàìàèéí...

Ààöüèà áúç àñòáæáíú ìà 8 àááíç³ ñàñèáíú ìà Óðàé. " í àyðíóçñy òíèüè³ ìàñèy ñíàòò³ Ñòàè³íà.

Àíàò ìëü Ìàéñáíy

Ó³ç³-íà çíyñèáíú, àèä ìà çèàìáíú àòòàì. Èáí ð-à-èèà çáyáíàèày ààöüéíçñèày òàòà. Òñy ààñíàààðèà áúèà èáíò³ñèààáíà ðàçàì ç yâì àðù òðàì, à ìàñòòí-íúy ààáü ààöüè³ ìàòòàààè³ òíèüè³ ìà ìàñüèè³ àèy ñùíà³ òàààéí³òààü ìàèííò áúçààèáííy.

Ààöüèà àyðíóçñy ç àáíúì òðýí-ú ç àðòáààà ñòéíà³ ç ìàáýè³è³ ð-àìààáí-úèàì, çðíáéáíúì ç òðàèüñèàé àðàçí³íú. Òñ, òðýàà áúéí ìà-úíàòü ç íóèy³, áíèàé çà òíà, ìààç³ðàòòà ìàç ìàààòùç áú-èíàà àðù òðàìòà. Àèä àyòù ìàààòùç ñíáààç òíèüè³ àèy àò³òüéíúò óèàà. Àáíàáyñèíçòù çñíðù ìàè³ yâì yê ñàìàà ààóèààáíàà³ éòèüòðíààà òéííòà, yê³ ñòàç ìàñíðàáýàè³ààé àðáyðàé ðyæúíó. Ç òàé³ òyç-èáííàì¹³ ñòñòðýèà yâì ìà àyñíà ìàøà ìàòòèy³ ìà ìàáäyèàñy çéò-úòü ç³ ñàà, æüòò, ìàçàçñ, áü. Íðàç áíà ìàðàäç³èàñy y...

Òàéíáíúì ñòòàçáíüñè³ ìá, ì (04.01.1959) y çíàðø ùíð çáà-úèà ñààèáí áðàò³èà. Ì ìà áúéí ìy-ííçíúò ð-àòùðù ààáü, àèä y ìàäçáü-àé yñèðààà ìàìyòàð, yê ìàò³ ç ààöüèàì ìàèèè³ ìàéíàé ìàéó-

начак і як я пасля перабірала пальчыкі і здзіўлялася, што яны такія маленькія-маленькія і жывыя.

Мы пражылі ў вёсцы Вялікая Ліпа да канца 1963 года. Нас было шасцёра (разам з бабуляй і дзядулем), а хата мела сенцы, кухню і даволі вялікі (але адзін) пакой. З гэтага перыяду я памятаю толькі найбольш эмацыйна вострыя эпізоды. Памятаю, што праз невялікі час пасля з'яўлення Толя я магла яго загубіць, робячы, па маіх дзіцячых меркаваннях, найлепшае. Я ўпарта старалася напоўніць яго роцік зернем, якое сушылася на печы і якое я любіла пагрызці. Добра, што бацькі не спазніліся. Памятаю таксама, як гарэў уначы наш хлеў і як мяне з падросшым брацікам выцягвалі з хаты, бо ўжо займалася і на ёй саломе. Памятаю, як мы стаялі ўбаку, прыціснуўшыся адзін да аднаго, і дрыжэлі. А ўсе мітусіліся, выцягвалі пажыткі і накрывалі страху мокрымі дзяружкамі. А пасля вельмі моцна плакала бабуля, бо трэба было прадаваць любімую карову - нашу карміліцу. Памятаю, што, калі хацелася есці, матуля вельмі часта прапапоўвала мне намазаць для сябе і браціка тлушч на чорны хлеб, пасаліць і пасыпаць каляндрай або паліць хлеб алеем і пасыпаць цукрам (мусіць, не было іншага выбару). Памятаю, якім цудам для нас, дзяцей, былі моманты, калі бабуля пякла хлеб, а потым студзіла яго, паклаўшы дзесьці вышэй. А

Анатоль і Людміла Майсены, 1965 г.

Бацькі, 1973 г.

Толя ўсё хадзіў і прасіў мяне ўсімі магчымымі пяшчотнымі словамі, каб я дацягнулася і адламала яму кавалачак.

Ён быў надзвычай мілым і спакойным дзіцем. У памяці востра сядзіць шматразовае і шматгалосае штосьці накшталт: "Гэта ж трэба! Такі ж ужо спакойны хлопчык і такая агонь-дзяўчынка!". Сапраўды, з таго перыяду ў мяне засталася мноства шрамаў, а ў Толя толькі адзін, ды і той выпадковы.

Тады яму было гады тры, я мяркую. Быў вечар, і маці сядзела над сшыткамі, а Толя ехаў на "коніку". Што гэта быў за конік? Можна, венік або чапяла. Паслізнуўшыся, ён упаў і ўдарыўся аб кант ножкі стала. Ён рассек сабе лобную артэрыю. Гэта было жахліва. Выратавала тое, што бацька не разгубіўся і з ўсёй сілай сціснуў рукамі рану, за што яго не пераставаў затым хваліць вясковы фельчар.

Напачатку наш тата працаваў у калгасе, затым у пачатковай школе за пяць кіламетраў, а затым у сярэдняй школе, але ўжо за дзесяць кіламетраў ад дому. Кожны дзень зацемна пешшу туды і зацемна пешшу назад. Але гэта была свабода, якая надавала яму сілы. А вечарамі ён сядзеў над падручнікамі англійскай мовы. У 34 гады ён паставіў перад сабою мэту вывучыць англійскую мову, пачаўшы самастойна з нуля. І вывучыў дасканалы.

Ó èàíò ù 1963 àí àà, çà àçãñyöü è³èà ì àððàç àà íà ø àé à ù ñè³, á ú èà í ààóàààí à Èàçé í çñèày ñyðyá íyý ø éí èà. Ááí ààó ì ààü èà ì ç í àé ø èàñy í ð àò à ç , é , ³ ì ù í àðààò àé³ í à í í àà ì àñò à æ ù ð àð ñò àà. È í èü è³ á ú èí ð àà àñ³ ää í í ààé àáò ð í àèà, ààé è ààü ð ù !

Óí èy í àé ø í ç ó ø éí èó àà ñ í àç í á í y 7 àà á í ç. Í ç y á í, í ç ì y í á í á ú èí í y è³ è ð í àá è à ì ç á ó - í á á é. Í í á ì àà é í á ú öü. È ó èü ð ð í ç ó í ó ³ ³ í é í á í y àà á àà à ç á ú ç ñ ò à ð ì à à á í ú í à ø ù ì ³ á à à ü è à ì ³ í à à ç á ú - à é ñ ò à è à. " í í à à ð ð ì è ³ à à ç ñ y ð à è ð ð - í à é í á ú á ç á í ú. Á ñ à á é ³ àà ñ ò à ð à ç ñ y ç á y ð ù ì ð à ð à. Á è y y á í á y ð à (y è y ç ð à ç ó ì á è à í à ç í á é) á ú èí ñ ò ð í à ñ ò ð ³ ñ í à à á í y. Ç y ç - è y ð - ñ ù y - à è à à à è à ì í à à ç á ú - à é á y è ³ è ð ð í à ð y í ó ù é - í ù ð ì à ñ - ù ì à ñ ö y ç , í í á ç ì í à ð y à é ³ ç à à à ö ü ³ ç ç - à à á é í ú ³ ð y í ð y ñ é. Á è á æ ù ö ö , ì à è à ð y à è ú í ù í ð à ö y á - á y ð à á ç á ó ³ ³ ð ì à ñ - ù ì ù y í à ð ñ í à è ð ù á ú. Ñ í ð ù y è ³ í à ø à ì ó ñ ð ð , ç í à ì ó ñ ò à ç è á í í ð àà ó - í á ú í á ð í è ü è ³ á ò à ð à ð é ³ í à á y ð ð ð ð y í ó, à è á ³ æ ù á ú í ð ù è è à à à à ü è í ç. Ñ í ú ñ à ì ³ í ð à ö y á à à é ³ á ó - ù ö ö à ³ á ó - ù ö ö à. Í à ø á à à ü è à à ð ð ù ì à ç á ç á á á ú ø y é ø ù y í à à à à à ³ - í ú y à à ó è à ò ú ³ (à á í ó ç ³ ð ì à à í à é ³ é ñ è à é ì í á à) ³, ð ð í í à é á í è ü ø í ð ù á ì í á, ñ ò à ç á á í ú ì ç í à é è á í ø ù ð í à ñ ò à ç í ³ è à ç á í à é ³ é ñ è à é ì í á ú ç Í y ñ â ³ æ ñ ê ³ í ð à, í á (y á í á ó - í ³ ì í ñ ò à à ð à ç í ç í à ð à ì à à à é ³ í à ð à, í í ú ð à é ³ ì í ³ y à à ð).

Á ð à ð á ó - ù ç ñ y í à à ç á ú - à é è , à è à ³ ð à á ³ ç ç à à á í ³ á í è à ³ í á í á í á. Á è y y á í í á ú è í è à í è ð ð y í ð à ç ó è è à ñ à. Á y ñ ñ í ð y - í à, ³ ñ í à à à è à á y è ³ è à y í à á y ñ í à è à ç à à ñ ò - í à ñ ò ³ á ð ð í ó í ç í à ñ ò ³ í à ø ù ð á à à ç, á í ì ù á ó - ù è ³ ñ y ç ñ à è ü ñ è à é ø é í è à. Í à - à ð é í á ú y è è à ñ ù ç á í à ó è á á ú è ³ ì à è à è à ì í è à è ð í ú y, á y ð à ç í à - ù ö ü à à ç ³ í í à ñ ò à ç í ³ è ó à á í ú ì í à è í ³ á á í à - à ñ í á à í à á ó - à ç í à ð ð ù ³ ð ð y ó ³ á á í á ð ð á ³ - à ò á, ð ð ù è è à ñ ù. ð à ç ó ì á ð - ù á y ð à, á à à ü è ³ ç á à ñ ù - à ñ " í à à é ³ á à à é ³ " í à ì ø ð ñ ñ ö ³ ñ à à, á è y ð à ç á à - æ á í í y ç.

Ó ñ ò à ð y é ø ù ð è è à ñ à ð Ó í è y è à í - à ð é í á à á ú ç í à - ù ç ñ y ç í ð í ó ³ è à ì à à è à é ø à à à í á á ó - á í í y. " í á ú á ð à ç á í à é ³ é ñ è ð ð ì í á ó ³ í à ð à è è à à - ù ö è ³ ð à è ó è ü ð y ð Ì ³ í - ñ è à à à ³ í ñ ò ù ð ó ð à ç à ì á é í ú ð ì í ç. Í ð à ç á à, ð à ç ó ì á ð - ù, y è ó ð á ù ñ í è ó ð í è à í è ó ð í - à ç ç y ö ü ñ ù í (è à é ³ ç è ³ - à à ö ü à ñ à á é ³ á ó ð y è ³ ð à ð í à ñ ö ü á y ð à à à ð à è ó è ü ð y ð à í à ð í é - à ñ), á à à ü è ³ í à ñ í ð à à à à à é ³ á à à à à à ð ù ö ü y á í. Á è á ç ð à á ³ ö ü á y ð à á ú è í ç æ í í á ì à ñ - ù ì à. Á í à ð í è ü í à à - ç á ú - à é ð à í à ñ ò à ð ì à à à ç ñ y y è à ñ í á à, y è à y á à à à à, - à á í ð í - à, y è à y í í à è à ñ ò à á ³ ö ü í à ð à à ñ à á í é ö y æ è ³ y í y ð ù ³ á à ñ y á à ö ü ³ ð. ² , í í à - à ç í ð à à à à à ö ü. Í á í à ð ù ç í á ³ æ ú á í è à. È à à ³ - í ú ì á ú í ³ è à ì á y ð à à à ñ ò à è à é í à í à à - á í á à y í à ð à ì í á à í á ð à, í í ú ð à é ³ ì í ³ y á à ð ³ í à ð à ì í á à í à á é à ñ í é í à á í à é ³ é ñ è à é ì í á à. Ñ à è ü ñ è ³ ø é í - ù è á á ú ð í á ç ³ ç ñ ò à é ³ - í ú ð à á í á í à è à ç ñ à ñ í á ð ø é í è. Í à - ñ è y ñ è á í - y í í y ø é í è ú ç ç à è à ð ù ì í à à à é , ì , í á é ³ - ñ è ó - à á ú ð ð ù ì à ç ð ñ ð ó í í ú y y è ç à ì á í ú, ç á ç ³ á ³ ç ø ù í ð ù , í ó ð ð è à ì ³ ñ ð ð á ð ð ó í ð í ç í à ñ ò ð ñ ñ à à ³ ð á à à ç.

Á à ð à ð à è ð y ð í ú ð à ñ à á é ³ á à ñ ö y ç à ñ í á ú Á í à ð í è y í à ð ð y á í á à à à à ö ü ð à è ñ à ì à y á í à à è ð ù ð à ñ ö ü, - y ñ í à ñ ö ü ³ ñ í à è à ñ ö ü. Ç ñ à ì à à à á ç y ó ³ í ñ ò à à í á ³ ñ í à à à è à ð à é í é ò à í ú, y è í é ì í à í á á ú è í á y á í í à à è ó í ³ ö ü. " í á ú ç í à ç á à ç è á í ú ð ³ ð ð à ñ ò ³. " í í á á à y ç ñ y í ð ù ç í à ö ö à ç ñ à à ³ ð á ç ³ ö y - ù ð ñ à á í è ü ñ ò à à ó í á à à ð ð à á ú, è à é ³ y á í - à è à è à í y ç í à y ó ð í ð ì à í à è à ð à í í y. Ç á ç ³ ö y - à à à í à ð ù - y á ó y í à ì y ð à ð ð ð í è ü è ³ á à ç ³ í í ì à í ð (ì y ð è ó ð , , í á ú ç á à ç ³ í ú), è à é ³ Ó í è y ç à ì í ç - à ç í ð à ç á ó. Á y ð à ð ù - ù è à ñ y á ç y ç - ù í é ³, y è à y y í ó í à à à à à è à ñ y ç á ð ð á ³ ì è è à ñ à. Á è y y á , í ð à à ì í á ç á á ð à ç í à á ð í ç í ú y á ç ³ ö y - ù y ç í ð ù á í - æ á í í ³ ³ í á í ð ù ç í à ç ñ y. Á í ñ ù ³ ç ñ, ...

× y ñ í ú ì ³ ñ í à è ú ì - à è à à à è à ì Ó í è y ç à ñ ò à ç ñ y à à è à í ò à ñ à à ³ ç ç í. Ñ à í á ó í è ó, y á í í à ç ³ ö ú ð , y á í ì à ð è à à à í á í á ì à ñ - ù ì à á ú è í é ó í ³ ö ü í ³ ç à y è ³ y á ð í - ø ù ³ í ³ ç à y è ³ y í à ñ à à ú. ² í á ì à ñ - ù ì à á ú è í ç à í à - é í ò à ö ü. Á y ð à á ú ç ñ à í ð à ç á í ú ì ó æ - ù í à. ² ð ó ð y ç í í ç ì y ð è ó ð , ð ð í à è ð à ì y Á í à è à à à à à ð ð ñ ð í ð í á à ç í à - y í í á ì à à ç ñ , æ ñ y ì 'y.

² í à ò ³ ³ á à à ü è à á ú è ³ è ð à ç ü ì ³ á à è ð ù ð ù ì ³, ç ó è à ñ í à é á ó ì è à é, ó è à ñ í à é í à ç ³ ö ú y é ³ ç á à á í ñ ò ð à í ú ì í à - ó ó ö , ì ñ í ð à á y à é ³ á à ñ ö ü ð à ç ó ì á è à, ó í ð ù á à ð í à ñ ò ³ y è ñ è ó á y í í á ð í á í á é ì í á à. Ñ í à í á í ð í ñ ò à á ú è à í à ñ ò à ç í ³ ò à é á à è à ð ñ è à é ì í á ú, á y ð à á ú è à y á ñ ò ð í à ñ ö ü. Í á à à ð ð ð ù y - à ñ ù ð à ð à è ú í á à à í ³ á - è ³ ç í ó í á à í ñ ñ ú á ³ ð à ì ³ á à è à ð ñ è à é ì í á ú y á í í ³ é í è ³ ³ í ³ á ç á í á à à ì à ç è y è à ñ y á à y á - á y ð à á ú è à í ð ù í ó ù í í á à y í à ç ³ ö ú y. Í ù í ³ é í è ³ í á í à ç ³ ð à é ³ ð ð ð ù è à ç á à à ü è í ç, y í ú í ³ é í è ³ í á ç à è ³ è à é ³ í à ñ í ð ù á í ó ó ò à ç ³ í y í y ç í ú ð á ú á í à. Ñ í à ñ ð í è ³ á à ñ ò à ð à è à ñ y ç ñ í ì í í ³ ö ü ð í ó ù á à ç ³ í y í ³ ç í à, á ç á á y í ú á à à à á í ð à à é ³ á à ñ í à è à à à ç - ù í é ó. Ó ñ í ì í í ³ è à ð í è ü è ³ á à ç ³ í. Á y ð à ð ù - ù è à ñ y ç æ í á à ð í ñ - è à à ³ ñ à ì à ñ ð í é í á à à Á í à ð í è y. " í í ð à à à à ç í à ð y è à - á - á í í ³ ³ í à ñ à à , é ³ í ³ ö ù y ð ù á à á ú ð à ø ù ç á ú á à à ö ü í á ì à ñ ö ü á à y á ú ð á ç á y í y ç ó Í á à í ð í ú ì È à ð à à á ó ³ Á á ð à ç ³ ³, è à á à á í à ñ ò ³ á à á à è à ð ñ è à à à è à à - à í ð à ç - á ç ³ á ó ð ³ í ó à ð ì à ö ö ð . Ò à à ú á à à ü è à í à ñ ð í è ³ á à à à à - á í ð à à ç y á í á à á y ð à à à í á à y ñ í à - í á à à è ð í é ó ³ ç æ ú á à ç ó ñ à ì à ñ - ù ì ù y á ð à ó ì á í ð ù. Á è á ç í y í ³ ö ü í à ì á ð ù ñ ù í á á ú è í í á ì à ñ - ù ì à. Á y ð à á ú è í ð à ð à è ð y ð í á à è y Ó í è ³ - ð à á ³ ö ü ó ñ à ñ í ð à à ú à à è à í ò à ³ ç í í ç í à é á à à - à é.

Í í á ð í - à ö ö à ç í í ç á y ð í ó ó ö à ç í à ð ù y á á ç y - ó ³ í ñ ò à à í à è á í á ð à ð à, è á á í ð à ñ à - ù ö ü y ø - y á á í ó è ³ í ð y á í á ú ð í à ñ ò ³. Á ç á ñ ò ³ á à 10 á à á í ç Ó í è y á ú ç í à à ç á ú - à é ð à à ð à à ³ ð ù ì ø é í - ù è à ì. Á y ñ è í ó ö ü y í ð à - ñ ò à ú, á í á ³ í ú, á ð à í ó ³ ð ù, ç à ì à è á í á é , á è ³ ð ... Í á à à ð í á ð í ð à ç á ú ì è à ð , ç ð í á è á í ú ð ó è à ð í ³ í à ð ù y á, ì í à í á à - ù ö ü y á í ç ø à ì à - è à ð , ç - í à à y è ³ ð á ú à è y á à à ð ñ - ó ³ í è à, ì ó ñ ³ ö ü, á à è à è à á ó ø è à. Ó à à á í ç 10-11 ø ð ñ ñ ö ³

íààøòðòíóèà yāí (òòò ÿ ìyðéòþ, øðí íá áàòüè³) íàñðàá³òü íàðàà ñàáíé ìyóò ð³ç³-íààà àçààðàçéáí íy. Óòò-ýé çà çñ, ÿ ñàì òñāyāí ì³ç, øðí ààéáé ðàé íá-èüā. ² ìà-àèāñy ìðàòà! Øðàíā, ã³ðú, ìàðàèèà-àç³íā, áāā çāāàððíçāáí íā. Øðíāç, í íā. Ì ù çñāçāç³çèyè³ñy yāí íàñòúðíāñò³, à, í áóæyç íā àà-àð. Áðàò áúòíçāàç ñāàþ ð³ç³-íóþ ñ³éò³ áú íñè³āñòü. Àèā ñàì àā àç³ç-íāā àà çñ³ ìyòú ì, øðí ðàçàì ç ð³ç³-íú ì ñàì àāü-ðāāáí íā ìà-ú íāç ñòàèèòü yāí ðàðàèèðð³ çìyíyòòà ðyì íàðàì áíó. " í ñòàç yì àòüéíú³ èàì óíçèāáèüíú. Òíèy çāàðíāç³ ó öyæé³ ìāāèàðèāáú íàðüyā. Öyæ-èāñòü çííñ³íāç ç³ ìāèyāāèà ç ðú ì, øðí ìāāyçàòü ìyçíú (ó ðú ì è³éò³ ñèòø íú) ìèàì àçāyí íyç áúéí íā ìā-ú ìā. Ó āāáíç 14 āyòà áúèà çæí ñòàðì āāáíāy àñíāāç ì íòíú ì ðàðàèèððàì (āāé Áíā òñ³ ì ààðíñèü ì ì óæ-ú ìāì!). Æ íā ìāìyòòþ í³-íāà ðàéíāā, øðí íā-çüāāòòà àðyííāé çāü-èāé. Æ í³èíè³ íā àà-úèà Òíèþ ç òüāàðyðāé. Í íā çāāāòòà, øðí āyòú "āðyð" ìðàéø íç ì³ ìā yāí³ ç àçyò³íñòāā. Ó yāí íā áúéí èòí³ðàç, òíòàçàü ì èàì³yè³ ìāāèàðè³ áúèèāéāþòü ìāéí³. Áðàò³ ø íç ñāā³ ì øèyòāì.

Áyððàþ-úñy àà ÿ ð³ç³-íāāà ñàì àāüðāāáí íy Òíè³, ìàððyá íā ÿ ø-ý ççāāāòü, øðí ñòòāyíðàì³ ìñòü-ðòòà, í ìyçíú ì-āñ íāāāāāç ñāèòúþ èòèüðòðüçíó. ² àà àí íø í³ò ñāā³ò àçáí, í íā ðàçá³ðāāçñy ç ð³ç³-íú ì³ ìāðòçèàì³. Áyòà áúç yāí ñí ìñāā àā ìā-ú ìéò àà ðàç-ì íāüò ìāðāàðòçāé. Íā ì³ñü ì íāü ì ñòàèíì - àāìðyè³, íā ñòyíā - ðyí³ñíúy ðàèàðè³. Æ íú íā àà-àèèè³ñy àāñíāāàðà ç ðàðāíāāé ìāāçè³...

Ñòàèāí íā

Ó ñàì àñðíéíú ì æúòò³ Òíèþ í³-íāā íā àāāà-èāñy è, àèà. Æ íó çñ, àāāíāç³èāñy ðāá³òü ñàì ííó, ìðāá³āāòòà ñāā³ ðíçóìā ì³ ñāā, é yíáðā³ýé. Íāðø ù ñòð³, çíú øèāāáòì ñāāòèāy ñ³ñòy ìā ìàñðàá³èà ìā-ðāā³ ìāñèy çàèāí-ýííy ìāðàèèā-úòèāā ðàèòèü-ðyòà. Áè³ñèò-à ñèíí-úçø ù ç 1980 āíāçā³ ìñòüòòò, ÿ ì³ø íç ó è³éò ìāðø ùò ìā ðàçì àðèāāáí íā. Àèā íā ðòò áúéí! Æ íó "ìðàìāíāāāè³" çèāñíāðò-íā ìāì³ñàòü ìðà çñā "āðàò³" ñyì³, yè³y, í āāāā. Àà "āðàðíç" ñíðú-ú í³è³ñy ñòñòðy-à ñà ñòðúā-íú ì áðàðàì íā-øàé ìāì ù, yè³ ìðúāðàç ç ÇØ Ì ìāāèyāçàòü ìā ðāāç³-ìó ñāā³ò ìðíāèàç (yāí ààòüè³ áúāðāè³ ç ìíøèàò èāì øàé āíè³yø-ý àà ñāāòèèé èèāü),³ ìāè³ðú-íāā çíyāíèāí íā ìāøāā ààòüè³ (òíòü, í óæí áúç ðyāá³-è³ðāāáí ú). Ìāñèy ðàéíé "íy-úñòàé" áíéàðü Òíè³ íā çíāéøèíñy ìāñòà ìāāàð ó Àòðüòü. Ìāāòāè³ "÷-úñ-òüy" ððíā-í³è³. Áðàò çāñðàçñy āāç ìāā-ú ìāñò³ ìðà-òāñ³éíāé àçāéíāñò³. Í āíñü ðòò, èāá íā ñāāðàø ùòü, y áúìóøàíā ìðüçíāòü, øðí āāç³í ðàçó ñāā³ ì æúòò³, í øèāèèāāçñy ìā ìðàðyèòü³. Àçyèòþ-ú ìāøàìó çāìyèò, ÿ ìā-àç ìðàòāāàòü³ ìñòðòèðàðàì Òðòí-

çāìñèāāà ðàèèāìā èàìñàì íèò ā Ì³íñèā.

Æ è, í ìðàòāāāç? Æ íā āāāāþ āyòàèyç, àèā ìyðéòþ, øðí āíāðà. Áí áúç ìāèāüü, yíāðā³-íú³ ààòèāāáí ú. Ì íā çāāāòòà, øðí ìíèèāçü öyāíòèāñy àà yāí. Àèā, āāāāþ-ú yāí ìyçðü ìñè³āñòü³ áìāì-ðàìāñòü ó³ ìðyèāèòòàèüíú ì ñàì àçāāñèāíāèāí í³, y íā çāç³ā³èāñy, øāí ç ðòòè³ ì-āñā áðàò áúáðàç ñāāā è³ðòíāé ìāāòèíāāé àçāéíāñò³. Óæí ç ðíé ì-āñ, í ñòð³, çíā çàò³èāā³çñy ìāè³ðàéíā³ýé, ìðü-ú ì íā ìāøàé "ìíāíāé³ çðò-íāé", à çàðíāíyé. Æāí èāíāüāàòèāy áüñāðòàòüy áúèà ìðüñāā-àíā àìāðüèāíñèāé ìāè³-ðàéíā³. Í çāññü ñāíé³ ìyò Òíèy ìāè³ðāāāç ìā áúāò-ýííā āyòàé ðyì àðüè³ ìā çñ³ò ìāā-ú ìā àāñòòíúò ìāāòèíāüò èðü í³òàò (āyòàìó ñíðüyèà³ ñāāáíāíāā ààéíāāíā áíāè³èñèāé ìíāāé). Áüñāðòàòüy áúèà ìāñíyòíāā àāàðííāíā.

Ó 1989 āíāçā ñāāòèāy ñ³ñòy ìā ìāðàèèððàì yāí æúòò, áú øèyò ííāü ì øèāāāòìāì. Áíæòòíā ìíé, yè³ āyòà áúç çāçāé ìāā ààòèāāíāé àñíāāé!

Òíèy çāçāèüí³-àç óððíòyòàì íú ì èííèòðñíú ì àāáíðü àèy ìðàòü ç ÀÀÍ. Ìàððyáíú áúç ìāèāüü ì-àèāāāé ìðüèèāü ìā 30-ò³ āāáíç ñà ñāāáíāíú ì ààèí-āāííāì áíāè³èñèāé ìíāü, àāāáííāì ìðàáèāì ñò-ñāàòíāé ìāè³ðüè³³ yèāííí³è³. Èííèòðñ áúç àðāāí³-çāāāíú ìā ìāñðyāíā ìyçíāé ñòðòèòòðāé ÀÀÍ, àèy ì-ā-āí ç Ì³íñè ìðüyçæāè³ yā ñòíðàòíç í³è³. ñòàðòāāè³ ìāèāèüè³ àçāñyòèàç ìāèāüò èþāçāé. Æ èàçàç Òíèy, āyòà áúè³ ìāāçáü-àé öyæè³y ðýñòü. Ìāñèy ìāðøāāà ðòðà - àò³òüéíāā ìāç-àííā. Íā àà-àèèçø ùñy í³y-èāā ààèèçø àā áāèàðòñèāāā Ì³íñòyðñòāà çàì áæíúò ñíðàç, áðàò çðàçóìāç, øðí yāí òü í³-íā áúèèþ-àþòü ç "àòèüí³". Òàé yíí³ áúèí. Áüyā³èāñy, øðí ìā áú-í³èàð, í áúç ìāðø ù ì! Òíèy àāāāāçñy ìðà āyòà è³ðà-ðàèüíā çā ìāðò àç, í àà àðòāíāā ðòðà (³íø ùy ìðy-ðyíāyíòü ðüòòāāè³ñy ìāèāèüè³ ðüāíyç). " í ìāðà-ìíā³ ç àðòā³ ì ðòðü. Èāè³, ÿ àāāāāçñy ìðà ñāàþ ìāðàì íāò ç ððyò³ ì ðòðü, ó ÇØ Ì óæí ìāāòàç³ íø ù ì-àèāāāè... ñāíé. ñāāāòèāy ñ³ñòy ìā çèðàèà ðāü ìā ðíèüè³ āyè³è³y ìāā-ú ìāñò³ Áíāðíèy³ yāí ìāā-ú ìāñò³ ìāñèòæüòü Áāèàðòñ³, àèā, íā áúèèþ-àíā,³ yāí æúòò, ç ìāðñíāèòüāā.

Æ ìāìyòàþ, yè áðàò yì àòüéíā ñòòèàç ìā ñòyíā èòèāèíí³ ìāçòàðàç: "Áāèíè èèàðèà, èèàðèà, èèàðèà!..." Ìyçíú ì-āñ, í ðàçāāæàç ìāā áüèāíāé: ìāçìāāāòòà ç ñ³òòàòüyè³ áāíāñò³ ìðàçáò àà ÀÀÍ (āāñèàçø ù, ìāìðüèèāā, è³ñò ìðàç Ìíèüø-ò), áāí ìāèñò³ ààèāé ñāā³ ì øèyòāì. " í áāðàç àííø íyā. Íā ðíé ìííāíò ó āāçàðàò óæí áúè³ ìāāðòèāāáíú yāí ìāðø ùy àāāíè³ çíā-íúy àððüèéòèü, ðüòòāāāèāñy àà àðòèò yāí èí³āā ìðà ñòàè³íñè³y ðyíðyñ³. Òàìó áú-í³èàì yāí ðàçāāæāííyç áúèí ñèàçāíāā ìíā: " Æ àā-òāāþ, øðí çìāāò áúòü èàðñííú ì àèy ðāāç³ ì ðòð³".

Í íá ù y ì àã-ù ì àñö³

Í àðàáóáíàà ìàààðúèà íàì íàçàèàæíàñöü. Áy-
ðà áúè³ íàèéáí ø úy, íàèñãýðí-í úy áí³ àèy íàø àé
ñy ì³. Ó ààöüè³ öyèè³ àà ðààãñö³ ñè, çú, ³, í òñ,
í àçòàðàç: " Í yçæí y àà-àèàçñy, í yçæí àà-àèàçñy?!"
Òíèüè³ áúèí ààèü ì³ áíðèà, ø òí íà àà-àèàèãñy áyðààà
íàø à ì à ì à (òðàã³-íà³ íàààðy-íà y íà ì à è³ í ó è à í à ñ
ì à ñ è y à ì à ð à ò ù³ à ì à í à ù ò ù ò ó ç 1983 á í à ç à ç ñ à í é 51
á í à).

×àñ à³ðàààç. Òíèy áúç í à ð à ì í ç í á í ú ì ì è à í à ì³,
í ð à è ò à ì³ ì à ð ñ í à è ò ù à à ì³. Ì à ñ y í y à í ç à è ì ð à ò ù ç
² í ñ ò ù ò ó ó à ò è à ñ í ò³³ ì ð à à à Á Í Á à è à ð ò ñ³, ³ í è³ ð à-
ð à è ü í à ç ì à ç à à à ð í ò à à ñ à í³ ç í í à ò þ à è y ñ y à à ñ ò á ð ó
à ç à è í à ñ ö³ - ò y è à à à-à í í á. Bãí ì à è³ ð ù-í ú y è à ì á í-
ò à ð ú ñ ò à í à à³ è³ ñ y ç ñ, á í è ü ø³ á í è ü ø ì ð à ò à ñ³ é í ú ì³
³ á í ñ ò ð ú ì³. ² ç ñ, á í è ü ø³ á í è ü ø á ú è³ í à à à ñ í à à í á ú
ç è à à í ú ì ñ ò ð ó è ò ð à ì. Í à ò y è à à à-à í í á ì à-à è³ ç ç í³-
è à ò ù ñ à ì ú y ð í ç í ú y ì à ð à ø è í á ú à è y à à ò-à à í í y
í ð à ç à ç³ à à è³ í ò à ð ì à ò ù³, y è ò þ ò à è á í à à³ ð à ì à è³ ç à à à ç
Á í à ð í è ü. Á ð à ð ì ð ú í y ç ð à ø y í í á ì à ð à è ñ ö³ í à ñ ò à è ò þ
í ð à ò ó ç í í à à í à ð í à æ à í ó þ " Í à ð í à í ó þ à à ç à ò ó". Í ð ú
á y ð ú ì, ³ í ç à ñ ò à à à ç ñ y ç è à ñ í ú ì è à ð y ñ í à í á y í ò à ì ì à
Á à è à ð ò ñ³ ð à ñ³ è ñ è à è³ í ò à ð ì à ò ù é í à è ì ð à à ð à ì ú
" Á à ñ ò è".

Á à è í ç í à y ç à à ò ì à á ð à ò à ç ò í é ì à ð ú y à ò ù-
è à ñ y ñ ò à à ð y í í y ç í à ø à è è ð à³ í á í à ç à è à æ í à à à ì à è³-
ò à è à à³-í à à à ö y í ò ð à. ² ì ñ ò à ç Í à ò ú y í à è ü í ú ö y í ò ð ð
ñ ò ð à ò y à³-í ú ò³ í ò ò ú y ò ó ç " Ò ñ ó í à - Ç à ò à à", y è³ ì à-à ç
ñ à à, ³ ñ í à à à í í ç 1992 á í à ç à (ó á í à í à ð à à æ y í í y à à-è³
Á í à ð í è y). Á ð à ð ì à-ú í à ç ç í ó è y³ ç à 4,5 à à à ú ò ù ð à-
í³-í à è ì ð à ò ù à à ñ y á í ó ç, y è ö y í à ð ç æ í ì í æ í à à ò à-
í³ ö ü, í à è á y³ è ø ù ò ì í ñ í à ð à ç. Í ð à y á í ö y í ò ð á í á ð à
ç æ í à à à à è³³ ç Á ç ð í í á, ³ ç Á ì à ð ú ò ù, à ñ à ì Á í à ð í è ü
ç à ì ð à ò à ç ñ y í à ç ñ à ç í à-í ú y ì³ æ í à ð í à í ú y è à í-
ò à ð y í ó ù³. ² ç à à ñ ù á y ð ú ì-à ñ, ³ í í à ì à è³ à à ç æ ó ð í à-
è³ ñ ò ù è³. " í í à ñ³ ñ à ç è à è y 200 à ð ò ù è ó è à ç ó ð í ç í ú ò
á à è à ð ò ñ è³³ ç à ì à æ í ú ò á ú à à í í y ò. Á è ð à ì y ò à à í, ³ í
à ç ð à ð ð ð í ò é í³ à: " Ç à á ú ò ù í à à à í í" (1989), " ñ ò ð à í à
í à ñ á ú à ø è ò ñ y í à à à à è", "The Land of Unrealised
Hopes" (1997). Á ì í ø í³ y à ç à à é í³ à³ ç à à-ú è³ ñ à à ò ó æ í
ì à ñ è y à³ á à è³ Ò í è³, ³ í ì à ñ í à ç ò í è ü è³ ì à à ð ú ò à à à ò ù
³ ò ò y è ñ ò. Í ú á ú è³ ç ð à æ à í ú, è à è³ ì à ñ è y³ ò á ú ò à à ó
ì í í à³ y ç í à è à ì³ ð ú y á³ à è³ y ò y è³ ì à ì ð à ñ³ è³ à à ñ è à ò ù³ ò,
ó ì ð ú à à ð í à ñ ö³, ð ð y ò þ ç é í³ à ò ì à ì ð à ñ³ è à á³ à è³ y ò y è à
È à í à ð y ñ à Ç Ø Á. Ó á ú í³ è ò ì à ñ ò à y í í à è à à ó è à ò ù³³
ñ à ì à ç à à ñ è à í à è à í y Á í à ð í è ü ñ ò à ç ç í à è à ì³ ð ú ì ì à è³-
ò í è à à à ì. Á è y ì y í à æ, ³ í á ú ç í à è í à ð ø á ð à ò à ì, à ò à ì ó
ò í è ü è³ ì à ñ è y à³ á à è³ y ç ð à ç ò ì à è à à à y è à à ò í à à è à à à è ü-
í à ñ ö y á í à ñ í á ú.

Ç y ç è y þ-ú ñ y á ù ñ í è à à à ó è à à à í ú ì ì-à è à à à è à ì,
à ñ í á à è á ç ð à ì à è ñ è à à à ç ç ð í ç í þ, ³ í á í á í à ì ð à à-
ñ ò à ç è y ç ó ñ à à ò à í í à ò þ Á à è à ð ò ñ ü. Bãí í à à à í à ð à ç í à à
ç à ì ð à ò à è³ ç y è à ñ ö³ y è ñ í à ð ð à ø y ð à à ì³ æ í à ð í à í ú ò

à ð à à í³ ç à ò ú é, ó ò ù ì è³ è ó³ Ñ à à à ò Á ç ð í í ú. Bãí á à à à è³
³ ò à ì³ è³. Á è à á y ò à ç Á ç ð í í á³ Á ì à ð ú ò ù.

² í è í á í á Á í à ð í è y à à à à ò ù ò ñ þ ñ à à þ í á à ú-
-y ð í í ó þ y í à ð à þ æ y ì à è y í ó y í í y æ ú ò ö y è þ à ç à è
í à à ò à í³ è à ð í à í à y Í y ñ à³ æ-ú í à. Á à è à ò þ-ú ñ y ç ì à³
1995 á í à à è à í á ú à à ò à ì ó á y í ó ò à ò ú Á y ð ò í ç í à à à Ñ à-
à à ò à, ³ í³ ø í ç à à ñ à à³ ç à ì è y è í ç ç ø-ú ð ú ì ñ y ð ò à ì³
à à è ð ú ò à þ à ò ø í þ. Í à ñ í í ç í à y³ á y ç ñ³ ò y á í ì ð à-
ì à í í ç à ò-à è à ì ð ú è è à à í à ò à è: " Í ú ì í æ à ì æ ú ò ù
á í á í à³ á à à ò à, è à è³ ì í è à ç à ì ó à à í à à à í à ñ ö³ ç á í-
í ú ò à ì ó ú á è³ ç à à à í ú ò è ð à³ í. Í³ í ó è à à í à à à ð í à ø.
È à à Á à è à ð ò ñ ú á ú è ø è à ç è ð ú ç ñ ò, ì à ð ð y á í ú í á ú y
è þ à ç³, í í à à y ì à è³ ð ú è à". Á è à³ ð ó ð ì à y á í ø è y ò ó
ì à ç ñ ò à è à ñ ò à ð à y ñ³ ñ ò y ì à. Á à è í ç í à è è à í é ò ð y í ò è à è ó
Ò í è³ á ú è à ì. Ó ó à à y, á ú è ü ì à ð ø ù ñ è ð à ð à ð Í y ñ-
à³ æ ñ è à à à ð à, ³ í í à à à è à ì³ ò y ò à è à ì ó í³ ñ ò ù-í à è ì à ð ò ù³,
y è à y à ñ ò à ò à è æ ú ò ö y ç à ò à ò à è à ì à ð à ç ò à à ð ú ò ù ó
á à ð à ò ù á ó ç à " ø-à ñ è³ á à à ì³ í ó è à à". Á à á ú ç ñ y è è à ñ³-
-í ú à è y Á à è à ð ò ñ³ à à ð ú y í ò: Ò í è y è à ç à ç ì ð à ì ð à à ì ó
á ú è ñ ö y ç è ð ú ç ñ ò, ³ í ø ú á í è - ì ð à Ò í è þ, y è-à è à à à è à,
y è³ ò í è ü è³ ð à ç³ y ç à æ à à ì à ç à ì à æ æ ú³ " á í³ ö ü" ì à ð í à
à è y ñ à à è á í à à à à à-ý í í y. Í à à à ò á ú è à y ì à è³ ð ù-í à y
ñ ò à ç³ ì à ñ ö ü ì à ø à à à à à ò ù è³ á ú ö y à à è à ñ y ì à ð ð í à ì í é-
è à ò ð í à è à à ì à è í à ñ à à ò ó-í ð í à è " ñ à ì ð à ç à í à è" ð ð à è-
ò í ç ò ù, ò í ò ù, ³ í á ú ç ð y à à è³ ð à à à à í ú. Á y ò à á ú è í í à-
í ð ú á í æ à.

Á ð à ð ì ð à³ à ð à ç á ú á à ð ú. Í à è y y á í á y ò à á ú ç
à à ç³ í ç í à è ì à ò í à è ø ù ò ó à à ð à ç. Ó à à ð í á à à ì ð í-
é à ð ú ø ó, à à à ò ñ à à à ì à è á í y ñ ò à í ó í à ø ù ò è þ à ç à è³
í à ç ì³ ð ò-à ñ ö³ à à æ ú è à è³ á y à è í à³³. Í à ç í à è ì í æ í à
á ú è í ç à à-ú ò ù, y è³ ì³ ì á ò à à à ì³ ç ì à à à è à ñ y ç à ø-à ñ ò à
ç à ì è y è í ç ì. Ó ó à à y, ó è à à è à à ø ù ñ y è à ì ó í ð ò í à³
á à ñ í ð à à è à ì í à ç ì y è è³ ì è ð y ñ è à Á y ð ò í ç í à à à Ñ à à à ò à.
² y è³ y ì ð à ç à ç à ñ y ò³ á í à à ç³ á í á ð ú y y à ñ í ð à à ú ç ñ í í-
ì í y ò ù ç à ì è y è³?

Ç à à y ð ø à þ-ú à ì³ ñ à í í á á y ò à à à y ò à í ó æ ú ò ö y
Ò í è³, ì í à ò à ò à è à ñ y á ì ð ú á à ñ ö³ y á í ñ è í á ú ç à à ð í ò ó
à à ç à ì è y è í ç ì à à-à ñ ò í é á ú á à ð-à è è à ì í à í³³: " Í y ñ-
à³ æ ñ è à y ç y ì è y, y à á à à à ò à è ø à y ñ í à ð-ú í à, á á ó ç³ è à
ì à-ò ó ó, ç è à ñ í à è á í á í à ñ ö³³ á à è à ì í à ñ³ è ú, è à á ñ ò³
ì à ì à ð à à³ ì á à à y ò ò à ö y æ è à ñ ö y ç ì à æ ú ò ò, á ú ì
ø è y ò ó. É ó ú á í³ è³ à è ì y í á ì ð ú ì è, ñ, y í³ è í è³ ì á
ç à á ú á à è ì ð à ñ à à à è à ð à í³³ ì ð à ò í á, ø ò í á ú ò ù ç
Í y ñ à³ æ-ú í ú-ì à-y ñ í à".

Í í é á ð à ð á ú á ð à ç à à à í è³ ñ è è à à à í ú ø è y ò
ñ à à è á í ì à è³ ð ù-í à à à ñ à ì à á ú ð à æ y í í y - ø è y ò í à ç-
è à æ í à à à ì à è³ ð í è à à. " í ñ à y á ì à í à ì ð ú ì ú è à ç í³ à à
y è í é ì à ð ò ù³³ ð ó ó. Á ð à ð ò ò à ò à è à ñ y á à ñ ö³ á ú y è í á ç
ò ñ³ ì³ ç ñ³ ò ì à ñ à à ç³ ö ü ç à à à ç³ í ñ ò í é à ç à è y á ú y è í á ó ç
³ ì y Á à è à ð ò ñ³. Á ú è à á y ò à ñ è à á á í ñ è à à à ñ ö ü ì à ç³ ò ù³?
Ö y í à ð y ç æ í í à à à à þ. ð à í à è y ç ñ í ð ú ì à è à y è
ñ è à à à ñ ö ü. Ç í à-í à y è í è ü è à ñ ö ü è þ à ç à è, ó ò ù ì è³ è ó³ y
ç á à ò ù è à ì, í à ç à ç ñ, á ú ð à ç ò ì à è³ è í á³ è³ y á í à ç à y í í y ç
³ á ú è à ç à à í í y ç. Á ú è í ð à è, ø ò í æ à à à í í á í à ø ò à ì à-

Íà ì³ò ù íáò

íðàà³òù (íà yáí ðàçòíáíí³) òñíðú ìàèàñy yê íá-
àààóyíèà íàòóyíàèüíàè³ áy³. Àèä áyðà áúèí íá ðàè.
Íà çñ³ò áú áàðàò Òíèy ààèàñààç çà èàíáú ààðòðò àà
ÁÍÒ, òíòù íá àà çñ³ ìàäçyèyç ðàèòùéò àçáýííyç
áyðààà ðòòò. Í³æ³ í ð ù ì, ààáíäç³èàñy ÷òù³ ÷ ù ðàòù,
ðòí Áíàðíèü áúç ñyðíà ðùò, òðí ñíðùyç ìðùðíáò
àà çèàáú À. Èòèàøyíéò. Òàèíá ì àðèàááí íá çç³íèèà
íàñèy àðòùéòèà, àçá, í ìðàáíàçàààç ðàèòð ìðàì íáò
yê ìàá-ù ìòð (yáí áíàè³òù-íí ìðàáíç ñíðàçäç³ç-
ñy). Èàè³ yáí áíáðúy ìðùyòèè³ çáàè øè³ ç àà³ðàòù-
íòð èàíáíáò Èòèàøyíéò³ ìðàíáíààè³ Òíèð çðàá³òù
áyðà, áðàð ìàè³-ùç ìàððyáíí ù ì çàñòàààòòà íàçàèáæ-
íí ù ì àè³òíèààà ì³ æòðíàè³ñòàì.

Òíèy áàñèà ìðàì³ñíà áúèàçààç ñààà ìàð-
èààáíí³, èàáí á áyðà í³ ðù-ù èàñy. Íàèáíèüø áàèð-
à ì ù ç áàòùèàì òñíðú ìàè³ èðùðùéò íàòóyíàèüíà-
áyíàèðàòù-íààà ðòòò. Áàèüí³ ÷àñðà íàø ù ñyì áéííy
áúñèòñ³ ààòíäç³èè³ àà ðàèíáà yíàòùéíààà íàèèéò,
ðòí áàòùèà çàèáí-ààç³ ÷ ù ì ñüò³ íàèøðàò: "Òù
íàðàèðyñè³ààø òñà ìà, æúòò, ñúííè. Èè ííà
-yñíí ù ì èðäçyì àèyàçàòù ó áí-ù?" À Òíèy ç ààèàç
æàððàààç: "Òù yø-ý ì ííð àáíàðùòòà áóàçàø", ááí
ñòð', çíà èàçàç: "Íyçæí áú íá ðàçòíáàòòà, ðòí y
íðàòòð ìà ðíá æ, àèä³ í ð ù ì³ ì àðàààì³?" Áííø í³
àðòùéòè ñúíà, yê³ íàñíáç ìðà-ù ðàíü ìðù ñàà³ ì
æúòò³ íàø ðàòà, - áyðà "Áàèàðòñü áí ì àèä". À áíí-

ø í³y ñèíáú, yè³y, í ñèàçàç Òíèð, áúèè: "Öyíáð y
áàààð, ñúííè, øðí ìðàèúç ñàà, æúòò, íàààðíà".
Áàòùèà íá íàñíáç ìðà-ù ðàòù ðíèüèè³ àäç³í àðòùéòè
"Èíæü - èàè ðù-àà ìðíáðàññà?". "Í àèyòàç ó áá-
íàñòù àà ççðíñòà 73 ààáíç... Íðàç áàà ìàñyòù íá
ñòàèà³ yáí ñúíà. Áyðà áúèí íá ìðíñòà öyæèà àèy
ì yíá... Áyðà áúèí íááúííñíà. Ç ñyì¹³, àçá y íàðà-
äç³èàñy, àçá áúèí àäç³íàà áòòíçíàà öyèàà, y çàñòà-
èàñy ááíà. Íáíàà³òà ðàì ó y áyðíóèà ç ðòòè³ ì ÷àñà
ñàà, àçyáí-àà ìðíçà³ø-à.

Àñàá³ñòàà æúòò

Í íé àííáàà ìðà áðàðà áúç áú íyííçíí ù, èàè³
á y íáñíí³èàñy íàòù ì, øðí íàçúáààòòà "àñàá³ñòàà
æúòò". Ó áðàðà áúèí ø ì àð çíà, ì ùò àçyç-àð³
æáí-ù í,³, í òíàç íàààààòòà. Áóíàð, øðí³ ì áúèí
áàèüí³ ò³èààà ç³í. Íàèíáðø ðàì ó, øðí Òíèy áúç
÷àèàáàèàì ç ìàè, ðàì ðàíðàç³³ ç áóáàðòù,³ ç àçá-
yíí³. Í àñàèè³àà áúðàçííy yáí ðùñü - áàáðúíy³
ø ùðùíy íàòòòù. Àèy yáí çáíáòèà íá³ñíàààèà ðàèày
èàøðíçíàñòù, yê àðíø ù àçàèy àðíøàè. Èàè³ yíí
áúè³, í ø ùðíè³ ì æyñòàì ì íá "áúè³íóòù"³ ÷ íà çñyè³
ñáíè ó³³ í ð ààà èàíðùç, ì íá àííø í³y áàààòù ñààyèà ì
ò³ ñyáðàì. Ç áyðàè ìðù-ù íú³ ðùy, èàì ó ñ³ ì àòù-
çàààç Òíèy, ø ùðíè³³ æyñòàì³ íá áúè³ áàáçàèáíí.
Àèä y çíyçíáíà, øðí³ ì áúèí³ öyæèà ç áðàðàì. Èáí
yààçì ó àà-ù íáíí³ àà ñàà, è ðàçòí íáàè ìðàòù³ yáí
³íèíáíá àà ñàìáàùðàèyííy ç áyðù ì íá ìàè³àèè³
æáíí-àì ó ì íèò ø ùðíèààà ì íèy ççàçáýííy íá áðàðà.

²øè³ áàáù. Íðàèøèí 25, áðàðò íààè³æàèàñy
30. "Í áúðàçíà ìà-àç òñàààà ìèyòù, øðí ððyáà áú-
çíà-àòòà ç ñyì áéíí ù ì æúòò, ì. Áyðà ìðùéøèí ñíà-
÷àðèò ìà ççðíçí³ ðíçòíó. Áyñíðy-íà, ç yáí áúèà
ìàá-ù ìàñòù áàèüí³ áúáàáííò ìàðòùé (øðí ìààèí
áúòù àèòòàèüíí ì àèy áàñèààðyðíààà Òíè³). Àèä, í
øóèàç ñààð ìàèàá³íó. Òðyáà ìðùçíàòù, øðí, íá
áyeèè³ ì íé æàèü³ ñòí, ó íàñ ç³ ì íá áúè³ íààòà àà-
èðùðùy,³ áúè³-ííy ááííñ³íí, yè³y ì íàòòù áúòù ìà-
ì³æ ñyñòðíè³³ áðàðàì. Àèä ç ðíè ìàðùyá, í íá-àèàíà
àèòùçíà ñòàç ìðùáíäç³òù àèy çíà, ì ñòàà ñà ì ííð
òùò àçyç-àð, àà yè³ò, í óààæè³àà ìðùàèyààçñy íà-
èííð ìàìáðò æáí³òòà. Áyðù ìàðùyá àèòùçíààà
"æáí³òíçñòàà" öyáíóçñy ç yáí, y ì yðèòð, àçàñüò³
áàáù áàà.² Íàðyøòà, í íàçíà, ì³ç ì yííáç ðíð, yèòð
áúáðàç ó yèàñò³ ñàà, è æííè³. È çáà-ùèà³ íòy-
è³ááíðíòð, íàòòàèüíà ìðùáíæòð àçyç-ù íó, yèày
íá ìàèèà íá ñíàààáàòòà. Àèä íàààò ðàáù, èàè³, í
áúyáç òà, ðáù ìàìáð ñòààðòùòù ñyì'ð ç æààáíàè
àçyç-ù íàè, Òíèy áàáíè³ öyæèà ðàáç áyðù èðíè. È ì ó
áúç óæí 31 áíà.

Í àèàáùy íá çàòàòòè³ í³yèààà øòííààà áy-
ñàèèy. Íáàyèèàà èíèà ñyáðíç ó Ì³íèò, à çàòù ì -
ìààçàèà íá Íyñâ³æ-ù íó, àà ðíáíàè ðàòù³ ì ààèè

родных людзей.

Стварыўшы сям'ю, Толя, мне здаецца, на першым часе з цяжкасцю ўсведамляў, што гэта ўжо адбылося. Патрэбна было мяняць стыль жыцця, а гэта не так проста ў такім узросце, калі да гэтага мужчына быў падпарадкаваны толькі сваім жаданням і сваім планам. Няпроста было і Ладзе - жонцы Анатоля. Сям'я перажывала даволі складаны перыяд адаптацыі. Але паціху ўсё становілася на сваё месца, і Толя пачаў казаць, што найлепшы яго ўчынак у жыцці - гэта выбар такой слаўнай жонкі.

Трэба адзначыць тую шчаслівую акалічнасць, што абранніца Толі паходзіла з сям'і, мараль і прынцыпы якой цалкам супадалі з тым, што было святым для нашай сям'і. Толя вельмі любіў і цаніў сваю цешчу. І сапраўды, гэтая цудоўная працавітая жанчына прыняла яго як сына, зразумела і ацаніла яго ўзровень. Яна вельмі часта казалася: "Такія асобы, як Толя, належаць не толькі сям'і. Іх прызначэнне ў жыцці значна большае".

Патрэбен быў некаторы перыяд, каб брат прывучыў сябе да думкі, што ён павінен стаць бацькам. На гэта ён быў гатовы не адразу. Маленькая Настачка з'явілася праз два гады пасля таго, як маладыя пабраліся шлюбам. Які шчаслівы быў Толя! Я ніколі за сваё жыццё не назірала, каб мужчына так раствараўся ў сваім дзіцяці. Гэта было нешта, што палягае за межамі нормы. Ніхто і нішто не існавала для яго, калі брат быў побач са сваёй Настачкай. І чым больш яна падрастала, тым большую ўладу мела над душой і сэрцам гэтага моцнага чалавека. Для яго было найвялікшым шчасцем купляць для сваёй крывіначкі адзенне, цацкі і прысмакі. Да гэтай "місіі" ён не дапускаў нікога. За яе чатыры з паловай гады Толя аддаў ёй столькі любові, энергіі, увагі, колькі іншы мужчына не аддае за ўсё сваё жыццё. І гэта так выпукла падкрэслівае цану таго маральнага выбару, які зрабіў у жыцці мой брат. А таксама і глыбіню той трагедыі, якая здарылася для ўсіх нас і асабліва для яго дачкі.

Насця не адышла ў рэальнасці ад ідэалаў свайго бацькі. Толя ганарыўся ёю. Пасля сканчэння юрыдычнага факультэта БДУ і магістратуры яна скончыла магістратуру ў Бельгіі, атрымала ступень магістра па еўрапейскім праве. Сёння яна свабодна валодае англійскай, нямецкай і французскай мовамі. Выключна па яе патэнцыялу была запрошана на стажыроўку ў нямецкі Бундэстаг. Сёння яна вучыцца ў аспірантуры. Я веру, што наперадзе ў Толінай дачкі вялікія дасягненні і мару, каб яны былі запатрабаваны на Радзіме.

Хачу сказаць яшчэ колькі слоў пра сяб-

Апошні здымак з дачкой за два тыдні да катастрофы

роўства. У Толі ніколі не было найлепшага сябра. Але на ўсіх этапах яго жыцця ён быў аточаны мноствам сяброў. Для кожнага з іх хапала яго шырокай натуры. Для многіх ён заставаўся надзейнай апорай да канца яго жыцця, як і яны для яго.

А яшчэ Толя вельмі любіў дзяцей увогуле. Яго ведалі ўсе суседскія дзеці. Для некаторых падлеткаў, што жылі ў адным доме з Толем, яго смерць з'явілася вялікай псіхалагічнай траўмай. Што да маіх дзяцей, то яго з'яўленне ў нас заўсёды было святам. Тады ім не патрэбны былі ні маці, ні бацька. Я мяркую, што вобраз і маштаб асобы майго брата паўплываў на ўспрыяцце маёй дачкой ўзроўню мужчын. На генетычным узроўні я пазнаю многае падобнае брату ў сваім сыне.

Зыход у Вечнасць

Апошнія месяцы жыцця Толі былі надзвычай цяжкімі. Не знаходзілася належная фінансавая падтрымка яго Цэнтра (на афіцыйную ён ніколі не разлічваў). Ён глыбока перажываў смерць бацькі. А тут яшчэ пачалося вар'яцкае цкаванне яго асобы: і гэта пры тым, што на міжнародным узроўні ён рабіў для дзяржавы столькі, колькі не ў стане былі

çðàá³òù ì í í ã³y àèàäyí³-í úy ³í ñò ù ò ò ù ³ ì í í ã³y ààäçàè ù Ì³í³ñòyðñòàà çàì áæí ù ò ñ ï ð àç. Ì à à è è þ ÷ ù ç ñ y í à à à ò Ó. Æ ù ð ù í í ç ñ è³, y è³ í à ³ í³ ò ù y ò ù á ó Á í à ò í è y ï ð à à ã ñ ò³ "è ð ò à è ù ñ à í è" ï à ï ð à à è à ï à ò ð à ñ³ è ñ è à - á à è à ð ò ñ è³ ò à à - ù í á í í y ç ð à ç ð à ç³ ç ñ y ç Á ó í á ñ à ï à è á í ó ñ í à è ä y ç³ í ò à ð ï à ò ù y è ñ ó í ð à ò ù y à í. Á y ð à à à à ò è í ó è à ñ y "Ð y ç à í à í ñ à ï" ó Ì³í ñ è ó. À è à ç Ò í è³ ò à ï à è à à ï ò ù ì ç³ ì ó³ á ó ø y ç í ù ò ñ³ è, è à á à à ñ ò í è à à ò ù ñ à ï í à ñ y à à.

... Ò í è y ç à à³ í ó ç ó à ç ò à ì à á³ è ù í à è è à ð à ñ ò ð í ò à ï à ò ð à ñ à Á ð y ñ ò - Ì³í ñ è (í à ò y ð ù ò ð ï ð ù³ Ñ ò à ç à ó í ç - ñ è à à à ð à, í à) 12.11.1996 à í à à ò 7.30 ð à í³ ò ù. " í à y ð - ò à ç ñ y ç à ç à þ ò ì³ æ í à ð ï à í ù ò è à í ò à ð y í ó ù è ó ð ù ì à³ Á à í à ï à ï ð à à è à ï à ò ì³ æ í à ð ï à í à è à y ñ ï à è³ ð ñ ó í ð à - ò í í³ ò ð à ò ç Í À Ò À ï à ï ð à à ð à ì à " Ì à ð ï, ð ñ ò à à à ç à è y ì³ ð ò"... Í à ø è y ò ò y à í à ç ò à ì à á³ è y, ð ò ò à þ ÷ ù ñ y ç ò ù ì æ à è³ ð ó í è ó, à è à ç à ç ñ y È à ì À Ç, y è³ ò y à í ó ç í à á ó è ñ³ ð ù ç à ñ à à í þ Á À Ç-53, ó y è³ ð ò è è í ó ñ y à ç ò à ì à á³ è ù à ð à ð à. Ñ à à à è à ç í à á ù è í, y è³ ð ò ò ù ò à ò à y ð. Ò è à y ð à ç ñ, à à á ù è í ñ y ç ñ à ï ð à ç à í à ñ ò³, ñ, í í y í à à y à í ì à. À à à à ì ò í è ù è³, ò ð í ð à ç í y í í ç í ù y ð ð ù à à á ù à í à è à à³ ÷ í à ç à à³ í ó ç è³ à à ð " Ì à ð ï à í à à ð ò ó Ó è ð à³ í ù" Á. × à ð í à - à³ è: ï à ð à à y à í à ç ò à ì à á³ è à ì ó ç³ è È à ì À Ç ç ï ð ù - ÷ y í à ì... À è à í à à à ò è à è³ Á í à ð ï è ù ñ à ì, à à è ø í ç ø ù à à ì y æ ù ò ç³ ÷ í à à à ç í y ñ³ è à í í y, à à è è þ ÷ ù ç ñ y í à³ í à í à í à, è à á ç à ï è þ ÷ ù ò ù à í ÷ ù í à à à è, ò í ò³ ç ì y - í y à ò ò à à à à y ð à à ñ ò ð í à ñ ò ù ç à à ð y í í y? Ò à í à ï í ø í³ æ ù ò í è ï à à à ð ð à á ù ç í à à à è, è à à à ð à í à ñ ï à, à ç à í à ð à à ç³ è à ñ y í à ø à ì à ð ò è y...

Ì í è à ð à á ù ç ñ à ï ð à ç à í ù ì ï à ð ð ù, ò à ì í à ø à è ð à è ð à à ç³ ì ù. Á y ð à ï à ò à y ð à à è à à ç ñ, y à í æ ù ò ò. " í í à è à ç à ç á ó - ÷ í ù ò ñ è í ç ï ð à è þ á í ç à à Á à è à ð ò ñ³, à è à, í ï ð à ò à à à ç í à y à á ó á ó - ÷ ù í þ, à à à à þ ÷ ù ç ñ à ñ à à á á ó - ò í ç í ù y³ ò ç³ ÷ í ù y ñ³ è ù. " í í ï à á ù è, à è à ç ð à á³ ò ù è à ð³ á ð ò è à á³ í à ð ï à à à í à á ó è í ç ò à, à à à ð à í³ ç ø ù à í è ð à ð -

ñ è ó þ á ù ñ à ð ð à ò ù þ³ à ð ð ù ì à ç ø ù ø y ð à à ç à à í í y ç³ ï ð y í³ è. " í í ï à á ù á ù ñ è ó æ ù ò ù á ù ñ í è ó þ à ð³ ò ù è í ó þ ï à ñ à á ó ç à ç y ð à à à à. " í í ï à á ù ñ ò à à ð ù ò ù à à à à ð ó þ ò³ ð í ó (è í è ù è³ ì ñ y à ð à ì, í à à ï à ì í à ó à y ò ù ì). " í í ï à á ù à à' à ò à ò ù ó è þ á ó þ è ð à³ í ó³ ø ÷ à ñ è³ à à æ ù ò ù ò à ì ç ñ à à, è ñ y ì', é (è í è ù è³ ï ð à ï à í í ç á ù è í ï à ñ è y ñ ò à í í ç - ÷ à è à ò y í è³ y à í ï ð à ò à ñ³ y í à è³ ç í ó!). Ò í ó ò à ï³ è à á ð í ç ó í ó³ y í à ð à³³ æ y è í æ í à à à ç à à ð ù y í ò à ç. À è à ç ð à - á³ ò ù à y ð à á ù è í à è y y à í í à ì à - ù ì à. Ó ò à è³ ï à ð ù y à ã ñ ò í ð ù³ Á à è à ð ò ñ³ à y ð à à à í à à à ç à à è y è à y à í ì à ð à è ù. " í í à ç à y è³ è à à, í à à à è ó - í à à à y à í, æ à à à í à á - ÷ ù ò ù í à ø ó è ð à³ í ó ñ à ï ð à ç à ù ò ù á³ è³ ç à à à í à è, à à à - ò ø è ó - ñ à ï ð à ç à ù ø ÷ à ñ è³ à à è í à ñ à à, è ç y ì è³. Á ç à è y à y ò à à à, í ç ð à á³ ç ò à è ó þ á ù ñ í è ó þ ñ ò à ç è ó - ñ à à, æ ù ò ò.

À à ò à à í ì í ì à í ò ò, y è y ç ï à ð ø ù í þ ð ð ù ì à è à ì à è à í ù è³ y ò, ï è ù y ï à è ù - ù è³ ñ à è à í à ð à ò à, à à ò ù ò ò à³ è³ í, è à è³ y à í í ø í³ ð à ç ð ð ù ì à è à y à í ò à è í à í ó þ ì ó æ - ÷ ù í ñ è ó þ ð ó è ó, ï ð à è ø è í 37 à à à í ç³ 10 ì à ñ y ò à ç. Ò è³ ï à í à í à í à. À è à ç à à y ò ù ï à ð ù y à, í ï ð à æ ù ç ò à è í à à y è³ è à à³ ç í à - ÷ í à à æ ù ò ò, ! Ò í è y ï à ñ ï à ç ç ð à á³ ò ù ñ ò í è ù è³, è í è ù è³ á í è ù ò à ñ ò³ í à ç à à à ò ò à ç ð à á³ ò ù ç à à í ç à³ y à ç à ñ y ò³ à í à à ç³. Ì ì í à ò í - à ò ò à à à ð ù ò ù, ø ð í Á à è à ð ò ñ ù á ó à ç à ï í ì í³ ò ù y à í ñ à ì à à ò à y ð í ó þ ï ð à ò ó.

Ì ð à ò y à

Í à ð à ï³ ò í à è ï è³ ò à í à à ì à ñ ò à ì à à - ÷ í à à ñ ï à - ÷ ù í ó Á í à ò í è y Ì à è ñ à í³ í à ï³ ñ à í à: " Ñ³ è à á ó ò ó í à ï à à ó è à à í à ñ ì à ð ò³". ² à y ð à ò à è. Ò à ò y á ó ø à Ò í è³ ç Á à - ÷ í à ñ ò³,³ à y à è ù à y ð à è á ó ø ù ç í à ì³ -³ í à ò í è ù è³ ç ñ y ì', é, ç ì í í ã³ ì³ á à è à ð ò ñ à ì³. Ì ù à y ð à à à à à à ì. À ò à ì ó ç à y ð à è á ó ø ù, ñ ò ù ï à ð ñ ï à è ò ù á ù.

*È þ à ì³ è à Ì à è ñ à í y,
à í è ò à ð ï à à à à à à³ ÷ í ù ò í à á ó è,
ï ð à ò à ñ à ð.*

Êíÿçü Ì àöáé ΔÀÄÇ²Â²Ë:

" Ì í é äçÿäçüèà Àëüáðÿð ò 1918 ãîäçà ìàä ò ðú ì àç Áäëàððñêóþ Í àðîäíóþ Ðÿñîóáé³éó"

(Áóòàððèà Æëááà Èàááäçáíé³ ç êíÿçáì Ì àöááì Δαῦç³á³èàì)

Áÿðà äç³çíáà ìà-óóó, - áðàóü ó Áàððááó àà Δαῦç³á³èàç, ààñóÿàáóü ó êíÿçÿ Ì àöáÿ, áðàóü ìà ìàìÿóü áç³ðíçéó ç ìðíçá³ð-àì Δαῦç³á³è³ ìóìàðàì ìáá³ëüíáàà ðÿèáðííá! .. Áàçàáÿÿ áááü áá êíÿçÿð Δαῦç³á³èàð ááì áüááñóü èþáü øéíëüí³é: Íÿñâ³æ - çàì àé - Ñ³ðíðèà - ìàäçáì ìúÿðááü - ×íðíàÿ Ì àííà - èáñó, è ç ìóì³ÿì³. Èàé³ æ çàáóìàóóà æéúááé, ðí ìáíáá³ðà äçÿéóþ-ú Δαῦç³á³èàì ìàçáü ááèàððñê³ð áàððáíç ìòááííäçÿì³ áó-àé³ ç èáí ø úð ááì àð Áçðí- ìú, à ç Íÿñâ³æú ááñó³íç³ñÿ çèááí úÿ èþáç³. Óñáíé -áñ ó êíÿç, ç Δαῦç³á³èàç çàé ìáé³ áðí ø ú Èþáíá³é³ - òðáíóóçñèäÿ èàððáèçñèäÿ áü ìáñðóÿ. Áÿðà áäç³í ú ìááíáðé³ ðíá ó Áçðííá, ÿé³ ááíá-áñíáà ááèíáäç ø úéíçíúì³ ìàèàóáì³ ç È³ðáá, Èàðá³³, Ááèàððñ³, Ðáñ³³, Óèðá³íá, Ìíëüø-ú, Ááðíáí³³, Óðáíóú³, ²ðáé³³. Áèá ááèíçíáà ðááááíá áíÿçáí Δαῦç³á³èàç çàçñ, áü áüéí ç Íÿñâ³æú. ² èàé³-íááóáçü ìáíáá³ðà áÿðáá ìðíçá³ð-à ìòáíá ááèíçíúì ðóðúñðú-íúì áðÿíááì Ááèàððñ³.

×íðíáìó, à ìàÿ æííèà - ÿáí ìðàì ú ìàð-àáàé ó 15- ì èàèáíá, ðíçí³ðà ìàì³æ³ ì³ 500 áááíç! Ì àöáø ìá, áà -ááí ááèø èà ìááóèà! ..

- Ì àí Ì àöáé, áü, ìàìÿçíá, çàáááááðáñÿ, ø ðí ìÿíá, ÿé áóðíàè³ñð à ç Ááèàððñ³, ø³èáá³óü ááðñ³ÿ, ø ðí Δαῦç³á³èú - òñ, - ðáé³³ ááèàððñê³ÿ, à ìà ð ìëüé³ ìíëüñè³ÿ êíÿç³ ...

Β-ÿç ðÿèáðíííáé ðàçìíáü ç ìáíáì Ì àöááì ÿ áááááçñÿ, ø ðí ÿáí æííèà - ðàèñà ìà ç Δαῦç³á³èàç, ðíëüé³ ìá³ ìáé è³í³³. Èàé³ ì ú ìóñððÿé³ñÿ, ÿ áñóÿ-ðíæíá ìàð³èáá³çñÿ:

- À ø³ ìá³ ìóÿñð áÿðà?
- Ø ðí áü! - çàðááÿáçñÿ ìáì Ì àöáé³ ðàçááð-íóç ìá ìòáèá ááíáèèáá³-íáá áðÿáà Δαῦç³á³èàç. - Áíñü æÿÿç³óá: ÿ ðóð, à ÿíá ðóð. Ðíçíúÿ è³í³³, áü³ èíëüé³ ìàèèááííÿ èíðáéøé³!

- Á áü æáí³è³ñÿ ç Ááííáé ðàìó, ø ðí ÿíá Δαῦç³á³è?

- Β æáí³çñÿ ç Ááííáé ðàìó, ø ðí ÿíá ááèüì³ ìðúáíæäÿ æáí-úíá! Ì ìá áúç 21 áíá, ÿ çàèàðçñÿ ç ÿá ðàç³ ìàçàçñ, áü, øÿíáð ó ìáñ ìÿóü äçÿóáé.

- Ì à ðÿèáðííá áü çàáááé³ ìáééóþ á³ñð ìðú þ ç ÁÍË ...

- Áÿðáÿ á³ñðíðúÿ ááá áááü ðàì ó ìòáèá ìáíðàçá-íáé ìáííáðóÿé ó È³ðáá! Ó Áóá³íèáð, ìáááé, èà áá Á³èüí³, çàèçíá æúé³ Δαῦç³á³èú, áúç èáñó, è. Öÿíáð òñ, ðàçáððáíá, áèá ìáðð áááíç ðàìó ç èáñóáèüíáé ìáá³èüíúì ìèèáíá çíáéøé³ -æèááá-úÿ èíñðé³. Ìááóéíçóü áüèàçáé³ çàáááéó, ø ðí áÿðà ìáðÿøðé³ ìáìíáà Ì³èáèäÿ Δαῦç³á³èà ×íðíáá. Á áúçíá-úóü áÿðà ìíæíá, ìáðàçíàç ø ú ç ÁÍË ìðàìíáà ìáø-àáèà, èáí ø æáí-úíá. Áà ìá, é æííé³ çáÿðíóé³ñÿ ç ðàèíé ìðíñúáé, ìðíáú ÁÍË ìóíáé³³ ìàðááðàç³é³, ø ðí çííéáçáí úÿ ìáðÿøðé³ ìáíðàçáü ìáèæáðóü Δαῦç³á³èó

- Β áóìáþ, ø ðí ç XVII ìòááííäç³ Δαῦç³á³èú áúé³ áðàìáäçÿíáì³ Áÿé³èááá Èíÿñðáá È³ðíçñèááá. Ì áíáóé æà, áóáçá ìÿíðáá³èüíá ááííñ³óü Δαῦç³á³èàç ðíëüé³ áá ìíëüñèáé ø³ ááèèàððñèáé ìáóú³. Ì ðáø ó çáÿðíóóü óáááó, ø ðí Δαῦç³á³èú - áäç³íàÿ ìÿíí'ÿ, ÿèäÿ ááèíáèà ìàèàóáì³ ìá ðÿðúðíðú³ áçááÿø³ (!) øÿíá-ðáø ì³ð áçðáíáèñè³ð èðáí. ² ì ìá ááèüì³ ðáðáèáñÿ á, èáá ìáøà³ ìÿ ì, ìíÿ ðíóü áü ç èóèüððíúì ìèáíá ááÿÿáíáèá áÿðóÿ èðáíú. Ááèüì³ øèááá, ø ðí ìíëü-ñèà-ááèàððñè³ÿ ìáè³ðú-íúÿ ááííñ³íú ìèèáááþøòà ì, ìíÿ ááèüì³ ìÿçááèà. Èðúçáíá, ø ðí áÿðà çíèüááá ðàèñà ìá ìá èóèüððíúÿ èáíðáèóð.

- Áíñü ÿ ìðà Ááèàððñü³ èà æ ó. Íÿñâ³æñè³ÿ Δαῦç³á³èú ááááðúé³ ìà-ìíëüñéó, à ìðíñðóÿ èþáç³ ááèíè - ìà-ááèàððñèó. Áèá ÿíú æ ðàçóíáé³ áäç³í ááííáí! ?

- Ááçóìíçíá, Δαῦç³á³èú ç ìáé³ ðàçìàçèÿóü ìà-ááèèàððñèó! Áúèà ðàèäÿ êíÿç, çíá Ì ááááèáíá, ÿéóþ ìááàð ìðàçááé³ "Δαῦç³á³è³ðà". Βíá ìáèà èáíðáèóð, ìèáæáì ðáé, ç ááèèàððñè³³ ìáóúÿíáè³ñðàì³ ç ÕIX ìòááííäç³, òñðáíáá³èà ìòúíáíáú³ æÿ ìòááÿíðàç-ìáððú, ðàç, ááèà áðíøú ìá ìáðøÿÿ éí³á³ Ì áèñ³ ìá Áááááíá³-à³ Èáíñðáíóð³ Áóééí, áàçáðó " Ì áøà Ì³áá". Ó áàçáóá "Áíëüíáÿ Ááèàððñü", ìòó ðàèäÿ ø ð-ðàðà: " Ì à çàááäçá áÿáííáé ó ìáøú ìá èðá³ çáíèá-çèáñí³ðú êíÿÿáí³ Ì. Δαῦç³á³èè, ó ÿá ìá, ìðèáð áüááøáíú ááááñðé³, ìááíáèá èàð ìðúð ìðàíáíóáðóà

çñ³ ì ñëóæà÷ ù ì óæ ùààöü àáèäðñëóþ ì íáó çà ì³ æ ì ìèüñëàé³ ðàñáëñëàé". 2¹ ø ù ã³ñòàðð÷ ì ù òàèð: êíýçü Àëüáäÿòð Ðàäç³â³ë ó 1918 áíàçà ìààððù ìàç Áàèäðñëóþ Íàðíáíóþ Ðÿñííóáé³éó³ ì íààðæ ó Áàðíàí³þ³ Ø áàéóàððþ ÿ è ìðàññòàçí³é Ðàä ù Ì³í³ñòðàç ÁÍÐ - ààìàçëÿöòà áá ìààððù ì ö ù ì àèàáíé àçÿðæàá ù ç Áçðííà. Òè à ù ðàçóì áàòà, ìà ñóì êáííà ñëííà êíýçü Ðàäç³â³ëà èðÿá ù ð èÿ ÁÍÐ ì àèà ààöü èþ áàÿ àçðàíáñëñàÿ èðà³íà ... Èíýçü Àëüáäÿòð ðàçóì áç, øðì ñóááäÿí³ðÿò áàèäðñëó³ çÿ ì àè ù áóáçà àçíà÷ààöü ìÿçí ù àððàì ÿáí àÿñíáé³³ ðíñëà³ðó.

- ß áíñü àèÿàæ ó ì àà ð à ááíàèàà³÷ ì àà äÿÿàà³ áóì àþ: Ðàäç³â³ëàç ðàè ø ì àð! .. Á ø³, ñóü ì àèèàÿ èáíéóðÿíóÿ - ì àð à è³íÿ ààæ ì àé, ì ù àíèü ø ù ÿ Ðàäç³â³ë ù, ÷ ù ì à ù?

- Ñòð³, çíà ìÿ ì à. À æàððàì ì ààò ÿ ÷ àñà ì ì ààó ì ààéíèààð ù æííéó. Òà ààöüèà Óàðá ì íàíà, èàé³ á ì á á ù èí ðÿáàèþ ó ù³ ç ì áí ù ì àæàç, á ù ç á ù ì àéáàà-òàé ø ù ì ááøàðí³èà ì ç Ìèüø ÷ ù - ì àç á ù 300 ð ù ñÿ÷ ààèðàðàç çÿ ì è³! À ÿ ø ÷ ÿ, òàèèà ì ààðáííàíà, ààéíààç á ù Íÿñâ³æ à ì³ Ì áí ù èáá³÷ ì ì àà Áàá ù à-Áàðàèè ì, á ì ç èíýç, ç Àëüáäÿòðà³ Èàáíà ì á á ù èí ñ ù ì ç, ì ðà-àà ààéíàáí ìÿ ì àððàíáç³èà àà áé³æÿé ø ààà ì óæ ÷ ù ì ù ñóñááíÿé è³í³³ Ðàäç³â³ëàç. À áÿðà ÿ ø ÷ ÿ 150 ð ù ñÿ÷ ààèðàðàç. Áíñü ÿ³ èàæó æííóü, øðì ÿ ì à ÿà òííà à ù àèÿààç á ù "áááí ù ñàÿÿè ì". Àèà àðð ì àèàñÿ òàé, øðì òàÿ è³íÿÿ, ÿèàÿ çàçñ, á ù á ù èà áààòàé, óñ, ñòðàò³èà, à ÿ çàðàç óñ, é ñÿ ì³, àðð ù ì è³áààòòà, ñà ì ù ì àñíÿòíà ù ò³íàíñò! .. (Ìáí Ì àòáé ì àíÿèà, øðì ÿ ì àè, èà ì á áááí ù ÷ àèàáè. - Áçð.). Èàé³ æ èàçàöü ì ðà èáíéóðÿíóþ, òí ÷ àñà ì, çààðáàòòà, òðì-ìááóáçü ç Ðàäç³â³ëàç ì à÷ ì íàððàíáÿáàöü, øðì ÿ ì ç ìÿñâ³æ-ñëàé è³í³³ (áÿðà áàèü ì³ ì ðÿñò ù è ì à!). Ìð ù òíáç³òòà ñòàà³öü³ òó ì à ì àòà, èàá ì á çàçíàààé³ñÿ ...

- Á ÿè ñèèàçñÿ è, ñ àà ø ààà òàñöÿ Óàðá ì íàíà?

- Ì àñèÿ áàéí ù ÿáí³ ì àèàððð ù ò³ ì ù ð ÷ èáíàç ñÿ ì³ ç ì ñòè³ ì à 10 áàáíç ó èáíéèààð ì àà Ì àñèáíé, ÿé³ ì àç ù ààçñÿ Èðàñíàáíðñé. Ìÿààç ì à ì íà çààéíñÿ çíàéñó³ èíí³³ òó èàááðí ù ò òàààðàò³é ó ÈÁÁ - ààíà ì íà ì àø çíà, ì ù, ÿé³ á ù ç ì èüñé³ ì á ù ì àà ì àðà ì ç Ðàñ³³ ... Áÿðà á ù ç ñíàò ù ÿèü ì ì ì àèáíé³ èàááð àèÿ àð ù ñòàèðàð ù³. Ó ááííé òàòà æ ù è³ Ðàäç³â³ë ù, ó àðò-áíé - àð ù ø òààáí ù ÿ ç Ì àí÷àðð ù³ ÿ ì ì ññè³ÿ ááíà-ðàè ù. Áàç³ ì ç³ òó áó÷ ç Óàðá ì íàíà ì àðÿ ì àð ù ò. Áçàó³ Ðàäç³â³ëàç ì óóè³ áá áíèàá, à ÿ ì ì ì ù àðð ù ì è³áàé³ ì àñ ù èé³ ç ðàäç³ ì ù. Òí ù ççÿé³ ððà³ð àçÿòáé ì à çòð ù ì àííà, èàðð ì è³³³, ì àáó÷ ù è³ áñó³ ì àèà÷àè ì³. Áàáèà ì à, é æííé³ ÿ ø ÷ ÿ àà 70-ò áàáíç ì àðàí³ñàèàñÿ ç³ ì³ ...

- Çààáòòà, ì áíàáàðà ç ò ù ì èàááð ù àà Ðàäç³-â³ëàç áàäç³é³ ÿèñéóðñ³³ ç ì ààèíèü ì ù ø èíè, ì àèàç-áàé³ àçàöÿ ì³ èàçàé³: "Áçàð³, áÿðà èíýç³, ÿí ù ì³è³ èðìç ì àðòíçíàà èèàñà, à öÿíàð ìÿòàé ì àòòòò ù ì à

ì àñ". - Áÿðà ñó ì ì àÿ ì ðàçàà ... Ò ÷ ø ø ì àð ã³ñòðð ù è ì ðà òíà, øðì Ðàäç³â³ë ù³ ì áíàéè ááøàðí³é³ çàçàèà-ààé³ñÿ ì àà èþ áçü ì³, á³é³, çàááàé³. Ì àà÷ ù ì à, çààðà-èàñÿ³ òàéíà. Àèà ì íà çàíí ì³çñÿ òàé³ ÿíçíà. Ó ì àø ù ì ì à, ì éó Àèüò ù æ ù è³ ÿáíóíà³ ÿáí áàöüèà Òíóø, ì àðàà áàéííé, ì ñèàá³çñÿ áóéí ù ì àè³ð ù èà ì. Ó 1939 áíàçà, èàé³ ì ð ù è ø èà × òàííàÿ Áðí³ÿ³ ÍÈÁÁ, òó àð ù ø òàààé³. 2 áð³öÿð ÍÈÁÁ, ì àá ù ö, æàààþ ÷ ù ì àèàçàöü áÿ ì àèðàð ÷ ì àñöü ñàááòèàé óèàá ù, ñàáðàç óñ³ð ì ÿñóíà ù æ ù òàðìç³ ì ðàèð ÷ àç: "Óð ì çà ò ì à, èàá èíýç, ç ì ààáñ³öü?" 2 ÷ àèàç, øðì çñ, ÿè áàç³ ì ááòò ù çà. Á ç àÿè³èàé ì àðíçíó ì àáíÿé³ñÿ áçàá ðóé³ - ÷ ù ì ñó³ áñàá³ñà àÿð ù ì èþ áçÿ ì èíýç³ ì à áàááç³é³. ÿíèàÿáçñò ì à áàáàç, øðì ðàá³öü, ò ñà çèíñó³ ì àááñ³ç ò ù ò áàò. À èíýç, ç áàèü ì³ ì àààæàé³, ÿáíóíàá ì àààð áàðàé³ áíéðà ì (ì ðàññòàçí³é ì àñàè-ì àà ì óíéðà ì à ñóíàò èðà³í ù. - Áçð.). Áàçó ì íçíà, ì àí³æ èíýçÿ ì³ ì ð ì ò ù ì³ èþ áçü ì³ çàçñ, á ù á ù èà à ù ñòàíó ù ÿ. Àèà ÷ àèàáá÷ ì àñöü ç áÿð ù ò ááíñíàò, áàçó ì íçíà, ì ð ù ñòò ì³ ÷ àèà. Óíö, ì àçòàðò, á ù è³³ áàááðð ì ò ù ÿ ì ð ù èèàá ù. Ò ÷ ø ç òàéóþ ã³ñòðð ù ç Ìÿñâ³æ. Áà Ðàäç³â³ëà ì ì ð ù áàé³ ì àééÿ áíàèüò ù ì à ì àèÿááíà. 2 çàò ù ì ðàñèèàáàé³ ì àðà çàíèà ñàáæ ù ì ó: èàñ, ç, àèáíÿç, áàçéíç, ñàðíàç. À ç èáíó ù ì àèèèè³ áàá³ð èþ áçàé. Òí ù ì àñòðÿé³é³ òó ì à ì àèÿ-ááíí³ á ù ì àèííà. Á ù áàá! Àèà ì àèüàà æ èèàñó³ èþ-àçàé ó áàç³ ì øÿðàà ñà çàáá ÷ àé! .. À ÿ ì ñ ñÿÿé³ñÿ³ èàçàé³ áàç³ ì ááíàì ó: "Ì, ì ù ì à áàáàé³, øðì ðóð àíàçÿòòà³ ðàè³ÿ çàÿð ù!" Òàè øðì á ù áàé³³ òàé³ÿ ñòðàò ù ù ÿ ì ð ù èèàá ù. Àèà ÿ áóì àþ, øðì ñèóáà ì Ðàäç³â³ëàç æ ù èíñÿ ç çàíéó ìÿäÿííà. × àñöÿí ì èþ áç³ ñèóæ ù è³ ç Ðàäç³â³ëàç öÿè ù ì³ ñà ì³ ÿ ì³ ì àè-èáí ÿ ì³ ñòàíàá³é³ñÿ ì ðàèò ÷ ì à ÷ èáíà ì³ ñÿ ì³.

- Ì áí Ì àòáé, ì àà ø ù ì àáíàèàà³÷ ì ù ì àäÿáà çàçàà æ àíà: ðíà Ðàäç³â³ëàç ààç 40 ñàíà òàðàðàç, èáíéèàðàç, ì àñèíç ... Á è³ ì ñ, ìÿ ì ì à àáíàðð ù öà Ñÿ ì³? Àèðà ì ÿ áàñ, áÿáí ì à.

- Ì ì é áðàð Èáíðàíó ù çÿçèÿáòòà ñòàð ø ù ì, ì áàóèü ì àí ì èüñèàà Òàààð ù ñòàà ñà ì àé³ðàáá ì ÿ èàè-ðàç. " ì á ù ðàø àà ø ì àðèèè³ÿ áàæí ù ÿ ì àáèá ì ù, òà ì ó áà çñ, é Ì èüø ÷ ù ÿáí áàáàþ ò ù³ ì ààæàþ ò ù ... Ì àÿ ò, òèà Ááí ì à Ðàäç³â³ë, ÿéíé öÿíàð ñà ì àçáñÿð, ó 90-ÿ áàá ù á ù èà ñáíàðàðà ì³ ì³ ñòðà ì àáóèàò ù³ Ì èüø ÷ ù. Áàèü ì³ ò³èàááÿ³ á ù áð ì àÿ áñíà! Áàäÿ÷ ù, ì à ì³æ ááó ì à ñóñááð ù ì³ áíéíà ì³ ááíà ÷ èáíàç ì àø é ñÿ ì³ òàèñà ì à á ù è³ ñáíàðàðà ì³ ...

- Áÿðà ç Ì èüø ÷ ù. Á ÿè Ðàäç³â³ë ù ç³ ì ù ò èðà³íàð?

- Áàðàçó çñíà ì³ ì àþòòà à ì àð ù èáíñè³ÿ Ðàäç³-â³ë ù ... Áðàð áçàáà ì à, é æííé³, Ñòàí³ñèàç Ðàäç³â³ë, áàèáíçñÿ ç È³ Áóçà, ðíàíáé ñÿñòðð ì é Àèèé³ Íÿíáàç³, ò ç òàáí ÷ àñó ì àø à ì ð ì çà³ð ÷ à ñòàèà áàèü ì³ áÿáí ù ì ó Á ì àð ù ö. Ó ì à òà ì ó, øðì èþ áç³ áàáàþ ò ù ñòðð ð ù ì àø áàá ðíàó, à òà ì ó øðì Ðàäç³â³ë áàíà ì íà

Äæííó Êýíàäç³ ñòàòü ïðÿç³äýíòàì Àìàðùé³. "Í çíàéøíç, äçà ÿâí ø ïàð ïðùð³ëüí³éàç ñÿðíá ÿí³-äðàíðàç ç Ííëüø÷ù, Áàèàðòñ³ Óéðà³íù. Íàñëÿ ïàðàííà³ ïà àùàäðàð Äæííó Êýíàäç³ ïààððùç Ñòà-í³ñèààð ñàíé ïàððòðÿ ç ïààí³ñàì: "Äçÿéøþ÷ù ðààà ï ù ïàðàííàé³!" Êàé³ ÿ çàððàç ïðÿçàæàþ ç Àìàðùé³, ëþàç³÷òþòü ïðíçà³ø÷à³ ï ù ðàþòòà: àù ç ðíé ñàìàé ñÿí³, ÿé³ÿ ç Êýíàäç³? Ó³ æàðð, Áàí íà Đàäç³â³ë, ÿèàÿ æùàà ç Íüþ-ðé³, - äÿðà ððíñíàÿ àà-éà Äæí íà Êýíà-äç³! Ó÷ÿðààí³ 1961 àíàà, ïàñëÿ êàíòàðÿíòù³ ç Áàíá, ïðÿç³äýíò ÇØÀ ñíàòùÿëüíà çààðàç ó Êííàáí, èàá ððùñò³òü Áàííó. (Íàðàà äÿòù ï Ñòàí³ñèàç Đàäç³â³ë ððùñò³ç Äæí íà Êýíàäç³-ìàéíàøàà). Êàé³ ç Áàñò-ì³íðÿðñé³ ïàðàððàèüíù ñàáíðù ïàéáíüéàé Áàí íà ø ïàð ïëðòíóé³ ààà ïà ààèààð, Êýíàäç³ ïàð-ø ù àùòàí³ç ðò-í³é³ àùòàð äç³òÿ. Êñ, íàç ðñí³ò-íóçñÿ: "Ñíàààð ïðÿç³äýíò, à³ààáí-íà, øðí ç ààñ àù-éøàç àùààðíù ððíñíù ààòüéà!" Íà ððÿñíà³íàð ïðùñò³ç-àç áðùðàíñé³ ïðÿí'áð Ìàé³èà³ ç æííèàé. À ïàçàððà ïðÿç³äýíò ç æííèàé³ Đàäç³â³ë ù áùé³ ïà àòàððòù ç èàðàèàà Ëçàààòù 22.

- Áù ïààòðù ïè³ààòòà ðàñííÿ àáííñííù ç àìàðùèàíñé³ ï Đàäç³â³ë ï ï?

- À ÿ èà! Êàé³ ððí-ðí ðíòù ððíð³ ààòíàç³òü àà ñÿí³, ððÿáà ïààèèèàáí àÿððàòù ÿâí ïàçàà, èàá ïà ïðàíàç! .. ß çñ³ ïàø ù ïàçàððàþ: éíæíù Đàäç³-â³ë ïàà³íàí ïàáùààòù ó Íÿñâ³æñ! Êàé³ ç Ííëüø÷ò ïðÿçàæàèà Áàí íà, ððÿíí³òà Êýíàäç³, ÿ ààç³ç ÿà ç Íÿñâ³æñé³ çàìàé.

- Íðíçà³ø÷à àà ïà ðàñòà ààíà ààèà ç æ ùòò³?

- Óàññ ðàñ ààíàì àààà. Àçàððùðÿð, ÿé³ Đàäç³â³ë çàñèóáíçààé³ ñòàáíàäçÿí³, ïðàòòà áàçà-ìíçíà. Êàé³ ðù Đàäç³â³ë, ðààà èÿà-ÿé ààÿðàþòù, ààíàìààþòù, çàèèþ-àþòù ààààáðù. À ààààð ó áçíÿñà ø ïàð ðàáí ààððù. Ó Ííëüø÷ù ïàø ïðíç-à³ø÷à àðíçàààòòà ïà äçÿðæàçíù ï óçðíçí³. Áðàà èàèò-ù, ïàèüàà ëþàóþ èðàíó ïàçààòù "Ó Đàäç³-â³èà", èàé³ ðù ñàì ïà Đàäç³â³ë.

- Áàì íàíàéé ïà èðùçàíà, øðí ÿø÷ÿ ààà ïàèèèííí³ ïàçàà ààøà ñÿí³ÿ æùèà ïà-ííçàíó: ïàèòòù, ààé³, ïðù, ïù? ..

- Áààààòà, èàé³ ÿ àçàæó ç àíñò³ àà çíà, ïù àðùñàèèðàð ç Áíàé³³, Óðàíòù³, ÿé³ÿ³ ÿÿíàð æùàòòù ó ïàèàòò ñà ñèòààí³, ðí ÿ æùàà çÿçÿþ, ÿé àùàèÿàèà á ïà, æùòò, èàé³ á ïà áùéí èàíóí³ñàð. Ç³íøàà àíéó, äÿðà ñòàèà æÿ ïÿíà ïàéáíéüøàé ïàðùààòÿé áò-ùòòà, ïðàòààòòù, ààñÿàòù ðà-àíñò³. Êàé³ áù ïàððàíà-àðéíàà áùç àÿé³é³ ïàèò³ ààààòòà, ïíæíà áùéí á ïàòòàòòù: "À ïàáíøðà ïà ïðàòààòòù? .." Íàèàððùÿ ïàà èóçàíù ó ðàè³ ðàè³ æùàòòù, çàààçÿþ÷ùñÿ - ïàààð øéíéù ïà ñèíí-÷ùçøù. ß æ ç ààòüéàì³, áðàðàì³ ñÿñòðíé æùç ó

ààòòíàèà, ààé èààðÿðù. Äÿðà áùéí àíáðù ïòùíó-èàì çàðàèÿòù àðíøù ïà çèàííù àíí. Í ïà ààèüí³ ïàøàíòààèà çàñíàòù àààéó - ÿé ñèàðáí³òà ððà-àùòòé, áòòò ñÿí³. Àèà çñ, øðí ÿçàððàç ïàþ - ïàààð èàðò³íù ç ïàèàòàç Đàäç³â³èàç, - ÿ èóí³ç çà ñààà àðíøù ïà àçèòù, ïàð. 2íðÿèèòòàèüíù ø÷ùð ïàøàé ñÿí³ áùç çàèèàäçàíù ç XVI - ïà-àòéó XVII ñòàáíàäçÿ. Íòù ïà Đàäç³â³ë ñòàè³ ààèüí³ ààààòù ï³, ïàòùààòùÿ àñèàáèà. Óíé æà Ìàíá Êàðàíéó, ïèèèà èàèò-ù, ïà áùç àÿé³é³ ïðÿèèèòòàèàì, ðíòù³ ààààç ñàì ïíç. Àèà ïðíñòà ðàíó, øðí çàññ ðàñ àçàç³ç ó Ìàðùæ³ äÿðàè ààèàé. Íèèèèè Đàäç³â³ë Ñðíðèèè ñòààððùç ïà ðÿíòààòùþ ïà ñòàáíàäç³ ïàíàðàà. Öÿèèà çÿàòòù: ó ïàèáíüé³ ïÿñòÿ-éó Íÿñâ³æ çÿà³-çñÿ ïàðøù ïàðÿððíðù³ðÿ÷ù Ìàñíàèèðàè ààðí-íù èàñò, è. Ç Íÿñâ³æ ïà ïàà ïà ààðí-íÿ èàñò, èù ðàçíàñèàñÿ ïà çñ, è Çàðíàíÿé Àçðííà! Ñðíðèèèà çàíðàñ³ç çíàèàì ðààà àðòòÿèòòà Àáðíàðáíí³. 2 ïà ïðíñòà ïààòàààòù èàñò, è, à ïààò-ùòù ïÿñòíàòò àðòòÿèòòàç áàààààòù äÿðàè æà! Óÿçèÿàòà, ÿé³ÿ³ ïðÿèèèòòàèüíÿ ààðùçííòù ïàç äÿòù ðàèààé?!

- À ÿé³ÿ ððààùòù³ ç ñÿí³ ñíòòòù ñ, ïíÿ?

- Óñÿ ñÿí³ÿ çàðààòòà ïà àÿé³é³ÿ ñàÿòù - àÿñàé³, þá³èà³. Ñààòò àçÿòàé ïù ç ïàèüò ààáíç àùòíçàààì ç ðàçòíàííàì, øðí ÿíù - ç éíÿæàòèèé ñÿí³ ç ø ïàðàÿéíàèé àñòíðùÿé. Í ù çàçñ, àù ïðù-ððù ïè³àààñÿ ððàíòòçñèàé ïðù ïàçé³ Noblesse oblige - "øèÿòàòàà àààÿçààà". Çàçÿéíÿþ÷ù ëþáù ç÷ùíàé, ààððà ïàíÿòàòù, øðí èàé³òù ç÷ùí³ø ïàøà à³èèà, ðñà ñèàèòòù: "Äÿðà ïàðàà³ç Đàäç³â³ë". Óéðà-äçà ç èðàì ù áóèà-éó ÿé³-íàáóàçü Êàààèüñé³ àáí 2àáííç, ïðòò ïà çàçààèùòù äÿðààà àù ïàèéó. À èàé³ çèðààçà Đàäç³â³ë? .. Äÿðà àÿé³èàÿ ààèàçíàòù. Íÿíà àùòíçààé³ ðàé, ³ ñààòò àçÿòàé ÿ àùòíçààþ ç ðàé³ ïà àòòò.

ÄÄÑÜÄ

Êíÿçü Ìàòàé Đàäç³â³ë ïàðàäç³çñÿ ç 1961 àíàçà. Ñèíí-ùç óí³ààðñ³ðÿòù ç Ààðøààà³ Àìà-ðùòù. Íàðøàÿ ñíàòùÿèüíàòòù - ð³èíàð (àùèèààç ó Ààðøàèñé³ ïðí³ààðñ³ðÿòù), àðòàÿ - ð³íàíñ³ñò (ïðàòàààç ó àáíéó). Öÿíàð - èððàçíé ð³ðíù, ÿèàÿ çàéíààòòà ïàäÿðíçàòòùé Ìíëüñèàé ðàòòé³. Óðíàçà Đàäç³â³èàç ïàø ààðíé - øíñòù Ìàòàé ïàè³éó. Àèà, ÿé, ïà àððòà, óæí, ñòù ñ, ïù³ àíñíù. Ààÿâí ñàì ù ïàÿâí ïà Ìàòàé Đàäç³â³èà ïàç ïàÿð³ èàì ïàç³ðàð ó XVIII ñòàáíàäç³.

Ìàòàé Đàäç³â³ë ó ïÿçíàé ñòòòàí³ àáÿâííçààà ñ, ïíÿ çñþ ñÿí³þ - ñàì çÿçÿÿàòòà ïàø ðàèèà ïà Đàäç³â³èà Ñðíðèèè³ ç 14-ì èàèáíà, à ÿâí æííèà - ïàø ðàèèè Đàäç³â³èà × ïðíààà ç 15-ì èàèáíà.

Êðù í³òà: *nslowa.by, tut.by.*

Áãçäàêîðíàÿ ñÿñòðà Æàêë³í Êýíàäç³: ÿê Ë³ Ðàäç³â³ë ø óêàèà êàõàí íá, ï ïñíáõ³ ñà ì ó ñÿáá

Áãæäðñêàÿ êíÿ³íÿ ïà òóòóó³ èääæááà à ìäðúêàíñêàà à ù øýê ø àà ñáäó, ïàñíÿîíàÿ ï³ÿðø÷ùòà³ àúçàêíáð³ ïðýð³äðàç, àäðàç ñòúêð³ ñÿáðíçêà Õðóíÿíà Êàííóÿ, Ðóáíèóòà Íóðúááà à ù Ýíàç³ Õáððíèà - àÿòà çñ, ïðà ÿá. Ìðà ðóð óóáíçíóð æàí÷ùó, ÿèàÿ çàñèóáíçááà íá ìáí ø àê óááá³, ÷ù ï ÿà ñòàðýê ø àÿ ñÿñòðà.

15 êðòááà 2019 áíáá íá ñòàèà ñÿñòðú Æàêë³í Êýíàäç³ - Êàðäê³í ù Ë³ Ðàäç³â³ë. Ðá æùóó, áúêí ñàíðàçäù ÿðê³, àèà áíçá³ ÷àñ ÿá³ ÿ íáçàñèóáíà çàñòàááèàñÿ ç óáí³ Äæýê³. Õù ï íá ìáí ø ìáíááðà Ë³ áàíà ìááèà æííóó ïðýç³áÿíðà Æíäðúê³ çáááùóò ñáíê óèàñí ù ñòúèù, à ïíóù ï íàçíá, ì³èà àçááááèóð ñÿñòðó ç àðÿóè³ ì³èüÿáÿðà Æðúñòíóáè Æíáñ³-ñàí. Ìðúááæóíÿ, ìóçà ìáÿèùáðàç³ ïàñíÿîíàÿ ñááóèàÿ èääç³ - Êàðäê³íà ñàíðàçäù çàíèèèà ïàè³íóó ñáíê ñèáá ó ññòíðú³. "Ð íá íá-àÿ ì àèíà ø àÿ ñÿñòðú-èà", - àáííè-ù óá, ðàà çàÿá³èà ÿíà à ù ááí ð People. Ì ááùóò, áÿðàÿ óðàçà ÿê íáèùáá èáí ø áàèð-ñòðíçááà óðàèèðàð, ÿá íáíàçòíðíóð áñíáó³ àçç³í ù è, ñ.

Æàêë³í³ Ëèäðàê³íà áúê³ ñÿðíà ñà ì óò áÿáí ì óò ñÿñò, ð ç áú øýê ø àà ððà ì ááñòáà êàíóà XX ñòááí-á-

äçÿ. Ðíú æùè³ ðàçàí ç ààóùèàí³ ç áóíèèèíáè èàà-òÿðú ç 12 ïàèíÿ³ íá Ìàðê Áááí ð, à êíæíáà èàðà àáíðàçèÿè³ ñÿ ñÿíáêíú ìà, ïðàè àà Õñíáí³ Õÿí-íòàíá. Ñèíáà ì, àçÿç-ù íè³ ç ñà ì ááà àçÿó³ ñòáà çáá-áðàè³ êðáíç àà ðàñèí ø ù³ ñááóèè³ êíèàç, ó ÿè³ò èðóóè³ ñÿ³ ñò ààóùèà ç ì àò³. Áæíí Áóáúá III, áÿáí ì ù òàèñà ì àà³ ìáí "Áèÿè Áæÿè", áúç áðæàáá ì ìà-èèáðà ì ç áó-íáè ðÿíóðàòóÿè³ ç íá íáñòð, ÿèàÿ íáááááá Èèàðèà Ááèèà - à ìäðúêàíñêàà àèó, ðà³

ñÿèñ-ñ³ ì áàè Æàè³áóáà 1930-1940 áááíç. " ï êóíàçñÿ ç æáíí-àè óáäçá, àèà èáí-àðèíáà óòàí³ç ñáá ð ðÿíó-òàò ð³ ñòáí ç çíá-íá áíèù ø ïðàçá³-íáè ñèáááñó³ - ó àèèáíèè³. Ì áíááðà àÿòà³ ñòàèà ïðú-ù íáè ÿáí ðàç-áíáó ç ì àò³ àçÿç-ù íáè Áæáíáð Ë³ Áóçá.

Õù ï íá ìáí ø ç áí-èàí³ áàóùèà çàçñ, à ù áúç ááèù ì³ àèççè³, à ù³ ÿí ù ÿáí ááèù ì³ êðáè³. Áçÿóð ð-ù ÿáí ïááó-áíÿ ì Áæÿè³³ Ëèäðàê³íà çàñáíèè³, øðí ç áñííáà êðáúò ïíñíáðàç èÿæùóò ïðàòà,³ ððÿáá ááèù-ì³ ñòàðàòòà, èáá ñòàòú èáí ø ù ì³ ç èáí ø ùò. Õíèèè³ ïðàç ááá ñ, ñòðú ïà-àè³ ðàçóíáòú, øðí "èáí ø àè" ì íæà áúòú òíèèè³ ááíá, áðóáíè æà íàèáíáááíà çàñòàááòòà íá áðóá³ò ðíèÿò.

Áçÿç-ù íè³ ááèù ì³ ì íòíà ààðíçí³áàè³ñÿ ááíà àà ááííè ÿø-ÿ ç ì àèááùÿ áááù: ó ðíè ÷àñ ÿè Áæÿè³ áúèà ó, ì íáááèíáè, ðóíèè³áàè³ ñòðú ìáíáè, Èàðà-è³íá ðàñèà ñááðèáááèíñù ì, àèòóçíú ì³ ááðÿçíú ì àç³òáí. "Èàè³ ì íá áúèí ñàí ààáíç,³ ì ù æ ùè³ ç Íúð-ðèó, ÿ çöÿèèà, - àáííè-ù ðàñíááÿèà Ë³. - ð ççÿèà ñááèáí ñááàèó³ ïàè ø èà ìà Áðóèè³íèèàà ì ìñòá ... Áàè, èà ÿ íá çàè ø èà ... Áàáíè³ ñèèáááíà çöÿ-ù ìà àáòàñò òàà, è ì àò³". Õæí òàá ð íáÿ Èàðàè³íá ì áèà áñááè³áóð ó³èáááñòú áà ì íáù, òàíó ÷àñ áá ÷àñó ïàçù-àèà ðÿ-ù³ ááóðàè ç ááðáÿðíáá ñáá, è ì àí ù. Ðá ñòàðýê ø àÿ ñÿñòðà ïðááíàççèà ÷àñ çà ÷ùðáí íáí

εί³α̂ Êàðäε³íà æ íà ìàε̂à ñÿäçãòú íà ìãñòú. "Ê³ ìãñòäÿííà ìððàòÿããàε̂à ìÿäε̂³ ãÿε̂àððúðããàε̂à ìà ðú ìàε̂í³", - ðñíàì³íàε̂à Ææáíãð Ê³ Áóçã. Ìãñε̂ÿ çãíàε̂ äçÿç÷ú íε̂³ àà àúçãε̂íó³ ìãñòàòðàà ìððàðíñ ç ÿà ìðàðãñ³ð - àáíó ç ì ííã³ò, ó ÿε̂³ò Êàðäε³íà ìðäÿ-ã³ε̂à ñããð ðíçíãããε̂íãóð ãñíãó.

Ê³ ìðããñòãã³ε̂³ àáε̂àððñε̂àì ó ε̂íÿçð Ñòãí³ñε̂ããò Δαῦξ³α³ε̂. Æçðãíãε̂ñε̂³ àðúñðãε̂ðãð ç ìãðø àãã ìíãε̂ÿãò ñíãããããçñÿ Ê³, ìããò ìÿãε̂ããçÿ÷ú ìã ññòíðíóðð ðíç-í³òó àã ççðíñòã (19 àããíç).

Ó 1959 áíãçã Êàðäε³íà Áóçã ìðú ìÿε̂à ðàøÿííã ðãçããñò³ñÿ ñã ñãã³ ìãðø ú ì óε̂ãì, ÿε̂³, ÿε̂³ ÿã àãòúε̂ã ε̂ãε̂ñúò³, ìðúãòãíó³çñÿ àã àε̂ε̂ãíε̂ð. Æã ðããí ì ì ìãíóó ÿíã ìã ðíε̂úε̂³ àððú ìãε̂à ìðãíãíãíãò àã àãε̂ã-ðññε̂ããã ε̂íÿçÿ, àε̂ã³ ìãñ³ε̂à äç³òÿ ìíãããã ε̂ãðãíããã. Æãíãε̂ àð³òúε̂íã ççãε̂í³òú ñããã àãííñ³íú ç Ñòãí³-ñε̂ããã ç Ê³ àððú ìãε̂ãñÿ ìã àãðãçó - ñíðããã ç ðú ì, øðí ðãçãíã Δαῦξ³α³ε̂ã ç ìãíÿðÿíÿ ε̂íãíãε̂ã ðãε̂³ ìã àúç ìðúçíãíú òãðε̂ãíε̂. Óããú ìã àãíãíãò ìðú-ε̂øíç Ææíí Êÿííããç³, ÿε̂³ ãñãã³ñòã àãíãðε̂ãããç ãÿòãã ìúðãííã ç ìðããñòãçí³ε̂ã ì³ Æãðúε̂ãíã³ àãúãðãç ìã àííø ìðð ðíε̂ð ç ìðúçíãíí³ ñãðçã ìíε̂úñε̂ããã ε̂íÿçÿ³ ñÿñòðú ÿãí æííε̂³ çãε̂íííú ì. Æÿðú øε̂ðã ñòãç ñãì ú ì áíçã³ ì ó æúòó³ Ê³, áóçãã áíçæúòóã ìðãε̂ðú-÷íã ÷ãÿðòú ñòããíããçÿ, à ðãññãíã ç³ ì ìãðããç³ε̂ñÿ ìãø ÷ããε̂³ ε̂íÿñε̂ããã ðíãó - ε̂íÿæú÷ (ìðú íó) ÿíðãí³³ ε̂íÿæíã (ìðú ì óÿñã) Æãííã Æðúñ³íã*.

Ó ìã÷ãε̂ð 1960-ò Ê³ ç àððã³ ì óε̂ãì ìãðã-ðòãε̂ã ç ðãñε̂íø ìú ì ãñããíÿε̂, ÿε̂³ çíãðíãç³çñÿ ìðãε̂-ðú÷íã ç ñãì ú ì ñÿðòú Êííããíã. "Ó ìãñ àúç ãÿðú ÷ãðíçíú àí ì çã Áóç³íããíñε̂³ ìãε̂ãòãì, ññãíãã ìðú-ãíããã çãããðããíãã ìãñòã εÿ Ìε̂ñòãðø úðã", - ðãñíã-ãÿããε̂ ÿíã. Êàðäε³íã àãε̂ú ì³ ìãããããε̂ãñÿ çãε̂íãòòã ðÿñòãçðãòúÿε̂ ñòãðãæúðíããã áóãú íε̂ã, à ðãññãíã à ãÿε̂ãððãããíÿ ÿãí ìãε̂íÿç. Êãð'ãðã ÿã ì óε̂ã ðãññãíã à çíÿçíãíã³ øε̂ã çããðò: àíããε̂úñε̂ãÿ ε̂ãííãíÿ Ñòã-í³ñε̂ããã ìã ìðííããε̂ú ìãðòóí ìãñò³ ðãñòããðãε̂ã ì ìðú-ííñ³ε̂ã àãε̂³çãðíóð ìðúãúðãε̂. Ìãðã Δαῦξ³α³ε̂ãç ε̂³÷úε̂ãñÿ àãííε̂ ç ñãì úò àãããòúò ìãð ç ñããòε̂³ò ε̂íε̂ãò Êííããíã. Ìã ðíçíúò ìãðãíðúãí ñòããò³ çðã÷úñòúò ìðú ìãò æííε̂³ çããíãçÿòú ñÿãðíçñòãã ç ñãì ú ì³ àÿãííú ì³ ìðããñòãçí³ε̂ã ì³ ÿε̂³ðú - æçðãðã ìãããε̂ú "Ñíÿããíãε̂ ó Óðãí³" Óðòíÿíãí Æãííòÿ, ì³ε̂ÿðãÿ-ðãí Ñòãçðãñã Ìãðòãñãí, ðãíóíðãí ðòãíε̂úðãí Ìóðúããú ì³ ìãããð ç áúε̂ú ì ìðÿí'ãð-ì³í³ñòðãí Æÿε̂-ε̂ããðúðãí³³ Óðíñòãíã ÷ÿð÷úε̂ãí. ² ìã ε̂íãíããã ç³ò ìÿçíãííã ðãã³ε̂ã ìãçããúç ìãã çðãæãííã àúðãí÷ãíãÿ³ ìðúãíãε̂ÿ Ê³ Δαῦξ³α³ε̂.

Óðÿãã ñε̂ãçãòú, øðí Êàðäε³íã áúε̂ã ç ðúò ìã-ø ìãðε̂³ε̂³ ε̂ããç³, ÿε̂³ÿ áúε̂³ àãçããε̂íðíúÿ àã çñ³ ì-íã÷úíãð÷ú àã çíãø ìÿãã àúãε̂ÿãò çãε̂ãí÷ããð÷ú ñãã-³í³ ìãíãðãí³. "Áãε̂ú ì³ ìðúãíãε̂ãÿ, áãε̂ú ì³ ÿðε̂ãÿ, -

Æãε̂ε̂³í³ Êàðäε³íã

ε̂ãçãç ìðã ÿã ðòãíε̂úò Ìóðúãç. - Óðÿøðã ðÿøð, ÿíã ìã ìðíñòã àúε̂ã çãú øÿε̂ø ðò ε̂íε̂ç, ÿíã ìðúòÿãããε̂à ε̂ðãçãε̂ ñãã, ε̂³ ì ðÿε̂ε̂ðòãε̂úíãε̂ ñòð ìãñòð". Æíãðú-ε̂ãíñε̂³ àðò³ðÿε̂òãð Ó³ε̂³í Ææííãíã çããε̂ããíÿç: "β ìã çòñ³ ìã àúε̂ã³ ì ðÿε̂ε̂ðòãε̂ε̂ã, àε̂ã àãε̂íúãε̂ã àãããí-íãí ÷ããããã÷ã ìãðòðú, ðãíε̂úí, ε̂³ ççÿííãí - ÿéíã çúðíãç³òú àã ÿã³ øòãíçíãñòð". Ì³ñú ìãííε̂ Óðòíãí Æãííòÿ áúç çã÷ãðãããíú çíãø ìãñòð Ê³, ãñããε̂ãã - ÿã àã÷ú ìã, ε̂íε̂ãð ÿε̂³ò, ì àãííε̂÷ú àí³ñãç ÿε̂ "çãε̂-ð³ñòã-ε̂ãðú÷íãú, ÿε̂ øε̂ÿíε̂ã àðÿíãç³, ÿε̂ãÿ ñòã³òú ìã ñòãε̂ã ìãðãã ε̂ãí³íã".

Æíðãíãε̂ãñÿ Êÿðãε̂ε̂í ðãññãíã àãçããε̂íðíã - ε̂ÿãç³ çãçñ, àú çããããε̂ãñÿ ìðúòðú ì³ããòòã ñòðú ìã-íãε̂ ÿε̂ãããíóíãñò³. Æãã³³ ìε̂ε̂ãúÿçíÿ ìãííãí³ ε̂ãíðú-çãç àúñíε̂ãε̂ ìíãú ÿíã ìã³ãíãðãããε̂ã, óíãε̂ã çíε̂ÿ-ðãε̂ã ç ñãíε̂ àãðãÿðíã ðúÿ ó³³í øúÿ àÿòãε̂³, ÿε̂³ÿ àã-ε̂ðñòðíçããε̂³ ìíãò äçãñÿò³ãíããçÿ (ì³í³-ðóí³ε̂³ 60-ò, àããã ìíÿ ðòñòε̂³ 70-ò³ ìãããð äç, ðçε̂ãã çíε̂ãðã 80-ò). Çðãçóíãε̂ã, àúðãí÷ãíÿ çãíðú ÷ãñòã ìãððãããããε̂³ àÿε̂³ε̂³ò àúããðε̂ãç - ÿã ì óε̂ àãííε̂÷ú ìðúçíãçñÿ: "Æÿ-ðã ðãíðãñòúε̂ã, ÿε̂ àíðããã ε̂ãøðòã ÿã àíðãíðú". ² çñ, æ àúããðε̂³ ìã çãíðú àε̂óí³ε̂³ñÿ ç ε̂³øε̂ãì, ε̂ãε̂³ ñòúε̂ú Ê³ Δαῦξ³α³ε̂ ìãñε̂ÿ çããε̂øíç ó ãñòíðúð.

Àãííε̂÷ú ìãðú Δαῦξ³α³ε̂ ó ðÿãε̂úíãñò³ àúíãç øãíãò ìãçíã, ì³òòã ãñãã³ñòã ç ε̂ãðãε̂ãããε̂ Ê³çãããðãε̂ II. Æããúε̂íñÿ àÿòã äçÿéòð÷ú Ææííó Êÿííããç³, ÿε̂³ áúç çãíðíøãíú ç Áóç³íããíñε̂³ ìãε̂ãò ñòãðòñã ε̂³ðãçí³ε̂ã äçÿðãããú. Êãε̂³ àíãðúε̂ãíñε̂³ áíε̂ çãíãððãããããç, ε̂ãã ìã çðã÷úñòú ìããíε̂ãòã ìðúñòðí³÷ãç àãε̂ãðòñε̂³ ε̂íÿçÿ

* Æãííã Æðúñ³íã Δαῦξ³α³ε̂ ðãçãì ç Ìãòããì Δαῦξ³α³ε̂ã ìðúÿçãε̂ã ç Ìÿñã³æ.

ç æí íèàé, èàðàèààà ààèàçàèà àà ì íàèé - ó òù ý ÷ àñ ù æáí àò ù ó íà ðø ù ì ø è þ á à ì íà ÷ àèàé³ ç èàðàèàç- ñè³ò ì àèàòàò. Àèá ç ì àààà³ àà ì íàààà ì ðýç³áý íòà ÇØÀ³ ýáí æí íé³ È³çàààòà çñ, æ ì ðù é ø è íñy ñà- ñò ó í³òù.

Ó áù í³èò ì àðà Ðàäç³á³è ç ýá³èàñy ç ñí³ñà çà- ì ð ì ø á ì ù - ÷ ç à ì³ñàé³ ýè "è í ý çy ç è í ý á³ í ý", á ì ñ ù ò í è ù è³ è àðàèààà à à ì í à³èàñy ì à ç ù à à ò ù ÷ ò ò à è³ ì ÷ ù ì à ì ì ð ù à ñ à á³ ñ ò à è ñ ò ñ ò ð ý ÷ ù - ÷ ý í à ì à è à ì à á y ò à ç ñ à ì à ñ ò à à ù. Á ì í à ñ à ì à è ñ ì ð à à à Ñ ò à ì³ ñ è à ç ç æ í à à ç í í à ò³ ò ù é í à à à ì í à³ ç ñ y à à ñ à ò³ ò ò ù ò è à ç í à ð à- à ç³ ì á³ ì ð ù ì ý ç á ð ù ò à ì ñ è à ì à à à à ì ñ ò à à. Õ à è ó ñ à à- ò è à è á ð à ì à à ç á Ð à ä ç³ á³ è ù è³ ÷ ù è³ ñ y è í ý æ à ò è à è ì à ð à è, à è á È³ ç à à à ò à Ì æ ý à ç à è à ì à ç á ù ÷ à è í ù ý ò à è ò ù, ÷ á í à- ð ò þ ÷ ù ñ à à ò è³ y è à ñ è³ ÷ ñ à ñ ò ó í é³ (à, á ù ò ù ì í æ à, ì ð ì- ñ ò à á ù è à ì à ç à à à à í è à í à ý ò ù ì, ø ò í , é ì ð ù é ø è í ñ y à à ÷ ù ò ù ó ñ y á à ç á í ì à ò ù ò, è à ì ó ý í à á ù è à ì à ð à à). Æ è á y á í ì à, à è y Ñ ò à ì³ ñ è à à à, ý è³ á ù ç ì à ñ í y ò í à ù ì à ç³ ç í y ñ ì ý í à ì³ à á í ù ì ç ñ à ì ù ò à à à à ò ù ò ì ð à à ì ð ù ì à- è ù í³ è à ç Á í æ³³, ý á í ì à ì³ í à è ù í ù è í y ñ è³ ò ù ò è ì à á ù ç ÷ ù ì ñ ù ò³ ý è ñ ò ð à à ð à ù ì à ð ì ù ì. À è á á y ò à ì à ò³ è à à³ è à ý á í æ í é ó. È à ð à è³ ì à ì í ò í à è ð ù ç à ç³ è à ñ y ÷ ò à è y á à- è à ñ y, è à è³ ì à à à è í è ù í ù ý ì à æ à à è³ á y ò à à à ì ð ù ç í à- à à ò ù. Ì í æ í à ñ è à ç à ò ù, á y ò à ñ ò à è à ý á à à è þ ÷ ù ì ì à ñ ò à ì.

Ì à ç ñ, é á à ÷ ì à ñ ò³, ì ð ù ç í à ì í à ð à ì à à ñ è à ñ ò³ ÷ ñ à ì à ð y à è³ ç à ò ù ý á ù è³ , é æ ù ò ò , à à ì à à à ò í à í ù ý, ò à ì ó È³ á ù ð à ø ù è à ç à ì ý ò ò à ç è à ñ í à è è à ð' à ð à è. Æ à à è ò , ð ñ è³ á y á þ ò à à á ù ç ñ y ç ÷ ù è à à ñ è à è ì à ñ ò à í í ç ò ù " Õ³ è à á y- è ù ò³ è ñ è à y ÷ ñ ò ì ð ù ý" ç 1967 á í à ç á, à ç à ò ù ì ý í à ç í y- è à ñ y ç ò à è à à à à ì ò à ò ù ÷ ò³ è ù ì à " È à ó ð à " - ì à æ à è ù, ì³ à á í à ç á y ò ù ð ð à á í ð ì í à á ù è à à ò ý í á í à. È à ð à è³ ì à ç í à- é ø è à à ì ð à ç à à í í à ì ð à à à è ò: " Õ³ á ù ì à à è ó ç " Õ³ è à á y è ù ò³ è ñ è à è à ñ ò ò ì ð ù ý " ì í à ç à à ò ò à, ø ò í ð ý æ ù ñ, ð á ù ç à è ò ò³ ì, ý è è à ì à í ù, à ç " È à ó ð ù " ð ý æ ù ñ, ð á ù ç ò à è è à ì à ý ç à ð à ð à ì í ç à à à í ù. È ð ù ò ù é³ ì à ì³ ñ à è³ ñ à à à á ì ù à ò è³ ÷ ø ÷ ý à à ò à à ì, ý è ó á à ÷ ù è³ ì ð à ñ ò ð à ç- è à í í à ". Ó ÷ ù ì á ù ì³ ñ è à à à è³ ñ y ñ à ì ð à ç à í ù ý ì ð ù- ÷ ù ì ù ì ý ç à à ÷ ù, È³ á í è ù ø ì à à á í à ç è y è à ñ ì ð ì í à à ç ì ð à y á³ ò ù ñ y á à ç à è ò , ð ñ ò à à. Í à ò í í à á y ò à à à ì à ì³ æ Ñ ò à ì³ ñ è à à à ì³ È à ð à è³ ì à è ì à ð à ñ ò à è à à à ÷ ó æ ý í á. Ç à ì à ñ ò ì à à ò ð ù ì è³ ì ó æ à ý í à ñ ò ñ ò ð ý è à ý á ì í à ç à à à à à è ù- í á í á. " " ì ð ì ñ ò à ì³ è ì è³ ì à ð à ç ò í à è, - è à ç à è à ý í à. - " ì ç à ç ñ, á ù è³ ÷ ù ç, ø ò í ì à ð ð ý á à ù ñ ò à ç è y ò ù ñ y á à ì à ò á è³ è ó, è à è³ ç á y ò ù ì ì ý ì à ì à à ò í à ì à ñ ò³ ". Ó 1972 á í á ó È³ ì à ð à à ò à è à ç Í ù þ - " ð è, à ì ð à ç ý ø ÷ ý á à à à à ù à ò ì ð ì ì³ è à ð à ç á í à ñ à Ñ ò à ì³ ñ è à à à ì.

² ç ñ, æ, ì ý æ à à ç y ÷ ù ì í à ì ñ ì à ò³ ì à ì ð à ò á ñ³ è- í à è ì³ á à, 90-ý á à à ù ì à à ð ù ò ò à à è³ à è y È³ ì í ñ ò à à ò y æ è³ ò á ù ì ð à à à à à í í ý ç - ó á y ò ù ì à ð ù ý á ì à ñ ò à è à à á ó ò ý á à à è ù ì³ à è³ ç è³ ò è þ à ç á è. Ó 1994 á í à ç á ì à ì à ð è à ý á ñ y ñ ò ð à Æ à è è³ í. È à ð à è³ ì à ç ò y æ è à ñ ò þ ì à ð à è ù à à è à ñ ò ð à ò. Æ è ð à ñ í à à y á à è³ à è³ ç è³ y à à ý á è þ à ç³, ý í à ç á ñ ñ ù ÷ à ñ ì è à è à è³ ì³ ý è ì à ì à è à ì ð ù è ñ³ ç ñ y á à, è à è³ ì à

È à ð à è³ ì à ÷ Ñ ò à ì³ ñ è à ç Ð à ä ç³ á³ è ù

ñ ò à è à Á æ ý è³. Õ à è à á í ñ ñ í ù ì à ì³ æ ñ, ñ ò ð à ì³ ì à ð à- æ ù à à è³ ñ à à à ç ç è, ò ù ÷ ì à à ç á í í, ý í ù ç à ç ñ, á ù ç à ñ ò à à à è³ ñ y á à è ù ì³ à à ð à à³ ì³ à á í à à è y á á í é è þ à ç ù ì³. Í à ç í à è È³ ç ñ ì à ì³ í à è à: " Ñ à ì ù ý ì à à ð ý ÷ ì ý ÷ ó ò è³ - á y ò à ò ì à, ø ò í ì ù á ù è³ ñ ò ì ð ì ð ò à ì³. Ì ù ç à ç ñ, á ù á ù è³ á ù è è þ ÷ ì à à è³ ç è³ y. Á à è ù ì³ ÷ à ñ ò à ì ð à à ì à ç³ è³ ÷ à ñ ð à ç à ì. Í à ñ à ì à è ñ ì ð à à à, ó á à ñ ù ÷ à ñ ". Í í á ù ç à à ð à à ð ù í ó ç ñ y ì à È à ð à è³ ì ó ç æ í ì ð à ç 5 á à à í ç - ð à è ç à à ð à ç æ ù ò ò, ý á ñ ù ì à.

Æ è á ù ò y æ è à ì³ á ù è í È³, ý í à ç í à è ø è à ç ñ à à à ñ³ è ù ì à ð à à à ì è à ò ù á y ò à. Æ í à ì à ç à ÷ ù ì³ è³ ñ y à à ñ à à ò ò³ ì à ì à ð à ñ ò à è à ñ à ÷ ù ò ç à ñ à á í é. Ó 2000-ò ý í à ç ñ, ý ø ÷ ý ì ð ù ì à à à è ò ù ç í ù ç à ç à è ó æ ù ò ò³ ì í á í à è³ ì á ó- ñ ò ð ù³, à ò à è ñ à ì à ç à ñ í í ç à à ò í í à à à ì à ì í à³ ì à ÷ ù ì à þ ÷ ù ì ð ý æ ù ñ, ð à ì - à à è ó ì à í ò à è³ ñ ò à ì (ó ì à ì ý ò ù á à ì à- ì à ð è ù ì ñ ù í á). Æ í à ç à ç ñ, á ù á ù è à æ à à à í à è á ñ ñ ò y é ì à ì à è à ç à ò ì í à ì à ç ñ³ ì ñ à à ò à, à ç 2013 á í à ç á ì à à à ò á ù è à ç è è þ ÷ ì à ç ñ ì³ ñ ì ý ò³ à ç à ñ y ò³ á í á ð à à ì ð à ì ó ò ù ò ç í à è à ì³ ð à ñ ò y ç ì à ì ð à ò y á ò 50-ò á à à í ç ì à á ó ì é ó The Guardian. À è á ñ à ì à à ò ó á í ç í à à ç È³ á ù è í ò í á, ø ò í ý í à ç à ñ ò à à à è à ñ y á à ç à à è í ð í à è ç à ç ñ, á ù - ì ý æ à à ç y ÷ ù ì ì à ç ç ð ì ñ ò, ì ý æ à à ç y ÷ ù ì ì à ò y æ è à ñ ò³ ì à ð à ì ý ø ÷ ý í ý, ì ý æ à à ç y ÷ ù ì ì à ò à ð ì á ó Á è ù ò à è ì à ð à, ý è í é ì à è ò ò à- à à è à ç à ì í ø ì³ y á à à ù. Á ç á á ý í à ì³ ç ý á³ è à ñ y, ý á ò ð ù- ç ò ð à á ù æ y á à è à á y á è ù í à è - à à è à ñ í è à à à è à ñ è à, à ì à è³ y æ á ù ç ó ì à ð à ì ù ì³ á à ç à à è í ð ì ù ì. Í ý ç ì á í í ù ò à³ á à à ù æ à è à, è è à ñ ÷ ì ù ý ø ð à ì ù³ á à è à ð è³ á à ç á à- ò à ñ à. ², á y á ì à ì à æ, ÷ à ð ì ç ì à ý ç ñ ì à ø è à.

Ì à à ì ù è à MC.

Í à â à ã ð à ä ñ ê³ÿ ì ð à â³ í ö ù³¹

Óðàã ì á í ò ù ç ê í³ã³: Wladyslaw Abramowicz. Strony Nowogrodzkie. Lida, 1938.

Í³ðñê³ çà ì à ê³ ÿá ì ñ³á ù ì à í

Áúöü ó Ì³ð ù³ íá ì ááà-úöü é íÿçÿ - ãÿà àáààé ðíá ñà ì áá, ø ð í ç Ð ù ì á íá ñ ò ñ ð ð ÿ ö ò à ç ì à ì à ì. É íÿçÿ Ì³ð à é Ñ áÿ ð à í ò é - Ì³ð ñ ê³ áÿ ä ç á æ ù ö ö, à í á ð à ð ÿ ð à. Í³é í áá í á ì ð ù ì áá. Ó ìÿ ç í ù ÿ á á ç³ í ù í á æ á á á í á á à ò ì á ö ù ñ ì ð à á ù ñ à ñ è ó æ è à ì³. Ç à á á á á ç ç íÿ ö ü ðÿ é á ò í í³ ç à ñ ð à ç ñ ÿ ö à é è à ì ñ à ì í ð í ù ì ó ñ ÿ ð ÿ á íÿ á á - í ù ì ç à ì é ö.

Ó à é í á ñ³ í ó à ð ì ó ð ö ù ì ÿ ñ ö í á ù ÿ é ð á ç³. Ì ó ñ³ ì ÷ à è à ö ü á á ð à í³ ö ù³ ð à ì ó ç à ð ð ù ì à è³ ñ ÿ ç à à ð ÿ é³ é ó "É ó í á ö é", è á á í á ì à ð í á á á ö ü ÷ á ñ, ç ó í ð à á í á ð à ð à ì ì á ñ ì ÿ ø ù é³ á á ç à ì é á á á á á ì à ð è ó, á ç á öÿ-ÿ ðÿ-è à Ì³-ð à í è à, á ç á ñ á ð à á ð ù ö ö à é ð ñ ð ð à ñ ð à á ó ñ ÿ ð í á çÿ é, í ù ö á á ð à á í ç, ø ò ì ÿ ö ñ ð à á á í á ù ÿ é³ ì ù³ è à è ù ø ö ö à ð à ç-è à ì³ ñ ð ö ÿ á è é³.

Ì í æ à ì á á í³ é ù í ó á ì ñ³ á á á á ð í á á á á ì à ì á - é íÿ çÿ, ÿ é³ ç à á ñ ò í é í á é ñ à ì í ó á á ù ö í á ç³ ö ü í á ø ì à ö ù ð ó á í é ñ ð à á á ç, è á á ó á á - ú ö ü ó á á ç á á è ð ñ ð ð à á á í í³ á á æ à ç é ð á³ ì á á á³ ì ç à ì è à?

Ì à - ù í á á ì ó ñ ì à ì³ í á ö ü á³ ñ ò ñ ð ù ð áÿ ð á á à ì á ñ - ö à,³ í á ì ç à á á ö ö à, ø ð í í á ð è á ç à ì é á á á á á ñ ð à á ó, ÿ é á í ç á³ ó á í ù ñ ð à ð í á á ì à ð è à á á á á á á á á á á á, á ù ð à ñ ð à á ó á í ù ð ð ù ÿ² é³ í³ - à, í á á á á ð í á á á ì à ð ø à è è à Á É É, é³ á ñ è á á á ñ ð à ð à ñ ð ù, ÿ é³ ç 1490 á à ð ð ù ì à ç á á Á á á ù á í é á á á³ - à ç Ì³ ð ó ñ á ð ì à, ì à ñ ö ù³ ì à - à ç á ó í á ö ü ì ð à á ó á ó - ù ç à ì à é ÿ é³ ì á ç ñ ÿ á á ð à í³ ö ü á á è í é³ ö ù á á ð à ð ð ñ ê³ ö ø á á éÿ ç.

Ì á ñ èÿ ì á á ó á í á ù ì à í ó í á í ó à è ü í á á á ç à ì è à ç íÿ ö ü á ó æ ú ö á á æ à ç, ð ð ù² é³ í³ - ç ð à á³ ç á ç á á ç³ - à ì Ì³ ð à ñ á è á í ñ ù í á Ó à è³ é ñ à, à ñ à ì à ð á í ð í á é æ ù ç ó × à ð íÿ ç - ù ö à ð (Á á ð à ñ ð á è ñ ê³ ì á á á á).

Ç á á á á ì ÷ á ñ ö, ñ ù í Ó à è³ é ñ à² é³ í³ - à - á ð ó á³ ð ð ù, ó í ó é á ó á æ í³ è à ç à ì è à, ÿ é á á ñ ì à ð í ì í ù ì à ð à á á ç Ì³ ð ñ è á á á ð à ð ñ ð à á, í á á á í á á ÿ í ó íÿ ì á ö é³ ì³ ì á ð à ð à ì Ó à ð à ù í á í á á ì, Ð à ä ç³ á³ é ó Ñ³ ð í ð ö ù. Á í í ø í³ ç² é³ í³ - à ç ì à ì, ð ó ð í ñ è á³ ó á ñ³ è.

Ì á á ð é í é Ð à ä ç³ á³ é à ç ç à ì à é ì à ç ì á ç ì á ð ù ÿ á ù ð í ñ è á³ ð ó³ ñ ð ð à øÿ í í ù ö ç à á ó ð ÿ í íÿ ç á æ í í ì à è ö ü ì á á - à ñ ø á á á ñ è à é á á é í ù í á ì à ð à á á ð ð ç ñ ÿ ç ð ó³ í ù. Ì í ð ù ì ÿ á í á á á ó á á á é³,³ á à 1794 á. ó³ ì æ ù é³ é ð á ç³. Áÿ á í ù ì³ ñ è à ç í ù ì á ù ç ó - à ñ ù É à ð à èÿ Ð à ä ç³ á³ é à Ì à í á É à ð à í é ó, á á ð ó ñ á á ù ÿ á á - à ð ù ÿ é í á á í á é é á í á é ó à ð à è ò à ð ù ç á á á ç Á èÿ è ñ à í á ð Ñ í á æ è à: "Ñ à ì á á í è ü í ù ì à è à á ù ì á á í à ð, ì ð ù ç á ù - à á í ù à ì à á ó ò í á ñ ö³ ñ à - è á í ð í á ó, á, ç ó Ì³ ð ù á ö èÿ ç - à á æ ù ö ö, . Í á á³ ð à ç ñ á á á

Óëàäç³ñëàç Ááðà ì ìâ³÷, ðÿüà è ò à ð é ð àÿ ç í à ç - à é à ä ç á ð ù "Ziemia Lidzka" ç 1937 -38 á á.

áÿ ò à è³ ö ÿ é ñ à ì ð à á á ð ù ø à ç ç ì à è à ä ç, í à ç á á è í è³ - í à é ø èÿ ð ù, ÿ è àÿ ì³ è à ç ç à ì é ó è à ø ð í ç í ù ÿ é íÿ ñ è³ÿ ì à - è ü á á ç³³ ì ð ù áÿ ò ù ì ì á ñ è à á éÿ ð - ù ç à è ò ù ÿ ñ è ó é³ÿ ì à ÿ ñ ù³ á ð à ä ç á ð - ù ø á á éÿ ì³ ..."

Ì á ç í á é ø ù ÿ ç è á á á ð ù ç à ì è à Á³ ð á á í ø ð ÿ é í ù ì à ð à á á ð ù é³ ç í ó ñ ð è ó áÿ ð ó ð á á á - í ó ð ñ ÿ ä ç³ á ó ì á - í á ð ÿ ð ù³ Áÿ è³ é á á á É íÿ ñ ð á á É³ ð í ç ñ è á á á. Ó ì à ð ø á í ù ö ì ó ð à ð ì à - à è³ á íÿ ç ä ç³ ö ö à á á ð í í ù³ ñ í á ù ö³ á ù ñ è³ ç á - á á ö ö ç ì á³, ì ð à ø ð í ì³ ñ à ç Ó è. Ñ ù ð à è í ì èÿ, áÿ è³ é³ ì³ è í ñ í³ è áÿ ò ö ì ì á ñ ò à ç. Ó 1895 á. ó é íÿ ç, ç Á á á á í é íÿ ç à ì à é ð à ç à ì ç ì à, í ð è à ì ç à 300 000 ð ó á é, ç ì ð ù á á á é³ ñ ö - à ñ í ù ÿ Ì³ ð ñ è³ÿ. Á à ð á í ÷ á ñ ö á á ç à ì è à ç à ñ ð à è³ ñ ÿ ð ó³ í ù.

À è à í ó ð ù á á - à è à è³ ñ ÿ ñ á è é á í ñ à ì ð à ç á í á á á á á ð - ð à ç í³ è³ á á í á è ó í á - Ì³ ð à è à é íÿ çÿ Ñ áÿ ð à í ò é - Ì³ ð - ñ è á á á, ÿ é³ ç ç íÿ ç ç ð ó³ í á á æ ù³ ì à - à ç ì à ð ð í ð ó á á á ó á í ç - á á ö ö ñ à ì ç à ì à é, ð í áÿ - ù ð à è³ ì ÷ ù ì à ì ç Ì³ ð à è á á á í -

¹ Ó ñ á á í³ ñ à í ù ÿ ì ÿ ñ ö³ í ù ç - à ñ ù ² ðÿ - ù Ì á ñ ì á è³ ð à é ó á á ð ð í á ç³ é³ ç í á á á á ð à á ñ è á á á áÿ á í á ñ ð à á.

MICHAL K. SWIATOPOLEK-MIRSKI

Ì³ðàè è íÿçü Ñàÿ ò à ï êè- Ì³ðñè³

Zamek w Mirze od strony stawu

Ì³ðñè³ çà ì à è

ààðíàà çàðàç ì ŷñòÿ-èà. È íÿç³ Ì³ðñè³ÿ òààðàç³è³ ø ò ì ààñþèü ì ðü íÿè³ ñàà, ì ðíçà³ø-à³ áúè³ òòò ì à í à ì³ ì àà-àñ ðíñèà³òò È³òáú, ÿèàÿ ì ðàç ðòñ³ ì ñè³ò è íÿç, ç ì à ø ù ðü èàñÿ àà ì ì ðà³ àà ì ì ðà. À à í à è ì ì ò ù ì Ì³ð- ñè³ÿ áúè³ ì ðü ì ó ø à í úÿ ç³àòàòü ì à Áðàñèàç ø-ù ì ó³ à í ç³ÿ ñòàà í à à ç³-àèàòü àÿ ðòà í íÿ àà ñààèà í ðàààà í à à íÿçàà.

À è à ì ù ðàçàààðü è³ñÿ ì ðà à³ñò ì ðü þ³ çà áú- è³ñÿ, ø ò ì í à ì ÿ ø-ÿ ððÿáà çà è à ðà³òü ì à à à à à à í í à ç à ì- èà ç à þ ð í ì à, ì à ñò³. Í à ç ñò í à í³ ì à à è ó ì à ð è ó ñ ò àÿ ò ü àÿ è³è³ÿ ì ó ð à à à í úÿ à à í ðü³ á ò ì í ú. Ó à è ú á í³ à à-ù ì à à è ú à í ì ç àÿ è³è³ ì ñòàðàñàà è³ ì à à í è à ì ç ò à ð à è ò ð- ì ù ì³ è à è í à ì³-ò ù ì í à ù ì à à à à ð à à ñ è³ à à í ð, à à ÿ è í à à à à ð à à ù ò úÿ è, ì ð à ñ ò à ð í è³ ò³ ø à è.

Ñ è ð ü ì í í ó è³ à ç à à ð ü à à ð à í à ú,³ í à è è àÿ ì à è à àÿ à ð ó í à ð è à - ìÿ ç í à ð-ò à ç à ì è à í à à à ì à-ù í è ó, ñò à è à í à ì à ð í ç à. Í à è í ì à í à è ì ì è ù ñ è à è ì í à à³ í ò à ð í ó à, ø ò ì à à ì³ ñ ò ð à ò úÿ ì à ñ ò³ ò ò à í à ì à à è, è ó.

Ó à þ ð í ì à ñ ç ì ð ü à ì í à ñ ò þ ì ð ü ì à þ ò ü. À à ð à ç ò ì à è ø è³ ç ñ ì ð à à ó ðÿ è à ò í í ú. À à-ò à à à ì è à ì ð ð à ñ ò ì à- ì³ à ì à í ó þ-ù ì ì à à í è à è ñÿ ðÿ à íÿ à à-à ì³ ðÿ è à ò í- í à ì - ÿ è á ú ò ò à ì ç í à ð í à ç³ è³ ñÿ ç è à ð à ð à à³, à è à ðÿ è à ò í í ú ç à à í í è á ú à à ç ì à ñ ç àÿ ò à à ñ ò à í ó³ àÿ ð í ó ç à à ðÿ-à³ ñ í à ñ ò³.

Ì ð à ç ò à³ è³ í ú ç í à, ì³ ì ñÿ ç ì à è à à ù ì è íÿ ç à ì Ì³ðñè³, ì èÿ ì à í í³ è à ì à ç à à ç³-à. Á ù ñ ì è³, ò ó à ù à è à í- à ç³ í ç ì à à à í è à í ú ì³ à ó ñ³ è à ì³ ç ò ð í ð í à ì à à ð à ð ó í à à à à Ñ ò ð à è à ò è à à à ç àÿ ç ó. Ç à à à ð à à ó ø í à è ó ñ ì à ø è à è è à è à, ø ò ì ÿ ì ó á ó à ç à ì ð ü à ì í à ì à ç í à, ì³ ò ü ì à ñ ç ç à ì è à ì.

² à ç, ì ì à à è à à ù ì ì à ð è ó. Í à ð à à ç à ì è à ì ñ ò àÿ ò ü ð ó³ í ú ñ ì à è à í à à à ì à è à ò à, ó ÿ è³ ì è íÿ ç³ æ ú è³ ì à ð à à à è à è í í è. Í èÿ ì à í í³ è è à è à, ø ò ì ÿ à í í à ì ó à çÿ à ç ü è ó àÿ ò ü ì à è à ò í³ è í è³ í à ì à à à à à ç ñÿ, à í à à ì à-à ð è ó àÿ ò à á ú è³ è à ø à ð ü. Ò à ì ó ñ ò à ð ü ÿ à ì³ í à à è à ó à.

Ç ì ð à à à à à à í è ó, í à à à ðÿ à à ì³ à à-ì à àÿ ð ò í ç è à òÿ ð è à ç è³, ó ÿ è í è ì à ð à à à í ú è íÿ ç³ Ì³ðñè³ÿ. Á ó ç è à è ñ ò à à è à è á ú ò í à ç³ ì à ç à ì è à à à à à à à à çÿ à ç³ í ò à³ ì à è ð ò ù ð ì ð ü ñ ò ò í è à ò ó ç à ù ì à à ì ñÿ ç à à è ó. Ó ì à í ó ð ü ò ì à- è íÿ ò à à-ò à à à ò ò à à ó ñ ò à ð ü ò-à ñ í ç. Ç à à í à à í ç ì à è íÿ ç á ú ò í à ç³ ò ü à à è í ç í ú à à ì³ ñ ò ð à ð à ð ì Ì³ðñèà è ì à, ì à ñ ò³ ñ ì. Ó Ì ù ñ à à³-ÿ è³ ì à à à à à ì èÿ à ì à ì, ø ò ì ñ ì. è íÿ ç ü ð-à è à à ç ñ à à³ ì è à à³ í à ò à.

Í à ç ç à à à à à ì à ò³ ñ è à à ì à à è í ú ñ³ à à à à ð í à à à à ñ ì à à à ð à à ì ð à í ò à à à à ç à à è ó þ ì à ð ü ì à ð è ó ç ì à è à ò í à ò à ò íÿ à à ù ð à á ó. Ì³ðàè è íÿ ç ü Ñ àÿ ò à ï ê è- Ì³ðñè³ ç 70 à à à í ç ì à à ðÿ ç è à à³-ÿ ð ñ ò à à à à à è³-à-à.

- Ø ò ì ñ ì à à à ð í ç ì ð ü àÿ è í à à ìÿ í à? - ç à à à à ì à ð ø à à ì ù ò à í í à.

- Ì ð à à í à ì í à ø ò à à à à à à à ò ò à ì ð à à à í à ç è à í í à ç à ì è à.

- Í ó, ø ò ì ... Ç à ì à è - àÿ ò à ð ó³ í à. À à ð ó à àÿ ð ó³- í à, è à è³ ñ ì à à à ð ñ ò á ó ò³ è à à à - ÿ ì è à à í à í à ç ñ ì³ ð à à ò ò à³ ì à è à ç à à à í à ñÿ à à ì à è ù ò à ì - àÿ ò à ÿ... ð à à í ð ü ì à à à- á ó à í à à àÿ á ó 17 à à à í ç. Ç à àÿ ò ù ð-à ñ à à á ó à à à à ç ð-à ð ü ð ü

áàæù³ ì í í à à ì à è í y ç. À è á í á ì à þ ø ì à ò à ð í ø à é. Ì á à ì à è³ à à ñ ò³ - à à ç³ ì à è í é ó à í à. Ñ í. Ì ð ý ç³ à y í ð, è à è³ á ú ç ó à à ñ ö ð, ñ è à ç à ç: "Ò ò í á ó à ó à - ò í é í á ç ì³ ð à à". Ò à ì ó, y ý ø ÷ y ì à þ ÷ à ñ.

Ó ç à è à, à ç à á à á ú á à á ò ò à à ç à ú á í ò ú y, y ø ÷ y ç à ò à à à è à ñ y ì à ð ø à ì à - à ò è í à à y ñ ò í è ú, y è ó þ ì à á ì³ - ð à þ ö ú à ð è à á ú è à è í í. Ì à ñ è y ç à ì³ ñ ó í à ñ ó è í³ á ó í à - á à á à à è ú í³ è à ç è í y ç ì í ò í à ì à ò³ ñ è à á í à ø ù ð ó è³.

Ì à è³ à à à ì ç à ì è à á ú à ç y ä ç³ í á ò ð à ç à ì ç ó ñ³ ì à y ò ù ì ñ y ð ý á í à à y è í á ú ì ì í ì í³ è à ì³ ì³ æ à í è³ ç à à è à á ó ì ð ú ò í à ç³ ö ú à ó ì è à, ì ð à á à á ì - í ó þ ö y á ò ÷ à è à á à è à à ñ ò à ð à è ú ð í à ñ ò³.

Ì y æ à á à ó ò ñ ò ñ à à ò à ç

Ì à ñ è y Ì³ ð à -³ í ø à y ç y ì è y. "È ð à é ì y ñ - à í ú, ì ó ñ ò ú í ì à y à à è ú, ç à ì à ð à è ð ñ è à ì³ à ç³ è³ y ì à è³, à è ó è à à à à è ì à y í y à è y" - ì³ ñ à ç í à è à è³ ß í Á ó è à è ó " Ì à, é ç y ì è³". À è á à y ò à á ú è³ à à ç í³ y ÷ à ñ ú. Ò ò í á à à à ç ð í é è ð à é ì à ð à à à è í é³ ç à à - ù ç y à ì ñ, í í y - ì í ò í à á ú ç à ç³ á³ ç ñ y, á í í à ì à ç í à ç.

Ì à ð à á à á à í ú y Ñ ò í ç á ó ú - á ð ó à í à à ì y ñ ö y ÷ è à. Ñ, í í y Ñ ò í ç á ó ú - ì ð ú á í æ ú ì í á ú à í ð à à. Á í í ø í y à ì í è ú è à à ì à ñ ò à í à ç ñ ò í á í y é ì y æ ú. Ì y æ à ñ ò ñ à à ò à ç. Á à á à à ì à y ò à à à ñ è à í à è à.

Ì ð à ç y ç è á í í à Ñ ò í ç á ó à ç í y ì à ì³ y è à è³ í ò à ð - ì à ò ú³. Á ì à è ú ø ð í ç ñ y Ì à á à á ð à à - ù í à, ç à á ú è è þ - ÷ y í í à ì à è à è ú è³ ì à á à ð à ç y ø ÷ y ÷ à è à à ñ à è à í y ò í í - à ð à ò à, à ð ó à í è à à, à³ ñ ò í ð ú è à, y è³ ì à à y à ç à í à ñ ó à³ ñ ò í - ð ú þ, ç à è ó ð þ ó è ó ð à á í à ò, ó ð í - ù ø ÷ à ò, ø³ ò³ ò à y ñ è í - á ú ò á à à ð à ò³ ì ð ú á í æ ú ò ñ à y ò ù ì y ò. Ì à á à á ð à à - ù í ó ì ì í à í à ì à ð à ç í à ò ú ç ÷ à ð í ç í à è ò à à à è à ð è à è y è à y ÷ à ð ó à í à ñ ñ à, é³ í è ð ò ñ ò à ò ú y é à è à ì ú y ø ÷ y í à ì à ì è è þ ÷ à è à á ì à á à - ù ö ú ø ð í ç, é ò à á à á ò ò à.

Á à í à è à³ ñ ò í ð ú y Ñ ò í ç á ó à ç à à è ú ì³ ø³ è à à à y³ á à á à ð à y. Á y ò ú y à à è í è³ ö ú ì à þ ö ú ì í ì í³ è à ç í à á à ð à á í è à é, ÷ ú ì à ñ ò à ð í³ y ÷ à ñ ò è³ Ì à á à á ð à à - ù í ú. Ì à á í - á í à, ø ð í ñ à à þ í à ç á ú Ñ ò í ç á ó ú à ð ð ú ì à è³ à à ð ð í ð í ó - ð à á à á í ú ò ñ è ó í í ç, ì à á ó à á à á í ú ò ó XVI ñ ò. Í à ì y æ ú ì à, ì à ñ ò³ è í y ç, ç ð à à ç³ á³ è à ç³ × à ð ð à ð ð ñ è³ ò. Ñ ò í ç á ó ú ç æ í ð à á ú á ú è³ ì à ì à á è ú ì ì í ó í è ð à ì. Á y ø ÷ y ì y ñ ö y - ÷ è à ì à è à à y à ì ì à ñ ö y è ì ð ú ñ ò à í ú à è y ñ í è à ç ø ÷ ú è à ç à ð ý à à ç à à è í è³ ò à à è í è Ì, ì à í à. Á ú è í ð ó ð³ ì à ñ à è³ ø ÷ à ð ú à à è í è³ ì ð ú ñ ò à í ú è í à à è - à³ ø³ í, y è³ ì³ á ú á í ç³ è³ í à ì ð í à à æ ò ð à à è à à Á à à í ù ñ è à, à æ í í ì í è ó è ú í à ì à á ó - á à á à è³ ÷ ú á ó í è ó - Ì, ì à ì ç y ç è y ç ñ y à à è í ç í à è è à ì í ó í³ è à ò ú é í à è à ð ð ý ð ú y é.

Á à ç³ í ç ð ú ò ð à³ ñ ò à ð ð ÷ í ð ð " ñ è ó í í ç " ì ð à³ ñ í à à à ç 350 á à á í ç³ á ú ç ð ó è í à á à í ú è à ì à ì³ ç 1924 á ì à à - à ñ ó è è à à è³ á ç í³ ç à ì ð à à ç à. Í á ð ò à è à ç à ç, ø ð í à y ò à á ú è³ í à ì à ì à è í ú y ñ è ó í ú à è à ì è³ - è³ Ñ à. ß í à, ì à á ó - á à á à - í ú y ç ì à ì y ö ú ì ð à á à ú ò í à ò à ð í á ú ç à y ò ú ò ì y ñ ò³ í, y è à y è þ ð à à à è à ð ó ð ò ñ y ð ý á ç³ í á XVI ñ ò.

Ñ ó - à ñ í ú y Ñ ò í ç á ó ú à ç à è y ö ö à í à à ç à à ÷ à ñ ò è³ -

à à á à á í ó þ³ ì à ñ è y à á á í ó þ. Í á ç à ñ ò à è í ñ y í à á à ð ñ è à á ó " è ð à y ì y ñ - à í à à à, ì ó ñ ò ú í ì à è à à è³ ". Ò ñ þ ñ à à þ á ó ø ó ø è è à ç ó à ì ð à à y í ð ó ç³ y ñ ò³ ì³ è ì ñ í³ è à y ò à è ç y ì è³³ í æ ú í à ð - à ð ò³ ð y è ð à ð Ñ ò à í³ ñ è à ç Á à ç è à á í ç ñ è³. Ì à í ó - ì à í ò à è ú í ú y è à ì y í³ ö ú ñ ò à y ö ú à à ñ à ì à à ÷ ú á ó í à - ì à à à à è ç à è à.

Ñ ò í ç á ó ú ç à ð à ç í à è³ - à à þ ö ú è à è y 8 000 æ ú - ò à ð í ç. È þ à ç³ ì ð à ó ó þ ö ú à à ç ñ ò à í í à à ð ì à á à ð à, ç à è ì à - þ ö ö ð à ì ì ñ ò à à ì³, à à í à è þ þ ö ú ø³ ì ð à ó ó þ ö ú í à ì ð à - ì ð ú á ì ñ ò à à ð. ð à á í - ù è è à ñ, ó í ö ú³ í à ð à á í³ ç à á à í ú, ì à á ö ö à ð ó ð ó á y è³ è à è è í è ú è à ñ ò³. " Í á ú ð à ñ ç è þ à ç à é, y è³ y ì ð ú á ð à è³ ç ö y í ð ð à è ú í ú ò ð à, í à ç à ç y ð à è à á ú, è à á á ó à á à à ö ú ñ ñ í ú y ç à ð à ç à ì à ð³.

À è à à ç y - ù í à ì ð ú á í æ ó þ ì à ì à ð à ì ó à í ð à à à, í à á à ð ú ö ö à, ø ð í y ø ÷ y í y à à ç í à ð ó ð á ú è à ì y ñ - à í à y í ó - ñ ò è à, ì ð à ç y è ó þ à ð í æ è³ á à ç è³ ì à ñ à æ ú ð à ç à à à è ç à è à. Ì ó ñ³ è³ ÷ à è à ö ú, ì í è ó è ú ç à y ð ó ö ö à í à è à è ú è³ à ð í æ à è³ á ð à ö ú ð à ç à ì, è à á í à ð ú ç ú è à á à ö ú, á í ç ò ì ú ç í y è à ð í à ì y ñ - à í à è ì ó ñ ò ö ú ì à à è³ ò à à á ö ö à á à í á ú ð ú ö³ á ú - á à ð ñ à í ð ú y è³ y í à á á í à ð à ç í à à, í à á à ð ó à ç à í ú, ð à á³ è³ í à ì à á ú í à ð í è ú è³ í à à ð í æ è³, à è á³ í à à à ð à à ñ è³ y à ç y ð - æ à ç í ú y ç ñ ò à í í à ú.

Ò à è, ñ í à à à ð ñ ò à à æ ð ð í à è³ ñ ò ú, ì³ ø ú ö à ç à à ç à ð ú ö³ è à á ú y ð y - ù. À è á ð ð ý á à ì à à è y à ç à ö ú í à í à ø à æ ú ö - ö, à ò à í³ ö ú, ó y è³ ò à è à è³ - ì à ñ ö y ò í à ì y æ ú í à ø à è à ç y ð à è à á ú³ ø è à á ó á í ç è y - ì í à ì ð à ð ú y à è à è³ - ì à ñ ò³ ð à ñ è à ç à à ç ñ ò à ð ú ñ ò à ç í à ò è³ ÷ ú í í ç í³ è, y è³ á ú ç ÷ à ñ, ñ à à ç y - ù ç à ñ ò à è í ì, è à è y ñ y á à ð ð ú ì à ç è à ð à á³ í í à ç ç à í à ç à. Á ú è³³ ò à è³ y ÷ à ñ ú í à Ñ ò à ç í à - ÷ ú í à. À ç à ð à ç ì ð ú y ç à è à á à y è³ è³ ÷ ú í í ç í³ è ç ì³ í³ ñ ö y ð ñ ò à à³ è à æ à, ø ð í í³ - ì à à ð ó í à ð í à y ö ú, ø ð í í à à - ì à á ú í³ è à ç ì ð à ó ú. Í á à ç³ à à, ì ð à ð ú y ñ ð ð à ø í ú y à á ú ç à á ú è³ ñ y í à á à ð ñ à ì³ ñ ò à ç í - à í à. Á è ú ö ö, ì à ì y í y è à ñ y. Ó è è à - à ç à í ú è à ì³ ð à è à à ç à à è y à ç à ð à ç è à ð ð ñ ò à ö ö à y à ì ì ð à - ö y í ð à ì³.

Á ñ à á³ ñ ò à ñ ò ñ ð ý ç á ó - ì y ç, y è³ y à y ð ð à è³ ñ y ç ð ð à - ÷ ú ñ ò à ñ ö y ç ç à è à í - y í y ø è í è ú í à à à á í à à. Ì ð ú á í æ à y à ð à ì à à à à y ñ, è à é ì í è à à ç³ ð à ñ ñ ú ì à è à ñ y í à à³ ì í à ç³ - ì ú ì ì è y ö ú ì à ð à à ì í ì í³ è à ì Ò à à y á ó ø à Á à è í ç è³ (ì í - è ú è ñ è³ ì à è³ ð ú è, ç à á³ ð ú ç 1934 á - È. È.) ì à ð ð í à á y ò à è à³ ì í à ç³³. Ñ ò à ç í à ö è à y ì í è à à ç ú ì à à ç à³ ì í à ç³³ è ð ú - í³ ö ó ì ó à ð à ñ ò³, ð ó ð í à ì è y ö ú y í à è ø ð à è ð ó à ñ à à á ó ì è³, ð à ç à è y à á à à à ð ð ú ì à í ú y á ú ì è í ì ú, à ò y ñ ò à ð ú, ó ç í à á à ð í á ú ... Á ú á à à è à í à á ó è³ ö ú à ç y ð à à ç à á ö è ú - í à à á ó è à ö ú é í ú ò ø è í è. Í à ó í í à ø y ð à à à á ð ó è ó ç à ç à - è y í à è³ ì ó í à ç³ ð ú ò à ð ó y ð à ç. È í è à á à à ç³ ö y ñ ò³ ñ è à à à ð ð ú ì à í à à ì à ñ à á - à í í à - í à è à y è³ è ø ó þ ð à á à ñ ö ú ø è í è ú í à à à æ ú ö ö y (ð à á ú ó ø è í è à ð á ó - ì y ì è í è í ú á í à á ú à à à à è à ñ y ì à ñ à á - à í í à ì ð à ç à è à í - y í í à - à ð à í - à à à è è à ñ à - È. È.)

À è á à y ò à ì í è à à ç ú í à á à ð á ú à è y à á à í à ð à è, y è à³ ì í à ç³ - ì à y. Ì í æ à ç í è ú à à þ ö ú ó ì í á ú í à á ó - à í í y, ñ ò à í y è³ ò à ð ð ú æ à è þ, ì í æ à á à á í à ñ ö ú á á ö ú è í ç³ ñ ò ð í à à ñ ö ú æ ú ö ö y? ... Ò ð í á à á à à.

Ì àà³ñòðàò àíðààà ñà ñàà³ ì
 ø ì àòàààíáú ì ýíáðã³-íú ì áóð-
 àà ì³ñòðà ì Èàç³ ì³ðà ì Ñòàíáçñê³ ì
 òàø ù òòà àyè³èàè ìðàòàè, yèày
 çæí çðíáèáíá, ³ áó ì àà ìðà áóáó-
 ÷ú ì þ. Ááíàè yø-ý íá ì íæà áú-
 ðàø ù öü áàèy-è³ áãóèü íàááóèà-
 öüéíüø øéíè. Óòò ì àððýáíá àà-
 ì à ì áà áíèüø áúñíè³ò óèàáàç.
 Èáá ì ú áíèüø íá -óè³ ì à ðàáú,
 ç Ñàááòàç, ø òí "òà ì çà ì àñò ø éíè
 ñòàyöü àyç í³öü". × àñðéíáà ç
 àyð ù ì ñöü ìðàçàà, ³ òà ì ò áã-
 öü íàááóèàò öüéíüø ø éíèü ç
 Ñòíçáòàò ³ ì àááòà ÷àè þ öü àà-
 ì à ì á³.

Ñòíçáòú èyæàöü íá ááðàçá
 Í, ì áíá, ³ òà ì ò óòò áíáðà ðàçá³òú
 áíáíú ñííðò. Bè òíèüè³ öyíèáá
 èè³ ì àð - àððàçò ç àíðààà òèó ì ú
 è þ áçáè óöyè þ öü àà ááðààá íá
 àáíá-ú íáè. Ááíú ìðàáíáçyöü
 ÷-àñ ó áááú ì èàò áóðø ò ì íáááà
 ì yñèó ö³ ç áèèè³òíáè áàáçá ðàè³,
 ³ íø ù y íèü áóöü ó ì àðíáú íá
 èíáèàò. Áàñ þ èü íá ðàç ðàá³è³ñy
 ñíáèüy áú ìðàáú íá Áàèòüéó, èáá
 ìðàáàòü ç àyðòíçyç Í, ì áíá á³í-
 ø àááí í³ ì íðò.

Í áèè³ áàèíè³òú Ñòíçáòàç
 áúè³ ì áñòà ì ì³è³áðú ì áè. Áàðí-
 áç³è³ ñ þ áú ç Ì áííèà ö³ ì ááàò ç
 Æúðí ì³ðà, èáá àððú ì àöü èàñèó
 ñèóá³ Áíæààà Óàá³yíá Ì áè³ ø íç-
 ñèàáà, èðú ì òà yéíáà ç ñòàç íáòè³ ì
 ñàáíðú àyáí ì à ñàá³ ì³ óòàá ì³.

Ñòàçíáòè³ èàñö, è ³ ñííóá ç
 1621 á - ìðú áíæàá, ÷ ñòàá àà-
 ðíèà ç àçáíáá ì³ ç ñòüè³ ðàèàèí
 ç íóððú. Báí óóí áááàç Áèyèñáíáð Ñèóæèà, ì áííè³
 à ì íðú ì íáááàðàñè³ áayáíáà. Íà èááú áíè àá àyè³-
 èàáà àèòàðà íá ñöyíá ³ çàðàç á³ñ³öü àyè³è³ ì àðððýò
 óóí ááàðàðà. Ó 1649 á ìðú èàñö, èá çàèèáçáíú èèy-
 ø òàð àá ì³ í³èáíáç, áðóá³ ì ìðú, ðà ì yéíáà ³ áúç
 àèóáò Óàá³yí - íáíáðàç íáèüíú ìðà ì íçòà. Çà 4 áááú
 ñààèáí áóø ì àñòúðñòàà ç Ñòíçáòàò, ì ñyðíá è þ áó
 ç áááúç àyè³èó þ ñèàáò. Í àñèy ñí áðö³ ç 1644 á ìðú-
 ðà ì àðàáàè³ ç àá ì ññèííáè èðú ì öá, ì áà èàíè³òàè
 Ñà. Áà ì³ í³èà. Óòò, ì ìèyöòà ç ñá ìðàáíó-÷üy Áíæàè
 èàñè³. Èðú ì òà ç ì àðýðòèà ì³ à. Óàá³yíá ñèàá³òòà óó-
 àá ì³ ç ì ì íáíðò ì áçáó íá Ñòíçáòú èàçàèàç, èàè³
 ðàçðàáàç ø ù èèyø òàð³ èàñö, è, áú ááðíóè³ òðóíó ³

Kościół parafialny w Stolpcach

Ì àðàø³yèüíú èàñö, è ó Ñò ì çáòàò. Çðóéíáàáíú ç 1958 áíäçá.

ìàðàñè³ááàè³ ì àðýø òè³, yè³y - yè öááðàç³öü èèyø-
 òàðíáy òðíí³èà - íá àà-àò èàçàòè³ò áç³èóííç áúè³
 ççíyðú íyáà-íáè ðóèíè³ ç ííç ì àèèáçáíú ç òðóíó,
 à òðóíá ì àñòàçèáíá íá ñàà, ì áñòà ç èðú ì öá. Ç òàáí
 ÷-àñò ñèàáà èðú ì öü à. Óàá³yíá ðàñèà ç èíèííú ì áí-
 àá ì. Óàáðíá ó èðú ì öó çàçñ, áú áúç àá-ú íáíú, ³
 è þ áç³ ì àè³è³ñy èàèy òðóíú. Í áèàðíðúy òàèòú ìðà
 öóáú ç áíáðàááíú ç "Èíçá óóáàç"².

Ó ÷-àñú ì àðíáíáè íyáíè³ ñèàáà à. Óàá³yíá
 ìðú áàñèà. Èàñö, è ì àðàðàá³è³ ç öàðèáó, à òðóíó ç ì à-
 ðýø òèà ì³ Áíæààà ñèóá³ ç àèàí áè³ àèü áíèà ç èðú ì öá
 ì áà èàíè³òàè. Áàðàçò ì àñèy àyððàí íy ñáyðú ì³ ç ííè-
 áçáíú òðàáí áíòú òðóíú ³ ñáyðíáà. Í àðýø òè³ ç èíæà-

² Áyðò þ èí³áó ý ì áç ì àá-ú ì àñöü ì àðàáàòü ó ì èyááí³ þ èñ. èáíííèó þ èyüíó Áóáç³íñèàíò, ñòàç íáòèàíò ìðíáàø-ó. Í àðàðè³
 ðàáè³ñy àá ì³ í³èáíá ì³ ì à ìðàyáó 15 áááíç. Áyðò èàø òíçííú áàèóí áíð ç íáòí áç³òòà çàðàç ó ìðíáàø-à³ yáí ì íæíá çáá-ú öü.

í³÷í úy äóóó áíðàà.

Í à éíæíú ì èðíéó, éóáú íá ì àäëyác³ø, àà ñàì úò äðíáíúò ðy÷àç ì ðàì àçèyá äóó í³è³äð ì à Ñ³ðíðé³, yé³, ì àáúòú, íà àá÷í úy ÷àñú ñòàç æúáú ì óààñàéáí íáì àyòààá áíðàà. Í àçñþáíá àáðíèà, àèá í áéèàá³ í øàà, àñáá³ñòàà, ñòàðäé³òá³íñèàá. Í yñâ³æ - ñèàðááò äð³òyèðòðíáàà ì àñòàòòàà, æúáú àäéó ì áíò òàðäèðàðàç ì àáíàðàç ðíé yí íò³ ì íç íáé áúòáí÷à íáàà òàðàñòàà, áé³ñèàá³÷ íáñò³³ áyè³èàíàíñèáé ì úò³, àíðà- íòðáé ó àáðíèà. Í àçààç áú yø÷y Í yñâ³æ ì óçáá ì ì àñ- òàòòàà, ì àðáíáñáíáàà ç çàòàáó íà ì àì áæíú çñðíá ðy÷ú Í àñíàé³òáé³. Àèðáì y ðááí - àyòà ààç³íú áíðàà íà Í áàààðàá÷ú íá, yé³ ì àà ðàðó ø ó ì àñyðíá ðú íéó ç àáíáé, áú ì³ ðààáì³, øðí íáààáààþòú èðàèàçñè³y.

Óíèüé³ñ, ííy Í yñâ³æ áç³ç íá ñíííí, ì àòyæyè ù àà áyèíç ñàáéáí ñííáàáííy. Áyòú öyæð ì ðúáíyðàá áíðàà yè áúòòàì áyè³è³y, ñòàðúy, íáðóóì ì úy ì èú- íàðñè³y èàì yí³. Í á áóé³òàð íá áà÷íà æúòòy. Í yì à ðóó ðàéíáà çáú÷àé íáàà àèy íáààðàáñè³ò ì yñòy÷àé ðóóó, ðyì ì àðáì áíðò, øóíó. Óóó éíæíú ì àà ø ì àð ÷àñ. ðíá³òòà çðàæáí íá, øðí áíðàà è ø ðàé³òú ñàà³ò æúòàðíç - èþáç³ ðíáçyòú ñíàéíéíá³ ì àáíèüíá. Í à ðààðú éíæíáàà ì³íàèà ááááààòòà çíyç íáíáñòú ó ñyáá³ áàñóó íáñòú òñyèyèáé íáñíààçyááíé³.

Í à íyñâ³æñè³ ì ðú íéó ç íáèèüé³ ðááíç ñòàyòú àyñèíáúy áàçú. Èááàðú ç áyè³è³ò òòñòàð³ èàèyðíáúò ñííááí³òàð ñyáçyòú íáðóóì ì àç íáàáì³, ì àèèèààçáíú- ì³ ì àà ñyáá. Í à ðàñòéáíúò èàèáíyð ððú ì àþòú éí- ø úé³ ì íç íúy yáàá, yéèàç, ÷àñáíáàà çàèàð³ñòààà³ èüíó ó³ ðíç íáèèyðíáúò ðèáí³í. Ààèáé íà àáíèàð³ ñòíáàò àà ì íç ààéíé ðú íéó, ì ðú ñòíñàð ðíç íúò íyèà- áíá çààèáíúò èàø íç, ðàññáèèñy áðáì áàà éóíòíç - ì àðàéóí ð÷úèàç³ ì íáðàéóí ø÷úò. Ñyáçyòú³ ì èà-óóú. Ñàíðàçáú ì èà÷óóú. Èàè³ñúò³, èàè³yø÷y ñðíáé³ èàì ó- í³èàòú³ Í yñâ³æà ç ñòñááí³ ì³ áàðàááì³ áúé³ íàð- ì àèüíú ì³, íyñâ³æñè³y àáíáèyðú ì ààððú ì è³áàé³ áíá- ðúy èàíðàèðú ç ñòñááí³ ì ðú íèàì³. Çàðàç, ç-çà ààñóó- íáñò³ ÷úáóíé³ (áé³æyè øy - ñòáíóúy Áàðààçáy çà 13 èì) ó Í yñâ³æú ààñíáààð÷àà æúòò, ì ðú ààñèà. Áíðàà æúáú ðíèüé³³ áñòíðúyè.

Èðúáú ì³, ààðúñòú ì³ çàáóéèà ì³ ì ðúòíáç³ ì àà

Í ì í³èà íáçàèáé íáñò³... Ç çàáóéèàç ñòàðíáà áíðà- àà, áçá áyèàì³ ì áñò³èàñy ñèúí íáy ðààç³á³èàçñèày áðóèàðíy, áçá áúé³ áú áààçáíú Áàðàñòáéñèày Á³áé³y³ ðáíðú Óð øé³ ðààçá³è, çííç áúòíáç³ ì íà ñííá÷íú ðú íáé, ì à yé³ ì ó÷àñú Ì íá Áyì ááðíáà ááààç áó÷áíú àà ì³ í³èàíáç - Ñúðáéí ì èyç ì ààðò÷í³èà ì èàó³íú ì àà ì àòáé. Í à ñòyíá ì à-àçó³òèààá àì àòà çààé, éó áà÷íà áú á³ðàà çàèàðú ì³ è³òàðá ì³ ì ááèú ì ì àðíóðú ì ðíç- á³ø÷à ì àyòà ðàçà ì ç yí áéáì áé ñò÷àñíáé á³ ì íáç³³.

Í à áíðààà ì óçáú ø ááòòà ààñèàíáèy ñáyòú- íy - íyñâ³æñèày òàðà. Óóó çàðíçáàþòòà ì àðyøðé³ çñ³ò áðáú íàðàç. Ó 1935 á ðóó ñíà÷úé³ ì àðyøðé³ áíí- ø íyáà ç èèáóèáé è³í³³ éí. Àèüáðyòà ðààçá³èà.

Óíçá, çà ááðí÷íáé ñèóòèáé áðáì áé, óáçáíú àñáàðèáíáé ñííóàì, à çíá÷ú ì ðàì yíyí³ ðyðèáèðà- ðàç, ðàçè³è³ñy áyè³è³y ñòàáú, ó yé³ò ààèþñòðíçáàáòòà ááðí÷íú Í yñâ³æñè³ çàì áé. ì ì ñòáòú ì à çyè, íú ì áíñòààá àíáyñáíú ñòíáàáíáú ì³ è³íáì³. ...

Ç óçíðàç ì àíóíáíòàèüíáé áðóóyèðòðú Í áàà- áðàá÷úíú Í yñâ³æñè³ çàì áé ñàì ì ì àèàáú. Í ááóà- ááíú, í íá ðíèüé³ àèy áááðííú, àèá³ ç-çà ì ðúáíáèé ððááúòú³ è³òá³íñè³ò ì àáíàðàç. Ááíáé ì àà áàèüíú³ áàààðòþ áñòíðúþ. Áúç áá'áèðà ì çí³ø÷yííy àèy çñ³ò çàòí í³èàç, yé³y ì ðúòíáç³è³ ñþáú ç óñòíáó

Í yáèáàçy÷ú ì àáíáèè³ç ì³ ððíòðàçíáàá ì íç- íáà ðóé íáàáííá, Í yñâ³æñè³ çàì áé çàòàáàç ó ñàà³ò çáíðàð 100 áyñòyííúò áðúá³íáèàç ì àðáì áíðàç èàð- àèáçñè³ò àèòàç, èàðyè³òè³y áàááèáíú³ ÷àñòéò ñà ì áàà áðúá³íáèüíáàà ç ñàáòà ì àíáðø áàà ñèàðáóà yé³ çà- ááòòà áðú íáááàèüüáy (çyè, ì àà ñèèyíáí íá). Èàèy ñòà- áà, óáíé ø ðúðíèààá àáñò³íòà, yé³ ì ó áíðàà ì ðúyç- áæáé³ áñòàðú÷íúy ì ñòàò³, ñòà³òú ñòàðú áíáíú ì èúí. ðàçà ì ç ì ðú ì³òúçíáé ì èàò³íáé, ì çàðàààçñy ç ñàá³ ì ì àðø áñíú ì áúáèyáçá.

Óú ì àáñò³íòà ì ááçáì ó Èèáóé, èàèy áyòààá áíðààà èàè³ñúò³ è³òíçñè³y áàò ì áíú ááá³è³ íááçà ðàòà- ðàç. Ó ì íç íú ì ì àñàæúðà ì³ áçòíáóñá ì àíóá áíáðày àò ì áñòáðà. Ó ðàèò ì àáñèíèà ì íá íyðíçíú ì áðóéó è³áàþòòà áàèíáú ñíííúò ì àñàæúðàç. ...

Í áðàè èàü Èàáíüà Èàððyø à ñíáòúyèüíà àèy "Í yñâ³æñè³ èàðàðàç".

³ Àçòàð ààíáñíçáàá ðyáé³³ 1930-ò áà àà áñòàðú÷íúò ðyáé³é, øðí íá çòñ³ ì ààèèàáíá. Ó ÷àñú² ðy÷ú Í àñíàé³òáé Í yñâ³æ íá ç íáòíáç³è³y ì óñòíáíyè ì yæú.

À í äðýé Áé³ í äò

ñ ò à ð ø û í à à ó é í à û ñ ó í ð à ò í ç í³ ê
ÄÓ " Í à ò û ý í à è ü í û ã³ ñ ò ì ð ù è à - é ó è ü ò ó ð í ú
ì ó ç á é - ç à ì à à à í í³ ê " Í yñ â³ æ "

Βçýí Ø í à ð è á á³ ÷ - ñ ò à à ð à è ü í³ ê Í yñ â³ æ ñ ê à é
á à è à ð ó ñ è à é ã³ ì í à ç³³

Βçýí Ê à í ñ ò à í ó³ í à á³ ÷ Ø í à ð è á á³ ÷. Á y ò ù í à -
ñ ò à ç í³ ê³ é ó è ü ò ó ð í à - à ñ à à ò í ú à ç à y ÷ í á ò ð à ì è y á ç
è à ò y à í ð ù þ ç à á ù ò ù ò à á í í á à y à í ù ò à ç à y ÷ í ç. Á³ y à ð à -
ó³ ÷ í ú à ð ù è ó è í ð à y à í ç ì á ø ÷ à í ú í á ò í è ü è³ ç Í yñ -
á³ æ ñ è à é ð à, í í à é é í³ ç à " Í à ì ý ö ü ", à è á³ ç 6- ò í ì í à é
" Ý í ö ü è à ì á á ú³ ã³ ñ ò ì ð ù³ Á à è à ð ó ñ³ " [5, 10]. Ó í à ð ù -
y á ù ÷ í ú ò á ù à á í ý ó à ð ó è à à à è³ ñ y y à í í ú y ç ñ ì à ì³ í ú
[17]. À è á, y è ì í á í à à à à ó ò à, í à è ó è ü í á á ú è à ç ð í á é á í à
ñ í ð í á à à ñ à y ò è³ ö ü æ ú ö ö, á y ò à à à ÷ à è à à à è à à è ó y í ò à -
à à ç ø ù ç à à à ó ì á í à á³ ò à í á " Í yñ â³ æ ñ ê³ ì í à ð ù y á ç à ".
À à ò à á í æ í à è à ò ì ð ù y ò à è ò ù ì ð ù á à à ç à í ú y ç á ù ø y é -
ç à à à á í ú ò à à à à à è à ò í à ð à á ó þ ö ü ó à à è è à á í á í ý. Í á -
í à á³ ò à ò à è ó þ ñ í ð í á ó " ó à à è è à á í á í à à à æ ú ö ö y í³ ñ ó " y
³ ò à ÷ í ð à ì í à á à à ö ü.

Βçýí Ø í à ð è á á³ ÷ í à ð à à ç³ ç ñ y 10 (22) ÷ y ð à á í y
1888 á ó á, ñ ò ù Ñ à ñ è à y Ê³ ì è à í á à à è, è à à à Í yñ â³ æ à,
ó ñ y è y í ñ è à é ñ y í³ [10, 11]. Í ð à à à ö ü è í ç³ ñ à à y è í ç
ç à à ñ ò à è í y ì à, à è á ÷ ò ð à þ ÷ ù ç ñ ì à ì³ í ú ì í à í à ç ð à -
á³ ö ü á ù ñ í í á ó, ø ò í ñ y ì ý á ú è à á y è³ è à y: à ç ò à ð ç à à à à à
à à à³ ö ñ y ñ ö, ð³ á ð à ò í ç. Í à ç ç ð í ç í³ á à à ð à á ú ò ó Ø í à -
ð è á á³ ÷ ò ó ÷ y é í à è à æ à è³ à à ñ y ð y á í y à à, ÷ ù ì à à ç à -
ì í à í à à à ñ y è y í ñ ò à à. Í í à í à í à ð è à à à ö ü, ø ò í ì á í à -
á³ ò à Β ç ý í ó à à ö ü è³ á ù ð à ø ù è³ à à ö ü è à í ø ó þ, í à è í è ü è³
á y ò à á ú è í à è y³ ö ì à à ÷ ù ì à à à ó è à ò þ. Ó è³ ÷ à à þ ÷ ù
ò í á, ø ò í ç Ñ à ñ è à é Ê³ ì ö ü í á á ú è í í á à à ò í à - à ò è í á à é
ø è í è ü, à ç ù í à à ó è³ ò è í ÷ ù è ì í ñ ñ à ñ ö³ à à ö ü á á í ç
Á y è³ è à é Ê³ ì à, á á í ç Ê à à ÷ à ò, à ç à à ç à é í³ ÷ à è³ ø è í è ü
à ð à ì à ò ù. Á à è è à á í à á y à í à, ø ò í í à ç í á é, í á ó ÷ ù ç ñ y
ç Í yñ â³ æ ñ è à é í à ñ ò à ç í³ ó è à é ñ à ì³ í à ð ù³, y è ó þ ñ è í ÷
÷ ù ç ó 1907 á [5]

Ì à è à á ú í à ñ ò à ç í³ ê à à í ð à ò à à à ç à à ç³ í à í à ó á.
Á y è³ è à à Ñ y è í ð ó á y æ y á³ ö è à é à í è à ñ ö³ Í á í ñ è à à à í à à -
à, à í ò ù ì, ç 1908 à à 1913 á á ú è à à à ç ð ñ è ó þ ì í á ó
³ à à à ì à ð ù þ ç Á ì í à è ü ñ è à é ÷ ù à ó í à ÷ í à é ø è í è á [17].
Á y ó ù í à ð ù y á æ ú ö ö y, í à í ñ ù ö ü í à à ð à á y ç í à à ì³ ñ à ç
à à ç ñ ì à ì³ í à ò. Ñ y ð í á³ í ø à à à ò à ì ñ ò ð ð à è à þ ö à³
à à à í è³ ó³ è à á ú y ì í ì à ì ò ù. Ó à è, ç à à à à þ ÷ ù ÷ à ñ ó Á y -
è³ è³ ì Ñ y è à, à ç ò à ð à à à í ð ù ö ü í ð à ç á ù ÷ è ó ñ y è y í ð à á³ ö ü
í à ñ ò à ç í³ è ó ð y á ó è y ð í ú y í ð à à ó è ò í á ú y " í ð ù í à ø y í ú -
í³ ": " Ó à ì ñ à í ú í ð ù í ñ ñ³ è³ á à ð à í³ í ó, ì à ñ ù è y Ê à è y à -
ñ à è à, è à ç á à ñ ù, ì à Á y è³ è à á í³ - y è ö ú, ì à ñ è à, ñ ú ð.
Í ð í á ú à à ì í à³ ö à à à à ð à í ú y à à á í à ç³ è³ à à ò ð à à ç³ ç í ó:
à à ð ð ñ è ü y ò ñ³ ì³ ñ³ è à ì³ ñ ò à ð à è³ ñ y í à à à ò ñ ö³ ö ü à

á y ò à à à, ó æ ú à à è³ ò³ -
ç³ ÷ í ó þ ñ³ è ó, à à ç á ó³
à à ð í à ç³ è³ à à í è à - ó. Í à
æ à è ü, y í ú á ú à à è³ í à -
ð à ì í æ ò à ì³. À è á á y ò à
í à ç à y ç à à è à ñ y ç í ð í ñ ù -
à à ì³, è à á y à è y à ç á ç
è à í ø³ ö ä ç y ö á é ö³ ø ò í,
í ð í ñ ò à ð à á³ è à ñ y y è
à á ð à à. Ó ñ ó ð í à ñ ù ö³,
á y ò à é í y è à í ñ è³ ç á ù -
÷ à é " [17]. Í³ ø ó ÷ ù í ð à
ö y æ è à à ñ ò à í í á³ ø ÷ à
í à ñ ò à ç í³ è à ç à à á í ð ù ö ü,

Βçýí Ø í à ð è á á³ ÷, ç à ú ì à è
1940-ò à à.

ø ò í ç y à í ç ç ç í³ è í è à í:
"... ì à è ñ ö³ ç ì à ì ú, y í ú
ì à ò y - ð ù y è ü í à à í à ð à á ú è³
ç à á y ñ ì à ÷ à í ú. ð à à ú
á y ò à à à ç à à í ú í y í à à à ð
è, à è à ì í æ í à á ú è í à à á³ ö à.
Ó Í à ñ è à á á ú è³ à à è ð ù ò ù ñ í y ö
ú y è ü í ú y à à à ñ è í ç ñ è³ y
é ó ð ñ... Á à í ì ò í è ü è³ ì y í á
ç ð ð ù ì à è à, ø ò í ì à ñ è à í -
÷ y í ú í³ ì à ð à ñ ù è à è³ ç Ñ³ á³ ð,
é ó à ú y í à ò à ò à ç à ò à ö ü "
[17].

Ç 1913 ì à 1916 á Β. Ø í à ð è á á³ ÷
á ó ÷ ù ç ñ y ç Í à à³ è, ç ñ è³ ì
í à ñ ò à ç í³ ö è³ ì³ ñ ò ù ò ó ò à,
ì à ñ è y ç à è à í -
÷ y í í y y è í à à á ú ç ì à á³ è³
ç à à à á í ú ç à í è ñ è à. Ñ è ó æ à à
í ð à ò í à ç³ è à ç ç à ì à ñ í ú ì
í à è é ó, í ò ù ì á ú è à ð y à à è þ -
ö ú y³ é ó ð ñ ö y è à à ð à ò³ ñ ò à
ç ó Á à à ð ó é ñ è ó. Í á í à á³ ò à
í à ñ è y Ê þ ò à ç ñ è à é ð y à à è þ
ö ú³ Ø í à ð è á á³ ÷ à à è ó ÷ ù ç ñ y
à à á à è à ð ñ è à à í à ò ú y í à è ü
í à à à ð ó ó, ó à ç à è ü í³ ÷ à ç
ó ç³ à ç á í í à ñ ò à ç í³ è à ç
Í á í ñ è à é á ó à á ð í³³ [11]. À
ç ñ ò -
à ç á í³ 1918 á, á y í à á³ è³ ç à à à
ç ø ù ñ y ç à í è ñ è à, à ð ð ù -
ì à ç í à è³ ð à à à í í á í à í à
í ð à ò ó ç à à í ó ç à à è à ð ñ è ó³
ø è í è Í á í ñ è à. Í ð à ç à à,
á y ò ó þ ø è í è ó y ø ÷ y í à è à
æ à è à ñ ò à à ð ù ö ü.

Í à ò ù ì ÷ à ñ à, ø è í è ü ç
á à è à ð ñ è à é ì í à à é
á ú è è à à à í y á ú è³ í à ÷ ù ì
í í á ú ì.² Í á ç ñ à ç ñ í ð ù ì à è³
³ ö y è í à è à è í à à. Í í í à³ y
è³ ÷ ù è³, ø ò í ø è í è à y è ð à ç -
ò à è³ ì à à³ í í à " à à ì à ì à ÷ ù "
í à ç à à à³ ö à ñ à à, é ì í á ú³
í à ð à è ñ ö³ í à " é ó è ü ò ó ð í ó þ " -
ð ñ è ó þ ö³ ì í è ü ñ è ó þ. À
ò ó ð ñ, á ú è í í à à à à à ð í ð.
Í á ø ÷ à ñ ö à á ú è³³³ í ø ú y.
Í à ç í á é í à ñ ò à ç í³ è ç à à à à ç
ñ à à è à í í à ð ø à à à á ó ÷ í y,
y è³ í ð ù è ø í ç ç à ì³ ñ à à ö à
ç á à è à ð ñ è ó þ ø è í è ó Í³ ñ è à.
" Á ú ç á y ò à ç ó ñ³ ì à è ü
ò è í ì à ò à à á í ç à à ñ ù ì³, ñ ú
í í à é -

êààà ðàáí-ààà, çõñ³ ì ŷø-ÿ íŷãðà ì à ò í ú, ááè-
ààèíáú, ç ááè ì àç³öÿ-ù ì ðààðà ì, íà ŷè³ ì ñãÿø³ñÿ
ŷñíúŷ ñ³í³ÿ áí-è³. Çàæ³ ŷáí Áíàðŷáí Áíàðŷááú ì.
Íà çàà æàð-ù íà àŷÿè³òò ðàèäüèàñòü, ðíèää,
ñíàæ í úŷ çàííñú, áàðèüíú íàñíàèíè ç ì ð ù-ù í ú
àèóíàò ù³, äŷ ò ù áó-àíú áúç àáíú ì ç ñà ì ù ò
àèóðà ò í ú ò³ ì³èüí ú ò. ßè ŷ ì àñÿ äàääààçñŷ, áàòüèà
ŷáí ì àñüèàç ñãŷáíà ç ááèàðñèòò ðèíèò, ñààð
ðíàíòò" [17]. Íŷæääçÿ-ù íà öŷæèàñò³ ç ðèíèèà
íààðèèñŷ èàèŷ 60 áó-íŷç.

Áíñáíí 1919 ã, óæí ì ð ù ì íèüñèàè àèóíàò ù³,
ß. Ø íàðèää³- ñòàç áúèèää-ù èà ì ááèàðñèàç íàçñòàà
ç áú øŷè ðàè íà-àðèíàèè ðèíèèà Íáíñèà, à íàççàááá
ççíà-àè³ç ŷá³ òàèèèà ì ááèàðñèççàááç. Áàç³ í ç áó-íŷç
çáááááç, ŷè ì í ò í à ààðíç í ááèñŷ áŷò ù íàñòàç í è à à
áúèèää-ù èàç ñòàðíè ç àààðòíçè³: "[ß í ú] áúè³ ì ð ù-
ì³ ò ù ç í úŷ íà ò ì èüè³ ì à ñàà³ ò ááàò, à èà³ ç í à ò í à.
Íàñòàç í è ðñèàè ì í áú - Èàðí³è³ Áçò³òáá³- Íà-
áíèüñè³ ààè³çñŷ ì í à à ðàç ó ì àñŷò, à ì í à à ðàç ó
áàà ì àñŷò, ì ì ð í àŷ ŷáí ðòæòðèà ì àà ì àðàð è í ì-
íòèà,³ ðòèàáí ðàç ù ðèíñŷ ì à ì àèàð³íò. Íàáíàíà áúèí,
ð ò í ç áú ð ò àáí, ð ò í áúèí ç ì ààðò-í³èò, ì ñà ì í à
ááááç, ì ðà ì à ð ù í àñòðí³, ì ðà ò í à, ŷè æ ú, ì, ì³ ò ò í
ç ì àñòàç í è à ç í à ò³èàá³çñŷ" [15, ñ. 322]. ² áíñü ó
ðèíèèà ç ŷáðè³ñŷ ßçŷí Ø íàðèää³-, ŷè³ á, ç ááèàðñèòò
ì í à ò³ è³ ò à ðà ò ò ò ò, ³ Í³òáñü Áòðñè³, ð ò í áúèèääç
ááááðàò³ð. Ø íàðèää³- "-àèàáè àááíç ì àà ò ð ù ò-
òàòü, ðààç³ ç ò áúñíèòò áí ò à ò³ èàðí ò è³ ì èà æ ó ð èò.
Íà-àç, ì ç ò àáí, ð ò í í à ð àà, ñàà, ì³-ù ì í à áí ð ò àà
ç à ò æ í à, à -àñà ì í àà ò³ èàí ð àà. ðàè, ì ò è ó í à-
ù ç, ð ò í áíñü ç áú-àèíú èà æ ò èàí ð ç à ì àè³ ò í,
ñ ð ù ò àà ç ò àáð-ù í àà ì à ò ÷ ð ù ŷèò... Í ðàç í àè-
ò ì ð ù -àñ í àñòàç í è à ç ààè èí æ í à ì ó ç í àñ ì à ò ð ù
èí³: áðà ì à ò ù èò ðàðà ð èàá³-à, "ðíàí úŷ ç ŷáú"
Èíèàñà³ "Áúŷíŷí ò ù ááèàðñèàè ì àŷç³³" Áíàŷŷáí í³
Èíèàñà áúè³ ì ð ù ì³ ò ù ç í úŷ, àèà ò àè³ŷ áè³çè³ŷ, ò àè³ŷ
ñàðŷŷ-í úŷ... Çàáàòòà ç áŷ ò àà ì à-àèíñŷ ç àòàíèáí í à
ááèàðñèàð è³ ò à ðà ò ò ò àè, ŷèàŷ ç ò í è -àñ áúèà
ò àèí ð ñèàáíúèàè... " [15, ñ. 323-324].

Áó-íŷ, ŷè³ ì àè³íóç áŷò ù ŷ ñíà ì à³ í ú ç ààè³ ì³-
èàèèè Óèàø-ù è - ó áàèèè ð ù ì, ì ñòàíà áúàà ò ù ì
à³ñòíðüèà ì, áíèèàðà ì í ààè. Á ñààèáí í àñòàç í è à
áòàçà ì à ì ÷ ð àò ù³ ì ðàç ì àçñòàáí ääçŷ. Ó 1966 ã í àí³-
ø à ŷí ò è³ñò: "Áàðàá³ ßçŷí Èáíñòàííò³ í àá³-. Ì ù ò àè³
ñòñ ò ðŷè³ñŷ ç Áà ì³ ì ðàç 47 áíà. Íà ì ÷ ð àð Áàñ ì àè-
áú ì ... Áú áááí ð ù òà, ð ò í ñàà ì ì í à ù³ ñààèáí ì à ð í àà
ì àèüà ñàðí ì àòòà, à ò ðŷáà èðà³òü, ð ò í ì ù ò àè³
æ ì à ð í à, ŷè³³ í ò ù ŷ, ð ò í ç ì àñ, ñòü ñààŷ á³ñ ò ì ð ù ŷ.
Óñ, áŷ ò à àèŷ í àñ, èàí-òèíç, áúèí ì ààç áú-àèíà
í í à ù ì³ àç³ç í ú ì, áí çñ, í à ð à èàðí ò èàà æ ú òò, ì àñ
áó-ù è³, ð ò í ááèàðñèàñò³ ò ðŷáà ŷè ì àà ñèàðŷè
ì àçááá³òòà... " [15, ñ. 487]. Òàá ù æ à³ñòíðüè ààñèàç
í àñòàç í è ò ñàà ð ì àíààðàò³ð "Íàðàò ò ì í à ù ñŷŷí-
ñèàè ðŷ ò ð ù ì 1861 ã. ó È³ ò àà³ Çàòíàíŷè Ááèàðñè³"

çàçíà-ù ç ð ù, ð ò í ç, é "...çíàðíàç³òòà í àèèàŷ
-àñòèà³ Áàøàè ì ð àò ù" [15, ñ. 488].

Íà ì àááíŷí ì³ ß. Ø íàðèää³-à³ ŷáí èàèää (Á.
Ááí³èää³-à, Ò. Áð ù àà, Ñ. ðàè- Ì³ òàèèíçñèääà) ó 1919
ã ó Ì áíñèò àçáè í³-àèà 10 ááèàðñèèè³ ð èíè, ó ŷè³ ò
áúèí 1 113 áó-íŷç³ 42 í àñòàç í è³è³ [8, ñ. 295]. Ááíà-
-àñíàà ç ì àááááá³-íàè àçáè í àñò ð ß. Ø íàðèää³-
òçíà-àèüààç "Ááèàðñè³ áó-ù òàèüñè³ ñàðç", ááííè
ç áàèíç í ú ò ì ÷ ð àç ŷèíàà áúèà ì àòŷ ð ù ŷèüíàŷ ì àà-
òð ù ì èà ì àñòàç í è à ç. Óæí òàá ù áààŷèíñŷ çñòóíàòü
ó èàí ò è³èò ù ç ì í èüñèàè ááí³ ì ñòðàò ù ŷè, ŷèàŷ ò ù-
í³èà ð í ç í úŷ ì àðà ð èí à ù ááèàðñèà ì ó ð èíèüí³òàò
[17].

Íà ì à-àðèò æ í³ç í ŷ 1920 ã ßçŷí Ø íàðèää³-
ñòàç ááí ú ì ç è³ðàç í³èíç ááèàðñèèèàà àààçáèà ì à ð í à-
íàà èà ì³ ñàð ð ù ŷòà àñàò ù ÑÑÐÁ [7, ñ. 171, 174]. Á
áíñáí í ð ò àáí æ áí àà í àè³ðàáàçñŷ ç Çàòíàí í ð ð Ááèà-
ðñü, ŷèàŷ óààè ø èà ç ñèèàà Ì í èüñèàè àçŷðæááú, àèŷ
ðàçáí ð ò àáí í ŷ ò ò èóèüòðíà-àñàà ò ì³òèàè àçáè í àñò³.
Ì àò ù áú áŷòààà ì àðààçàò àà èàí ò à í à çðàç ò í àè ù ŷ.
Í à ááí í è ç ááðñè³, áàèü ø àá³òèàà è³ðàç í³òòà ì ð í ñòà
áú ì òñ³èà Ø íàðèää³-à, ŷè³ áú ç ñŷáðà ì ì àð ò ù³ ááèà-
ðñèè³ ÷ ñŷðàç, ì àè³íóçü Ñààòèòò Ááèàðñü [7, ñ.
182-183]. Òàè ò³ í à-àè í àí ð ù èàí ó ù 1920 ã, ì áí ù-
íóçñŷ ç ð í à í ú ì Íŷñã³æ ù³ ì à-àç ì ð àò àààò ù áúèèää-
-ù èà ì ó ì ð ù áàò í àè æ àí í -àè à³ ì í àç³³ [5]. Áúðŷè-
òàðà ì áŷòàè òñòàííà ù áú ç Èáíàðà Ø -àííííà³-
Ì áíàá³ðà ì í óçíà-àèüààç Íŷñã³æñèòò ì àñòàç í³ò-
èòò ñà ì³ í àð ù ð ç ì àð ù ŷà èàè³ ò à ì áó-ù çñŷ Ø íàðè-
á³-. Öŷíàð áúèü áó-àí ù³ ì àñòàç í è ì ð àò àààè³ ð àç à ì.
Ó ì àðàç ò í àí³ ñà Ø -àííííà³-à ì èíè³ ð í³ ñà ì³ í à-
ð ù ñò ì à-àç ð àá³òü ì àð ð ù ŷ èðíè³ ì à ááèàðñèççàò ù³
à³ ì í àç³³.

Ì í èüñè³ŷ ç èàá ù í àí ð ù ò³èüíà ñòàá³è³ñŷ àà
ðàçá³òòŷ ááèàðñèèèàà ð èíèüí³òòàà. Ó Íàááàðàñè³ ì
áàŷáí àñòàà, ó ñèèàà ŷèíàà ç ààòíàç³ç Íŷñã³æ, çàèð ù ò-
ò, ááèàðñèèè³ ð èíèè áúèí ì ààòàèèèèèèèè ñíàò ù ŷèü-
í ú ì ò ù ð èóèŷðà ì àà 18 áàðàñíŷ 1921 ã. Ááèàðñèòò ð
ì í áò çàààðàíŷèàñŷ áúáó-àòü í à òíèüè³ ŷè àñí í ç í ú,
àèà³ ŷè áàààðèíà ì ì àà ì àò [2, ñ. 60]. Ò ù ì í à ì áí ð
ó ì ð ù áàò í ú ò í àáó-àèüí ú ò òñòàííç áúèà ì ŷç í àŷ
àèüòŷíàò ù àà. ðàñ³èñèà ì í ç í úŷ à³ ì í àç³³ ì ààè³ ì àðà-
òíàç³òü ááí í à ì ÷ ñòíàòò ð ì í áó ì àáó-àí í ŷ (áçí. í à
ááèàðñèòò) ááí í à ì í èüñèòò. Ó àí í ð í ò ì áú ì ààèó
ŷí ù àò ð ù ì è³áàè³ ð àç í àñòàè í ó ð ì àà ð ù ì èò³ í àáú-
ààè³ ì àà ù àçŷðæàç í ú ò ð èíè, ó ì àð ð ù ì -³ò -àèàç
áíçè³ ð èŷò ç í àááí í ŷ ç à ì ààà³ ñíàááí í ŷ. Ì áíàá³ðà
òàè³ ì ø èŷò à ì áú ð à ð è³³ ñò³ ßçŷí Ø íàðèää³-³ ŷáí
ì àíèà-í³è³. Èàò à ì 1921 ã ð ð ù è Æàç í ŷðèää³- àò ð ù-
ì àç èàí óŷñ³ð (ààçáíè) í à í àáí ð áó-íŷç ó 1-ù³ 2-³
èíŷàòèàò ù è í úŷ (ç í ŷ ò á í úŷ) èèàñ ù à³ ì í àç³³ ç ááèà-
ðñèèèè ì í àèè í àáó-àí í ŷ. È³ðàç í³èí ì áŷò ù ò èèàñàç
ñòàç ßçŷí Ø íàðèää³-, è³ðàç í³èí ì ðñèà ì í ç í ú ò
èèàñàç (ç 3-à ì à 8-ù) çàñòàáààçñŷ Èáíàðà Ø -àíí-

í íà³÷ [12]. Êà ì ìèàèòààá íá áàèàðòñè³ ò èèàñàç³ ø èí ç àyè³è³ ì³ òyæèàñòy ì³. Ñpáú áúèí çàáàðí íá íá íðú- ì àòú àçyòáè³ í ø ù ò ì àòúyíàèú íàñòyç, à òàèñà ì à áàèàðòñàç èàðàè³òèààá àáðàáúç íá ííy. Áàèú ì³ íá- ì ðúò³èú íá ì àñòàá³è³ñy àà "èà íèòðý íòàç"³ è³ðàç í³è³ ðòñèàè ì óæ÷ ù ì ñèàè ã³ ì íàç³³. Óñ, àyòà ì ðúúàyè ì àà òàáí, ø ò ì ç 1-ù èèàñ çà ì³ñàèàñy ò íèúè³ 8 áó÷ íyç, à ç 2-³ - 10 [12].

Ó àáðàñí³, èàè³ ì àá³ í íú áúè³ ðàñíà÷àòòà çà íyòè³, ì íèúñè³y çèàáú ì àáðúòòàààè³ y ø ÷ ààç³ í "ñpð ì ðúç". Íà áðòá³ àçáíú ì ðú, ì íú ò yéçà ì áíàç ì ààyò ì áú ñòàðàñòà Áàú ×àð í íòè³ ðyèàç³ðàààç áó- áú ì àè æà í í÷àè³ ã³ ì íàç³³, yè³ òày àðà í ààààèà ç ì àðà- ààá í íú ò ÷ àñíç³ ç yè³ ì ì àðàá ì à÷àèà ì íàáó÷àèú íààá àí áó áú ç çð í áèá í ú ðà ì í íò. Óàáñú³ íáá íòàð áú ç áú- è³ íòòú ì á áóè³òò. Íà ì ààá í í³ àyð í óòú áóáú ì àè, çàà- ðíòú àà ñòàðàñòú, íààáàðàñèààá àayá íáú, ó ì í³ ì- ñòyðñòáú àñáàòú³ ç í óðòà í ú ò ñíðàç, ì ñí ì áò ì á ì àè³. Çà íyòè³ àààyè ì ñy ì à÷ ì íàòú ó áàóò ì àayè³è³ò ì àèíyò ì á ì ðúúààò íàè èààòyðú àá í íé ç ì àñòàç í³ò [18, ñ. 13-14]. Ç-çà ì àèíé ì èí ø ÷ ù ì à ì y ø èà í íy y í ú ì ðàð í àç³è³ ç ðòðú ç ì á í ú³ à ááú ààè³ñy ç àyè³èàè òàñ- íàòà. Óèàáú ðàçè³÷ààè³, ø ò ì ñòòú è í óç ø ù ñy ç òàè³ ì³ òyæèàñòy ì³, ã³ ì íàç³y ñà ì à ñàá í é áóáçá áú ì ó ò á í à ñí ú ì³òú àçáè íàñòú. Àèá ñàà, ààæèàá ñè í áà ñèàçàè³ í yñâ³æá í á, yè³y ì ðàààñòàá³è³ ç èàñí úy àà ì ú ì á Àèú- áyíñèàè áóè³òú àèy ðàç ì y ø ÷ y í íy ø èí èú. Áàòy- ðú ì àð í ú ò àèú÷àð Á ì àñàñ Á³òò ø èà áú àçáè³ç ðòú ì àèí³ àèy çà íyòèàç 5-8 èèàñàç, Í³èààç³ ì Áúèàçñè³- ì àèíé àèy 3 èèàñà, à ì³òà³è Èóèàèíçñè³ - àà ì àèí³ àèy áàèàðòñè³ò èèàñàç³ ì ðúú àyòú ì òàèèà ì àá í í- á³çñy àà àíèàòú [12].

Íyæáàçy÷ ù ì àð í á, ø ò ì èèàñú áúè³ ì àayè³è³y³ èíè í ú ì áç àñíá í ú ì àèíé, çà íyòè³³ ø è³ ç àçáá ç ì á- í ú. Áyòà áúèí áúèè³èá í á òú ì, ø ò ì è³ðàç í³è³ áàèà- ðòñèàè ì èú ì³ Òçyí Ø íàðèàá³÷ ààç³ í áúèèàààç òñà àáòèú íààòèàòú è í úy ì ðàá ì áòú, à ç ñòàðýè ø ù ò èèàñò ã³ ì íàç³³, à ç y ø ÷ y áàèàðòñèò ì íáò, ñíááú³ ò³çèóèúòòò. Íy ì áòèò ì í áò áúèèàààèà Í³ í á Ø ÷ à- ì ñí í á³÷, ì íèúñèò ò - Ò. Ñí ì è³÷, Çàèí í Áíæú - Áàñ³èú Áàèàñíá³÷, ì ðàààñèàç í ú ñàyòàð ç á, ñè³ Èá í ú. Íàà- ðò÷ í³èàç í á ðà ì àèà, òà ì ó ì àñòàç í³è³ òòòèà àñá í³è³ èàèòú è í ú ì àðàá áúèèààá í y, à áó÷ í³ ì ðúçáú ÷ à- è³ñy ì³ñàòú ì ààðàáçy í úy èà ì ñí áèòú [12].

Àà øyæè³ò ó ì íáàç ì ðàòú àààààèàñy íá ì àè- èá ì ø àá ì àòyðúyèú íáà ñòà í í á³ ø ÷ à ì àñòàç í³èàç. Á³ ì- íàç³y áúèà ì ðúúààò íàè³ ì ààèà ññíáààòú ò íèúè³ çà èí ø ò àíèàòú áàòúèà ì³ áó÷ íáú ñàá³ò àçyòáè. À ì àèí- èúè³ áó÷ íyç áúèí ì àèà³ òúy ç í áçà ì íè í ú ò ñà ì 'yç, ò ì ÷ àñòà çà ì àñò àð ì ø àè ààá í àç³èàñy çààááí èúáàòòà ì àòòàèú íàè àíèàòàè ó áú àèyáçá ì ðààòèòàç, àð í ç³ áá. Àà òàáí æ ã³ ì íàç³y ì ðàòàààèà àà ç ì íáàò æ ì ð- ñòèàè èà í èòðý í ó ù³ ç á í èò ðòñèàè³ ì íèúñè³ò ø èí è. Áyòà áú ì ààèà àà ì àñòàç í³èàç ðòðú ì àòú áúñíè³

ççð í áá í ú.

Ó òàè³ò ó ì íáàò ì ðàè ø í ç ì áð ø ù ì àáò÷àèú í ú àíá. Ç ì áá í áú yáí çàáyðøy í y áúèà çèààæá í á àá÷à- ðú í á, ì á yèò ò ñàáðàèàñy ø ì àò ì àð í áò ç àíðààá³ ì áààèíèú í ú ò á, ñàè. Áó÷ í³ áúúàðàè³ ì áñò "× ì ðò³ áááá", ÷ òàè³ ááð ø ù Èó ì àèú, Èíèàñà, Áààáá í á³÷à, Áàáò ø yá³÷à, ò ì ð ó ì àòúyíàèú í ú èàñò ò ì àò áúèà- íàç ì àð í á í úy ì àñí³. Áà÷àðú ì á ì ðàè ø èà ç àyè³è³ ì ì ñí áòà ì³ àèàçàèà ç ì à÷à ì àðàèú í áà ççàçáy í á ì á ðà ì ààñòàà. Áàèàðòñèàá ì àñàèú í áòàá Í yñâ³æà³ ààèíè³òàç, óáà÷ ù ç ø ù ì ì ñí áò³ ã³ ì íàç³³, ì à÷àèí ñòà- á³òòà àà yá ç á í èú ø ù ì ààáàðà ì³ ì ðúò³èú í àñò ò, à áó÷ í, çñèày ì ì èààçy ç ðòñèàè³ ì íèúñè³ò ø èí è áúèà ààò í áà ì àðàèñò³ àà áàèàðòñàç. Çáú ø ì àçñíòú³³ ðò÷ íyç àyñí í é 1922 á ì ààè³ çàyáú áá ì ðú, ì á ç ã³ ì- íàç³ ò. Áá í àè àyòà ì ó ì àðà ø èí àç³èà ò í á, ø ò ì yá ñòà- ðýè ø ù y èèàñú áúè³ ò í èúè³ æá í í÷ ùy, à çàyá³òàè³, à ì àèú òñá áúè³ ò èí í óú. Íàðàòààðàòú æà àyòúy èèa- ñú ì á ç ì á ø á í úy çèàáú ì á ààçá í è³è³ [12].

1922/23 ì áàò÷àèú í ú àíá ì ðàò í àç³ç ò òúò æà ñà ì úò ó ì íáàò. Àà 2-àà³ 3-àà ààààçñy ì íáá í áàðà í ú ì 1-ø ù áàèàðòñè³ èèàñ. ×àñòèò ì ðàá ì áòàç ì à÷àèà áú- èèàààòú ì àñòàç í³òà Áá í á ì àèíèèà - òðàáæy í èà á. Èðòòú Áàðàá, áú ì óñè í³òà Á³èá ì ñèò áàèàðòñè³ò ì à- ñòàç í³òè³ò èòðñàç [4]. Íà-ðà í áè ø à ì ó àðàá í ç í ç áà- è³ñy òyàðòàèú í úy àá÷àðú ç ì àñòà í í ç èàè ì áñ, áyèèà- ì àòúy ì³ ááð ø àç, ì àòúyíàèú í ú ò òà í ó à ì³, áúñòò í- èá í í y ì³ ò ì ðà. Àèá ì íèúñè³y çèàáú ì á çàðàè³ñy "òyð- ì áòú" ààèàè ø ààá ññíáàá í y ø èí èú. Ò. Æàç í yðèá- á³÷ ò ì á áú ààè³ èà í ó yñ³ ò ì á 1923/24 ì áàò÷àèú í ú àíá,³ ø èí èú í ú èòðàòàð çà÷ ù ì³ ç ã³ ì íàç³ ò ì àòú áò ò ÷ ù àyòà òú ì, ø ò ì ç, é ì àèà áó÷ íyç, í³çè³ ççð í áá í ú ì à- áò÷à í y³ í y ì à çèàñíáàá ì à ì y ø èà í í y. Í³ áú ç ààèàç ì á àyòà èàòà ì 1923 á. áúèí ì àààçá í á çáú ø 150 çàyç áá ì ðú, ì á àçyòáè ó áàèàðòñèò ò ã³ ì íàç³ ò [12].

Í à ò ÷ ù ì á ðòèàò òàè³ èíçúð áúèí áúðàø á í á ààá³áàòòà áúàà÷ ù ì íáàè èà í ó yñ³. Áyòú èèí ì àð Ò. Ø íàðèàá³÷ òçyç ì á ñyáá. Ó ì ðúúààò íàè áòàðòú ç ì íèúñè³ ì èòðàòàðà ì, ì àðòú ì àç ààçá í è ì áàèòúòò, 8-ì³ èèàñíàè ç ì áø á í àè áàèàðòñèàè ã³ ì íàç³³, àèá ò í èúè³ ì ðú ç ì í áà ì àyç í àñò³ àá ì ààá í áàá ì à ì y ø- èá í í y. Íáàèáàçy÷ ù ì á çñá ñòàðà í³ áyòò ì ðààèà ì ó òàè³ ì á çààèíñy áúðàø ùòú. Àà ñíðàáú ì ààèè ò- ÷ ù è³ñy áàèàðòñè³y àyíòàòú ì àðèà ì á í òà: ñá í àòàð Á. Áààáá í á³÷, ì àñèú ñí èí à Á. Òàðàø èáá³÷ ò Á. Ñòà í èáá³÷, àèá çñ, áúèí ááçáú í³èíáà. Áàø óèàòú ì à ì y ø èá í í á y èí á á çààáààèú í y èà çñ³ ì àòðàáá- àá í í y ì ó Í yñâ³æú ì á çààèíñy. Óààç³è³ ÷ òèè³, ø ò ì ì ààyò ì áú ñòàðàñòà èàòyáàðú÷ ì á áúñòò í³ç ñó ì ðàòú òàáí, èàá ó "yáí" àíðààçá ññíáàèà áàèàðòñèay ø èí èà [16, ñ. 35]. Æààà ò ÷ ù çàòàààòú áó÷ í, çñè³ ñèèàá, ì àñòàç í³è³, ááç òñyèyè³ò ààçá í èàç, àðàá í çàààè³ áðò- ì ááúy çà íyòè³ ì á ñàá³ò ì ðúúààò úò èààòyðàð. Óñ³ò áðò í áúèí àíñà ì, ó àá ì ààá í áñò³ ç èí èúèàñò ò ã³ ì

Язэп Шнаркевіч з вучнямі Нясвіжскай беларускай гімназіі

назічных класаў [12]. Такім чынам цэлы год гімназія існавала нелегальна, трымаючыся на энтузіазме вучняў і ахвярнасці настаўнікаў. Дзякуючы гэтаму ацалела ядро школы з якім можна было дамагацца новай канцэсіі на 1924/25 навучальны год.

Да таго моманту стала ясна, што польская адміністрацыя не дапусціць існавання беларускай сярэдняй школы ў Нясвіжы. У якасці альтэрнатывы разглядаўся варыянт пераводу навучальнай установы ў Гарадзею або Клецк. Менавіта ў апошнім горадзе пашанцавала здабыць памяшканне. У чэрвені 1924 г. Язэп Шнаркевіч падпісаў пагадненне з яўрэем Рэйзіным аб арэндзе дома, дзе раней размяшчалася прыватная польская школа, якая ў гэты час якраз спыніла сваю дзейнасць [12].

У Шнаркевіча яшчэ з часоў працы ў Менску быў вопыт супрацоўніцтва з яўрэйскімі арганізацыямі. "Беларускаму вучыцельскаму саюзу" неаднаразова даводзілася кантактаваць з яўрэйскім і, як правіла, "жыды" падтрымлівалі ініцыятывы беларусаў [17]. Але ў Клецку, нечакана, усё атрымалася іначай. Калі школьны інвентар перавозілі ў новае памяшканне, туды, без згоды гаспадара, уварвалася купка агрэсіўна настроенай моладзі. Яны заявілі, што ў доме размесціцца яўрэйская культурна-асветніцкая арганізацыя "Тарбут" і не хацелі нават чуць ні пра якую беларускую школу. Не дапамагло нават умяшальніцтва вядомага яўрэйскага дзеяча, дэпутата сейма доктара Якава Выгодскага, які заклікаў аднаверцаў не чыніць перашкод беларусам [7, с. 303]. Улады ніяк не адрэагавалі на незаконны захоп дома. Відавочна ім было выгадна, каб беларусы і яўрэі марнавалі сілы на міжусобную барацьбу. Атмасферу, якая штучна была створана ў Клецку пазней ахарактарызаваў С. Новік-Пяюн: *"Раз'юшыліся ўсе варожыя элементы да беларусаў і іх школы. У сродках не перабіралі - зрывалі абвесткі аб гімназіі, распускалі*

ілжывыя і цёмныя плёткі на настаўнікаў, прыпісваючы ім антыдзяржаўную прапаганду сярод насельніцтва, агітавалі байкатаваць беларускую гімназію, не аддаваць дзяцей у гэту школу, не прымаць на кватэру навучэнцаў і настаўнікаў" [12].

Тым не менш, удалося знайсці новае памяшканне, сфарміраваць настаўніцкі калектыў, пачаць прыёмныя экзамены. Здавалася, вось-вось і гімназія будзе працаваць у нармальным рэжыме. У той самы момант, калі арганізацыйная праца падыходзіла да завяршэння, Шнаркевіча выклікалі ў Нясвіжскае павятовае староства, дзе абвінавацілі ў варожасці да польскай дзяржавы і існага ладу. На гэтай падставе яму не толькі адмовілі ў канцэсіі, але і забаранілі выкладаць у школе [12]. І ўвогуле знаходжанне ў прыгранічнай паласе з такім статусам было небяспечным. Арыштаваць маглі ў любы момант. Лепшым выйсцем быў бы ад'езд у глыб краіны.

Такім чынам, матывацыя польскіх урадоўцаў стала гранічна яснай. Адналяючы Шнаркевіча ад школы яны пазбаўляліся настойлівага змагара і разлічвалі паставіць гімназію ў бязвыхаднае становішча, змусіўшы яе да самаліквідацыі. Аднак, тут улады пралічыліся. Язэп Шнаркевіч сапраўды быў найбольш энергічным, але далёка не адзіным беларускім настаўнікам. Побач з ім былі такія патрыёты, як Вячаслаў Арэнь, Ганна Малойла, Рыгор Якубёнак, Антон Якімовіч. І самае галоўнае - за імі была падтрымка насельніцтва. Пад націскам шматлікіх дэлегацый ад бацькоў навучэнцаў, школьны куратар быў вымушаны даць дазвол на адкрыццё ў Клецку 1 - 4 класаў гімназіі, з правам паступовага развіцця да 8 класаў уключна [12]. Вось толькі Шнаркевіч быў змушаны з'ехаць у Вільню і ўжо адтуль назіраць за развіццём свайго дзецішча - Клецкай беларускай гімназіі.

Ад нацыянальнага руху ён не адыйшоў. Працаваў у Віленскай беларускай гімназіі, дзе хутка здабыў павагу вучняў не толькі сваімі педагогічнымі, але і чалавечымі якасцямі. Адзін з тагачасных навучэнцаў, згадваў: *"Язэп Шнаркевіч у гімназіі выкладаў геаграфію. Чалавек спакойны, зраўнаважаны, з мяккім і гуманым сэрцам. Дапамагаў вучням чым мог: шыў чаравічкі і прыносіў у прытулак гімназіі"* [1, с. 60]. У гэты ж час ён стварыў сям'ю. Жонка, Надзея Маркаўна, паходзіла з Брэста. Скончыла Пружанскую жаночую гімназію, настаўнічала. З 1925 г. загадвала дзіцячым прытулкам пры Віленскай гімназіі [9]. Яе характарызавалі, як *"вельмі слаўную кабету, а таксама свядомую беларуску"*, якая *"...накінула на сабе добрую, шчырую, гуманную памяць... многа памагала рыхтавацца да экзамену на польскай мове, давала бясплатныя*

лекцыі-уроки... Жыла вельмі скромна, апрача стала і нейкага тапчанчыка нічога больш не было. Кожны з вучняў адчуваў яе скромнасць і апеку над дзецьмі" [1, с. 59-60].

У Вільні Язэп Шнаркевіч быў абраны ў склад Управы Таварыства беларускай школы (ТБШ), дзе заняў пасаду сакратара, а таксама з'яўляўся адным з супрацоўнікаў аддзела пазашкольнай асветы гэтай арганізацыі [6, с. 254-255]. Гурткі Таварыства закладаліся на ўсім абшары Заходняй Беларусі, а лік іх сяброў ішоў на тысячы. У прыватнасці, у Нясвіжскім павеце па стане на 1 ліпеня 1927 г. налічвалася 5 гурткоў, якія аб'ядноўвалі 146 чалавек. У павеце дзейнічала ўрадавая 2-х класная пачатковая беларускамоўная школа ў Гарадзейскай гміне і прыватная гімназія ў Клецку, якая нарэшце здабыла сталую канцэсію і ў 7 класах якой у 1927/28 навучальным годзе было 152 вучні [13, с. 51, 56, 63].

Адначасова са школьнай справай Я. Шнаркевіч уключыўся ў палітычнае жыццё. У 1925 г. ён удзельнічаў у патаемнай нарадзе прадстаўнікоў камуністычных партый з беларускімі пасламі ў курортным Сопаче (каля Гданьска), дзе была дасягнута дамоўленасць аб стварэнні масавай легальнай рэвалюцыйна-дэмакратычнай арганізацыі [3, с. 394]. Неўзабаве стаў адным з заснавальнікаў Беларускай сялянска-работніцкай грамады (БСРГ), а з 1 чэрвеня 1926 г. узначаліў яе сакратарыят [6, с. 249]. За кароткі час БСРГ ператварылася ў адну з найбольш масавых палітычных партый. Колькасць яе сяброў, па некаторых ацэнках складала ад 120 да 150 тысяч чалавек. Напалоханыя такім ростам польскія ўлады вырашылі знішчыць Грамаду адным моцным ударам. Ноччу з 14 на 15 студзеня 1927 г. па ўсёй Заходняй Беларусі пачаліся масавыя вобшукі і арышты кіраўнікоў і актывістаў арганізацыі. У турмы было кінута 490 чалавек. 21 сакавіка 1927 г. БСРГ была афіцыйна забаронена і перастала існаваць як арганізацыя [3, с. 396, 398].

У турме апынуўся і Язэп Шнаркевіч. Ён правёў за кратамі амаль год. Там пачаў пісаць успаміны пра сваю настаўніцкую працу, якія ўжо цытаваліся вышэй. У 1928 г. выйшаў на волю і вярнуўся ў Віленскую гімназію. Тады ж прыняў рашэнне адысці ад палітыкі ды засяродзіцца выключна на культурна-асветніцкай дзейнасці, зноў актыўна працаваў у ТБШ. З 1933 г. выкладаў біялогію і сталярную справу (ручную працу) у пачатковых школах. А ў 1936 г. стаў беспрацоўным [11].

Яшчэ адным напрамкам дзейнасці выпускніка Нясвіжскай семінарыі стала... пчальарства. Вясной 1934 г. ён увайшоў у склад Нагляднай Рады кааператыва таварыства "Пчала" [14]. Таварыства ставіла перад сабой задачу злучыць беларускіх

Часопіс "Беларуская борць", дзе ў 1937-1938 гг. друкаваліся артыкулы Я. Шнаркевіча аб пчальарстве

пчальароў у адзіную арганізацыю, дапамагчы практычнымі парадамі ў вядзенні гаспадаркі, арганізаваць збыт прадукцыі, што ў выніку павінна было ўзняць дабрабыт вясковага насельніцтва. Неўзабаве былі арганізаваны завочныя курсы па збору мядова-лекарскіх зёлак, пачаў выдавацца часопіс "Беларуская борць", які рэдагавала Зоська Верас.

На старонках "Беларускай борці" практычным вопытам дзяліўся і Язэп Шнаркевіч. У 1937-1938 гг. былі надрукаваны яго артыкулы "Падгатоўка пчолаў да зімы" (№ 5/1937, с. 58-59), "Апошні агляд пчол на зіму" (№ 6/1937, с. 77), "Медаваньне расьлін" (№ 1/1938, с. 2-5). З іх вынікае, што колішні настаўнік быў добра абазнаны ў пчальарстве, спалучаючы практычныя веды з грунтоўнай тэарэтычнай падрыхтоўкай. У яшчэ адным артыкуле з назвай "Выкарыстоўвайце месцы пад сьценамі будынкаў" (№ 6/1937, с. 80) ён распавядаў пра вырошчванне вінаграду, што для таго часу было новай і нязвыклай справай. На жаль, у 1938 г. з-за фінансавых цяжкасцяў часопіс перастаў выдавацца. А неўзабаве адбыліся падзеі, якія прымусілі надоўга забыць і пра бортніцтва, і пра вінагардарства.

Í à äðã³ äçáíú íãñÿ íàíàãò Áãðíàí³³ íà Ííëü÷÷ ßçÿí Ø íàðëää³÷, ÿë íàë³òù÷ íà íáääàðà-íàäçáëíú, ðàçàí ç³íø ù ì³ ááëäðòñë³ ì³ äðàí àãñë³ ì³, íàë³òù÷ íú ì³ éóëüòòðíú ì³ äçáÿ÷àí³, áúç àðú ðà-ääíú³ íàë³ðàääíú ç Áÿðíçà-Èäððóçñë³ èáíóÿíòðà-òùëíú èääãð. Óëí ìðàç áääòùäí³, ç ìðúòíääí ×ùð-áííàë Àðí³³, äÿçí³ áíúíóë³ñÿ íà áíë³. ßçÿí Èáí-ñòàíó³íàã³÷ çííà äÿðíóòòà ç Á³ëüíð³ íàççáääää áúç ìðúçíà÷áíú çääää÷ùèàí ááëäðòñëàë øëíëü. Íää÷ãñ íÿíáòëàë äëóíàòù³ ìðàòääàç áúëëää÷ùèàí Á³ëáíñëàë ááëäðòñëàë íàñðàçí³òëàë ñàí³íàðú³ [11]. Àëÿñàíàíðà Áãñü ñöäÿäæää, øðí ç 1946 ã, í áúç "ðÿíðÿñ³ðàääíú Ñàääòëàë òëääàë" (íà çääëëää-íÿð÷ù ç ÿëíë òíðíà), à ç 1956 ã ðÿää³ë³ðàääíú [5]. Óòíë æà ÷ãñ áÿáííú àãñëää÷ùè ã³ñòíðú³ ðÿíðÿñ³ë Èääí³à Ìàðëéíç í³÷íà íà áääíðúòù ìðà àðú ø ß. Ø íàðëää³÷à ç íãñÿääáííú ìðúÿ [11]. Ááçòí íçíà ñàääòë³ÿ ìðàáíú íà ìàë³ íàë³íóòù ááëäðòñëää íàñðàçí³èà ááç í³ëüíàë óää³, ááíàë áääáðúòù ìðà ÿáí àðú ø, íà ìàáíàòíçääð÷ù äÿðà ááíàääáíú ì³ ááëóíáíðàí³ áóáçá íÿíðàá³ëüíà.

Óàëòàí çÿçÿÿäòòà ðíà, øðí ç íãñÿääáííú ÷ãñ ß. Ø íàðëää³÷ íà äÿðíóçñÿ àà íàñðàçí³òëàë äçáë-íàñ³, à çáë ìàçñÿ áääðíàí³òòàáí³ ì³ ì³-àëÿðñòàáí. Ó áääàðàë àà çñÿáí, í ìòñç áääëÿääòù òáíðòð æííëó, ÿëäÿ áííø í³ÿ 25 áääíç æúòòÿ áúèà ñíàðäë³çääíà³ íà ìàëà òàäç³òù. Íðú äÿòù ì Íääçáÿ Ìàðëéíç íà çàòà-ääèà áíàðòð ìàíÿü, æúää ò³ëää³ëàñÿ ááëäðòñë³ ì³ ñíðàääáí³, áíðàòíçááëà çñíàí³íú ìòæà, ðúòòàääèà àëüáííú ìà ã³ñòíðú³ ááëäðòñëääà øëíëüí³òòà [9; 1, ñ. 59]. ß íà ìàíàðèà 21 ìàÿ 1974 ã, à 30 ã³ñòàíàää íàëøíç ç æúòòÿ ßçÿí Èáíñòàíó³íàã³÷.

Íà çàëàí÷ÿí íà ìðúáÿä òðàáíáíò ç ë³ñà Ì³-èàëÿ Óëàø÷ùèà àà ßíë³ Áðúëÿ àà 14 ñíàëíÿ 1985 ã: "Ó³ áääàë³ Áú ßçÿíà Ø íàðëää³÷à? Ó 1966 ã. ÿ ñíàðèàçñÿ ç³ ì ó Á³ëüí³,³ ëíëüë³-íàáóäçü ì ìðíàà çðà æáííÿ, í íà çðàáç³ íàíàòë³ ÿçíà íà áúç áúää-òíú ì äçáÿ÷àí, àèà ÿë øëíëüíú ìðàíàääíàñð, í áúç áúääòíú. Áà çñÿë³ ìðàçá íàñ ìàëüð (13-14 áääíç), ÿë³ò òñ, æ úòò, áó÷ù³ çíàää æàòù ñàà, , í çà íàëäëüë³ ì àñÿòàç çòñ³ ì "íàðàðàáç" [15, ñ. 513-514]. Áíñü ìáíàã³ðà íà òàë³ð "íà áúääòíúò" äçáÿ÷àð³ òðú ì àçñÿ ááëäðòñë³ ðòò. Óíëüë³ íà æàëü ìÿòù, ÿë³ÿ ñòàá³ë³ ìðàà ñàáíë Ø íàðëää³÷³ ÿáí ìàíëà÷íë³ íà áàñÿáíòòù³ ñ, ííÿ.

È³ðàðòòòà:

1. Áääáííà³÷, ß. Íà æúòò, áúí ðëÿð: Óñíàí³íú / ß. Áääáííà³÷. - Ì³íñë: Ìàñàòëäÿ è³ðàðòòòà, 1992. - 144 ñ.
2. Áää³ø÷ÿá³÷, Á. Íàòùÿíàëüíàÿ øëíëà. Ñëëääáíàñ³ ðàçá³òòÿ (1921-1939) / Áää³ø÷ÿá³÷. Á. // Íàçàçñ, áú ðàçàí: Áà 60-áíäçÿ ççÿáíáííÿ Çàðíà.

Ááëäðòñ³ ç ÁÑÑÐ: [Çáíðí³ë / Óëëää. Ó. Íää³òë³; Íää àäóë. ðÿ. Ì. Í. Èáñòðèà, ². ß. Íääóíáíë³]. - Ì í. : Ááë. Ýíòùëë., 1999. - 252 ñ.

3. Áää³ø÷ÿá³÷, Á., Íàëóÿí, Ó. Óçáú ì íàòùÿíà-ëüíà-áúçááëáí÷ää ðòòò ç 1925-1929 ãã / Á. Áää³ø÷ÿá³÷, Ó. Íàëóÿí // Á³ñòíðúÿ Ááëäðòñ³: ó 6 ò. / ðÿàëàë.: Ì. Èáñòðè (áàë. ðÿ.)³³íø. - Ì³íñë: Ñíàðàíáííàÿ øëíëà: Ýëííàðíàëòëää, 2000-2011. - Ò. 5: Ááëäðòñü ó 1917-1945 ãã / Á. Áää³ø÷ÿá³÷ [³³íø.]. - 2006. - ñ. 392-404.

4. Áãñü, Á. Ìàëíëëà Ááííà / Á. Áãñü // Ìàíÿü: Á³ñò. -áàëóí. Óðííëà Íÿñãñëèääà ðà, íà / ðÿ. èàë.: Á Ìàøëíç (áàë. ðÿ.)³³íø. - Ì³íñë: ÁáëÝí, 2001. - ñ. 144.

5. Áãñü, Á. Ø íàðëää³÷ ßçÿí Èáíñòàíó³íàã³÷ / Á. Áãñü // Ìàíÿü: Á³ñò. -áàëóí. Óðííëà Íÿñãñëèääà ðà, íà / ðÿ. èàë.: Á Ìàøëíç (áàë. ðÿ.)³³íø. - Ì³íñë: ÁáëÝí, 2001. - ñ. 145.

6. Èäðíðë³ íàðñ ááëäðòñëääà ìðàííÿ / [ðÿáà-èòàðú, àçòàðú ìðàáííà: Á. Ìàøëää³÷, Á. Áàøëää³÷, Á. ×àðíÿëää³÷; ìàðàëëää, èáíÿíòàðú: Á. Áàøëää³÷, Á. Ìàøëää³÷.]. - Ì³íñë: ². Í. Èíàá³íàç, 2009. - 395 ñ.

7. Èÿòíçñë³, Ó. Áà áííàíàçòàç àà áàëñàëíç / Ó Èÿòíçñë³ - Ááëàñòíë: Ááëäðòñëää ã³ñòàðú÷íà ðàà-ðúñòà; Á³ëüíÿ: ²íñòòòò ááëäðòñ³ñòùë³, 2012. - 340 ñ.

8. Èÿòíçñë³, Ó. Øëíëüíàÿ áàòëàòùÿ ç Ááëà-ðòñ³ ìàà÷ãñ íÿíáòëàë äëóíàòù³ (1915-1918 ã) / Ó. Èÿòíçñë³ - Ááëàñòíë: Ááëäðòñëää ã³ñòàðú÷íà ðàà-ðúñòà; Á³ëüíÿ: ²íñòòòò ááëäðòñ³ñòùë³, 2010. - 340 ñ.

9. Èÿòíçñë³, Ó. Ø íàðëää³÷: Áääçáÿ Ìàðëéíç íà / Ó Èÿòíçñë³ // Ýíòùëëàíàüÿ ã³ñòíðú³ Ááëäðòñ³: ó 6 ò. / Ááëäðòñ. Ýíòùëë.: ðÿàëàë.: Á. Ìàøëíç (áàë. ðÿ.)³³íø. - Ì³íñë, 2003. - Ò. 6, ëí. ²². - ñ. 225.

10. Èÿòíçñë³, Ó. Ø íàðëää³÷ ßçÿí Èáíñòàí-ò³íàã³÷ / Ó Èÿòíçñë³ // Ýíòùëëàíàüÿ ã³ñòíðú³ Ááëäðòñ³: ó 6 ò. / Ááëäðòñ. Ýíòùëë.: ðÿàëàë.: Á. Ìàøëíç (áàë. ðÿ.)³³íø. - Ì³íñë, 2003. - Ò. 6, ëí. ²². - ñ. 225-226.

11. Ìàðàëíç, È. ðÿíðÿñãááííúÿ è³ðàðàðàðú, íààòëíçòù, ðàáíòíë³ ãñààðú, àðàíàãñÿ³ éóëüòòðíúÿ äçáÿ÷ù Ááëäðòñ³. 1794-1991. [Ýëàëòðíííú ðÿñòðñ] - ðÿæúí áíñòòíà: <http://www.marakou.by/by/davedniki/represavanyya-litaratary/tom-iii-kniga-ii?id=20546> - Áàðà áíñòòíà: 12.02.2017.

12. Ííà³ë-Ïÿðí, Ñ. Á³ñòíðúÿ Íÿñãñëèà-Èëàòëàë ááëäðòñëàë ã³íàç³ / Ñ. Ííà³ë-Ïÿðí // Íàñðàçí³òëäÿ áàçàðà - 1995. - 28 ñòàçáíÿ. - ñ. 5.

13. Óàààðúñòàà Ááëäðòñëàà Øëíëü // Ááëà-ðòñë³ èàëÿíàð ìà 1928 ã - Á³ëüíÿ, 1927. - ñ. 49-64.

14. Ò-àà "Ì-àèà"³ ç, èë³ // Øëÿò ìíëàäç³. - 1934. - ¹ 5. - ñ. 3à.

15. Óëàø÷ùè, Ì. Áúàðàíàá / Ì. Óëàø÷ùè. - Ì³íñë: Ááëäðòñë³ éíàçáíð, 2001. - 608 ñ.

16. ×íðíú, Á. Èëàòë / Á. ×íðíú. - Ì³íñë: Ááëäðòñü, 1991. - 96 ñ.

17. Ø íàðëää³÷, ß. Óñíàí³íú ç ìàëáí æúòòÿ³ ìðàòù [Ýëàëòðíííú ðÿñòðñ] - ðÿæúí áíñòòíà: arche.bymedia.net/2007-12/snarkievic712htm. - Áàðà áíñòòíà: 13.08.2012.

18. Ø ù ø á³íà-Ìàòíòëäÿ, È. Ñëàðáú Íÿñãñëà / È. Ø ù ø á³íà-Ìàòíòëäÿ. - Ì³íñë: Ìíëüíÿ, 1993. -

Điái ù êóò y iàê³íóç, ÷óæíé âîëyé ãíàí ù

Á³ñòíðúy - àyòà ìàìyòù íàðíàà, yèày ààà ì àà- ÷ ù ì àñòù çààèyíóòù ó ì³íóèàà. À ì³íóèàà ç íàñ ðíçíàà: ààðà³-íàà, øðí ì ù áàðàæè³àà øàíóàì³ ÷ ù ì ì àà ì ì ðààà ààíàðúòòà, ³ðíà, øðí çñíàì³íàà ðyàèà, à ÷ àñòàé çà çñ, çàì íç÷àààì.

Á³ñòíðúy Áàèàðòñ³ áàààðày³ ì íç íày ñàì ðàçä- íàé ààè³÷ ù. Ì ù ààíàðú ì ñy áàyáù ì³ ì³ ðàòíç í ù ì³ ì íàçá³àì³, íààóèíà ù ì³, éóèòððí ù ì³ àànyáíáí íy ì³ íàø ù ð ðíàèàç, yè³y àààè³ Áàèàðòñ³ ñààà ñ³è ù, ðà- èáíð, ì óæíàñòù. Á³ñòíðúy ì àéáí èðàð íàðàçäçäè ù íà àà ã³ñòíðú³ çñ, é èðà³í ù. Ì ày ì àèày ðààç³ ì à ñèààó- ðày áàðyðàíàì³ Áyè³èàé Àè÷ ù í íàé ààé í ù, ì ðàòàç- í³èàì³ ð ù èç, ç íàèà ì³ ð ù ì³ è ðäç ù ì³ ç ðà, íà, áíàèàñò³ èðà³íà. Ì ðà³ ðàñíààyàðòù yéñíàç³ò ù³ ø èí èù- íààà èðàyç íàç÷ ààà ì óçày. "ñòù ó ã³ñòíðú³ íàø àé èðà³í ù³ ð ðàà³÷ ù y ì ààçá³, çàyçàí ù y ç ì àðúyàà ì ñò- è³íñè³ð ðyíðyñ³é 20-50-ò ààáíç XX ñòàáíàäçy. Íà àáí³íóè³ y í ù³ æ ù ðàððíç ì à, é ì àèíé ðààç³ ù ù, ³ò àè³çè³ ñààyèíç.

Áíçã³ ÷ àñ ðy ì à ñòàè³íñè³ð ðyíðyñ³é áúèà çà- èðúðàé. Ì ðà yà³ í èíóè³ñy íà ààààðúòù, íà çñíà- ì³íàòù, íà àáíyðèíçààòù. ² ðíèùè³ ç èáíòù 80-ò - ì à÷ àðéò 90-ò ààáíç XX ñòàáíàäçy ì à÷ àè³ ààèðú ààòòà íààyáí ù y ñòàððíç³ ì³íóèààà. À ç èðàyç íàç÷ ù ì ì ó- çá³ íàø àé ø èí èù ç yá³èàñy yéñíàç³ò ù y "Điái ù êóò y ì àè³íóç, ÷ ù, ð ì ù àíèy ð áíàí ù?...". yèày ì àèèàèà ì à÷ àðàé ààñèààààáí ð áyòàà ì àðúyàò ã³ñòíðú³. Ç íà, ì ñòàà ç, ð ààèðú èà àèy ì y íà y ø ÷ y áá í ó ð ðàà³÷- í ó ð ñòàððíç³ ì³íóèààà ì à³ð ç à ì èyèíç. Ááíàè³ í ó ð ð- ì àò ù y íà ç ñò³ ì í íç íày, ì àðyðúyè ù íà ñ³ñòy ì àð- çààáí ù. × àñ³ áçà, ñàààèè ì ààçáé ñòàí íà³òòà ì áí ø, ðàì ó³ ç yá³èàñy áó ì èà ì ðàáíç æ ù òù ñíðààó, ðàñíà- ÷ àðò ð ì à³í³ ì àíyðyáí³èàì³.

1. Đyíðyñ³³ ç Áàèàðòñ³. Đyíðyñ³³ íà ðyðú òíðú³ Èàðòyá³òèààà ñàèùñèààà Ñàààòà

Đyíðyñ³³ - àáíà ç ñà ì ù ð æóààñí ù ð ñòàððíç àé èàòàí³ñò ã³ñòíðú³ íàø àé èðà³í ù. Áíèàà, ñòðàò, ì à- èóò ù ì ð ù è ø èí ñy ì àðàæ ù òù ð ù ñy ÷ à ì àðà ì ààçy í Áà- èàðòñ³. Ñ³ñòy ì à ðyíðyñ³³ é íà ì³èààèà ì³èíàà: í³ àçy- òàé, í³ óáíðúò, í³ ààðíñè ù ò, í³ áàçäðà ì àðí ù ò. Öyæ- èày ì ðàòà ç ì àèáí ñòàà ç "ñíàòíàñyèáí íyò" ì ààð- ààèà çààðíçà àçyòàé, ààààðàç ø ù ç³ àçyò³í ñòàà, ì àà- ù ì àñòù àðð ù àòù áíáíó ð ààóèàò ð³ ðàáíðó.

Óyðí³ í³ "ðyíðyñ³³" (èàð. repressio - çààò øyí íà) - ì àðà ì àèàðàí y. Đyíðyñ³³ ç í ù - èàðà ð ÷ ù, yè³ ì àà ì yòð çààò øyí íy, ì àðà ì ù íáí íy ÷ àáí- íàáóáçy. Ññíó- ðòù ðíçí ù y ð í ð ì ù ðyíðyñ³³ é: ì ð ù ì òñíàày ì ðàòà, àà ì³í³ñòðàò ù é íàà ì àèàðàí íà, áyíàððàò ù y [1,2].

Ì ààñòààèè àèy ðàçáíðòàáí íy ì àñàà ù ð ðyíðy-

ñ³é ó ÑÑÑĐ ì àñèóæ ù èà çàáí èñòàà ì ñíàèíy 1934 áíàà ç Èáí³íàðààçà ÷ èáíà Ì àè³ðàððí ÒÈ ÁÈ Í (á), ì àð ø ààà ñàèðàðàðà Èáí³íàðààñèààà áóáèà ì à ÁÈ Í (á) Ñ. Ì. È³ðààà.

Ì ÷ yðàáíy 1922 áíàà áúç ì ð ù íyòù Èðú ì³íà- èùí ù Èíàyèñ ðàñ³èñèàé Òààyðàò ù³ [6]. Áyò ù ì Èíày- èñà ì³ yáí ðyààèò ù yé ç 1926 ì à 1928 áíà èàðú ñòàè³ñy³ ç Áàèàðòñ³. Ø ù ðíèà áyáí ì ù 58 àðòù èóè Èíàyèñò - "Èííððyáàè ð ù èí ù y ç èà- ù ì ñòàà ù." " ì ì áç 14 ì óí- èòàç, ì à 13 ç³ ð ì ðààóæ áàèàèàñy áù ø y é ø ày ì àðà ì àèàðàí íy - ðàñòðyè. Íàéáíèù ð ÷ àñòà ç 1930-y ààà ù ààá³íààà÷ àáí í³ ì ðàà'yç èyè³ñy ì à áyò ù ì àðò ù- èóèà: ì óí èòà ì (çàðààà ðààç³ í à), ì. 6 (ø ì³y íàæ), ì. 7 (ì ààðú ç àçyðàç íàé ì ðà ì ù ñèíààñò³, ððàíñíàðòò, èààíàðàò ù³), ì. 8 (çàçyèñíáí íà ðyðàðú ñò ù ÷ ì ù ð àè- ðàç), ì. 10 (èí ì ðððyáàè ð ù èí íày/áí ð ù ñààòòèày ì ðà- ì ààáí àà³ àà³ðàò ù y), ì. 11 (óàçáè ó èí ì ðððyáàè ð- ò ù èí íàé àðàáí³çàò ù³).

Èðú ì³íàèùí ù Èíàyèñ Áàèàðòñèàé ÑÑĐ áúç çàòààðàèáí ù íà 3 ñàñ³³ VIII ñèè³èáí íy 23 áàðàñíy 1928 áíàà. Ó àáíààáá íàñò³ ç áyò ù ì Èíàyèñà ì èðú- ì³íàèùí ù y ç èà- ù ì ñòàà ù ì ààçyèyè³ñy ì à àçáà èàòyáí- ðú³: íàè³ðààáí ù y ñó ì ðàòù ñàààòèààà èààó³ çñ, àñòà- òíyá. Çà ç èà- ù ì ñòàà ù ì àð ø àé èàòyáíðú³ áúèà ç ñòà- ííçèáíà ì³í³íàèùíày ì yæà, í³æyé yèíé ñòà íà ì ì à ì ðúçíà÷ òù ì àèàðàí íà, ó³, yè ààààðúèàñy ç Èíàyèñà, ì àðò ñàò ù yèù íàé àáàðí í ù. Ì ðààóæ áàèàè³ñy ðàè³y ì àðú ñàò ù yèù íàé àáàðí í ù, yè áá'yç èáí íà áíðààà ì ì ðàòíç í ù ò ç ì àçáàçèáí íà ì àðà ì ààçyí ñòàà ÁÑÑĐ³ ð ù ì ñà ì ù ì àðà ì ààçyí ñòàà ÑÑÑĐ; ì íç íàà ò³ ÷ àñòèí- ààà ì àçáàçèáí íà ì ðàáíç; áù ñyèáí íà, çàààðí íà ì ðà- æ ù àáí íy ç ðí è ò³ í ø àé ì y ñòí ààñò³. Çà ç èà- ù ì ñòàà ù àðòàí è èàòyáíðú³ áúèà ç ñòàí íç èáíà ðíèùè³ ì àèñ³ ì à- èùíày ì yæà. Ì à Èíàyèñà 1928 áíàà ì àçáàçèáí íà áíè³ íà ì ààèí ì àðàà ù ø àòù 10 ààáíç, àáíàè ó ààèèè ø ù ì ðyðí³ í àçáàçèáí íy áíè³ áúç ààààçáí ù àà 25 ààáíç. Ì ààñóáí ù ì àçáàçèyçñy ì à ðíèùè³ ì àè³ðò ÷ ì ù ò ì ðà- áíç, àèá³ ñà ì ù ò yèá ì áíðàðí ù ò ó ì íç ñààèáí³ ñííààáí- íy: ì àçáàçèáí íà ì ðààà ì à ì áíñ³ ð, ì à àáíà ì íàò ì à àáñíðàòíç³, áàòùèíçñè³ ì ðàáíç³ áà.

Çíà÷ íàà ì àø ù ðyí íà èáí ð ù íàáíðó, yè³ ì ààèy- ààç àðú ø ðó, àááúèíñy 2 èàñòð ÷ í³èà 1937 áíàà, èàè³ íàðèà ì óíóððàí ù ò ñíðàç Ì². Ñæíç ñíàò ù yèùí ù ì óèàçà ì àà 15 æíç íy 1937 á¹ 00486 ðàñíàçñ ðäç³ç íà ÷ èáíàç ñà ì yç àðú ø ðààáí ù ò àñíà çààà "Áá ðy- ì ðyñ³ ÷ æ í àé çàðàá í³èàç ðààç³ ù ù, àñóàæáí ù ò àà- áí íàé èàèà³yè³ áàáí í ù ì ððú áóíàèà ì" [7]. Çáíáíà ç áyò ù ì çàààà ì àðú ø ðò ì ààèyààè³ çñà æ í íè³ àñò- àæáí ù ò ì àçáàí ù ì³ ñòàçááí ù ì³ ì ðàáíà ì³, íàçàèàæ íà àà àà- ù íáí íy àà "èí ì ðððyáàè ð ù èí íàé àçáé íàñò³" ì óèà, à ðàèñà ì à³ ò àçáò³. Ñòðíààà ì àèàðàí íà ÷ àèèàè

ñààyéíç ááâ³íààà-àíàà: èàè³ í àç íàààíáúy ñààyé³ ç íàè³ áá íàí àðù ç öy÷-ù, ýí ú èàðàè³ñy íàçáàçèáí íàí àíè³ òyðí³ íàí àà 5 àà 10 ààáíç ç èáí ò³ñèàòúyé í à, - í àñò³. 2 í ò úy ÷-èáí ú ñyí³ ç àðàáí³èà, yè³y í ðàèù-ààè³ ñóí àñíà, íààèyàèè³ íàçáàçèáí í ð áúáàð÷-òò í ðàáíç ³ áúñùèòò ç ààààèáí úy ðà, í ú Ñ³á³ðù í à 5 ààáíç.

Òàè³ ÷-ù íàí, ò ñàí³ í çàèí íà áúèà çàèèààçáí à í àà÷-ù í àñòù ðyíðyñ³ è ò àáííñ³ íàò àà àñíà, yè³y íà çäçyèñíyè³ í³yè³ò çèà÷-ù í ñòààç.

Ç íà, ì y÷-ùñy ç ãñòíðùyé ðyíðyñ³ è íà Áàèàðòñ³, ý ààç íà÷-ù èà, òðí ç í à, é ì yñòíààñò³ ñòàè³ í ñè³y ðyíðyñ³³ ðàñíà÷-èè³ñy ç èáí òà 30-ò ààáíç, áí íà ç í íàá ðùæñèàà ì ³ðíààà àààáíðò àà 18 ñàèàá³èà 1921 áíàà íàí³æ Í íèù ÷-à è ³ ðàñ³yè òyðùòíðùy Í yñâ³æñèààà ðà, í à ç í àòí àç³èàñy í àà àèóíàòòúyé Í íèù ÷-ù àà àá-ðàñíy 1939 áíàà [3]. Í à ñòàyðàæy í í³ àñíáí úò ãñòí-ðùèàç - Ó Àààí ò ó èà " Í àè³ò ÷-í úy ðyíðyñ³³ 20-50-ò ààáíç ò Áàèàðòñ³" [7], - àyòà í à÷-àðàè ÷-àò, ððàè òààè³ ðyíðyñ³è (1939 - ÷yðàáíú 1941 àà), í àí àðààçá í yòày (1944-1945àà)³ ò ñòày (1949-1952 àà). ×àòà, - ððày òààèy ààðíç í³àèèàñy àà í àíyðyá í³ò ò ú ì, òðí áíèù ò àñòù àðù ò òààáí úò í à ç àá³ààè³. 2ò àà í ðàçèyè³, yè í ðàà³èà áàç ñèààñòàà³ ñòàà, ááí ç èàààðù ÁÓÈÀÀ - àèy ðàáñèàè í ðàòò í à áóáíçèyò, èàñàíààèèò, ò àð-òàò ³ ðòá í³èàò, ááí í à í àñyèáí í à ç àààèèáí úy ðà, í ú Ñ³á³ðù, Í íç íà÷-ù, Èàçàðòàíà³ Áàè, èààà Óñòíáò.

ÁÓÈÀÀ Áyòúy í yòù èðàððàç ñòàè³ ç èàààñí í ú ì ñ³í ààèà ì æùòòy í à ì yæ ù ñí àðò³, èàðàðæ í àè í ðàòò ù ³ ÷-èèààà-ààà àyñíðàçy. Ó 1940 áí àçá ÁÓÈÀÀ áá'yá-í í ç áàç 53 èàààðù ç òúñy÷-à ì³ èàààðí úò ààäçyèáí í yç ³ í ó í èòàç. Ñàòèà èàààðàç ÁÓÈÀÀ-à àòàí³èà çñà í àç-í í÷-í úy, ñ³á³ðñè³y, ñyðyá í ààç³yòè³y³ ààè, èàçñòíàí³y ðà, í ú ÑÑÑÐ. Èàààðù, yè í ðàà³èà, áúè³ àá í àáí ò ú í ó: òyðùòíðùy, áá í àñá í ày òðù ì à ðààà ì³ èàè ð÷-ààà àðí-òò. Í àð ò ù ðàà - áú ò ú í, é èàèy àá í àáí ì àòà, àñí í ç-í ú ðàà - áú ò ú í, é 3-4 ì àòðù. Í à ì³æ ðààà ì³ èàè ð-

÷-ààà àðíðò ç í àòí àç³è³ñy èáíððíèúí úy í àèíñù, í à áòàèò - ÷-àòùðù áú ò è³. Ç òàèíè "òààðàç³" çöy÷-ù áúèí í ðàèòù÷-í à í àí àá÷-ù í à.

Í à ààèó í àíðàò ñòáíç, í ðàèòðàòòðù, í àðèà ì àòà (ì³ í³ñòyðñòàà) ð ñòùòù³ í ðàòí àç³èà í ààyè³èày ÷-àñòèà ðyíðyñ³àáí úò àñíà. Áíèù-òày ÷-àñòèà ³ò áúèà àðày-ðà ì³ í ðàá í àç í àñòáí àà è ðàñí ðàáú - "àñí áúò í à-ðàà", èàèàà³è, "í ààçáú÷-àè-í úò òðí àè", ò³ "ááí àè" í ð-àáí àç àyñí àè³. Áá áyòú ì ñààà÷-àòù ààèó í àíòù, í ðàà-

ñòàçèáí úy àçáòù ì³ ðyíðyñ³àáí ààà æùòàðà á, ñè³ Í à-èààà Í yèáíúè³ Í ³òà³èà Èèàçèáá³-à, àðù ò òààáí ààà 14 ñíàæíy 1939 áíàà³ í à Í àñòáí í àá Àñíàáè í àðàáú í ðù í àðí áí ú ì èáí³ ñàðù ç í óððàí úò ñí ðàç àà 09.07.1940 áíàà ç í yáí èáí ààà ç Í Ì È òyðí³ í àí í à 8 ààáíç. Í ðàç òðù ì àñyòù ðyíðyñ³³ çàèðáí óè³ çñ ð ñyí ð Ì yèáíúèàç - ì àò³ Ì yèáíúèà Ì àðù ð 2¹ ñ³òàç-í ó³ yà ÷-àòùðíð àçyòàè (àè. Áààà ò àè 1).

Ó èí³çá " Í àí yòù" Í yñâ³æñèààà ðà, í à ç ðàç-àçáèà " Í à èðòòù ì í àààðí òà ãñòíðù³" [5] í àè³÷-àààòòà 28 ðyíðyñ³àáí úò æùòàðíç í à Èàðòyá³òè³ ì ñàèùñè³ ì Ñàààòà. Ó áú í³èò ì àèáí ààñèàààáí í y èí-èüèàñòù ðyíðyñ³àáí úò ñèèàààà 58 ÷-èèààè, ò òú ì è³èò ÷-èáí ú ñà ì³ yç àñòàæáí úò, ç³ò 12 àçyòàè àà ççðí-ñòà àà àá í àáí ì àñyòà³ áíèù ò (àè. Áààà ò àè 2). Ñòà-ðyè ò àí ò ç àðù ò òààáí úò ³ò í ç áíñù ì ú àçáñyòàè (Èíðñàè Á³èáí ó³è Ñòyí à í àá³÷), à ì áí ò àí ò (Èíðñàè 2àáí 2àáí àá³÷) í à ñí í ç í³èàñy àáòò ì àñyòàç àà í àðà-àæy í y. Ó èí³çá ààñòðí³÷-à ð òù ñà ì³ Í³÷-ù í àðí àá³÷-àç, Áàò³èàç, È³í í³òè³ò, Óèyú í àáúò, Áðà-àí. Í àí ðù èèàà, Áðà-àí È³àç³y Èèóáàç í à áúèà àñòàæáí à í à ðyè³à³è-í úò ì àòù ààò, à ç ð áúè³ áúáàçáí ú ç 2ðèóèò ð áí àèàñòù í èyí àí í³è Èáí ñàí ò í ó³ í ç æ í í èàè È³çà-ààòàè.

Ááçò ì í ç í à, ³ àyòà í à áí í ò í yý è³÷-àà èí èüèàñò³ ðyíðyñ³àáí úò ì à, é ì yñòíààñò³, áí ààèèàá í ày ñòà-òùñòùèà í à àààçáí ú ì ì úòàí í³ ààñòðí³÷-àà, à èí³àà " Í àí yòù" í à ààà í í ç í úò ç ààñòàè. Òàè³ ÷-ù í àí, ³ ààèüí ò ð èí èüèàñòù ðyíðyñ³àáí úò í à Áàèàðòñ³ ç à ÷-àñ ñòàè³ í ñè³ò ðyíðyñ³è ç í àèñò³ ñèèààá í à. Àò³ò ù è-í ày ñòàòù ñòùèà í ààààà ì èyá, òðí í à òyðùòíðù³ Áà-èàðòñ³ í ààààñí í àáí à ðyíðyñ³àáí à ç àá ì³ í³ñòàòò ù è-í ú ì í àðààèò 349 òúñy÷- ÷-èèààè, à çñyáí àðàyðà ì³ ðyíðyñ³è áyòààà í àðù yáò ñòàè³ 600 òúñy÷- àðà ì ààçy í Áàèàðòñ³ [7]. Í à ñè í ààò àñí áí úò ààñèàá÷-ù èàç (ãñ-òíðùèà Ó Àààí ò ó è³, èáí áú ì ààà ãñòàðù ÷-í úò í àáòè 2. Èóç í yò í àà) [7], èí èüèàñòù ðyíðyñ³àáí úò ñèèàààà

Òàðè³òà

Ðàç ì àðèààáí í à ðyíðyñ³àáí úò í à àðóíàò

² àðóíà	22 àðóíà	222 àðóíà	2V àðóíà
<p>Ááá³ í ààà÷-àí úy í à í àè³ò ÷-í úò ì àòù ààò (àí ò ù ñààáòèày àà³òàò úy). <i>Æ ú ò àð ù á, ñàè, yè³y ç í àò í àç³è³ñy í à ñèò à áá ç í í èüñèàè àà ì³ í³ñò ò ðàòù³ - èàñí³è³.</i></p>	<p>Ááá³ í ààà÷-àáí úy í à èèàñàáúò ì àòù ààò. <i>Ç à ì í æ í úy ñyèy í à (éòèàè³).</i></p>	<p>Ááá³ í ààà÷-àáí úy í à ðyè³à³è í úò ì àòù ààò. <i>Í ðà ò yñ ò àí ò ú.</i></p>	<p>Ñàí³ ááá³ í ààà÷-àí úò. <i>Æ í í è³, àçáò³, í èyí àí í³è³, óí ó è³.</i></p>

Ñòàíòü Äàðàäçäy - äyòà àñííçíú íóíêò ìà-
 -àðéò yòàíààáíý ðyíðyñààáíúò ìà, é ìyñòíààñ³.
 Àà òàáíòü³ Äàðàäçäy³ ò ìðúáíç³é³ ìà êííýò, çàíðyæ-
 íúò ó òàí³ ò³ òóðíàíç³. Àæéæ àñóæàáíú ìàááðí-
 áíà áúêí -àèàòü ìðúáçáò çñ³ò, òðí áúç ó òí³ñàò
 äéy áúñüé³. Bè òñíàí³íàðüü ðíáíúy, -àèáí íà ìà-
 êí áíçæúòòà àà òðíò òóðàè (ç òñíàí³íàç Ì³àèü
 Ñòàí³ñèàà Æéyèñáíàðàçíú: "Ì íé äçäü, Í³-ù ìà-
 ðíà³- Ñòàí³ñèàç Äàà ìàá³-, ìðàòààäç èàñí³éí ì. Ó
 1940 àíäçà ìà ìààñòààà çèàçàííý ÍÉÓÑ ðàçà ì ç
 òyí', é: æ ííèèè Æüüçáíí-Í³-ù ìàðíà³- Ó.À., àà-èíé
 ßííàè³ ò òü ìà Ìàðèè àúè³ áúñèàíú ìà òíàòíà-
 òyèáííà ç Äððàíàèüñéòð áíáèàñü. Íà ðàíí³ ì
 òàá³ ò àíí³ ìàà'òàèà òòðíàíçèà. Íà çáíðú ðíáíú ì
 ààè³ ò ìèüé³ 2 ààäç³íú, çàààäè³ ççyüü ç òàáíç òà ìà
 ìààðíàííà, à òàèèà ìà òàð-ù. Bè èàçàèà ìà ìà, ìà
 òðàíòü³ Äàðàäçäy yíú -àèèè³ àáíà òóðàè, ìàðéü
 ìààäè³ öyáí³è äéy³ ò ààíðàçé³ ìà ìàñòà ìàñyèáííý")
 [8] (äè. Àààò ò àè 5).

Ó àáíú ì àððüéòèà íyìà ìàà-ù ìàñ³ ðàñèà-
 çàòü ìðà çñ³ò çàíèyèíç, ìà æúò³ yè³ò ìðàèàò³èàñy
 òààèy òàè³íèè³ò ðyíðyñé. B ðàñèàèò ìðà äçàà òyí³,
 yè³y ìà òíèüé³ áúòðú ìàè³ äyòàà áú ìðàààáí íà, àèà
 ³ ààíà ìààè³ í ç ò ù ì àúæúòü, ìà òòðàò³è³ ààððú í³³
 ìààà³ àà èðçàè.

**2. Ðyíðyñ³ ç è ò òà òyí³ Ì³àèü Ì³èèèäy
 ²íñ³òàà³-à**

Ààò³èà Ì³èèèè ²íñ³òàà³- ìàðàäççèñy ç á òü
 Ìàèààá áúèíà Ñéòóèàà ìààòà Ìáíñèèè áóááðí³
 ç 1909 àíäçà ç òyèyíñèèè òyí³. Ó ààáü ìèüñèèèè
 àèóíàòü³ íáíyçèñy ìà òéòàéò èàñí³èíí, èàá çàáñ-
 íà-ù öü òyí³ 'p, yèày òéèààèèèñy ç -àòüðíò -àèààèè-
 æííèà, Èè³íáíó³íà Áíáðyáçíà, òüí Ì³òà³ àà-èà
 Àèèy, yèíé òííçíèèèñy 6 ìàñyòàç. Èàñí³èà ì àúçy-
 èyè³ èàç, ííàà æúèè, äéy ìðàèúàáíý, òàíó Ì³èè-
 èè ìà òíé -àñ ìàç òàòò, àèà òàòàè yà ìàçàòü áúèí
 öyæèà: ç òñ³ò ààèíç áúè³ ç -ùè³íú, óáíñáíú äçüí óç
 ààòàð, à çç³íèèò ìðàáðàçèñy ìàðíç. Ó òòòàçáí³ 1940
 àíà, íí-ò, àà èàñí³-íçè³ ìàà'òàè³ èíí³, çàíðyæ-
 íúy ç òàí³, ó òàòò çàè èè³ òðíà: àäç³í ç ³ò - óíàç íà-
 àæàíú ÍÉÓÑ, ààà - ìðààñòàçí³è³ ìyñòíàèè óèàáü.
 Ìàèèyáççèò ìà ìàñíààðà èàñí³-íçè³, òàèèàò ò³òà
 çàçààæúç: "Èàáí yíú äyðòü, òòò òàè³ "ìðyñíú" -à-
 èààèè!" Ìàà òéíàà ì "ìðyñíú" ðàçóí àèèèñy ò³òíyíú,
 áàáíú, ìðíòü. Øéyò àà ìàñòà ìàèàðáíý ìà-àçèñy
 òà òàáíòü³ Äàðàäçäy, äçà òyí³³ ààäyèíny -àèàòü 3
 áí³, èàá ààððò³èèñy ààáíú àñóæàáíú³. Ìà çñíà-
 í³íàò ðíáíúò Èè³íyíó³íú Áíáðyáçíú, ç³íà 1940
 àíà àúàèèèñy òíàèíày³ òòèç, ìày. Àààààçèò ò òyí,
 øðí öyáí³è yø-y ìà òàáíòü³, ààòüè³ Èè³íyíó³íú
 Áíáðyáçíú òààðàè³ ò, ìèàà àäçáí íà, òàð-íç³ àààäçè³
 ç Äàðàäçäp. Ìà òéíàò Áíèüà³ Áíáðyáçíú, òyñòðü
 Èè³íáíó³íú, äyçè³ òyí³ 'p Ààò³èèè àà ìàñòà àááüòüy

ìàèàðáíý ç Äððàíàèüñéòð áíáèàñü áíçàà, ààà
 òüáí³. Ìàñyè³è³ ò ó ààðú íà (çàóààáí íà äéy òáíà),
 è³íóç èò ìà çyíèç òàèííú. Ó ìàðèòü ýí³ ìðàèú-
 àáíý ìàíàðèà Áèèy. Ì³èèèè ²íñ³òàà³- ìðàòààäç
 ìà èàñíàààèè. Àòíçí³è³ ç ìààðàèè àáííñ³èñy àà
 òüò, òðí ìðàèúààç ìàà ìèüñèèèè àèóíàòüyè³ àä-
 èðüòà ìààðàèèè ðàñíðààèè. Ðàçà ì ç Ààò³èè³ ç íà-
 òíàç³èèñy ø ìàò ìàèyèèç, ààèàðòàèç, çàí íàíúò òy-
 èyí, èàðíè³èèè ç³ ìðàààñèèèíúò.

Ìàðèòü òíòàçáííàè, ìðüñèàíú ç ìàñòà çíy-
 áíèèíý, òðàççèò ðíáíúò: ìà³ò æèyáçàè³ ç ìðàààáíúy
 òààðü àè³çè³ò èðçàè. Áíèüàà Áíáðyáçíà çñíàí³-
 íàà:

- Àèèèèç-ù ìà òíòàçáííàè, ìú ç ò òòðàí³
 ìèèèèè³ ààà òüáí³. Ìðàç ìàçáíà ìà ìààçáíèèè³ ìà-
 òüèàòü ìàñüèè³. Ç Íyñâ³æà ìàñüèàòü áúèí íàèüàà,
 òíèüè³ ç Èàíüèy. Èíèíú òüàçáíú, ìà -àðçà, à èèè³
 ðàçà ì, ìú òàäç³è³ ìàø ø ç Èàíüèü, èàá àáíðàà³òü
 ààçáíèèíý 10 èà. Íàèíàðèò äyòà áúè³ ìààòòèòü òàð-
 -ààáíý: òèèáíü òòòàðü, ìòèà, òèòò, òòòáíüy
 yàèüè³, èðóíü, èèè³-í³èèè³ ì, à. Ìàçíàè Èè³òy ì³ñà-
 èà ç Áíèè³³, øðí èàá íà ìàø ìàñüèè³, òí³ò ààçíí
 íà áúèí á ó æúáúò, áí àñóæàáíý ç ³ò ìàñ, èèò ìàí³-
 ðàè³ àà òíèèèò, à -àñòàè àà áíèèèò [9].

Øyñáí áúè³ àáíðàçèèíú 42 ìàñüèè³. Èèè³ ìà-à-
 èèñy ààèíà, ìàñüèèè ìà ìðü ìàè³. Ó 1942 àíäçà, àðíç-
 í³è³ àáíòñ³è³ àñóæàáíúò, yè yíú èàçàè³ "ìà àñà -à-
 òüðà òòðííú". À çñyáí ç ìàñ, èèò çàñòàèíny òíèüè³
 äçàà òyí³. Áàç ààèòíáíðàç, áàç òàð-ààáíý ìàø ø ò
 òòòüè³ ìà ìèçàçáíú.

Àèèèèè ò òéèà òyí³³ Ààò³èèè òòòàðèèèèè àà
 Óçàèèèèèè. Áà äyòü ìàí³ñàíà ç èíçà "Èàá àààèè³
 çñà" áúèíèè ðyíðyñààáíàè Èàèèèèèèè Èàç³íðèèèè-
 Èíçàè, yèày ìðàèúààà ç Èèè³òíðí³³, äçà áúèèèè
 çñíàí³íú áá ðyíðyñ³yò yà òyí³. Íàèèèèè èàðàèè-
 ìðààáíúò èñòíç ç èíçà³ ààñèèè òüí Ì³èèèè ²íñ³òà-
 à³-à Ààò³èè Ì³òàè³è (äè. Àààò ò àè 6). Ìðüáíàèò ìà-
 äyèèè³ çðüàè, ìàðàèèèèèè çíú ç ìèüñèèèè ìíàü.

"... Ìðàç íyçíú -àñ òòò ðyè³ñy ç Ààò³èè ì³,
 yè³y áúè³ ç ìàí³ ç ìàñ, èèò. Ìàí Ààò³èè çàí³ñàç ìàñ ó
 Áíèèèè Ìèüñèèè ç çàðyáñ òòààç ìàíó, yè òyñòòò.
 Áúè³ ìú ç òíè -àñ, yè òyí³ y ààáííàà³ àòðü ìàè³
 ìàèíàò ìàèèè äéy òyí³³ ààáííàà. Ìà yáí (ìàíà Àà-
 ò³èè) àá'äçàçà, æ úòü ìðü ø èíñy ç ìàí³ Ààò³èèèèè³
 yà 4-òààáíàü ì òüèèè Ì³òàñ, ì. Íà àààð, ø òí
 áúèí á áàç³ ò ààíà ìàí³. Óçàà çàñòàèèèñy á àà Óçàà-
 è³ñòàíà".

Ìàà Áíèèèè Ìèüñèè³ ìàðàáííà ìàèèñy ìà
 çààçà àðí³y àáíàðàè Áíáðyðà (2-à³ Ìèüñèè³ èíðíòí)
 - ìèüñèèèè ààèèèèèèè òàðí³ðààáííà, òàíðàíàà àá-
 íàðàèè Áíáðyðà ò 1941-1942à ìà ýððüòíðü³
 ÑÑÑÐ (Óçààèèèèè, È³ðàçñèèèè³ Èàçàðèèèè ÑÑÐ) ìà
 ççàáííàí³ ç ìèüñèè³ òòààà, yè³ ç íàðíàççèñy ç yí³-
 àðàòü³ ç Èííàáíà. Áíèèèè òàðí³ðààèèèñy ç ìèüñèè³ò
 àðàíàççyí, yè³y òðàí³è³ ç ìàèíí ó áúíèèò Ñààòòèè-

í íeũñeàe ààe í ù, à òaèñàì à ìàeyéàç, yé³y áúe³ áyíàð-
ò³ðàààí ù³ çàèe þ-àí ù ç èàààð ÆÖÈÀÀ. Àèðàì y
ìàeyéàç, òàì áúe³ yçðy³, ày³eày èíeũeàñòu óèðàí-
òàç³ áàèèðòñàç (àà 30%). Í à ààì íçèáíàñò³ ç ñàààò-
è³ òðàààì àyñííe 1942 áíàà àðì³³ áúeí ààçáíeáíà
íàðàáðàòòà ç ²ðàí. Í àñy ààèðúòöy "àðòáíà òðíí-
òò" àðì³y àáíàðàeà Áíáyðñà ààyáaèà ç ñeèààçà áíæ³-
éñe³ ò áíeñeàç ó ²ðàe³³ ñóíðàòò òàø ùñòe³ ò çàòí-
í³eàç. [6]

Í àñòòí í ù ì àñòàì ì ðàæ ù ààí í y ñy ì³ Ààò³e ù
(Ì³eàeàe ²íñ³òàà³- ì ðàààçæàà ñeòæ ù òó ó 2-³ Ì í-
eũñe³ ì èíðíòñà) ñòàèà yéààðyðúyèuíày Èáí³y, àçà
çíàðíàç³eàñy ì àñyèáííà áúeũò ðyíðyñàààí ù ò ç
ÑÑÑÐ. Çà ààà ù àeòeáííyç Èe³íyíò³íà Áíáðyáç íà
íààò-ùeàñy ø ù òò, áúààð íà àyçàeà. Æ ù àò-ù ç Èáí³³,
ààø ù ààeà ç ñ, ì àñyèáííà. Ç æáí-ù íàì³ òààç³eà íà
ðy-éò, ³, ì ðàì ù àà þ-ù ðà-í ù ì yñíe, ç íàðíàç³eà çàeà-
òòy ì yñ-ù íe³. Òàì æà çàòààðyèà íà ì àeyð ð. Ç í ó-
æàì ñòñòðyè³ñy ì àñyè çàeáí-ýííy ààeí ù ç Ìàç-
í, ààe Àòðúòò, ó Èáe ì òàç íà. Í àààòíà íà áúeí áú-
ç íà-ù òòà ç ì àñòàì æ ù òàðñòàà. Ààì í ç àyðòàòòà íà
ðàø è³ñy: òàì ì ðàààçæàe³ñy ðyíðyñ³³, ì ðàíàííàà
Ì³eàeày ²íñ³òàà³-à áúàðàòò Æçñòðàe³ þ áúeà ààò³-
eáíà - ààè, èà àà ðààç³ ì ù. Áúðàø áíà áúeí àòàòò ó
Áyè³eààð ù òàí³ þ: ì íæà àààyàçàòòà ñòñòðyòòà ç ðíà-
í ù ì³.

Ì ðàæ ù ààe³ ç Èí íààíà. Èe³íyíò³íà Áíáðyáç íà
íàðààç³eà y ø -ý 6-ò àçyòàe, àeà òààðíàà íà ì àeyð ð þ,
ì àeòò ù, ì àðàíàñáí ù y çà ààà ù áú ì ó ø áíààà áúáíàí-
íy ì àààðààe³ ç ààðíçà³ ç 1959 áíàçà ýíà ì àì àðeà.
Ì³eàeàe ²íñ³òàà³- ì ðúyçàæàç íà ðààç³ ì ó, àeà íààò-
áíðíà àçyè³çñy ç ñíàì³ íàì³. Ñúí Ì³òàe³ ì ðàæ ù ààà
ç Èí íààíà, çàeí í-ù ç ààà ç í³ààðñ³òyòò, ì ðàòàààç áú-
eèàà-ùeàì ó àà³yòùeí ù ì eàèààæ ù. Í³ñu ì ðíà-
í ù ì ó à, ñeò Èàðòyá³-ù àáíðàçeyá çà ì íàí³ñàì " Ì àñ-
òò ç Ì àeààà". Òñà àçàò³ àòð ù ì àe³ áú ø yé ø ó þ ààò-
eàò ù þ: Àeyèñàí àðà çàeí í-ù eà ò³eàñí òñe³ òàeòeũ-
òyð Ìeñò àðàñeààà ç í³ààðñ³òyòà, Ì àðúñy - æòðíà-
e³ñò, ²ààí - ì óç ù eáíð. Àà-eà Àe³ñàí - òeàààeũí³òà
òòòòí, ààe òààðúe³, ààç³íày æáí-ù íà, yèày e³ðòà
èàeáeòù ààì ó 30 òòñy- òàeààe.

Òàe, ó ààè, èàe èðà³íà àòð ù ì àeà ì ðúòòeàe ñy-
ì y Ààò³e ù Ì. ². Òñà áúç íà-ù e³ñy ç æ ù òò³, ì àáúòò
ààeàðòñeày íàñòíe³ààñòò, óíàðòàñòò, ì ðàòàà³òàñòò
ààì àì ààeà àààì òàààòòà àà í íà ù ò ó í í ç, çàeí àòòò
àçòàðúòyð, áíàí ù ççðíàáí ù æ ù òòy.

**3. Ðyíðyñ³ ç è ñà ñy ì³ Èíðñàeà ²ààíà
Á³eáíòüàá³-à**

Íà ì àeà y áúúñò³ çàààe è ñ ñy ì³ Èíðñàe,
yè³ò ó eí³çà " Ì àì yòu" Í yñâ³æñêààà ðà, íà íàe³-àà-
àòòà 7 -àeàààè - òðú ì àeàeáí í³. Àà àðú ø òò æ ù e³
ç ñà ðàçàì àðòæíàe ñy ì³, é. Íà ì à, ì àñí ù ì ñòàíí-
á³ø ð-ù - ñàðàáíyè³; ì àe³ 15 àà çyìe³, òðíà èííàe, ç

³ò 2-à ðàáí-ùò, 4 eàðíà ù, ààà-è³, 2-à ñà³ íàé, àòñ³,
éòðú, 25 ñàì yç ì-íe. Ç ì ààóáíç ì àe³ñy òàòà, òeàç,
ñà³ðàí, ì ààóáíàà àey ðàáí-ààà³ íàáíòàðò. Ó ²ààíà
Á³eáíòüàá³-à 11 ñàeàá³eà 1940 áíàà ì àðààç³çñy ñú í,
òðyòyà àç³òy ç ñy ì³, à 24 ñàeàá³eà ç àààç³íó íí-ù
ì àñòòeàe³ñy ç àeí í³ çààààe³ çà³ðàòòà, íà ì àðeòíà-
-ù ç ø ù eòá ù, -àì ó, çà ø òí. Ç ñàáíe íàààòíà íà áúeí
ì àòò ì³ñeò, eũæeò³ ì àðò àyè³çí ù. Íà ðàçàðàííà
²ààí Á³eáíòüàá³- òíeũe³ ì àíðàñ³ç æííeò íàçààòò
ñú í eà yáí³ íàì. Àeáíà ²ààíàç íà, àà-eà àñòàæàíààà,
yèíe íà òíe -àñ áúeí 10 áíà, òñíà ì íàà:

"... Ñòàçø ù ì àeàà ì àeàéí, y ñeðíçú ñe, ç ù
àeyàçàeà, yè ì ààyè³ ì àeáí ò àòò, ³ çàà-ùeà yáí ç í í ç
ò ì eũe³ ì ðàç 14 ààáíç" [10]. ²ààíà Á³eáíòüàá³-à àñò-
àç³e³ íà 8 ààáíç òòðy ì ààà ç íyáíeáí íy yè ñàòòyèuíà
íàáyñíà-íààà yéà íàíòà ì à ðòòùeòeà 58 ì.10 Èðú ì³-
íàeũíààà Èíáyèñò ðÑÒÑÐ (èííòððyáàe þòùeíày/
áíðòñàààòeày ì ðàíààáíàà³ àà³òàòòy). ²ààíà Á³eáí-
òüàá³-à yòàíààe³ ç Àðòàíàeèũeò þ áíeàñòò ç Ì Ì È
Ì àç íí-íààç³íñeà (àe. Ààà ò àe 7). Òe òñíàì³ íà þòò
ðíàí ù y, ààç³e³ àðú ø òààáí ù ò íà ààðæ ù ì ðàç Èàààe-
ñeàà áíçàðà, çà íí- ì àì³ðàeà ì à 25 -àeàààe. Èàðí³e³
ðúáàe, ì àe³ ààáíe ç áíçàðà, eòá ù ñe³ààe³ òðòí ù
ì àì àðeũò e þàçàe. È ñ ²ààíà Á³eáíòüàá³-à ì íeáíà
ì ðàñà-ùòò ì à yáí ì ðíñòòò ààðø àò-ñí íààçyð, yé³y
çàòààe³ñy ç ðíàí ù ò.

*Í ñòààèè ñàì àeéò ðíàíò þ,
Í ñòààèè y ì àòò è ì òòà,
Í ñòààèè æ áíó ì ì eíàò þ
È òðíà ààòàe, èàè ì òàíòà.
À ñà ì y çààðí ç áí ñòàáíà þ
Í à àíeàè àíà ù ñòðàààòò,
Í eòòàì àeòòí þ òàeáí þ,
È ñààòà àíeðòà ì àeààòò...*

14 èðàñàá³eà 1940 áíàà àðú ø òàààe³ ñy ì³ þ
²ààíà: ààòòeò, Á³eáíò³y Ñòyíàíàá³-à, ì àò³, È³çàààò
Àeyèñàí àðàç íó, æííeò Áíeũàò, àçyòàe (Àeáíó - 10
ààáíç, Á³eòàðà - 4 ààà ù, ì àeáíùeààà ²ààíà) (àe.
Ààà ò àe 7). Íà ñíðíàó Á³eáíò³y Ñòyíàíàá³-à àààà-
àòòòà ì àñòàçíàðíàæáí íà ñú íà (çààñòàe áá³ ñy ì³ y
íà ì àeà) ç íàç íàààæáí ù Í È Ò Ñ àeàçàç: "Ñúí ì -àeàà
ààñ íà ñòàíòò³ Ààðààçày". Ç òòàðà ì ðúààç³ íà èí-
íyò àà ø eíe ù à, ñe³ Ñàñeà È³íeà, àçà -àeàe³ àðú ø òà-
àáí ù ò (òñyáí ì yòò ñàì yç, ó òò ì e³eò ñy ì³ y áúðyè-
òàðà ø eíe ù). Íà ñòàíòò³ Ààðààçày ì ààðòç³e³ ç òà-
ààðí ù y ààáí ù³ ì àààç³ ç íààyáí ù ì e³ðòíeò.
Àeáíà ²ààíàç íà ç ñíàì³ íàà: "Í à ñòàíòò³ ç Ñíà-
eáíñeò öyáí³e ñòàyç íàeàeũe³ ààç³í. Àà ààáíàç
ì ààáyáàe³ àçàò³³, ì ðàòyààà þ-ù òòe³, ì ðàñ³e³ eèààà.
Ì à ì à eà ì àeà eèàá ì à íààyè³-è³y eàààè-è³, eàá ì í-
æ íà áúeí ì ðàòñíòòò ì ðàç àeí í í ù y eðàò ù, ³, áú-
ò³ðà þ-ù ñe, ç ù, e³ààèà àçàòy ì" [10].

Èáí-àðeíà ù ì àñòàì ì àñyèáí íy ñy ì³ Èíðñàe
áúeà Èàçàðòàíñeày à, ñeà × àðàííçeà Ì àç íí-íà-

Êaçàõñòàíñêàé áíáéàñò³, àà yêíé ç òànyêáííy Òyíò- ðàèúííàà ààá³ðàè³ny íà òàááíáçà, çàíðyæàíáé ààèàí³, ³ açà çæí òðàæúàè³ íàèàèüé³ òðúáàçáíúò ñpàú ñàí'yç. Íáðø ù ò àííàì íà òànyêáííy áúèà ñàèàìy- íày ðúàà (íàççy ò èyíèà, íàèðúòày ñàèííàé), ó yêíé ñyì'y òðàáyèà òú açáíú. Çàò ù ò òàðnyè³è³ny ç ñà³ðàí (òàíñòà àèy çàòààáííy çáíææà). Òàì ó òòòè³ ò-àñà òàì áðèà Ê³çàààòà Àèyèñàíáðàç íà, yèòp yø-yç áí- ò ó àyçè³ íáðòòí íàé (ó ò-àñ áðú ø òó çààðú çny³ òíñòèüò, íàé³íòòü òàíðòp, yè³ ò àèáíúèèàà Ááí p ç ñààyèíç, íà ààçáíè³è³ ç íàç íàààæáíúy ÍÉÓN).

Áúæúèà ñyì'y, açyèòp-ù òðàòú ààðíñèüò³ açyòàé. Áíèüàà ²áíàòüàç íà ø úèà ààçáí íà èpàçyì (òà òàðààçà ç íàç íàààæáííà, yè³ áðú ø òíçáàç ñyì'p, yíà ççyèà ø ààéíòp òàø úíó)³ àyòú ò èàðí³èà ñyì'p. Áçàò³ òààç³è³ íà òíèà àíñàí í p çà³ðàòü èàèàñ ò ò- í³òú, áúààèà, íàá³ðàè³ òà 8 á, açàð çà açáíú, à Á³èáí- ò³è Ñöyíáíàá³-, ñàì ù ñòàðyè ø ú ç ñyì'³, yèí ò áú ç 71 áíà, "íàì àèí-ààç" àà 4-ò èà çàðíy, ààáá³ààp-ù èàèàñ ò òààð-íú ò ñðíàèèàí³. Òàè òðàæúè³ òáðø ù áíà, ààèàé ñòàèà èðúòò èyà-yé, ààíàìàààè³ ò yñòí- àúy æúòàðú, à òàèñàìà òàñúèè³, yè³y àððú ò íçààè³ ç ²ðàíà (òòí àññúèèàç òàñúèè³ ñyì'³ Êíðñàè ç ²ðàíà- íàáyáííà). Ç 12 ààáíç íàè ø èà òðàòààòü Àèáíà. Òyæè³ ò àú òðàààáí íà ò àèy ñyì'³ áúèí òààààì èáí- íà àà àðòáí è ñòáç³ òàñò³ ²àíà.

"... Áí áðàíy ò áú ò èy íàèàçàíèy á Ñàà- ààèíèàà ÍÉÁÁ ÑÑÑÐ 13 òàðòà 1945 áíàà Áíáí- íú ò òðèàòíàèíí àíèñè ÍÉÁÁ òðè òíðààèáíèè ñòðíè òàèüñòàà àèàçííáíðí à ííè èèíèè Êííí ò- Èí ò èàñ çà àí ò èñíààòñèòp ààè òàðòèp áúè òñòàáí íí ñò.58-10 ò.2 ÓÉ ÐÑÓÑÐ è 10 áíàà ò èèòáíèy ñàíáíáú" (ç ààèòí áíòà òðàèòðàòòú Àðòáííàèüñèàé áíáéàñò³ àà 12.06.1989 áíàà çà ¹ 13/200-89 íà çàyáó Êíðñàèà 2.2.) (àè. Àààà òàè 8). Çyáíàèàñy ñyì'y íà òààç³ íà, ó òíáíáé á, ñòú Ñàñèà Ê³íèà òíèüè³ ç 1954 áíáçà, èàè³ àyðíóçny ç òòòí ù ²àáí Á³èáííòüàá³-. Áyð- òàí íà íà òààç³ ò áúèí áíçàà-àèáíú ò ³ öyæè³. Íáð- ø àé àyðíóèàñy ç Êaçàõñòàíà ñyì'y àñòáèáííà. Áí ò çny òà, òàñòü òàðàààçáíà ³ íø ù ò èpàçyì, òðú- è ø èíñy òðú íú í³òòà ç òàìyøèáíí³, yèíà èàè³ñüò³ ñèòæúèà àèy çàòààáí íy òàáí-ààà ³ íááíðàðò. Áèáí-ù- íú àá òàçàè³ yáí çáííèò³ ç ñyðyáç³ íú (òààò-ù è³ny ày-òàì ó ç àññúèèü). Çà áíà àà àyðòàííy ²àáíà, ó 1953 áíáçà, íà àà-àèàç ø ùñy ñúíà, òàì, ò ààòüèà, Á³èáííò³è Ñöyíáíàá³-.

Ó áàðø ù-ñííàààç³ ²àáí íàí³ñàç :
... Í òàò, áíçàðà ò èà ø èñü ñ Ñèàèèè,
Á òíàèííí èðàp òíèðàè.
Á íáíyòüüò áíó-àð è íààñòèè
Í ñú íà ñàí, ò àñíííèíèè.

Ó açáíú àyðòàííy ²àáíà Á³èáííòüàá³-à Á³òp çààðàè³ ñèòæúèüò ó àðí³p, òðúè ø èíñy ò-àèòüò yø-yç áàà ààáú, èàá ñòñòðyòòà ç ñú íàì.

Ààèàé ø ù è, ñ ñyì'³ òàèñàìà íà ò òðíñòú. ²àáí Á³èáííòüàá³- ñòðàò³ ç ñàà, çààðíçà ç èààáðú. Á³òy íà ç òí íà òàñòí³òü, yè ò àðúç, ó ààáí íàà áò-ù è³ø-à, íà ààçáíè³è³, òðàòàààç ø àò, òàì ó èàèààñà. ²àáí çà- èíí-ù ç à³ñòàðú-íú ò àèèèüòyð Áàèàðòñèààà açyð- æàç íààà ç í³àáðñ³òyðà ç-ù òàí íú ò àú èííàì, òàòàç áò-ù òòà ààèàé, èàá àààðáí³òü òààèííàòp àññàðà- òú p. ² ç ííç òáðàèèíàà - áúèü ðyíðyñààáíú. Íðà- òàààç íàñòàç í³èà ò ññòíðú³, ò³ç³-íàé èèèüòòú, ò àà çàáí íà çàñèòæáííàà òðyíáðà ðyñí óáè³è³ Áàèàðòñü òà ø àò òàðò.

Òàè³ ò-ù íàì, íààò òàñèy ðyáá³è³òàòòú³, íà ñàà, è ðààç³ íà, ñyì'p Êíðñàè ñòíðààààæàèà èèyè í í "áíðààà òàðíàà" ³ íà ñíðúyèà ðyáè³çàòòú³ òà-ù òà- ñòàè³ òàòyíòüyèò èíæíààà ç ³ò.

4. Çàèèp-ù í íà

Ó áú í³èò òàáíòú íàà òyíàè ò í í p ñèèààçáí ú ñí³ñ ðyíðyñààáí úò çá ò èyèíç ³³ò ñàì'yç. Áàçòí íç íà, àyòú ñí³ñ íà ààèèàáíú. Àáííç í³òü yáí, àààààòòà àá ííáúò³ ò, òàð - ñíðààà áóáò-ù í³. Í ày ààñèàá-ày òàáíòà - àyòà òàìáí³ í àà ñòðàø íú ò òðàá³-íú ò òáðúyáçà ç à³ñòíðú³ çáìèyèíç ³ òàèíí íàðíàà, àyòà àáí³ íà òàìyò³ áàç á³íú òàèàðáíú ò. Ò òà, òàà òàð- èáíáíà ç ààèíç íú ò: òú, íàø-ààè³, ààààyçáíú àà- ààòü³ òàìyòàòü ñòàðííè³ à³ñòíðú³, íyòàè ñòðíàúy, àà áíèp ø-ù òè³àúy, áí, yè àyáííà, òàðíà æúàà ààòòèü, òàèèüò òàìyòàà. ² í³èííò³ íø òàìò, à òàì àà- ñèàç òàñòíúy òààè³ ç áàðø ù-ñííàààç³ Êíðñàè ²àáí Á³èáííòüàá³-: "... Í ííèøàð ò àíy ííèíèáííà, íà òàñííí ò-áíúè ò íàì".

Íà è, ñàò ñàì'yç Êíðñàè ³ Áàò³èàç òàòààð- àç³èàñy: ó ààèüí³ ñèèààáíúò, òàñàì íà-àèààá-ùò òí íààò yíú çàñòàààè³ny èpàçüí³³ ààìàìààè³ áú- æúààòü³ íø ù ò.

Ø òàð òàìyòíúò ç íàèàç, èðúèíç ñòà³òü íà ò àñòàò òànyèáííyç áúèüò àòàyð ñòàè³íñè³ò ðyí- ðyñ³è ø ç ò àñòàò, çàyçáíúò ç ³ í³. Íàìyòàòpòü ààèà- òòñàç ó ðyñíóáè³òú Êíí³³ Êíðèàñè³ò èàààðàò, ó Êà- çàòñòàíà ³ Áàè, èàè Ñ³á³ðú. Ó òàø ù òà, íà, açà ðyíðyñ³ òàèèà-ù è³ ñíðí³-àèàà-ùò è, ñàç, òàìyòü íà ç ø áíààáíà. Ò òàìáíòp yñèç-ààðúyíð òíí í³èà æúòàðàì òà, íà, yè³y òðàí³è³ òàà èíèà ñòàè³íñèàé ðyíðyñ³ç íàè òàø ù íú, ³ ñíààçyòpñy, ø òí ç ííèàòòòà èpàç³, yè³y ààìàì íáòòü àæúòòyá³òü àyòú òðààèò (àè. Àààà òàè 9). À òàì, íàø-ààèàì, íààáòíáíà òàìyòàòü: èàá òà-àòü ííààà æúòò, íààáòíáíà çèààèààòü òàø à òíòèàà, à çèààèààòü òà-ù òà òíèüè³ ààèèà òàñòp ³ òàìyòòp.

Àç òàð Á³èò òðúy Áç³ù ò íó ò íà³-.
È³ðàç í³è Ñò à òí³ñèàà Áàèü-ù è.

(Àð ò ú èèè ñòàíðàíú ò àñííàà ààñèàá-àè òàáí ò ú Êàðyá³òèèè ÑØ, 2012. à.)

5. Ñĩñ ë³ðàðòóð ù

1. Áãëàðòñ. Ýíòùëëàíáá ÷ í ù áàáááí³ë. Ðýãëã.: Á.². Ñã:àíëà (ããë. ðýã.) [³³í ø.]. - Ì³íñë: Áãëàðòñëãý ýíòù-ëëàíááý, 1995.-Ñ.636.

2. Áíëù ø àý ñíáàðñëãý ýíòùëëàíááý Æë. ðãã. Á.Á. Áããããíñëëë. Áíñ. íáó:í. ççã. " Áíëù ø àý ñíáàðñëãý ýíòù-ëëàíááý". - Ì., 1956. - Ñ. 404.

3. Á³ñòíðýý Áãëàðòñëãë ÑÑÐ. Ðýãëãë.: Á.Ñ. Ìýëàð-ñë³, Í.².Òàðáíáíëà. - Ì³íñë: Íááóëã³ ðýóí³ëã, 1977. - Ñ.265.

4. Êíñíà: Á.Á. Ñóñáàðíáý ã³ñòíðýý Íáááëø ááá ÷ ãñó 1918-1945 áã: Õðýñòàíàòýý /Á.Á. Êíñíà:, - Ì³íñë: Íà:àðëíááý øêíëã, 2009.-Ñ.147

5. Íýñâ³æñê³ ðà, í | Íáñãëãñëëë ðãëíí | /Õëããã. Ñ.Í.Ñàíóýü; Ðýãëãë.: Á.Í. Íàøêíç, Ó.Í. Áðããóí³³íø. - Ì³íñë; Áãëàðòñëãý ýíòùëëàíááý, 2001.- 632. Ñ. 212-233

6. Ñĩðããí:íëëë è ýíòùëëàíáá. Ñãëð Áëëë-íááëý - ñáíáíáíáý áëãëëíðããë. Ðããëí áíñòóíã: http://ru.wikipedia.org - Ààð àíñòóíó: 10.03.2012; 23.04.2012, 05.18.2012.

7. Ñãëð Ìáíàððýë. Ðýãëí áíñòóíã: www.obd-memorial.ru/ - ààð àíñòóíã: 10.09.2012.

8. Õñíàí³í Ñ.Á. Ì³ããëù, çàí³ñáí ÷ á. Êàððýãá³-ù, 12.02.2012 ã, áó:àí³òãë 10 êëãñã ÁÓÀ "Êàððýãá³òëãý ÑØ" Áç³ãíóíóíã³: Á.

9. Õñíàí³í Á.Á. Ìëãñù, çàí³ñáí ÷ á. Êàð-ðýãá³-ù, 20.09.2006 ã, ê³ðãçí³ëí øêíëíáãã êðãçíãç-÷ãã íóçãý Ì.Á. Õëããóëã

10. Õñíàí³í Á.².Êíðãë, çàí³ñáí ÷ á. Íýñâ³æñê³, 15.01.2012ã, áó:àí³òãë 10 êëãñã ÁÓÀ "Êàððýãá³òëãý ÑØ" Áç³ãíóíóíã³: Á.

11. Õñíàí³í Á.². Êíðãë, á³ãýçàí³ñ çðíããáí ÷ á. Íýñâ³æñê³, 15.03.2012ã, áó:àí³òãë 10 êëãñã ÁÓÀ "Êàððý-ãá³òëãý ÑØ" Áç³ãíóíóíã³: Á.

Àããà ðãë 1

Ç ñýíáëíãã àðð³ãã Ì ýëáíüë³ Ì.Ì.

КОПИЯ

Прокуратура Селва ССР
ПРОКУРАТУРА
МИНСКОЙ ОБЛАСТИ
СПРАВКА
27.08.92г.

Решение, вынесенное несудебным органом 21 марта 1940 года в отношении МЕЛНЬКО ПЕТРА МИХАЙЛОВИЧА, 1926 г. рождения д. Малесе Ланьской волости, привлеченного по ст. _____ УК _____, отменено на основании постановления Верховного Совета Республики Беларусь "О порядке реабилитации жертв политических репрессий 20-80 годов в Республике Беларусь" от 06.06.91 г. с последующими дополнениями.

По данному делу Меленько П.М. реабилитирован прокуратурой Минской области 12 августа 1992 года.

МЕЛНЬКО П.М. не арестовывался. Согласно имеющимся в деле данным у МЕЛНЬКО П.М. было описано/конфисковано/ следующее имущество сведений о конфискации в деле не имеется.

По вопросам восстановления своих прав реабилитированный, а в случае посмертной реабилитации наследники первой очереди или члены его семьи, относящиеся к кругу лиц, обеспечиваемых пенсией по случаю потери кормильца, в соответствии с Положением о порядке восстановления прав граждан, пострадавших от репрессий в 20-80 годах, утвержденным постановлением Верховного Совета Республики Беларусь 21 декабря 1990 года с последующими дополнениями, вправе обратиться в комиссию при Минском областном Совете народных депутатов по оказанию содействия в обеспечении прав жертв политических репрессий 20-80 годов и увековечении их памяти.

Заместитель прокурора
Минской области
Печать.
С.В.Скарулик
Подпись

31 лютара 1994
прэсідэнт СММ
Владимир Александрович

Ввод. на см. Залова РБ, 01-01-1994
МММ

Прокуратура Союза ССР
 ПРАКУРАТУРА
 МІНСКАЙ ВОБЛАСЦІ
 ПРОКУРАТУРА
 МИНСКОЙ ОБЛАСТИ
 С П Р А В К А

№ 13/92

г. Минск

Решение, вынесенное несудебным органом " 21 " марта 1940 года в отношении Меленько Зота Михайловича, 1923 г.р.

(Ф.и.о., год рождения,

д. Малево Ланьской волости.

 место жительства на момент репрессии)

привлеченного по ст. -УК - , отменено на основании постановления Верховного Совета Республики Беларусь "О порядке реабилитации жертв политических репрессий 20-80-х годов в Республике Беларусь" от 06.06.91г. с последующими дополнениями.

По данному делу Меленько З.М. реабилитирован прокуратурой Минской области " 12 " августа 1992 года.

Меленько З.М. не арестован " - " 19 ____ года.
 Ф.и.о.

До ареста Меленько З.М. работал на своем сельском хозяйстве

 Согласно имеющимся в деле данным у Меленько З.М. Ф.и.о.

было описано (конфисковано) следующее имущество сведений о конфискации в деле не имеется.

 По вопросам восстановления своих прав реабилитированный, а в случае посмертной реабилитации наследники первой очереди или члены его семьи, относящиеся к кругу лиц, обеспечиваемых пенсией по случаю потери кормильца, в соответствии с Положением о порядке восстановления прав граждан, пострадавших от репрессий в 20-80-х годах, утвержденным постановлением Верховного Совета Республики Беларусь 21 декабря 1990 года с последующими дополнениями, вправе обратиться в комиссию при Минском областном Совете народных депутатов по оказанию содействия в обеспечении прав жертв политических репрессий 20-80-х годов и увековечении их памяти.

Заместитель прокурора
 Минской области

[Handwritten signature]

С.В.Скарулис

Воспоминания реабилитированных Меленько П.М. и Алисевич Н.М. о годах репрессий.

Нашего отца – Меленько Михаила Яковлевича, 1989 г. рождения, уроженца и жителя д. Малеве арестовали 14 декабря 1939 года за что, нам никто не говорил. По постановлению Особого Совещания при народном комиссаре внутренних дел СССР от 9 июля 1940 года заключен в ИТЛ сроком на 8 лет. Из ИТЛ в 1943 году освобожден и сразу его забрали на войну. За участие в Великой Отечественной войне имел медали.

А нас, мать – Меленько Марию Иосифовну, меня – Меленько Петра Михайловича (1926 г. р.), меня – Алисевич (девичья Меленько) Нину Михайловну (1928 г. р.), брата – Меленько Зигмунта Михайловича (1923 г. р.), брата – Меленько Алексея Михайловича (1932 г. р.) 21 марта 1940 года вывезли в Северо-Казахстанскую область Ленинского района, д. Заградовка. На сборы дали 2 часа и разрешили взять 100 кг вещей на всю семью. Везли 14 дней в товарных вагонах.

За всё время вагон открывали только 3 раза набрать воды. В Казахстане жили с семьей на квартирах.

Вот из этих 100 кг вещей надо было платить за квартиру, да и питаться надо было чем-то. Нашего брата Зигмунта в 1943 году забрали на фронт в Польскую армию. А мы вчетвером остались в ссылке.

Я – Петр Михайлович 1 год пас коров, 2 года работал конюхом и 3 года работал в колхозе. Я – Нина Михайловна 3 года досматривала детей у людей, потому что там кормили. Когда училась в 5 классе выработала 343 трудодня в детском саду. А по это было написано в местной газете. 1 год возила воду на быках в колхозе.

У нас были готовы документы что бы уезжать на постоянное место жительства в Польшу. Но в это время наш отец прислал нам вызов на жительство в Беларусь. И вот в 1946 году мы вернулись из Казахстана в д. Малеве.

15 апреля 1995 года

П.М. Меленько
Н.М. Алисевич

Õñìàì³íû Äðà-àí Íàðàëë³ Äçì³ððûâçíû
 (ääèóìáíò çàõíçäääöòà ç ø êíëüíû ì êðàŷçíàç-û ì ìóçâ³)

Нашы бацькі былі веруючыя.

Маці Драган Раіса Данілаўна, беларуска, непісьменная, нарадзілася ў 1901 годзе. Бацька Драган Дзмітрый Дзміяднавіч, беларус, 1903 года нараджэння.

Здарылася гэта пасля таго, як бацькі адмовіліся прыняць удзел у галасаванні. Та гэтаі прыгоне восенню 1947 года бацька быў арыштаваны і асуджаны да дзесяці гадоў паздаўлення волі. Сваё накізанне ён адбываў у Жэні СССР у горадзе Ітэа. Маці на той самай прыгоне была арыштавана зімою 1947 года. Яе таксама асудзілі да дзесяці гадоў паздаўлення волі. Наказанне адбывала ў Іркуцкай вобласці ў г. Тайшэце. Ёнак адзіёра дзядзей (з якіх старэйшаму сыну быў 21 год, а маладшай дачуцэ - 4 гады) васталіся сіратамі. На момант арышту маці кварэла адкрытай формай туберкулёзу лёгкіх. Была ўзнагароджана ордэнам „Мацярнскай сла-

ва" III-го отупени за N 279322.

Посля смерти Я. В. Сталина, в годна
амнистии, бацькі былі рэабілітаваны
мы в годна 1956 года, прадвучшы ў
няволі на 8 гадоў каторны.

Маці памерла 5 жніўня 1969 года.

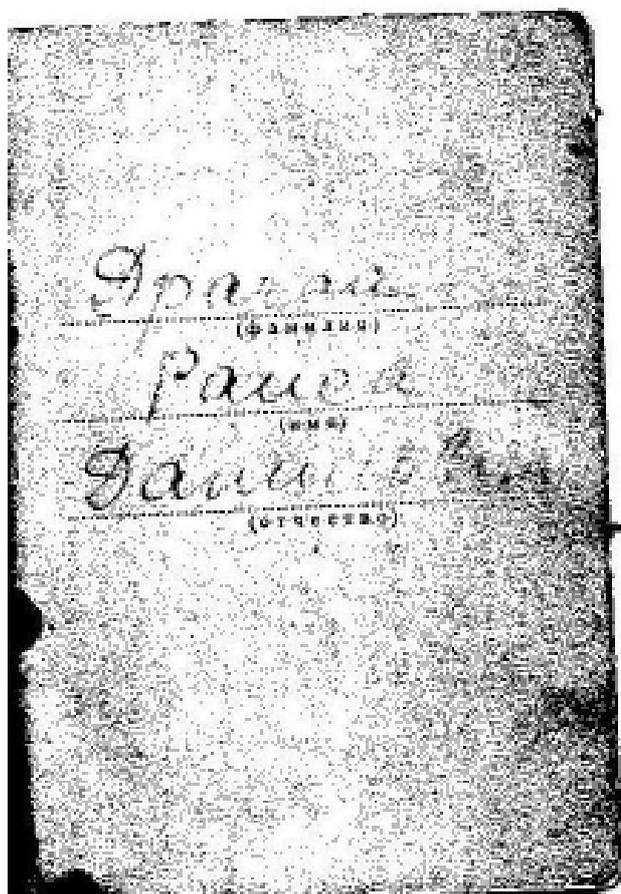
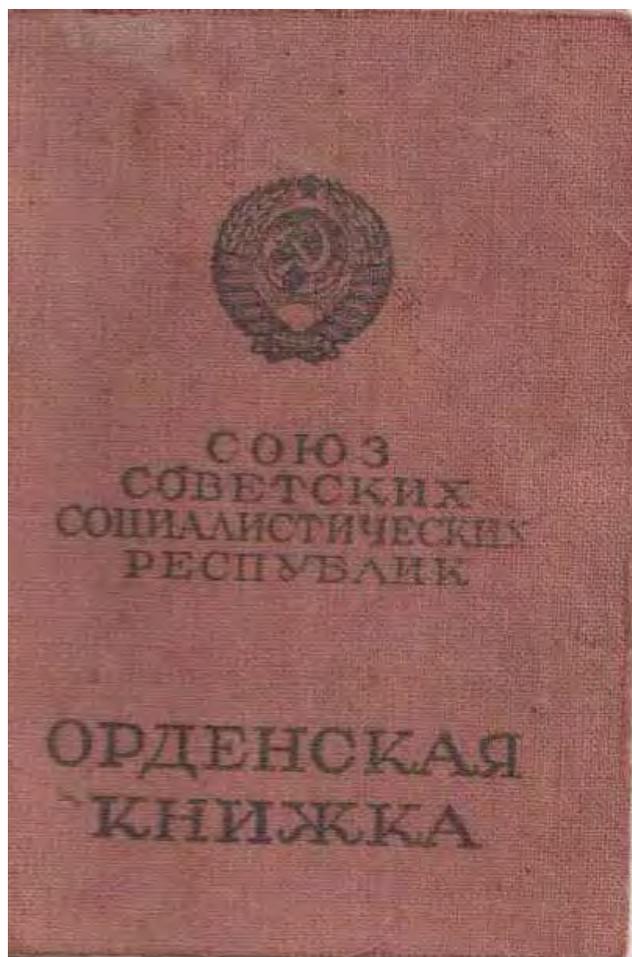
Бацька - 30 сакавіка 1992 года.

Прыкладаю фотакартку і ордэн-
скую кніжку Драган Раісы Панілаў-
ны. Ордэн збудвўся.

20 снежня 1993г.

Раіса Наталля
Артус

Äääòàè 3

Ñĩ³ñ ðÿĩ ðÿñâããí û õ æ û ðãðĩç Êãðöÿâ³öêããã ñãëũñêããã ñãããðã

1. Æñĩĩ íãĩ÷ Æĩëüãã Êĩðûëãç íã
2. Æñĩĩ íãĩ÷ Ñãðãðĩ Ì Êĩðûëããĩ÷
3. Æãðĩëã Êëãĩÿĩðĩã Æĩãðÿãç íã
4. Æãðĩëã Ì ìëãëã Ì ãðêããĩ÷
5. Æãðĩëã Æãëÿĩðĩã Ì ìëãëããç íã
6. Æãðĩëã Ì ìãĩë Ì ìëãëãããĩ÷
7. Æë íããæ Æã íã Ì ñĩðãç íã
8. Æðããíçñëĩ Êã ñãðãðĩðĩ Ì ñĩðããĩ÷
9. Æðã÷ãĩ Æç ìððúé Æçÿ ì ÿ íããĩ÷
10. Æðã÷ãĩ Ì ðû íã Æã ìëãç íã
11. Æðã÷ãĩ Êĩãçÿ Òëãçëãç íã
12. Æðã÷ãĩ Ì ìëãëã Ì ãðêããĩ÷
13. Æðã÷ãĩ Õãããñĩé Ì ãðêããĩ÷
14. Æðã÷ãĩ Æëã íã ðããíãç íã
15. Æðã÷ãĩ Ì íã Õãããñĩãç íã
16. Æðãçñëĩ Ìãã Ì Êã ñãðãðĩðĩ Ìããĩ÷
17. Æðéíçñëĩ Êĩðûé Ì ìãéëããĩ÷
18. Æðãçñëĩ Ì ìãĩë Æçÿ ì ÿ íããĩ÷
19. Æðéíçñëãÿ Ìããçÿ Ì ìãéëãç íã
20. Æðéíçñëãÿ÷ãããðãðÿíëã Æãðã Êĩðûëãç íã
21. Êã ìãðĩç Êã ñãðãðĩðĩ Æð ìãëãããĩ÷
22. Êã ìãðĩãã Êĩçãããðã Æÿ÷ãñëãããç íã
23. Êĩðñãé Æĩëãĩðĩé Ñöÿ ìãããĩ÷
24. Êĩðñãé Êĩçãããðã Æëÿñã ìãðãç íã
25. Êĩðñãé Æĩëüãã Ìãããüãç íã
26. Êĩðñãé Ìãã Æĩëãĩðããĩ÷
27. Êĩðñãé Æë íã Ìãã íãç íã
28. Êĩðñãé Ìãã Ìãã íããĩ÷
29. Êðúçéĩ Æĩëüãã Ì ìëãëããç íã
30. Êððĩ÷ûðëĩ Ìãã Ì Êã ñãðãðĩðĩ Ìããĩ÷
31. Êĩ ìãëãÿ Ì ãðÿ Æãã ìãç íã
32. Êĩ ìãëã³ Õðãíð Æíð ìããĩ÷
33. Êĩ ìãëãÿ Æëã Ì Õðãíðãç íã
34. Êĩ ìãëãé Æíð Ì Õðãíðããĩ÷
35. Ì ãëíëã Æĩëüãã Æĩëãĩðüçç íã
36. Ì ÿëãíüã Ì ìãĩë Òëãçëããĩ÷
37. Ì ÿëãíüã Ì ãðÿ ðñ³ðãç íã
38. Ì ÿëãíüã Ì³ íã Ì³ðãéëãç íã
39. Ì ÿëãíüã Ç³ãíð Ì³ðãéëãã³÷
40. Ì ÿëãíüã Ì ðð Ì³ðãéëãã³÷
41. Ì ÿëãíüã Æëÿñã ìãð Ì³ðãéëãã³÷
42. Ì íãĩé Êã ñãðãðĩðĩ Ì ÿððĩãĩ÷
43. Ì ìãã ìãðĩãĩ÷ Ñðã ìñëãç Æãã ìããĩ÷
44. Æüãçãíü÷ Ì ìãã ìãðĩãĩ÷ Õðã ìãðéã Æãã ìãç íã
45. Ì ìãã ìãðĩãĩ÷ Êãðé Ñðã ññëãããã³÷
46. Ì ìãã ìãðĩãĩ÷ Ò ìãã Ñðã ññëããããç íã
47. Õñĩãĩ÷ Òëãç Ì ìãéëããĩ÷
48. Õëÿÿíãã Ññ³ÿ Õëãç ìãðãç íã
49. ðððüã Æã ìã Ìãããüãç íã
50. ð ìãðéããĩ÷ Ì ãðÿ Æããããçç íã
51. ð ìãðéãã³÷ Æãããçü Æ³ëãĩðããã³÷
52. Òðĩðëãÿ Êããëãçÿ Ì ñĩðãç íã
53. Òðĩðëãÿ Ñĩðãðĩ Ì Æĩëãĩðãç íã
54. Òðĩðëĩ Ì ñ³ð Ñöÿ ìãããĩ÷
55. Êĩðñãé Æ³ëðãð ðãããã³÷
56. ð ìãðéãã³÷ Òãçã³ãã Õðãíðãç íã
57. ð ìãðéãã³÷ Æ³ëãĩð³é Êãç³ ìããã³÷
58. Ç³ç³ëã Õëããç³ ìã Æãã ìãã³÷

Êñàðàè ï ÿ³ ààéòì áíðà, ÿê³ çíàòíàç³òòà ç ø êíèíí ù ì èðàÿçíàç³ ù ì ìòç³

Примусовые вывозы людей з Зах. Беларусі у 1940 г.
(чыгуначный транспорт)

Дата	Ад'езд		Прыезд		Колькасць	Канвой			
	Станцыя	Ваеводства (у 1939 г.)	Станцыя прыбыцця	Вобласць, ці іншая адмін. адзінка станцыі прыбыцця		Адзінка канвою		Склад	Прозьвішча Камандзіра
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
5.02	Ліда	Наваградзкае	Томск	Новасібірская	1680	15 брыг.	131 батал.	23	Стрельнікаў
5.02	Высокае Літ.	Палескае	Архангельск	Архангельская	1350	-	132 батал.	-	Сысёлін
5.02	Брэст над Буг	Палескае	Тайшат	Іркуцкая	902	-	-	-	Кадичнікаў
1.04	Маладзчна	Віленскае	Сухобезводное	Горкаўская	551	-	-	-	4,483
5.02	Сенкевічы	Палескае	Моржонга	Валагодзкая	1506	-	136 батал.	-	Зуб
5.02	Пінск	Палескае	Архангельск	Архангельская	1492	-	-	-	Углоў
5.02	Драгічын	Палескае	Емца	Архангельская	1743	-	-	-	2,224
5.02	Дятлавічы ?	Палескае	Плесецкая	Архангельская	1509	-	-	-	Тух (Тух?)
5.02	Івацэвічы	Палескае	Архангельск	Архангельская	1791	-	226 полк	-	Кузьнецоў
5.02	Косава	Палескае	Халмагорская	Архангельская	1206	-	-	-	Бурымаў
5.02	Аранчыцы	Палескае	Халмагорская	Архангельская	1166	-	-	-	Захараў
5.02	Даманава (Damanava)	Наваградзкае	Халмагорская	Архангельская	1506	-	-	-	33,596
5.02	Наваельня (Navaelnja) Rajtsa Dvarets Валевка (Valovka, Walowka, Valievka, Valevka ...)	Наваградзкае	Верх. Сінега	Архангельская	1194	-	-	-	40,681

Зноў тэка В.І.Дор 113,455 асоб.

15.4	Мікашэвічы	Палескае	Кокчэтаў	Севераказахская	1349	-	-	-	Рыбкін
15.4	Аранчыцы	Палескае	Віктараўка	Кустанайская	876	-	-	24	Ермакаў
14.4	Баранавічы	Наваградзкае	Джалтыр	Акматайскай	1049	-	226 полк	-	Пушкіноў ?
14.4	Баранавічы	Наваградзкае	Кандратаўка	Севераказахская	713	-	-	-	Марозаў
14.4	Стаўбцы	Наваградзкае	Кандратаўка	Севераказахская	873	-	-	-	Барадзін
15.4	Крулеўшчызна	Віленскае	Булава	Севераказахская	1003	-	-	-	Белоў
16.4	Баранавічы	Наваградзкае	Петухова	Чэлібінская	1378	-	-	-	Захараў
18.4	Ліда	Наваградзкае	Сьмірнова	Севераказахская	1146	-	-	-	Сабданс ?
19.4	Гародня	Беластоцкае	Шартанды ?	Акматайскай	1111	-	-	25	Бурашкоў
20.4	Зябікі	Віленскае	Паўладар	Паўладарская	1233	-	-	-	Цурко
20.4	Крулеўшчызна	Віленскае	Паўладар	Паўладарская	-	-	-	-	Саскоў
15.4	Друя	Віленскае	Мамлутка	Севераказахская	1189	11 брыг.	134 батал.	-	Самадзелкін
15.4	Гаўе	Наваградзкае	Паўладар	Паўладарская	1068	-	-	-	Шчырын
14.4	Масты	Беластоцкае	Мамлутка	Севераказахская	1040	-	236 полк	-	Мікішаў
15.4	Мікашэвічы	Палескае	Паўладар	Паўладарская	1228	-	-	-	Ганчароў
15.4	Мікашэвічы	Палескае	Кокчэтаў	Севераказахская	1137	-	-	-	Пятроў
16.4	Ваўкавыск	Беластоцкае	Тайнча	Севераказахская	1443	-	-	-	Власаў
20.4	Баранавічы	Наваградзкае	Анцюбінск	Анцюбінская	994	-	-	-	Жарыкаў
13.4	Стаўбцы	Наваградзкае	Кокчэтаў	Севераказахская	1048	12 брыг.	225 поўк	-	Крываваў
19.4	Беласток	Беластоцкае	Паўладар	Паўладарская	1190	-	-	24	Кіселеў
19.4	Беласток	Беластоцкае	Тайга (Тайнча)?	Новасібірская (Севераказахск.)?	893	-	-	25	Маркаў
19.4	Маладзчна	Віленскае	Кокчэтаў	Севераказахская	1508	-	-	24	Шайтар
20.4	Ашмянны	Віленскае	Кокчэтаў	Севераказахская	1067	-	-	-	Мураўчук
30.6	Беласток	Беластоцкае	Котлас	Архангельская	1303	15 брыг.	131 батал.	28	Шустаў

2,988

1,068

25,830

Прокуратура Союза ССР
ПРОКУРАТУРА
МІНСКАЙ ВОБЛАСЦІ
ПРОКУРАТУРА
МИНСКОЙ ОБЛАСТИ

СПРАВКА

17.02.93 № 13/93

г. Минск

Решение, вынесенное НКВД СССР № 608/10

" 25 " декабря 1939 года в отношении Жидень-Ничипорович Франциски
(ф.и.о., год
Апольфовны, 1885 г.р.
рождения)

высланного в спецпоселок ГУЛАГа НКВД СССР, отменено на основании
постановления Верховного Совета Республики Беларусь "О порядке реа-
билитации жертв политических репрессий 20-80-х годов в Республике
Беларусь" от 06.06.91 года с последующими дополнениями.

По данному делу Жидень-Ничипорович Ф.А. реабилитирована проку-
ратурой Минской области " 17 " февраля 1993 года.

До ареста Жидень-Ничипорович Ф. проживала дер. Каршевичи Несвижского
района Минской области работала домохозяйка.

Сведений о времени и освобождении с места поселения и конфис-
кации в деле не имеется.

Заместитель прокурора
Минской области

[Handwritten signature]

С.В.Скарулис

*Вотиславна Каршэвіч
в размере 2х мм
87% в сумме 30 000 руб
ген. № 99488 от 1. 93.*

Прокуратура Союза ССР
ПРАКУРАТУРА
МІНСКАЙ ВОБЛАСЦІ
ПРОКУРАТУРА
МИНСКОЙ ОБЛАСТИ

СПРАВКА
17.02.93 № 13/93
г. Минск

Решение, вынесенное НКВД БССР № 608/10

" 25 " декабря 1939 года в отношении Ничипорович Янины Станиславовны, 1921 г.р. (ф.и.о., год рождения)

высланного в спецпоселок ГУЛАГа НКВД СССР, отменено на основании постановления Верховного Совета Республики Беларусь "О порядке реабилитации жертв политических репрессий 20-80-х годов в Республике Беларусь" от 06.06.91 года с последующими дополнениями.

По данному делу Ничипорович Я.С. реабилитирована прокуратурой Минской области " 17 " февраля 1993 года.

До ареста Ничипорович Я.С. проживала дер. Каршевичи Несвижского района Минской области работала колхозница.

Сведений о времени и освобождении с места поселения и конфискации в деле не имеется.

Заместитель прокурора
Минской области

[Handwritten signature]

С.В.Скарулис

КАМІСІЯ ПРЫ МІНСКІМ АБЛАСНЫМ
САВЕЦЕ НАРОДНЫХ ДЭПУТАТАУ
ПА АКАЗАННЮ САДЗЕЙНІЧАННЯ У
ЗАБЕСПЯЧЭННІ ПРАВОУ АХВЯР ПА-
ЛІТЫЧНЫХ РЭПРЭСІЯ 20—80-х ГА-
ДОУ І УВЕКАВЕЧАННІ ІХ ПАМ'ЯЦІ

КОМИССИЯ ПРИ МИНСКОМ ОБЛАС-
НОМ СОВЕТЕ НАРОДНЫХ ДЕПУ-
ТАТОВ ПО ОКАЗАНИЮ СОДЕЙСТВИЯ
ОБЕСПЕЧЕНИИ ПРАВ ЖЕРТВ ПОЛ-
ТИЧЕСКИХ РЕПРЕССИИ 20—80-х ЛЕ-
ТОВ И УВЕКОВЕЧЕНИИ ИХ ПАМ'ЯТИ

220625, г. Минск, ул. Энгельса, 4

тел. 27-53

№ 1432/151-п

199

Утверждено на заседании комиссии
27.05.93 г. /протокол № 34/

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

По материалам проверки заявления Усович Ванды Станиславовны, проживающей в дер. Карцевичи Несвижского р-на, с ходатайством о возмещении стоимости имущества, утраченного в 1940 г. в связи с выселением её отца Ничипоровича Станислава Адамовича за пределы Республики.

Проверкой установлено: Ничипорович С.А., 1884 г.р., бывший житель дер. Карцевичи, Несвижского уезда, в 1940 г. Несвижским уездным отделом НКВД на основании НКВД вместе с семьей был выслан на спецпоселение в Архангельскую область. Семья реабилитирована. Имущество Ничипоровича С.А. перешло в распоряжение Карцевичского с/с. Факт наличия имущества подтвердили старожилы дер. Карцевичи.

На основании изложенного комиссия **Р Е Ш И Л А:**

1. Рекомендовать исполкому Несвижского райсовета выплатить Усович Ванде Станиславовне денежную компенсацию в десятикратном размере минимальной заработной платы за незаконно изъятое в 1940 г. имущество в связи с выселением за пределы Республики.

Выплату произвести за счет госбюджетных средств.

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ КОМИССИИ

К.ХВЕНЬКО

Прокуратура Союза ССР
ПРАКУРАТУРА
МІНСКАЙ ВОБЛАСЦІ
ПРОКУРАТУРА
МИНСКОЙ ОБЛАСТИ

СПРАВКА

17.02.93 № 13/93

г. Минск

Решение, вынесенное НКВД БССР № 608/10

"25" декабря 1939 года в отношении Ничипоровича Станислава
(ф.и.о., год
Адамовича, 1884 г.р.
рождения)

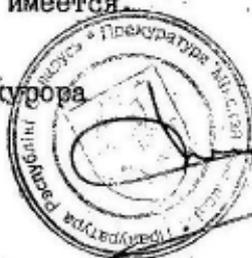
высланного в спецпоселок ГУЛАГа НКВД СССР, отменено на основании
постановления Верховного Совета Республики Беларусь "О порядке ре-
абилитации жертв политических репрессий 20-80-х годов в Республике
Беларусь" от 06.06.91 года с последующими дополнениями.

По данному делу Ничипорович С.А. реабилитирован проку-
ратурой Минской области "17" февраля 1993 года.
ф.и.о.

До ареста Ничипорович С.А. проживал дер.Булговищи Слуцкого
района Минской области работал лесником.

Сведений о времени и освобождении с места поселения и конфис-
кации в деле не имеется.

Заместитель прокурора
Минской области

С.В.Скарулис

*Внимание комиссии
в отношении 2х лиц
Члн. В.Слуцкого*

ЗКПФ Зак. 55а Тип. 10 000 1987 г. 209788 в 1 952

С.В.Скарулис

Êñáðàèíí³ ë³ñòíç ç ê í³á³ Êààèàäç³ Êàç³ ì³ðñèàè-Êíçàè
(ààèóí àíó çíàðñäç³ööà ç ø êíëüíí û ì êðàÿçíàç÷ û ì íóçá³)

Łaskoła Kazimierska-Szwed
Знаём выгел омыч з мамэ
помогла,
 Aby wszyscy wiedzieli

Mój rodzic, Mamej i Józefowi, starszy brat Tomio - lat 12, (młotkiy 30-tek - 4 lata 1/2), Łaskoła, lat 10 - mieszczymy w osiedle Ułanowskym, poczta Polonowka, pow. Stryków, woj. Nowogród. To było 3 kilometry od Polonowki i 10 od Baranowicza. Obok było kilka domów. Tomio i ja mieszczymy do Polonowki, do szkoły. Staż był jeszcze na mały. Razem było tam 8 osadników: Gogonowski, Chwoszcz, Nowicki, Kuzniec, Smoła, Tomko i Kazimierski. Jeden nasz obywatel był pułki przed laty, teraz znowu albo gdzieś wyjechał. Wszyscy, oprócz Smolekicha, tylnym wystrzelił do Rosji. Eto wie, dlaczego pozostał.

W lipcu 1940 rok pamiętam bardzo dobrze. Często wspominałyśmy nasz przeżycia. Rano o 4, kiedy jeszcze spałmy, ktoś zapukał do drzwi. Otworzyliśmy, tak rano nikogo nie spodziewaliśmy się. Okazało się, że to byli krasnarmiecy i kilku cywili ze wsi. Na dworze były konie i woz, zaczęli kłamać nam. Najpierw kazali nam podnieść ręce do góry. Potem usiedliśmy nas na kłacie, bojąc aby było nas po pięćdziesiąt. Zrewidowali cały dom i kazali nam się palować. Mama z rękopicy nie wiedziała na palować, ani w to się ubierała. Temuś wsi nie pozwolili nigdzie się ruszyć. Jeden z nich zaczął pomagać mamie nas ubierać. Owaj Sinię w szmaty łącznie się parali, ja wzięłam swój płaszcz, a mama, na szczęście, ubrała krótkie kaleski.

Zaladowanych na nasz wózek nas przez wioskę Szwedów, gdzie mieszkali dziadki z babcią i matką. Wszyscy byli zaskoczeni widokiem. Z rękopicy porwał mnie i Sinię z sobą i ukryli na korycu wsi. Ale nie na długo. Kiedy cała grupa, to wszyscy reszta osadników, dojeżdżała do stacji w Horodyszczach, rozstąpił się, że Kazimierskich, znowu pięćdziesiąt, jest tylko trzech. Natychmiast wystrzał konie do wsi aby nas odnaleźć. Działkowi i innym krasnarmiom sięgnęli, że ich awansują, jeśli nas uśledzą. Działkowi i wózek Kazimierski o nas nie wiedzieli. Po rozmowie

krasnarmiecy zeszli nas i uśledzi. Wózek polakowski nas z trzema rodzinami, które tak i lepiej, to byliśmy razem.

Na stacji zainstalowali nas w trzech wagonach, jak szarym. Nie było w nich ciepła ani światła. Był tylko mały okrągły płatek do palenia, ale nie było drewna. Panowie wystrzelił drewno w podłogę, zasłonił kocami i odeszły wszyscy jak paleta.

Jechaliśmy przez długi czas, zatrzymując się niekiedy na stacjach powoju i wjeżdżając do lokomotywy, a ludzie natychmiast szli do władcy. Słoty nasz z niego wody dla siebie. Czasem dali nam kąpiel w wodzie, bardzo wodnistą, nie wiem czy to można nazwać kąpielą, to była kąpiel. Jechaliśmy przez Minsk, Moskwa, Wołogda i do Wiatki, gdzie wysadzili nas i przewieziono do domu kadrowego, kilkupiętrowego budynku, który był wybudowany polskimi robotnikami, takimi jak my.

Po kilku dniach furmanki przewiezły nas do posesioku, nie pamiętam jak się nazywał. Podjeżdżając był on z nami, przewiezili nas do większego o nazwie Egipt, mieszkałko Rosyjskim. Tam było więcej baraków, sklepik i rzeka. W sklepie sprzedawali chleb dla pracowników i szlachty. Dostali nam 300 gramów chleba dziennie dla całej rodziny. W sklepie można było kupić kaszę pruska i mąkę żytnią. Nigdy tej mąki nie było widać, ale tak to mąkę nazywali. Oczywiście, trzeba było mieć ruble, których wówczas brakowało na wyciągnięcie. Dzień Bogu, że chlebiliśmy chleb, tak grzyby i jagody.

Po pewnym czasie pozwolili Polakom dobrać sobie parę baraków i sklepy. Przed to nam się trochę rozszerzało i prawie każda rodzina była odseparowana. Były to małe kajony na dwie osoby. U nas było 3 osoby, tam było za czarno. Pluskowy i wazy nas nie upuszczali. Wspominałyśmy o powstaniu: „Sinię miał kłopot, gdy się upił, a pluskowy miał tym kłopotem, ciągnął się kłopotem i gdy przyszedł, że Sinię kłopotem ugrzyło może smutno na Bóg.”

Na posesioku kłopotem pracował w lesie. Dzieci chodziły do szkoły. Uczyły się, czasem nas na rękopicy, prawie wszystkich, że Bóg nie. Praca w lesie była trudna ze względu na mrozy i śnieg. Brakowało odpowiednio po jedzeniu, obrowa, jajowa i ciepłych ciastek. Nie mówię o dobrym odżywianiu. Dzieci tam traciły swoje palce przez odmrożenie. Nas tam miał odmierzenie palce w lewej ręce, bo nie miał odpowiednich rękawic. Czasami można było kupić wianko w sklepie, lecz brakowało rubli. Lu dzie miałam i głodu i chłodu. Na naszym posesioku było 1125 osób, a sprzedaliśmy 432 osoby. Dostał liczny szmaty pozostał w lesie.

na południe, wstąpić do polskiego wojska. Wyjechaliśmy furmankami po głębokim śniegu do Wiatki na pociąg. Była to długa droga. Mnóstwo ludzi umierało; byli zabierani na wóz z innymi trupami. My też straciliśmy swego tatusia. Na stacji stał w kolejce za chlebem i wodą. Pociąg ruszył, on biegł, złapał ostatnią przyczepkę, ale nie mógł do nas dojeżdżać. Stał tam z wiadrzem wody. Woda zamarzała. On również prawie zamarł. Pociąg jechał długo, nie stawał przez kilka godzin. Tatus przeżył się i po trzech dniach, 4 marca 1942r. zmarł na galopujące zapalenie płuc. W Turkistanie zabrano jego zwłoki z wagonu i wrzucono go na ciężarówkę prawie pełną trupów. Nie wiemy czy został pochowany we wspólnym grobie, czy też spalony. Bóg tylko wie.

Po tygodniowej kwarantannie dojechaliśmy do Dżalal-Abadu. Tu po raz pierwszy spotkaliśmy polskich żołnierzy. Mój starszy brat, Antoni, wstąpił do junaków. Był to marzec 1942 roku. My natomiast, to znaczy ja, Staś i mama zostaliśmy wywiezieni do kolchozu Kalinin, około 100 km od Dżalal-Abadu. Tam umieścili nas w stajni z osłami. Po kilku dniach przeprowadzili do kibitki. W tym kolchozie mieszkało oprócz nas 100 osób pochodzenia żydowskiego, dwie rodziny ukraińskie i pan Chwoszcz z naszej osady. On był sam, jego żona zmarła na posesioku, a syn wstąpił już do junaków. Tu, aby dostać 100 gram mąki dziennie, zbieraliśmy w polu bawełnę. Mama zapisała mnie i Stasia do dzieł-sadu, czyli do przedszkola, gdzie mieliśmy lepsze jedzenie. Po szkole chodziliśmy ze Staszkiem zbierać żółwie. Uzbęcy przezywali nas „Polak-czerepach”.

Pewnego dnia dwóch polskich żołnierzy przejeżdżało przez nasz kolchoz. Mama, rozmawiając z nimi, dowiedziała się o polskiej placówce i o Polakach w innych kolchozach. Żołnierze dali nam parę wojskowych butów. Za małe dla mamy, a dla mnie za duże, jednak ich używałam. Obiecali, że wrócą po nas, lecz niestety, nigdy już ich nie widzieliśmy.

Mama postanowiła pójść na piechotę do Dżalal-Abadu. Powróciła po tygodniu, a może i więcej, nie pamiętam, i zdecydowaliśmy się wyjechać z kolchozu. Pan Chwoszcz dołączył do nas. Podróż do Dżalal-Abadu była okropna. Uzbek, który nas wioził, zjechał się nad mamą, żądał od niej pieniędzy. Staś i ja jechaliśmy na wozie, a mama i pan Chwoszcz musieli iść za wozem. Gdy wspierali się rękoma o wóz, bił ich batem. Czasem odjeżdżał tak daleko, że mama dopiero wieczorem nas dopędzała w poczekałni na nocleg (w czechanie). Pan Chwoszcz zgubił się, a mama dzięki Opatrzności Bożej jednak dążyła za swoimi dziećmi.

Chyba Pan Bóg tak wszystkim kierował, bo później dowiedzieliśmy się, że się zawalila. Udało nam się spotkać panią Marszałkówną, nawet na tej samej ulicy. Była z nami na posesioku. Z nią były dwie córki. Zamieszkałyśmy z nimi. Kibitka była dość wygodna, było dużo miejsca.

Po pewnym czasie spotkaliśmy państwa Hacıłłow, którzy też byli z nami na posesioku. Pan Hacıłłow zapisał się do wojska polskiego i zarejestrował mamę jako siostrę; wówczas byliśmy jako rodzina wojskowa i otrzymaliśmy połowę przydziału dla rodziny wojskowej. Po jego odejściu przeprowadziliśmy się mieszkać z panią Hacıłłową i jej 4-letnim synkiem, Michasiem. Nie wiem co by było bez ich pomocy. Chyba do dziś byłibyśmy w Uzbekistanie. Jesteśmy im niezmiernie wdzięczni.

W Dżalal-Abadzie w 1942 roku wojsko polskie i Polaków odwiedził biskup połowy Józef Gawlina. Przy okazji i ja otrzymałam Sakrament Bierzmowania.

Następnie wyjechaliśmy do Krasnowodsk. Stamtąd statkiem „Zdanow” dopłynęliśmy do Pahlewi. Tu, po przejściu przez obóz brudny do czystego, otrzymaliśmy czyste ubranie, a także i pyszne jedzenie. Oczywiście, z początku trochę ludzi zmarło, zanim doszli do tego, że jedzenie było za syte. Później wszystko się uregulowało i zaczęliśmy się czuć szczęśliwi i wolni. Z Pahlewi wyjechaliśmy do Teheranu, gdzie byliśmy przez 3 miesiące. Tu dowiedzieliśmy się przez Czerwony Krzyż, że mój brat Tomio był w Isfahanie i wyjechał z junakami do Palestyny. Ubrali nas w piękne kapelusze, dostaliśmy także ładne paski, sweterki i pelerynki z włóczki, na drogę do Ahwazu. W Ahwazie zamieszkałyśmy w prawdziwych końskich stajniach. Żłoby napelnione sianem, okna wysoko, a na ziemi maty do spania. Po pierwszym noclegu rano nie mogliśmy otworzyć naszych oczu. Były zaropiałe i zaschnięte. Dobrze, że mama mogła widzieć, przyniosła nam herbaty do odmroczenia naszych oczu i zaprowadziła nas do ambulatorium. Później było lepiej.

W Ahwazie nie byliśmy długo. Wyjechaliśmy przez port Basheru dużym okrętem do Karaczi, w Indiach (teraz w Pakistanie). Obóz w Karaczi był położony na piaszczystej płaszczynie. Ponieważ było mnóstwo muszerek, więc mówiono, że to dawne wyschnięte jezioro, a gdy wiały wiatry, dmuchało piaskiem. Wszyscy zaczęli chorować na jaglicę i inne choroby oczne. Dużo ludzi chorowało też na malarię. Namioty, w których mieszkaliśmy, były długie; z jednego końca nie widziało się drugiego. Łóżka drewniane, bez materaców, spało się na kocach. Pluskowy nawet tutaj był, tak jak na posesioku. Obóz był prowadzony przez Anglików.

Ç ñÿì áé íääà äð³ää Êîðñàê Ä.².

МУС РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
УПРАВЛЕННЕ
УНУТРАНІХ СПРАУ
Мінскага аблвыканкама

МВД РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
УПРАВЛЕННЕ
ВНУТРЕННИХ ДЕЛ
Мінскага абллісполкама

220079 г. Мінск, ул. Оланскаго, 29

22. марта 1993 г. №

СПРАВКА

2772

Решение, вынесенное в административном порядке «В 1940 году» 19 года в отношении **Корсак Ольги Игнатьевны, проживавшей в д.С-Липка Несвижского р-на Минской обл.**

отменено Постановлением Верховного Совета Республики Беларусь от 6 июня 1991 г. «О порядке реабилитации жертв политических репрессий 20—50-х годов в Республике Беларусь».

По данному делу **Корсак Ольга Игнатьевна**

реабилитирован « 4 февраля 1993 года.

До ссылки, высылки, спецпоселения **Корсак Ольга Игнатьевна**

работал **на личном хозяйстве**

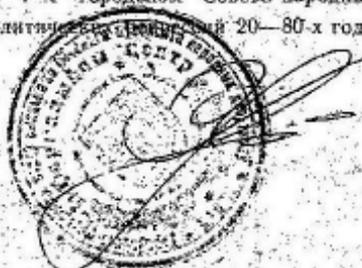
Время нахождения в ссылке, высылке, спецпоселении с «.....» 1940 года по «.....» 1946 года.

Согласно имеющимся в деле данным у реабилитированного было описано (конфисковано) следующее имущество: **из показаний свидетелей в хозяйстве имелось: дом, надворные постройки, две лошади, четыре коровы, жеребенок, две свиньи, овцы, сельхозинвентарь. После возвращения из ссылки, все надворные постройки (кроме дома) перешли в пользование семьи Корсак. Судьба остального имущества неизвестна.**

По вопросам восстановления своих прав реабилитированный, а в случае посмертной реабилитации наследники первой очереди или члены его семьи, относящиеся к кругу лиц, обеспечиваемых пенсией по случаю потери кормильца в соответствии с Положением о порядке восстановления прав граждан, пострадавших от репрессий в 20—50-х годах, утвержденным Постановлением Верховного Совета БССР 21 декабря 1990 года вправе обратиться в комиссию при Минском областном

городском Совете народных депутатов по оказанию содействия в обеспечении прав жертв политических репрессий 20—80-х годов и увековечении их памяти.

Зам. начальника Управления

В.В.Медведев

Заг. 2484, 11.92 г.

МНС РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
УПРАВЛЕННЕ
УНУТРАННЫХ СПРАУ
Мінскага аблвыканкама

МВД РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
УПРАВЛЕННЕ
ВНУТРЕННИХ ДЕЛ
Мінскага аблспадкама

220079 г. Мінск, ул. Опанскаго, 29

22 марта 1993 г. №

СПРАВКА

2774

Решение, вынесенное в административном порядке «В 1940 году» 19 года в отношении
Корсака Елена Ивановна, 1930 г.р.

ф. и. о. год рождения

отменено Постановлением Верховного Совета Республики Беларусь от 6 июня 1991 г. «О порядке реабилитации жертв политических репрессий 20—50-х годов в Республике Беларусь».

По данному делу **Корсака Елена Ивановна**

ф. и. о.

реабилитирован «4» февраля 1993 года.

По ссылке, высылки, спецпоселения **Корсака Елена Ивановна**

ф. и. о.

работал **была малолетняя**

Время нахождения в ссылке, высылке, спецпоселения с «...» 1946 года по «...» 1946 года.

Согласно имеющимся в деле данным у реабилитированного было описано (конфисковано) следующее имущество:

По вопросам восстановления своих прав реабилитированный, а в случае посмертной реабилитации наследники первой очереди или члены его семьи, относящиеся к кругу лиц, обеспечиваемых пенсией по случаю потери кормильца в соответствии с Положением о порядке восстановления прав граждан, пострадавших от репрессий в 20—50-х годах, утвержденным Постановлением Верховного Совета БССР 21 декабря 1990 года вправе обратиться в комиссию при Минском областном, городском Совете народных депутатов по оказанию содействия в обеспечении прав жертв политических репрессий 20—80-х годов и увековечении их памяти.

Зам. Начальника управления

В.В.Медведевко

Зак. 2484-1192 г.

МУС РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
УПРАВЛЕННЕ
ВНУТРАНІХ СПРАУ
Мінскага аблвыканкама

МВД РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ
УПРАВЛЕНИЕ
ВНУТРЕННИХ ДЕЛ
Минского облисполкома

220079 г. Минск, ул. Спальского, 29

22 марта 1993 г. №

СПРАВКА

2445

Решение, вынесенное в административном порядке «в 1940 году» 19 года в отношении Корсака Викентия Степановича, проживавшего в д. С-Пинка Несвижского

ф. и. о. год рождения

р-на Минской области,

отменено Постановлением Верховного Совета Республики Беларусь от 6 июня 1991 г. «О порядке реабилитации жертв политических репрессий 20—50-х годов в Республике Беларусь»

По данному делу Корсака Викентий Степанович

ф. и. о.

реабилитирован «4» февраля 1993 года посмертно

До ссылки, высылки, спецпоселения Корсака Викентий Степанович

ф. и. о.

работал занимался сельским хозяйством

Время нахождения в ссылке, высылке, спецпоселении с «...» 19 46 года по «...» 19 года.

Согласно имеющимся в деле данным у реабилитированного было описано (конфисковано) следующее имущество:

По вопросам восстановления своих прав реабилитированный, а в случае посмертной реабилитации наследники первой очереди или члены его семьи, относящиеся к кругу лиц, обеспечиваемых пенсией по случаю потери кормильца в соответствии с Положением о порядке восстановления прав граждан, пострадавших от репрессий в 20—50-х годах, утвержденным Постановлением Верховного Совета БССР 21 декабря 1990 года вправе обратиться в комиссию при Минском областном Совете народных депутатов по оказанию содействия в обеспечении прав жертв политических репрессий 20—80-х годов и увековечении их памяти.

Зам. Начальника управления

В.В.Медведев

333 2184 1192

Ç ñŷ ì áé í àãà àðð³àà Êíðñàè Ä.².

Форма «А»

СССР
 МИНИСТЕРСТВО
 ЮСТИЦИИ
 Управление
 УИИ "В"

ВИДОМ НА ЖИТЕЛЬСТВО НЕ СЛУЖИТ
 ПРИ УТЕРЕ НЕ ВОЗОБНОВЛЯЕТСЯ

I-AX

«30» сентября 1954 г. СПРАВКА № 0002151 *

Выдана гражданину Корсаков
Ивану Викентьевичу
 1907 года рождения, уроженцу д. Сауков - Липки
 Невеличского р-на, Барановичской области
 гражданство СССР национальность белорусец
 осужденного Восстания против воли
КРВД при Управлении спец. в. о. в Калужской обл.
 «13» марта 1945 г. по ст.ст. 58-10 и 58-2 ч. 1
 к лишению свободы на 10 лет, с поражением в правах на 4 года,
 имеющие в прошлом судимость с 1940 г. ИИИ

в том, что он отбывал наказание в местах заключения по
 «30» сентября 1954 г. и по исполнению срока
на свободу.

С применением зачетов рабочих дней
 освобожден «30» сентября 1954 г. и следует к избранному
 месту жительства Невеличский р-н Барановичская обл.
Невелье Городой ж.д. д.п.

Начальник лагеря (ИТК) В. И. И.
 Начальник отдела (части) И. И. И.

Прокуратура Союза ССР
ПРОКУРАТУРА
МІНСКАЙ ВОБЛАСЦІ
ПРОКУРАТУРА
МИНСКОЙ ОБЛАСТИ

СПРАВКА

18.10.1989г. № 13/89
г. Минск

Решение, вынесенное внесудебным органом "09" июля
1940г. по делу в отношении Корсака Ивана Викентьевича

1907г. рождения

ф.и.о., год рождения

отменено Указом Президиума
Верховного Совета СССР "О дополнительных мерах по восстановлению
справедливости в отношении жертв репрессий, имевших место в период
30-40-х и начала 50-х годов" от 16.01.89 г.

Корсак И.В.

по данному делу реабилитирован.

ф.и.о.

До ареста Корсак И.В. работал в сельском хозяйстве

В соответствии с Постановлением Совета Министров СССР от 18 августа
1955 года и распоряжением СМ СССР от 15 сентября 1955 года
№ 1140-р гражданам, необоснованно привлеченным к уголовной от-
ветственности и впоследствии реабилитированным, время нахождения
их в местах лишения свободы зачисляется в трудовой стаж, по пре-
жнему месту работы выплачивается двухмесячная заработная плата, ис-
ходя из существующего ко дню реабилитации месячного оклада, по долж-
ности, занимаемой до ареста.

В случае посмертной реабилитации этих граждан, двухмесячная
заработная плата выдается их семье.

Необоснованно репрессированные граждане и впоследствии реби-
литированные, в соответствии с указанным распоряжением должны обес-
печиваться жилой площадью в первоочередном порядке.

Заместитель прокурора
Минской области

С.В.Скарулис

Мені зазуря, Керсик Иван Васильевич нараджує 208 1907г у селі Лісній Монах Кієвщини. Там він працює працівником сільськогосподарської машини, але велику любові своїй парод, Іван Руденко і всім українським землям, ні хвилини не припускає уявляти нікому.

Не за великою долею, не за грішми руденко ехав на Архангельський фронт російським солдатом у 31-41 роки. Там він зустрівся з усіма, від російської хлібини, від українських мам, жінками, руденко бачив усіх пародом.

Відрізок їх історичний і мені згодом, працює великим. Але примітним 2403 1946 а виходить 31 09, 1954, коли мене всім кимось знову не вдалося взяти Руденко-дівчиною усе життя роки Маму зазуря прийшовши працює прохачем емігрантських рятунки. Але великою меню за своїх близьких, да жінку, да української землі усе мені, кимось, кимось і відривати у своїй війні, кимось повною долею, посадивши велику саж і висуваючи своїх утрату в часті расказує мені утрату, да повністю втрачає життя м. взимав на українській пограничній землі.

Вказав мені, кимось збудівши збудує у турні, в великій мені надій розумі з мені. 23 04 71 в номер, в історичне 63 газети. Але він великий історичний мені, кимось до згодом і утрату будувати велику, згодом мені.

Творилі у 1989 році. 18 років писав еміграції
 мої друзі, Борис Ван Викенце-
 вич, був реалізацією і працював ахти-
 рай стамбульських рятівців

Усе мені - друзі, учні, працівники, прапрацівники
 мої великі любі, поміти, настільки
 наведіть мені мамку.

Успіхи учні Кимурі Анна Лівонська.
 2. Київ.

Äââââââ 9

Â³ê ò ìðûÿ Æóêââ³÷-Äç³âí ò à

ÄÀ Í² ÍÀ ÌÀ Ì ßÖ²*

Òóû ìÿíá äÿäçâ áíèàñ ìà, é äóø ú,
éóû ääÿÿ ò à þ öü ì ò ó ø é³

Ää-ú ìÿþ àéíí ñàà, é äóø ú
³ ç èèà ò è³ áúÿÿ ò àä
ìäðáíó æ à ì äÿ ì ò ó ø èà,

ó ìðàñ ò ìðàð ìáàà
è³ðóáðòà ç áíê
óçú ò ì äçÿ÷-ààà ñí ì óà,

ÿÿö³öü ó æ í ñ ì äèà,
èàà àäüà-ú öü ì à àáñú ì à ì à é öá ò à ì
ààè³ ì á ÿ á è ú ì³,

ì ì ò ù ì ñÿäàà ì à ñ ò à ð ì é ñ ò ó á ì³,
àèà ì³ à àäá ç á ì ç á ð à ð à
³ é ì ð ì³ ööà ç à è à ò ù ì ç á ð ì á ì ì ò ó ú,

ì à àäàð, ö³ èàè³ à à ìÿíá àäðíáðòà...
èàè³ ò à è - ìðú ò ó ø þ ÿ à à ñÿðòà,
èàà áúè ì ð ì ç ì á³ ì á æ ó ð á ì ò ì á

àéíí ì à è³ à à þ ää-ú ì á ì ú ì ...

ÄÀÖÜÊÀ

Óè³íó ò ù ç ñàà ò, àáüíðá ì ú æ ó ð á ì þ,
ìðú àäá ì ð á ì ú à à ñ è, ç

**ß í á ì à ð à ä ç³ è à ñÿ ç Íÿñâ³æú. Í á æ ú è à ç
Íÿñâ³æú.**

À ì á ì á à ð à ò à ì ì à ð á ì á á ú è à ì à ð à ä ç³ ööà, ³
äÿ ò äÿ çÿ ì èÿ ì à è à á ú öü è ð à à ì ì à è á ì ä çÿ ö³ ì ñ ò à à. Ò àÿ
çÿ ì èÿ á ú è à, ÿ è ç è à ç è³, ÿ è ð þ ò è à ç à ì àÿ à à ì íÿ ö
ì à, é ì à ò³.

"...Äèð ó æ à ì äÿ ì ì ð à ì ç á è á ì³, ì ú ø ì ú ì³
è ó à à ì³! ß è³ ò à ì ò ì è ü è³ ì á ð à ñ è ì è á à ð à è! Ç
ìðú ò ì á à ì äÿ ñ í ú, è á³ ò ì è³ ñ à à ú, à é ì æ ì ú à ì ì á ú ç
à è ð ó æ à ì ú ñ à à à ì. Ì à ð è à è ñ. Ñ ì á ç ì ò ó ø þ à è, ø ò ì
ç á ì æ æ à³ à à ð ò ð ì à ð á ò ì ä ç³ ç ó æ ó ð á ì ò ì ú ñ ì á ç
æ à ì ò ì ú. Ò à è á ú è ì. Áÿ ò à à à ì ì³ è ì³ ì á ç á ð á ó. Áÿ ò à
á ú ç ø ó á ì ç ì ú ñ à à ò..."

Ò à è ì³ ñ à è à ì àÿ ì à ò³ ç ä ç, ì í³ è ó - ð ó è à ì³ ñ

Â³ê ò ìðûÿ Æóêââ³÷-Äç³âí ò à

ç ì á ð ì á ç³ ööà ç Ì à ì ì ð ñ è à é á³ à è³ ÿ óÿ öü ç Ø ò ÿ ó³ ì á.

À à öü è à á ú ç á ú ñ í è³, ì ð ú á ì æ ú, ñ ì ó äÿ à ú.
Ä à è à ñ ç à ò ÿ ñ à ì ú ç á à ð ò, ò ì ð ì úÿ. È þ á ç ì ð ú á ì æ à
à ì ð á ì ó ó ò à. Ò à ä ç³ ç ó ì ÿ ç ì á ì ú ì, ñ ì ð ó æ ú ì³ ñ ò ú ì
è ð ì è à ì. Ì à à à à à ç ñÿ æ à ì ò ì á ì, à ÿ á ú è à à à è ü ì³
ø ò à ñ è³ à àÿ, è à è³ ò ò ì ò ì á á á ó à çü è à ç à ç ì ì á, ø ò ì ÿ á à è ü ì³
ì à à ì á ì áÿ ì à ò à ò.

Ì ì é à à öü è à, ð ú á ì ð Æ ó ê â â³ ò, ì à ð à ä ç³ ç ñÿ 3
ñ à è à à³ è à 1914 á ì à à ç Íÿñâ³æú. Ç à ç ò à ñ ì á ñ ò ð à ò³ ç
à à öü è ì ç, á ú ò ì ç á à è à ÿ á ì ñ ò à ð ÿ é ø àÿ ñÿ ñ ò ð à Ò è ü æ-
á à ò à, æ ì í è à à à è ñ è ì á à à à à ñ à à ì³ è à Á á ì á à ú è ò à Ñ à ì ÿ ì-
è à à³ ò, ì³ á à è³ à à à è ì ú ç á à è ü ø à à³ è à ì³.

À à öü è à ñ è ì í ò ç ø è ì è ó ì à à à ò³ öÿ ð à ç ó Ì ð ó-
æ à ì á ò³ ñ è ó æ ú ç ó ÿ è à ñ³ ì à à à ò³ öÿ ð à ç 11-ì ì à è è ó
è, æ à è à à ð ò ú è á ð ú³ ç Á à ð à ì á à³ ò ò.

Ì à ì à ò ò è ó à à ð à ñ ì ÿ 1939 á ì à à à àÿ à à ç ì à à
Ì è à à à è, á ú è³ ò à ì ñ ò ð à ø ì á ç á à ì á à ð à à à à ì úÿ ³
ì á ì á ñ è³ àÿ è³ è³ÿ ñ ò ð à ò.

Ì à ñ èÿ á à, ç ì à à Ì ì à è³ ì á ì á ð ú à à á ó ì à ð à è³ ì ó è³
ç Á à ð ø à à ó.

Ò à ò à ì ð ú ì à ç ó à ç à è ó à à à ð ì í á Á à ð ø à à ú, ó
ò ò ì á ñÿ ð æ à ì ò à à ð ò ú è á ð ú³, ì à ç³ öüÿ ÿ á ì à à ä çÿ è à ì ÿ ì ÿ
ç ì á ð ì á ç³ è à ñÿ ì à á ó è³ öü È³ ì á à à è.

* Ì à ð à è è à à Ñ ò à ì³ ñ è à à Ñ ó á ì³ è à³ Ç ì³ Ñ³ è ì á à è.

Í àñëÿ èàì³òóëÿóú³ Ààðøààú áúç çààðàíú ç íÿì àòé³ ìàéíí ó èàààð ó Ààðú Èàëüààðú³. Áúç ìà-ðàààçáíú - ÿé òíé, òòí ìàòíäç³ç Èðÿñàç - ñààáòé³ ì óéàààì, ìàñààæáíú ç ààáíí àëÿ æúà, èú, ìíçíú ñàëààðàç, ñíàèà çö, é ç öÿáí³èà, ÿé³ à, ç ìíëüñé³ò àÿçíÿç ìà çñòíà.

Íà ñòàíóú³ Ìàààðÿëüóú (Íàààðààñéàà àà-ÿáíàñòàà), ìðú-àì³çø úñÿ ìà àáíà ñòòàè àà øàñ³ ààáííà, ìàðà-àèàç ³àó-ú òðàíñíàðò ³ àÿðíóçñÿ ààáííó.

Áÿòà áúç ìà-àðàè è ðòààà 1940 àíàà. Àä-ìàðíç³ç òóéó, ÿéóð àíçàà èÿ-úç. Íàéàðíðú ÷àñ òà-ààçñÿ àà ñàààðàç - òÿðúðíðúÿ áúèà ìðúààðíàÿ, àëÿ òúò, òòí òàòàç ñòàààòòà - òòòàðú, ðàçìàø-àíúÿ èàëÿ èáñó, çàñòáíé³, àÿé³èàÿ ðàáíÿ. Àáìàðíæáíóð òóéó ààòüèà èÿ-úç ó Èèáòéó ç àíèòàðà Èðàøÿçñèà-àà. Ì çñ, æúòò, àà-òáàèà áíèü ààéííú òàòú - àÿé³è³ ç èàçàèüíú ìàèüóú ìà ìàé³ àííø íÿé òàèàíà³.

Ó-ÿðàáí³ 1940 àíàà, ìàæáí³çñÿ ç ìà, é ìàìàè, Áíàñòàñ³ÿé ç àííó ×àðíàáàé, ìàñÿé³è³ñÿ ç Èáí³ çàò é³èàì àòðàç àà Íÿñâ³æà, ìà òòòàðú, ìàèÿç í³-à ðàç-ìàø-àíú ì àé³çèà èàëÿ èáñó, ìà àíðòú, ç ÿéíé áúèà à³ààòü óñÿ ààéíé³òà. Òàéíà áúèèð-ìàà ðàçìÿø-ÿííà ààúàðàèà ààèüí³ ààæíóð ðíèð ç ààèàè ø úò è, ñàò ìàéáí òàòú.

Íà ààòüèàð óñíààèààè³ çÿìèð, èàëÿ 20 àà, àÿé³è³ èàààèè èáñó³ èóá³ ìà ñàà, é ìàòòú Ìàçé³íà ç àííó Òàé³òÿð ó ìà, ìéòò Èÿò³.

Ààáòÿ Ìàçé³íà, ÿé ðàñèàçààèà ìàì³íà ò, öÿ Áàííà Ìÿèàðñèàÿ, áúèà ìðúáíæàé æáí-úíàé, ³ ç ìàðøóð ÷àðòà ç ìàèà "èÿ-úòü" ... ì ìàè àà ÿà ç ñíàà-úíó ÿ àòðú ìàèà ñàà, ìðúçàáííà.

Àçàà Æóéàá³- ìàì, ð ìàà-àñ ÿí³àÿí³³ ññíàíé³, à ààáòÿ Ìàçé³íà - ó áúí³éò ààðíæíààà çààðÿíÿ: èíí³, øòí öÿáíóé³ áðú-éó, ÿé³ ì³ è³ðàààèà ñàì à àààèà, ìàíàñé³. Ñ, ñòðú ààòüè³ èàçàé³, øòí òàòà áúç ààèüí³ ìàáíáíú àà ñàà, é ìàò³.

Òàòà áúç ìíóíúì, øòúçíúì, ìðúáíæúì ³ áúñíé³ ì óæ-úíàì. Áúàòòíà àçàç³ç èíííà. Èàé³ çæí ç ìà³ò øéíèüíúò ààààò, àçàç³è³ ìà èàí³éòéú àà ò, ò³ Àëÿèñáíàðú, çàñèíèèààç, àìàèü ÿé Èì³òò, ìà èáíÿ³ ààéííàì ³ì-àç ìà ìàèÿò³ èóààò. Íàààò óæí ç ñòàèüì óçðíñòà ìà àá'òíäç³ç ì³ÿé³ò ì³ ðàáíç, ì³ ìèàðíç - ìðííòà³ ìàðàñèíèèàç.

Ó ò, ìéóð ÷ÿðàáííèéóð ìí- 1941 àíàà ààèü-øàá³òé³ÿ ñàèààòú çààðàè³ ÿáí³ ç èàéàáíàò áúààé³ ç àííó. Íà ìààáíðéó çàçàèàààè³ñÿ ç ààòüè³³ ñòÿáíóé³ ÿíó ç ìíà àòòÿðñé³ÿ áíòú. Áúààé³ ç àííó, àèà ìðà "àò³òÿðé³" ìà çàáúé³!

Íàìà, öÿæàðíàÿ ìííé ìà ñ, ìúì ìàñÿóú, çàñòàèàñÿ àáíà ç ðàçàðííèèáíàé òàòà, ñÿðíà ìàð-àáíúò ààéóí áíðàç, òàòàçú ìèàç, ñòàáí³ðàç, áúíèí-ìàç ààòüè³ ç àíéñèà, ÿé³ÿ ñààáòé³ÿ ñàèààòú áúé³íóé³ ìà ìààáíðàé³ ìàáíàé³è³ - òúÿ ìàíàáñíúÿ ìíèüñé³ÿ çíàé³!

Ðúáíð Æóéàá³-, çüú ìàè 1939 ã.

Ààòüèó ìàñààç³è³ ç àÿçí³òó ç Íÿñâ³æú, ààéóèü ÿíó çààéíñÿ çöÿ-ú, áúñèà-úç ø ú ìðàç àéíí àðòáíàà ìàààðòà. Àñòàòí³ò çàòðú ìàìúò ìàèÿèàç ÍÈÁÁ-úñòú ìðàçàáíàáíáíà çàá³è³ àèüáí ìà ìàñòú, àèüáí ìààçà ìà ÿéçàéóòúð áúààçé³, àèà øòí ñòàèàñÿ ç òàèàì³ çàá³òúò, ìà ààààð. Ñÿðíà çíÿáíèáíúò áúç Ðúáíð Èàñàðÿá³- ç Èàñííà³-àç, ç ñÿì', é ÿéíàà ñíèÿé³ñÿ è, ñú ìàìú³ ìàà.

Íàí Èàñàðÿá³- çàíóç áàç ààñòàè.

Íðàç àçàà àààç³íú ìðúøé³³ ìà ìàìó. Òàé³ ì-ú ìàì ÿçàì³æ òàáí, èàá ìàðààç³òòà ç Íÿñâ³æú, ìà çÿìé³ ìà³ò ìðíàèàç, ìàðààç³èàñÿ ç Èðàñíàÿðñé³ ìèðà³ ìàà Áí³ñàáì.

Íàìà àí³ñàèà ìàøó à³ñòíðúð - áóäó àà ÿà àÿðòàòòà.

Áíí ààòüè³³ áúèàíàíú ç ìààáíðéó, ç ñòñàà ì Òáíà Òààðíçñé³, ñòðíí áúç ìàñòàì ñíàðèáíÿç èðàçàé ç ìàáííèèÿ ç ÷àñá ìÿìàòéèè àéóíàòú³. Àààààèàñÿ ìðà òíà ìà òíèüé³ àà òàòú, àèà³ àà ààè, -èàà èóç³íà, ç ÿé³ ìàç³íà, ì³èàñÿ ìàà-àñ ì³è³àðú ìé³ ç Íÿñâ³æ. Òíé èóç³í, Òçàò Àñèàðèà, ààààç àíáðà òíé ñòðíí, ìðúáíäç³ç òòáú ìà ðàç èðàçàé³ ø ìàò ààààç ìðà àéóíàòúéíúÿ è, ñú òàòú. Ø ìàò àíàáÿààèà ì ìà òàèñàìà ñÿñòðà òàòú Áàà, ì óæ ÿéíé áúç ñàè-ðàòàðíí àì³íú ç Èà-áííà³-àð.

Ààòüèà ìà ø ìàò àíàáÿààç ìðà ñààà è, ñú. Íàìÿòàð, øòí ç ìà-àðéó ìÿò³àçñíÿòúò ààáíç ìà òàòò ìðúòíäç³è³ ìàéé³ÿ ààà ì óæ-úíú - ÿíú çàçñ, áú òààç³è³ ìà àáíà - çàá³ðàé³ òàòò, àèà, ì àÿðòàçñÿ ìðàç

некалькі гадзін. Ведаю, што ездзіў таксама ў Лодзь, як сведка па справе лагера ў Калдычэве.

Хто не чуў пра Калдычэва - распавяду - недалёка ад Баранавіч і Наваградка ўладанне паноў Шалевічаў (у XIX стагоддзі належала сям'і Анцутаў - маці нашага Рыся Слізена).

Лагер смерці ў Калдычэве размешчаны за некалькі кіламетраў ад Завосся, месца нараджэння знакамітага сына Наваградскай зямлі Адама Міцкевіча, і няпоўныя 20 км ад Баранавіч, паўстаў у сакавіку 1942 года на тэрыторыі земскага маёнтка, былой уласнасці пасла (дэпутата) РП Тадэвуша Шалевіча. Сын быў сузаснавальнікам Таварыства несвіжан у Варшаве.

Некалькігектарная тэрыторыя з дваровымі забудовамі агароджана рукамі першых пакутнікаў - яўрэяў з Баранавіцкага гета - падвойным плотам з калючага дроту. (Рышард Капусцінскі ў сваіх рэпартажах устанавіў, колькі сталі выплаўлена ў СССР на дрот, а я ведаю з практыкі адратавання ўжо з Свінаўсця, дзе савецкая база ў ноч увядзення ваеннага становішча была агароджана падвойным калючым дротам.)

Паставілі ў Калдычэве баракі. У большасці былі гэта пераробкі вясковых хлявоў і стадол, перанесеных на гэтае месца з сядзіб дэпартаваных у 1940-1941 гадах уладальнікаў. Акрамя таго збудаваны ад асновы чатырохпавярховы будынак лагернай турмы (да сёння захаваліся яго фундаменты), у падземеллях якой была катоўня і лагэрны архіў. Праз год за агароджай пабудавалі дзве печы крэматорыя, якія пасля спалення некалькіх соцень

трупаў, разбурылі. Новае будаўніцтва канструкцыйна палепшаных печаў зрабіў бессэнсоўным фронт, які набліжаўся з усходу.

Немцы стварылі лагер смерці, у якім загінула звыш 20 тысяч чалавек розных нацыянальнасцяў, але вялікую колькасць складалі палякі, уласна з нашай Наваградскай зямлі. Абслугай у тым лагеры былі беларусы, якіх у большасці знайшлі пасля вайны і пакаралі.

Кожны год чальцы Таварыства несвіжан запальваюць знічы каля помніка ахвярам таго лагера. Штогод мы ўдзельнічаем у экуменічнай малітве ў лесе Гайкі, дзе замардавана 80 польскіх грамадзян. Пан Леан Барсук, які ўратаваўся з масакры ў Гайках, пасяліўся таксама, як і мы, у Коле і сябраваў з маім татам, таму я ведала гэтую гісторыю ўжо ў дзяцінстве.

У дом пана Барсука я бегала на "вялікім перапынку" напіцца вады, ён жыў на вуліцы Торунскай, насупраць маёй базавай школы № 3. З сынам пана Барсука я сустракаюся ў Коле.

У пазнейшыя гады не было аказіі для ўспамінаў; праца бацькі была цяжкая, многа ездзіў на месцы, позна вяртаўся, мая вучоба, потым ВНУ, выезд з дому. Больш апавядалі мне цёткі і кузін Юзаф Аскерка.

Божа, які гэты свет малы - дзе ні руш, то сваякі...

Немцы не дапякалі бацьку, меў пасведчанне пра знаходжанне ў лагеры пасля падзення Варшавы, акрамя таго патрабаваўся адстаўны кантынгент, а гаспадарка была добрая, былі 3 кані, у

Набажэнства ў Гайках

тым ліку любімы конь таты - Віхор, ведалі таксама немцы, што жонка была вывезена ў Сібір. І таму яшчэ схрон у таты быў добрым месцам, каб схаваць каго-небудзь.

Не ведаю напэўна, але падобна пасля задупшэння паўстання ў яўрэйскім гета ў Нясвіжы (гэта было першае паўстанне, якое мела месца ў гета) схавалася там некалькі паўстанцаў, у тым ліку пан Халяўскі. Да таго ж ва ўправе працы ў Нясвіжы працаваў прыцель таты, таму вывозка на работы яму таксама не пагражала.

У працы на гаспадарцы дапамагаў яму хлопец, які ўцёк з усходняй Беларусі ад саветаў, называлі тых уцекачоў “бежанцамі”.

Перыяд нямецкай акупацыі бацька перажыў у Лані, церпячы начныя напады партызан то савецкіх, то беларускіх, якія забіралі ўсё, што ім траплялася пад руку.

Коней татка выправаджаў ноччу ў лес, бо коней любіў больш за ўсё. У канцы беларускія партызаны выкралі двух коней. Тут дадам малую смешную гісторыю - у нашым Таварыстве не-свіжан ёсць адзін з чальцоў, які распавядае часта, што быў у партызанах - не ведаю ў якіх, але колькі разоў з ім сустракаюся, заўсёды выгаворваю яму, каб аддаў коней майму бацьку, а сп. Галіна Асмольская выгаворвае яму украдзеных авечак з Пляшэвіч - гэты наш калега не мае з тымі здарэннямі нічога супольнага, але так хваліцца той партызанкай, што мы не даём яму сказаць слова...

Калі расейцы ўвайшлі другі раз, палявалі на бацьку шматразова, быў перш за ўсё дэзертырам, які не пайшоў у Чырвоную Армію, і перадаенным падафіцэрам.

Гэта быў ліпень 1944 года. Тата мала апавядаў пра тыя гады, ведаю, аднак, аповесць пра другія ўцёкі - злоўлены салдатамі на вуліцы, уцёк ад канвою, дзякуючы знаёмаму, які бачачы, што вядуць бацьку, падышоў і гаворыць салдату: “Дай закурыць”, - а бацька ў той момант па-просту вырваўся; зрабілі аблаву, для якой узялі мінакоў - адзін з іх п. Віткоўскі наткнуўся на бацьку, які поўз у збожжы, і папільнаваў, каб ён бяспечна дабраўся да могілак.

Перачакаў там ноч і пабег у Вайнілавічы, дзе жыла яго сястра. Але ноччу, нехта, відочна, тату выдаў, раздаўся стук у дзверы. Бацька выскачыў у акно ў бялізне і паміж дамамі ўцёк, а салдаты выпытвалі цётку, хто тут спаў на атаманцы, бо пасцель была яшчэ цёплая. Пагоню ў Нясвіжы старэйшыя людзі доўга памяталі і апавядалі нам, маме і мне, падчас нашага побыту ў 1956 г.

Пана Віткоўскага бацька сустрэў у час аднаго са сваіх побытаў у Нясвіжы ў 60-х гадах. Бацька ехаў аўтобусам і заўважыў, што нейкі мужчына

прыглядваецца да яго. Бацька звяртаў на сябе ўвагу, быў высокі, смуглы, чорныя густыя валасы, вайсковая пастава, заўсёды старанна апрануты, выдзяляўся ў тым аўтобусе. Калі выйшлі ў Нясвіжы, той пасажыр запытаў: “Пан Жукевіч?”. Пазналі тады адзін аднаго. Канешне, спатканне было сардэчнае і досыць гучнае.

Тата чакаў на нашае вяртанне з Сібіры, мы шчасліва сустрэліся вясной 1946 года. Буду пісаць пра гэтую сустрэчу.

У кастрычніку мы выехалі ў Польшчу. Пасяліліся ў Коле.

У Кола быў якраз прызначаны транспарт з Нясвіжчыны. Ніхто гэтага месца не выбіраў! Такі быў загад Сталіна.

Было цяжка, было нават вельмі цяжка. Татка завочна закончыў сельскагаспадарчы тэхнікум у Ольштыне і пачаў працаваць у рэсурсе сельскай гаспадаркі. На працягу ўсіх пяцідзясятых гадоў займаўся распаўсюджваннем сельскагаспадарчых ведаў сярод вясковай моладзі. Ствараў суполкі сельскагаспадарчай падрыхтоўкі, кола вясковых гаспадынь, потым арганізаваў Сельскагаспадарчае кола, меў вялікія арганізацыйныя здольнасці, вынес гэта перш за ўсё з войска II Рэчы Паспалітай.

Жыхары Кола напэўна памятаюць сельскагаспадарчыя выставы на лугах над Вартай, гэта была праца майго таты. Да сёння расце ў тым міні-парку шпалер таполяў, пасаджаны ім. Ажыўляў сельскую гаспадарку Кольскага павета гадоўляй цялят, памятаю нават пароду - нізінная чорна-белая, а потым гадоўляй авец. Калісьці ганарыўся, бо “перабіў” у якасці і колькасці Ляшчынскі павет, які заўсёды быў на першым месцы ў Вялікапольшчы.

Любіў сваю працу, быў сапраўдным грамадскім дзеячам. Многа маладых людзей удзячны яму сваёй жыццёвай дарогай - падрыхтоўкай і выбарам прафесіі. Быў таксама ў павеце любімы земляробамі, а найперш усім падабалася, што сходзі ў святліцах ці грамадскіх радах пачынаў словамі: “Няхай будзе пахвалены Езус Хрыстус”. Сказаў нават пра тое ксёндз-пробашч над труной таты.

Мяне любіў бязмежна, але і я адплачвала бацьку тым самым. Вучылася добра, нават вельмі добра, бо ведала, што прыношу яму тым найвялікшую радасць. Мы праводзілі разам шмат часу, хадзілі на шпацыры, пераважна валамі над Вартай, ездзілі ў грыбы, ад таты атрымала першыя кніжкі пад ёлку - “Сэрца” Аміціса” і “Успаміны блакітнага мундзірыка” Віктара Гамуліцкага.

Забіраў мяне сваім матацыклам на так зв. месцы - таму я ведаю шмат людзей з Нясвіжчыны, якія на Кольшчыне знайшлі свой дом.

Татка навучыў мяне плаваць, ездзіць конна і трымаць дадзенае слова. Гідзіўся і ненавідзеў аб-

Радзімы дом

Ля печы ў Завоссі

ман, дапамагаў многім людзям, але сабе нават не залатвіў прыстойнага жылля, заўсёды ў пяцідзесятыя гады быў падазраваны, паколькі хадзіў у ангельскім *battle-dressie*. Мы мелі адзін пакой, які служыў для ўсяго і яшчэ за кравецкую майстэрню мамы (было гэта жыллё ў даўнім ПУР-ы, у інтэрнаце), толькі ў 1956 годзе мы перасяліліся ў лепшыя жыллёвыя ўмовы, але таксама ў інтэрнаце для вучняў прафесійнай школы. А меў жа калегаў - ваяводскі сакратар ПОРП, наш нясвіжац. Напэўна, дапамог бы, але тата ніколі не звяртаўся да нікога па дапамогу.

У 1956 годзе, тут жа пасля чэрвеньскіх падзей у Познані, я паехала з мамай у Нясвіж, у Лань. Дом было відаць здалёк, жыла там сястра бацькі, Марыя з сям'ёй. Вяла да яго дарога, абсаджаная ліпамі (гэтыя дрэвы потым выкарчавалі і вывезлі ў Менск).

Не памятаю добра дома з перыяду нашага вяртання з Сібіры. Быў драўляны, з ганачкам, прасторны. У кухні белая печ, хлебная, такая, як ва ўсіх дамах на Крэсах. Кухня выглядала так, як тым здымку, дзе я стаю пры печы, гэта дом-музей у Завоссі, і я як ахмістрыня ў паноў Міцкевічаў.

Два пакоі, злучаныя сцяной, што рассоўвалася, і адзін пакой малы. Гэта было налева, а з правага боку была камора-спіжарня. Сцены дома былі драўляныя і столь на бэльках. Вялікая стадола, бачу яе яшчэ сёння, бо праз адчыненыя двухстворкавыя вароты віднеўся малюнак цёмнага лесу, яшчэ нейкія збудаванні. Сястра бацькі потым той дом разабрала і пасялілася з сям'ёй у іншым месцы, я ўжо там не была. А сёння на месцы дома няма нават найменшага кусціка.

Бацькі мае праводзілі на сваёй зямлі ўсе водпускі, сумавалі па той зямлі, любілі яе, вандравалі сцежкамі сваёй маладосці. Гэта была іхняя Бацькаўшчына.

У нашым доме, у Коле часта бывалі людзі "адтуль" - п. Шумоўскі, п. Каласоўскі, брат ксендза Рыгора (Гжэгаша) Каласоўскага, п. Серафіновіч, незабыўны прыяцель наш - Антоні Астрэйка, Арцішэўскія, Казакевічы, Ратомскія, прыяцель бацькі, афіцэр уланаў Рыгор Валасовіч з Лані і афіцэр КПА (Корпуса памежнай аховы) Часлаў Рамізовіч, пп. Аленскія, п. Русецкі, пп. Байрашэўскія з Нясвіжа, п. Здралевіч - настаўнік з Нясвіжа, бацька маёй каляжанкі Крыстыны, пані Некраш, мама Лешка Некраша, вядомага пісьменніка, падарожніка, аўтара каля 50 кніжак, з братам Лешка я хадзіла разам у ліцэй, п. Барсук, ацалелы з масакры пад Нясвіжам у лесе Гайкі, Леан Хазбявевіч, любімая і сардэчная п. Амелька Булгак, сям'я Цвіркаў-Гадыцкіх і іншыя - не ўсе прозвішчы памятаю. Тата знаў усіх з ваколіц Нясвіжа, якія жылі ў Кольскім павеце. Многія з іх прыязджалі ў Кола, у староства, у павет і заўсёды былі ў нас на гарбаце. Не было нікога, хто б не заехаў да нас.

Я закончыла Медычную акадэмію ў Познані, атрымала дзве спецыялізацыі і ўсё прафесійнае жыццё правяла на ўзбярэжжы. Жыву ў Свінаўсці з мужам Томашам, капітанам вялікага карабля. Абое на пенсіі. Тут маем прыяцелеў і магілы маіх найбліжэйшых. Мой адзіны сын Рыгор - паэт і марак памёр раптоўна ў веку 30 гадоў.

Бацька мой, правільны і чэсны аж да болю чалавек, памёр на маіх руках ад інфаркту міакарда ў 1970 годзе - я была тады на чацвёртым месяцы цяжарнасці. Мама перажыла яго на многа гадоў, не выйшла другі раз замуж. Памерла ў 2002 г., незадоўга пасля смерці свайго адзінага ўнука, для якога пісала ўспаміны.

Тата не пакінуў мяне, прыходзіць да мяне ў снах - засцерагае перад пагрозай небяспекі, дапамагае прымаць цяжкія рашэнні. Клапоціцца пра мяне.

Праўдзівае сцверджанне, што любоў ніколі не памірае.

(Працяг у наступным нумары.)

ÊÀÁ² ÑË Î ; ÖÀ Ì Í Å ÇÃÐÀ Ø Û ÖÜ àëüáî ì à , áà÷àí í á Ñû ì î í à Áóä í àãà

× àñòêà²

Òíëüê³ á í á ë³ë³ ÿëáé

Áíáé³ê ðàààñí ù³ ì³ë ù

Øëÿø ÿâí í á ì ó ò í ù , áéóáí ù -
Òðóáí ù : öáðí³ , í ò à ì ò à ç,
Ñû í çÿ ì ë³ ñàà , é ì à è ó ò í ù ,
Áááðí í ò à ç ÷ àñ í à ø ñ ó á í ù ,
Ñû ì í í Áóá í ù , Ñû ì í í Áóá í ù ,
Áðÿ í à à ì Ááèàðóñ³ ñ ò à ç.

Ï ð à Ñû ì í í à , ø ò í à à ñ ê í í ó
Áóð í à ç á à è à ì à à à ð ù ç,
Ááç ì ðÿ ó ÿ í ç³ é í à à ì á í í ù
ß è à ç à í í à ñ à ì ñ ò à à ð ù ç.

² äðóêàð , ³ ì à ñ ò ù ð ì á ð ø ù ,
Ãí à ì ù³ è à í í í ù ç í à ç,
Ñí ð à á á á á ç ì³ ñ à ö ù³ á á ð ø ù ,
² ò à è ü è ë ì ð è ð ù ó ó ç á ð à ç.

Ò à è , ÿ ê , í - à à á í à , à à ðÿ ø ò ù -
Æ ù ç í à ñ à à ö ä ä ëÿ ë ð ä ç á é ,
Ó Á³ ø í , á á ò í ò ù³ ì á ø à ,
À à à à í ÿ ç ò à à ó ì à à ç á é .

× àñ ó á ó ò ñ ó ì ð à ö ù ì à ñ ò à à ç ,
Ó Íÿñâ³æ ù ñ ë í à à ì ì ð à á ç ,
ì ð ì ñ ò ù ì á ù ç ñÿ ð ì ä è ð ä ç á é ,
Í á ì ð ù ð ð ù ì ë³ á à ç ñÿ ì ð à á³ è ,
Ð à ä ç³ á³ è à ç ð í ä ì ð à ñ è à à ç
Á á ð à é - ì ó æ í ù à à á ð à ä ç á é .

Ó Á³ ø í , á á ì ë ù ç ñ ì à è í é í à
× àñ , á á ç ñ è , ç , á á ç ñ ì ð à ç , á á ç ì à ð ,
Ð à í ù ñÿ ð ò à í á ç à à í é í à ,
í ù ë³ , ÷ à ð ì á ð ø à à ð ó ê à ð .

Í à ø ó ç ä çÿ ÷ í à ñ ö ù³ ì à à à á ó
Í à à à ò ì ì ì í³ è à ì à à ÷ ó ç ,
ß áÿ ð ó ÿ â í à à à à á ó
; ì ð ù è è à à , á ù ö ö à ì ò à è ò à ÷ ó .

Ã à ñ ê³ á ó ì ù³ æ à à à í í³ ,
Ã ù ì à ñ í á ç ç ð à á³ ö ù ì ð à ð ù ç ,
² æ ù ë³ á à è í è ì à à à í í³ ,
Á í Á ç ð í í ó ì à è à ð ù ç .

Ã í ä ç à á í à à ì ñ ò à í ó ö ù ë³ ö ö à ,
Ê í ë ü ê³ á í³ ñ ö ë ë í ò à è³ ö .
ß è ò à ö ä è à ñÿ á ñ è ð í ç ü³ ø
Í á é é³ ì ÷ ù í à ì ä ù ì ð à á³ ö ö à ,
Á ð í í ç à é , ÷ ù á ó í í ì , ò í ö ù á³ ì ñ à ì !
Ñ è ó ð à ö ù è à ñ è ó á í ÷ è ð à ñ è³ ö .

² á à í , ñ , í à à ì à à³ è ù
Á á ð ó ç ñ à à é á í ò ð ù ñ ò à ,
Á í á é³ è ð à à à ñ í ù³ ì³ ë ù ,
Í³ á ù ç ÷ ù ñ ò à à à è³ ñ ò à .

² ì à è è à ç í à è ð à é ì ð à à í í í ÿ
Á ó à à è ü ê³ æ ù á ù ò ì à ä ç á é ,
Ï í ç³ ð è ñ à à ö è ù³ ñÿ â í í í ÿ
Í à à à á ð í í à ð ò í ÿ ç è ð ä ç á é .

ß è æ à á í á ð à ç í à ö ù , ø ò í á ó á ç á ø ,
Ç à ñ ò à í á ø ñÿ æ ù ö ù à à è á é ,
Í á ç á à è ó á ç á - ó á à ÷ í ù ò è ð ä ç ä ö ,
Ç³ ì³ ç ñ³ ì³ ò à ì ñ ì ÿ è á é .
Ò í ë ü ê³ á í á ì ëÿ á à è³ ç ä ð ó ä ç³ ,
Ò í ë ü ê³ á í á ä çÿ ç á à è³ ç ñ ì ó á ç á ,
Ò í ë ü ê³ á í á ë³ ë³ ÿ è á é ...

Øÿñöüäçàñÿð³ ððù àà Áíââ
Àððù ì à ç à à à è í ç ì à è ù ö ù ...
ß è æ à , í ì à è³ ç ñÿ ì í í à à ,
ß è æ à , í ì à ñ³ ç ñÿ ñ ò ð í à à ,
Ê à á³ ñ è í ç ò à ì í á ç à ð ø ù ö ù !

Ì à ã ò ù ð ã í á í ù, ç Á í ã à à ì ç á í á í ù,
Ð y ò à ð ì à ð à ð - ò à é, ÷ ó ö ÷ ó ö ÷ -
Á ù í á ò í é, ò ð ì ì à à è à è í á í ù,
Í á ç á ù ð í á í ù - á í é ì ð ù ð í á í ù,
Á à y á ù ò ð ù á ó í í à ð í á í ù,
Ø ò í æ à à à ç í à ð í á í ù ÷ ó ö ÷.

² ì à - ó ç, á ù ò à è á ù ð à ç í á,
Ø ò í ç á à ñ ù ñ á à ò ç ð à á ç ñ y ì ð è,
Ç à í à ð í á ñ ò à y ç à à è à ç í á
À à ñ á à³ ò à ì í ð í³ ò ñ³ è.

.. í à à ð y ç, ì à à ì à è ù à à ç ñ y ð ò ù,
.. í ì à è ó ò à à ç³ ç ì³ ð à ç.
Í á à ð á³ ò ó æ, à ç á á y ñ ñ ì á ð ò á,
Á í á ì à à í y ç y á í, í á ÷ y ð ò³,
Ò í á ç ì à ì y ò³ í á ñ ò á ð ò³:
.. í ì y ÷ ù ñ ò ù ð ì à ð à è á ð à ç!

Á à à ù ð í á í á ì ó à à ç è ð à þ,
È þ á ó ç á à ð ù à à ì à ì í á
ß à à á ó ì é³ á y ò à è ò à þ:
Í á ð à ì í á, í ì à è è à, ç í á þ,
ß ç³ ì, ì ó á ð ù ì, ì í á y ç ù ì à þ,
² ì à è ð í ç ò ó á ù, à ç á Á í á

.. í ñ ì á ð ö ù ó à è à ì á ð à ñ³ è³ ç

.. í à à ç í í è þ è y á á ù ñ³,
.. í è y ç í ð à è, è y ñ à ì³ ò,
.. í ç è á á á í á à ì³ ç ð à á í³ ç ñ y,
Ò à è è à ì ð à ñ ò à à ð ù ç ñ y ç³ ò.
Ì³ ì à è ð ì ÷ ù ð - ì à è è à ì³ ñ y
Ì à ì y ò³ á ù ì à ì à è³ ñ y,
È à è y ì í ì í³ è à ñ ì ù í³ ñ y,
Ç í á ð ó ò ì ì á è ò í ö ù í á ì³ á

.. í ñ ì á ð ö ù ó à è à, ð ò í ð à ò á è à
Á à á y ñ í ù æ ù ö ù à à á y ñ í ù,
Í á ð à ñ³ è³ ç, ç ð ó ù ç ñ ì à è à,
Í á ð à ò, é ó Á í á à ñ í ù,
È á á ç à ç æ á ù ò à ì ç à ñ ò à á à ö ò à,
Ó Í y ñ á³ æ ù è á á ñ ò à y ö ù,
Ç ñ í í á ÷ í á þ á í è y è ç í à ö ò à
² è á á á ó ì é³ ç ñ³ ò ì ð ù í y ö ù;
È á á ì ð à ö y ö ù è þ á ç á è ì à ÷ ó ö ò³
Ç á í á ù, ð à à à ñ ò³, æ ó ð á ù,
È á á ó ñ ì ó à - è à è à ì ó³
² ð à á ù ç ç í y è³ à à ð á ù.

Á à è ì í á ñ³ è ó ì à à í y ö ù á y ó ó ò y ì ó,
Á í æ à è þ á ù, y è³ æ ò ù ñ á y ò ù!
Í ð à Ñ ù ì í í á à à á ð à ö ù ì á y ì ó,
ß è y ð ÷ y, í è ð ù è y ç ì à è à á ù.

È í æ í ù ì í á ç á³ à à à ç í á ÷ ù ö ù à ñ í á í á,
ß è, í ð à à à à à ç ñ y, y è ò ó æ ù ç,
ß è í á ì à ñ ö ù, í³ á ù ò à ì à è í á í ù ì
È í æ í ù à ç á í ù, y è à ì í ð í³, ñ á í é æ ù ç.

² í è á³ ç³ ö ù y ò à è è þ ò à à à è à!
ß è, í ç ì í á ñ y ð í á ç è à à ò à è á ö ù?
Ì í æ à, á í ó ð è à ñ ö³ ç ñ, - ò è³ ñ ò à à à è à?
Á í ó ð è à ñ ö ù ð ð ì ð è³ à à ì ð y ÷ á à ñ ì á ð ö ù.

Ì ó à ð à ñ ö ù ç ÷ y ð à ì à á ó æ à à à á³ è à,
Í ó³ ì ó æ í à ñ ö ù à à ð à à ó à è á ù è à,
² ò à ð ò ó ì à ò à è í á à è þ á³ è à,
Ì³ ì à ì à ñ ò à è ñ ì y ð ò y è ù í ù ò á y è à.

Ó Í y ñ á³ æ ù Ñ ù ì í í - y á à ì í ñ ö ù

Ò³ ò à ç è í æ è ó ì à ì, ð, í...
Í á è í æ í ù

Ò à è ñ ì à à í á³ ö ò à, y è ñ è à æ à Á í á,
Á ñ ù, ç à à á ö ò à,³ è á ç á ð í á ð í æ í ù
; ñ á í é ÷ à ñ í á à ù í ñ ñ í à ð ð ù á í æ í ù,
Í á á ù á à á ð ç ó ñ³ ì à ñ ö y ð í æ í ù,
Á æ ù á á ð, ò í ö ù á ù è á í á è, è á á ç á í ò.

Ø ò í í ó á ç³ ö ò à, è à è³ á ù é ð à ç ì í ð à ð,
Ì ó ÷ ù ö ù ð í á í ù ò ó ñ³ ò ñ y á á,
² ì à í á ð à à ò ì à ç ç á ó ó í é³ ð í è à ò,
² ì à ò á á è ù á á à á ö ò à, í³ á ù á í ð à á
² ì à ñ y ð ö ù - í á ñ í í ò à, à ì í ð à è,
² í y ì à ð ò í ð à á³ ö ù í á ñ y ç á á.

.. í ì à ì, ð, í á y è Á ó ñ, á á ç í á à ç á³,
Í á à à ð í è ñ y í à ç ñ è á á Á à è³ è á þ.
ß è È à ì á ð í³ è, ó á á ÷ í à ñ ö³ à ç á y ö
.. í ç à ñ ò à ç ñ y³ ñ, í y ò à ì ñ ö ù.
² ç à ð à í è à í á à È ð à à ì ñ á y ò è á á,
² á y ç á á ð³ á ç è à ð ÷ à ð ò ð ó í y í á á,
² è ð à³ í á ì à ì à è ó ñ ò à è á á,
² ç Í y ñ á³ æ ù Ñ ù ì í í - y á à ì í ñ ö ù.

(Í ð à ö y á á ó à ç á.)

²ãí àñü Ààà ì ñê³

"ÇÀ Î ÀÐ Î ÆÀ Ò" ßÊ Ì À Ø Û Í À × À Ñ Ó,

àáî

ßÊ Ì À Í² ²ÐÝ Í À Ç Í À É Ø È À ÁÀË À Ð Ó Ñ Ê² Õ Ñ Â À ß Ê Î ;

Í à àààð ù ñàÿç 1985 ãîã àà ìàðààæÿííÿ Õð ù ñòíàà. Ç àííø í³ ì³ áíÿì³ áíçã³ ò èàí³éóè çàèàí-ààèàñÿ èààà... Ó àçÿóàé ìà àÿò ù ÷àñ óæí çìÿí³èàñÿ ñòàçèáííà àà øéíè ÿ è à ìãñòà, àçà ø ìàð ìà ÿé³ ò ìðààíìàðò ìàñðàÿííà ìð ù àííà-ààà íóáíàà ÷àèàííà çààíèà ìà ìàðàí ù íàé, ìð ù íóñ, çàíàèíóàáííà àðÿíí ù ì³ ààçíàèà³, à ù èé³èà ì ààò ù èíç àà à ù ðÿéðàðà... ß í ù çæí ìðàà-óààð ò ù àÿðòàííà ç òíà æ ù àíà ñàÿðí ààçà, àçà ñÿáð ù, òààà-ð ù ø ù, àóè ù í³, æàðð ù, ñíàðð ù ç í ù ñíàáíðí³òòà ù, ðàí³ø í³é³ à ù àà-àð ù ù. Àÿòà èð ù óó áíè ù ø èàñ³àà ààðàñè³, à ñàè ù ñè³ÿ ø éíè ù í³é³ àèðàíÿ òàáí ðààò-ð òòà çààÿð òÿíí ð àÿñéí íóàé ìðò ù ìà ààñíààðð ù, àíàèÿáò æ ù à ù, ìðàííèé³ çèàñí ù ò ààðíààç à ù èàèàñí ù ò ìàèàðèàç ç áóðàèà ì³. Àà òàáí æ ìàñèÿ²èé³ ì íóá ìà ìðàèàààèà àààà ç ðÿ-ò ù ó³ áíçàð ù, àçà ì ìæ ìà á ù èí àÿñéí íóà ààñàèà ààà³ò ù ÷àñ.

Í àñòàç í³é³ æ, àà ÿé³ ò ìàèàæ ù ì ìàÿ æííèà³ ÿ, çàèèàíí-àí ù àáí ù ì: ÿ è ààÿáíóò ù àà ìàðøàé ààðàñí, çñèàé çàðíèàò ù, áí ààçíí çæí ìàððà-àí ù àáíóñéí ù. Õò òàðí øàé òàíàèà òíèèé³, èàá ìðàæ ù ò ù àà ìàñÿò ù, à òí-àòòà æ ÿø-ÿ íààçà ìàðòàò ù à ù ìàø òà ìàèÿàçàò ù. Íàéáíè ù ààà³ò ù àà ñÿáá ìàçá-í, ààà ñííóà à ù èóíàííà ç ò, ìè ù ì ìð ù.

Í àø ù ìàð ù ìðà-àðíçí ù Èð ù ì³ ççáÿðÿæà Èàçèàçà çá ù ààðòòà òíèèé³ àçÿéò ð-ù òàèíé òòáíç-íàé ðÿ-ù, ÿ è ìÿíàðñè³ èàààð. Àçàá ìàø ù ÿ àà-é³ ç³ ì àáíà-ù ààðòò, à ì ù ç æííèàð ìðàòòà ì³ ìà çàèàí-ÿíí³ ç ìáí ù àðð ù ìè³ààà ìààÿé³-éò ð, àèà ààñòàð-éíàò ð ñò ì ó, èàá ìàá ù ò ù á³èàð ù ìà ñà ìàè, ò à ù ñò³ ì-èáííèà ìðààñò³ ìàðò ò ù àíÿç ìà × ìðí ù ì ìð ù.

Ç òíé ìàð ù ì³íóèà ðíç ìà òð ù òòàò ù ààáíç. Íà ìààó, ìíé øáííçí ù ÷ ù òà-, ðàñòéó ìà-ù ò ù ì³ òàáá, ì³ ñàáá, ÷àíó ñèèààààòòà ìáíàá³ðà òàè, àèà ìíà òí-àòòà ìð ù ì ì³ò ù ààèàé ø ù àííàà³ ³ èðò òíóò ñòðÿééò àààç³ííèà ìà, è ìàíÿò³ ÿø-ÿ ìà àààòòàò ù ààáíç ìàçàà - ó 1965-ò ù. Èðò òíóò ù à ù ìð ù àààò ù, ÿé³ ì àñà³ñòà ì ìà³ ìàðàààæ ìàé áíè ù ø àñ³ ìàèààç, - ìàç òÿçèÿèàñÿ æ ù òò, ìðàç ààà àçáñÿò³áíààç³ ç òíé ÷àñ, èàé³, óæí ìàñèÿ ç òííàó "ààè ð ìàðð ù ñòà" Õðò ø-íàà, ó ààðààò ÿø-ÿ ìà ç í³éé³ ìàçñ ðá ìà ðàçáàø à-í ù ÿ ìð ù ì³ èíçóá³:

"Í À Î À Ð À À À Î À Ð À Ì Í Á² È À Ì Ó Í Ç Ì Ó!",

"Ò ß Í À Ð À Ø Í ß À Ì À È À È Á Í Í À Á Á Ò È² Ò È ß À Ç Á É Á Ó Á Ç À Æ Û Ö Ù Ì Ð Û È À Ì Ó Í Ç Ì Á!",

"È À Ì Ó Í Ç Ì - Á Ý Ò À Ì À È À Á Í Ñ Ò Ù Ñ À Á Ò Ó² ß Á Í Á Ó Á Á Á Á Ö Ù Ì À È À Á Û Í!",

Ì ìá³, ìàíÿç ìà, ÿíí àà-ùèàñÿ àíñ ù òàé³: ìðàç ðàà ù, ìð ù, ì³é³ à ù òÿèàà³çàð ù³ àçà ìðàíàÿ òðàíñèÿò ù ÿ ÷àðáíààà ìèáíóá ìà ÕÉ È Í Ñ Ñ, ÿé³ ààá ù ààòòà ç ì àñèà.

Ó ñàà³ à ù ñòòà ìà àáíàðàè ù ñàèðààð È.². Áðÿæ ìàç àááíð ù ò ù:

"Í àààæáí ù ÿ òàààð ù ø ù, àíñ ù óæí ìÿò ù ààáíç, àçÿéò ð-ù ì óàðàé èáí³íñèàé ìàé³ò ù ò ù, ÿéò ð ìÿñò-ì ìà ìðàáíàç³ò ù È à ì ó í³ò ù ÷ ìàÿ ìàðò ù Ñ à à à è à à à Ñ à ð çà, ìàø ìàðíà æ ù àà ìð ù è à ì ó í³ç ìà (àíèàà ù ñ-ì áí ò ù ç çàèà). Ó ìàø ù ì àðàíààñòàà, à òàèñà ìà ç í ó ò ò ù ìàðò ù³ ççí³èàà ìààò ì ù òàííà: à ò³ ìàè ù àà ìð ù ìàðò ù³ ççí³èàà ìààò ì ù òàííà: à ò³ ìàè ù àà ìð ù ìÿò ù ðàøÿííà àá ò ù ì, ø òí èíæ ì ù ñòàè ù àðàíà-àçÿíí ìàøàé èðà³í ù ì ìæà è³-ù òòà ÷èáíà ìà ìàðò ù³? Áóá ð, ø òí ààèàç áóáçà àààçáí ù ç ñà ì ù àé³æÿéø ù ÷àñ. Ó ñàÿòèà³ ìèè³à ù ò ìàðàíáí, ÿé³ÿ ààá ù ààðòòà ç ìàø ù ì àðàíààñòàà, ìààè, è³ òíé àçáí ù, èàé³ ñàíðàçà ù çñà ààðíñè ù ÿ àðàíààçÿíà ñòáíóò ÷èáíà ìà ìàðò ù³ ìà ì ìð ù èàçáòòà ñíðàñò³ò ù ìàø ò òÿíàðàø ì ð ð ìàé³ò ù ÷ ò ð ñòòÿíó, ìð ù ÿéíé òñà ìàç ìà ìòòà ù ÿðíèàòò ù à ìÿñòá ù ò³ Áÿðòíç ìàà Ñ à à à ò à ç àà ìàðòèà ìàç òñ³ò ççíçíÿç, à çàààðò ù ò ù òñ ð çèàáíóð ñòðéòòòò èáí³íñè³ ø òàá ìàðò ù³ - Ì à é³ ò à ð ò Ì È È Í Ñ Ñ (ìàðòÿæ ù ÿ àíèàà ù ñ ì áí ò ù ç çàèà).

Àèà ì ù ìà ì ìæà ì ìàéò ù ÿø-ÿ ñèàçàò ù, ø òí çñà çààà-ù è à ì ó í³ò ù ÷ ìàà áóààç í³òòàà èáí-àðéíàà à ù ðàøáí ù ÿ è àà ç í ó ò ò à íàé, òàé³ ç ìàø ìÿé ìàé³-ò ù ò ù. Ààðíæ ù ÿ³ ìàðò ù è³ñò ÷ ì ù ñ³è ù ìàà è³ðàç-í³òòàà Ì è ó-áí ù ò Õ òàðàç À ì àð ù è³ ìà-ðáíàé ø à ì ó ìà ì ìàòò ÷ ì ð ù òòà ç ìàðà ìàè è à ì ó í³ç ìà ç àáíé àñíáíà ççÿòàé èðà³íà,³ çàíàñò òàáí, èàá çààààè ù-ìÿò ù ìàðòÿá ñàà³ òðàòíçí ù, ÿé³ÿ ø òíáíÿ èà-àçÿò ù çàààñòíçé³ à ù àèò ù³ ìàðòÿñò ñòíðàò ù àáñíðà-òíçÿ, ì³çé³ò çàðíàéàç, ðàñààè à ù ñèð ù ì³ àò ù³ à ù³ ò ù ò òààç³ ù ò ìèÿ ì³ è à ì³òàé³ç ì ó, ÿí ù ðíàÿò òñ, ìàà-ù ìàà, èàá ìð ù-ù ì³ò ù ìà ìàðàáí³ ç ìàñòàçèà ì³ àáíáíàç, ò ù òòòàà ù, ìàíà à ù àíáíàñàç ç ñÿáðíç-ñè³ò èðà³í Èàó³íñèàé À ì àð ù è³³ çàòíáíÿé À òð ù è³,

èààú ç àðàñèàà Õñîíáó Bíú íàéìàþòü ðíçíúò ààáíðàç, ìààéóíè³àþòü ìðàààæíúò ìàè³òü÷íúò àçày÷àç, ò÷ú ìyþòü ìàè³òü÷íúy ìðàààðíðò, ³ àyðà çñ, àëy òààí, èàà àçáó³ ç ìàø ùò ñààéàò³ øéíèàò ìà ìàè³ ìàííçí³òü ìààðíáíú àëy ³ò óçðíñòò à³ðà- ì³ííú ààèàíñ.

Òà÷ò ç àyðàé àññíèàé òðúáóíú ñòð', çíá ìàíyðyáç³òü ìàø ùò ³àyáèà³÷íúò³ ààáíúò ìðàò³ç- ì³èàç, øðí ç àúìààéò ìààðíáíáñ³ ìàø ùì ààáí ìà- ì àðñè³ ì³èàì, óèèþ÷àþ÷ú ðàèáóíúy àíèñ³ ñòðàòy- à³÷íàà ìðúçíà÷ííy³ ìààáíáíú òéíð, áóàçà ìàà- èèàáíà àààçáíú çààà ìàíáñ³ ñàèðòøàèüíú çààð ìà ààðíàúò ààáíúò ààçàò. Óèþáú ì àúìààéò, òñà àññ³èè³ àíðààç èàìóí³çíò - ààðyííúy³ à³ñòàðð- ÷íà àáçíààçáéíúy. Íààè, è³ òíé àçáíú, èàè³ èàìó- ì³çí ìàðàì ìàè èàì÷àðéíàà³ àáñíààðíðíà àà çñ³ ìààòà. Íàòyðàæyííà òàìó çyçèyáòòà ìààðò- òíçèà áðàòè³ò ìàðòúé ó ÀÀÐ³ ×yòàñèààèè³ àà ÷àðáíáúò ç'áçààç, ìà yè³ò òàèñà ìà áóàçà àáààø÷àíà àá ìààóáíáà èàìóí³çíò ç àyðòúò èðà³íàò. Íà ÷àðçà, ìú ìàñòí ìyàààìñy, Ííèø÷à, Àáíàðúy³ Ààèààðúy (àíèààñíàíáíò ù ç çàèà).

Íàèàðíðúy ìàø ùy ìààñòàðéíàà ñàyáííúy àðàìààçyíá òðàíèyþòü ìàà óíèùç øéíáíàà áòðàò- àçíààà èíçóíáà "Èíèíèè ñyí³ - ñàíè àçðàì àà³èü". Èíçóíá àyðò, ìàçòàðàþ, àúèèþ÷íà øéíáíú òùì, øðí ì ðàñíàèyà ìðúààò³òè³y³ ìñòðíèèò, ñàà áòò³ ìàúá³àòàè³çíò. Íàø ù àðàìààçyíáñ, ìíy çæí ìà÷èè³ çàáúààòòà ìà òàè³y çyáú, yè ÷yðà³ çà ìàèàèíì àú ìíyñàì ò³³íø ùì³ òàààðàì³ ìàðíáíáà ñíàèúàáííy. À àíñú ì ìíáy ààòyðàíú ç àèúáíè³ ìòíàì òñíàì³- ìàþòü ìðàààçáíúy ç ÷yðààò ààç³íú, ÷àñà ìà çàíààðà ìàðàííçíáíúy òðàìàà³, àçðíáòñú àú ìðúààðàíúy òyáí³è³. Àçà, ñèàèúòà, yø÷y ìíèíà àúèí òàè ìààúòàòü, øðí ìàçúíààòòà, àáíúì ìàààðòàì, àà÷òü èíèàòü ñòñàà, àáíyíyòòà àííøí³ ìàà³- ìàì³? Íàèòèü àáíú ñòàyè³ ç ÷yðààò, àðòà³y ñà÷èè³ çà³ò èàñòðòèy³ ìà èàìóíàèüíàè èóóí³, ìðúàèyàèè³ çà àçáòü³. Àyðà àúèà ñàíðàçáú ìàðíáíáy òíðíà àúààðáíðíáàà èàèàèòùáçíò.

Ñ, ìíy ìàðòúy çààèè³àà ñí÷òü çà ìyñíúííà ðàñòò÷úì ìííúòàì ìàø ùò èþàçáé ìà ìíáíy òàààðð. Ìú àíàðàòç ìà ðyáàòá ìà çñà ìðààèà ì, yè³y ççí³- èàþòü ó ñíàèúáàòèàè ñòàðð. Áíèøàñòþ, àyðà ÷àñíáúy³ ìàðààáíèüíúy òyèèàñò³. Íðúàyáò ìàè- èüè³ ìðúèèààç: áóàé, ìè³ àú ìúèèèààúy øàíè³. Íà òàè ààçíí àúè³ ÷àñú, èàè³ ìàáúòü òàè³y ðy÷ú ìàèè³ òíèüè³ ñàèðàðàð ðàèèàì, àúðyèðàð çàáíáà ò³ ñòàð- øúíy èàèàà. Õñ, àyðà ìà ñíðòyèà çàè³æyííþ ìàðòú³³ øúðíèè³ ìàðíáíúò ìàñàç. Óòò÷yè ìàà- ààðíò: ñàyèà çàèçàðàñòü³ ìàààààð. Íà àyðò ìííàíò óæí çðíáèáíú ìyçíúy çàòààú: ìà÷àò ìàèèèè ñòàð- èàç ìàçíí÷íúò àèáíyç, çáíáíà ç ìàðòúì³ çàà- ñòèàì³, ìààò ààñ çàíyçí³òü, øðí øàíàè òíí³òü òñ³ ì

(àíèààñíàíáíò ù ç çàèà). Àèà ñàì³ ðàçóìààòà, ìàéíàðø ìàñòàçè³ áóàòòü ìàèààæáíú ç áíèüø òàèíáíúy èè³ ìàòü÷íúy çííú. Ìú çèèþ÷èè³ ç ìàðø àíà÷àðéíáúy ñí³ñú àúñàèàáíðíúy ðà, ìú Àðòç³³, Àðíáí³³ àú³íø ùò ðyñíòàé³è, àèà³òí³y ìàðòúéíúy ìðàáíú, ìàðà³çø ùñy ç àèñàèèàè³ ìà ìàñòà, çàyáè³è³, øðí³ò òàèèàì çààààèüíyþòü èàðà- èòèààúy øàíè³ àú èàçíyðð. À ìàèyáç³òà, òàààðð- øú, ìà ìàøàà ìàààæáíáàà Ì³òàèà Áíáðyáà³÷à Ñòñèààà - ì³³ò ìíñ³òü óæí ìà÷úìàþ÷ú ç à³ñòàðð÷- ìààà ÕÕç'áçàà ìàøàé ìàðòú³³ ààèü³³³ çàààáíèáíú (ñíàò ó çàèà).

Íàèííò áóàé, ìàè ó ìàñ àúèí ñíààçyááíá, øðí ìú çííèàì çàèóí³òü ìàààðíáíòþ³ èíèüèàñòü ó Óòòòü³, àèà è³ðàçíè³è³ àyðàè èðà³íú àèàçàè³ñy ìíçíúì³ òòðèàì³ - yíú ìàèøè³ ìà ìàààò è³ðòþ÷ò èíèèàç ÍÀÒÀ³ çàyáè³è³, øðí áóàé, ìè³ çyçèyþòòà ààèíú ñòðàòyá³÷íú òàààðàì. Ìàçèyç, èàà ó à³ð- èàðàçñèèèè Ààðíáí³³ àúèí ààñòàðéíàà áóàé, ìàè, òàø ùñòð àà èàíòà 1941 àíàà ààèøè³ á àà Óðàèà³ àààçàyèíáà àúèàðàè³ á Àðòàòþ ñòñààòíòþ ààèíò. Áíñú òàèèy ààèèày àáðàçà ìàøàà ààðà³÷íàà ìàðí- àà. Àèà ìú ìà yà àèèàèàì ìà-àèüøàà³òèò: ìàø ù àò÷ííúy çæí ìàèè³àèþòòà àà ðàñíðàòíçè³ ìàðààç ìàèèàðyííy ìðàòyñàç àèààèüíáàà ìàòyíèáííy ìà òyðòòíðú³ Õñòíáíyè Àçðííú³ Ñ³à³ðú àú àáíà÷à- ñíáà ðyçèààà ìàðàèààáííy ìà ìíçàçáíú àà ×íðíáàà ìíðà.

Òàààððøú, ìú çààèè³àà àáñí÷ààì³ òàè³y, ìà ìàðòú ìíèèyà, àðíáyç³, yè ìàèààáíá ìàèàðíðòò ìàø ùò æáí÷úì àðòúìè³ààòü ìà 8 Ñàèàà³èà þàà- è³ðíúy çíðúáíèàáíí³ ç yèòèè³ò àèìàçàç. (Àèèàñú ç ìàñòàç: Íàçàààáíèáíúò òðyáà ìàðàñyè³òü ó Ìàçáí, àà-Àòòúèàíñèòþ ðyñíòàé³èò! Ìðàà³èüíà!.. Ìðàà³èüíà!.. Íyòàè çàààþòü, ìà ÷úì èàðàð àè- ìàçàç...)

Ìà÷àèèèèèè, òàààððøú. Ñ òàèèàì ìààçyèyþ ààøà àáòðyííá. Àèà æ ààáíðèà³ àçà ìðà ìàø ùò ààðàà³ò æáí÷úì, yè³y çðàáè³è³ ñàíè ààèè³ çí, ñàè ó ìàáóáíáò ñò÷àñíáàà àðà ìàñòàà. Íààyè³÷èày ÷àñòèà³ò, ìàíyçíá, òðàí³èà ìàà óíèùç òñ, òùò æà ààðíàúò ààèàñíç ìàèøòàèò "Áíèàñò Áíáðúè³". Ìà-ìàðòàà, òà÷ò ñèàçàòü, øðí ìày àà÷èà Ààè³íà àú yà ñyáðð ààèü³³ àúñíèà òyíyòü yèòèè³y àèìàçú. Øèààà òíèü- è³, øðí ìàø ùy æòðíàè³ñòð ìðà àyðà ìàèà ì³øòü. Ìà-àðòáíá, ìú ààààyçèíáà çàñèàíèè³ ìàçáèíàñòü ìàø ùò àèòø ùèüíúò òñòàííàè ñóíðàòü ààðíàúò ààèàñíç. Bíú, ààðy÷ú, ìà ì³íàþòü ñàì ùò ì³è-yííúò àðíáyçáè, èàà àúèèèèèèè ìàçàààáíèáíàñòü àñíáíúò ñèà, ç ìàøàà àðàìàñòàà, ìàéíàðø ìíèèàç³. Íà çàáúààþòòà³ ìðà ìàèùò àçyòàè, ìààáóòòíðààþ÷ú³ò àà ìðííòñèàç çàíyðèàç ìà òíè ìàñòààà, øðí ç øèíèüíúy áóòàòü ìà çàáíçyòü ìàðíèàíáà.

Ó òíàçà ìààðòòíçè³ àà ç'áçàà ç ìðyç³àúóì

Íëáíóíà ì àñðóí³ç áíí³ñ àà áÿéàààðàç Óððéàñðáí-
ñéàé ààáííàé àèðóá³ç ì ðíñúááé àðàáí³çàààòü ààñðàç-
éò éðù ì ñéààà á³íà çàì àñð ì àèéàçñéàà. Øðí æ, ì ù
íààóíàáì ³, íàíÿçíà, áùðàø ù ì áÿðóð ì ðàáéáíó.
Óíòü ÿ àñáá³ñà ì ³ íà çón³ ì ðàçóí àð òàààðð òàç, áí,
éàé³ÿ ì ðàòàààç ì àðø ù ì ñàèðàðàðí ì ÓË éà ì ì àððù³
Ì àèààá³³, òí áÿòààá á³íà ÿ, ì àìÿðàð, ì àðàí³ç... Íÿ-
éàÿ òðàíóóçñéàÿ áóðàá íà ààéàæ... ì àðàá-òà, ÿ
àààðàçñÿ àà ì àì àðù..."

Ì ðààà- ì íà ³ òù, ì íé øàííçíú ÷ ù ðà-. Òé ó
ñáíé ÷ àñ Èááí³à ²éü³- ì ÿçààèà àààðàçñÿ àà ì àì àðé³,
ðàé ³ ÿ íà ø òà ààé, èà àäð³é³çñÿ àà ðàñíà-àðàé òÿ ì ù.

Ààààéòà çñ, æ ààðíàíñÿ àà ççààááíú 1985
áíà. Çàì àñð àáÿòàíàà Óððø-íà ù ì éà ì óí³çíó çæí
íÿòü ààáíç, ÿé ì ííà³ÿ ì àèààúÿ òéííòü, øðí ³áóòü
ó áíéñéà, áùéí íààðòü òàé çàáíú ³ íóÿðíàòüÿ íàéüíú
ààááÿçàé ó Áðàáí³ñðàíà, ààéòéü ì ííà³ÿ ç ³ò áÿðà-
ðòòà ì àðàííà ù ì ³, ì àèàè-áíú ì ³ àéüáí ç òü íéàáùò
ððóíàò. Ñàì íàà "ààðàáíà Èááí³àà ²éü³-à" çæí òðù
ààáú ì ÿíà ì íà áéü ì ñàòò. Áùòàðàðòü ³ ì àñðóííàà
ç íçèàðòü àíí ò ì ³ÿ éíçóíà³ "ðàçá³ðíàà" ñàòüÿé³ç ì ó,
ñÿðíà ÿé³ò íàéáíéüø ðàñíàçññàèáíú ñàì ù èàè-
í³-íú "ÑËÀÀÀ ÈÍÑÑ" àù ñàì ù áÿçæòçäü
"Ì ÀÐÒÛ Ò - ÐÍÇÓ Ì, ÁÍÍÀÐ ² ÑÓ Ì ÈÁÍ Í Á
Í À Ø À È Ý Í Ó²". Ì àñàò ááíàðàéüíàà ñàèðàðàðà
Óÿíðàéüíàà Èàì³ðÿðà ì àððù³ ì àñéÿ ááçíààçáé ì à
òáíðààá Áíàðííàà àù áÿðàé æà ááçíààçáé ì à ñàñðà-
ðÿèàà ×àðíàíé³ çàíÿç ì àðàáóáíç ø ÷ ù é Àðàá-íç.

Ì ðàç ì ÿòü ààáíç, í àù ààáçà ñààòéèà áíéñéà
ç Áðàáí³ñðàíà ³ ì àççàááà ì àé³íà Èðÿíéü ó ààíà-
ðíà ù ì çàáííà ì àððààà ³ áíí ò ì ÿàà ì ðÿç³áÿíðà ÑÑÑÐ,
ÿé³ ðàçààéüáàòòòà, í³áú òàòà-íú áíí³é. Çà ³ ì ðó-
ø ù òòà Áàðé³íñéàÿ ñòÿíà, ³ Áçðííà ì íàáú ààà çón³ ì
³ í ø àà ààé³-÷à...

Ì ³æ òù ì ÿ àáò, íà ì àìÿðàð ñ, ì íÿ éòáù, ì ðàç
òÿíðð ñàðàæùðíàà Íÿñâ³ æà ì àçÿé, íàíúé³ ì "çàíà-
ðíàòü" ì àéáí òàðù. Òáí, ì àððù ì àç ÿé ³ íàé³à
ààéíú, àà'áçäçø ò ñíà-àðéò ñàì ààáíç ì à íàééàé
ì à-ààðù ç ì àðàòü ééàðíú ì ðóòàá³éí ì ³ ì àéííàé
ì àðàòü ééàðíàà ðóéÿ, ì ðàçàà, ì à-àðùðíò éíéàò àù
ç áðùçáíðà ì àà ààéàáíé, ÿé³ çñ, æ ðàðàààç àà
ààæàæò àù ì ðàí³çé³ààà ààððó. Ì íé æà çéàñíú
"çàíàðíàò" çà ì ÿòü ààáíç óáí ì ðàèòü-íà ñíú ì ³ç
ñàà, ³ñíààáí íà ç-çà ààñòðíàñò³ çàí-àñðàé ó éðàì àò
àù àðíøáé ó ì à³ò é³øÿíÿò. Ó ì à³ ì é, ñà çáú éíñÿ-
ðàé³ ì ðàðí-àà àù éàçàáí íà Èáí³íà: " Ì ù ì àá³ííú
ì àñðàá³òü ì àñðàçí³èà ì à òàéòð àù ø ù ì ð, ì à ÿéíé
ì ÿø-ÿ í³àçà ³ í³éíé³ ì à ñàðÿç".

Ì ðà ì àø ù íó "çàíàðíàò" àààèàà³-çéààèü-
í³é³ àéüáí òüÿ ààñðàñéíàù, òðí çáé³çò íàç³ðàç ³ò
áéòéáí íà ì àèòòàð, ñéèàé³ áíéüø àíàéáíðàç, ÷ ù ì
ì ðà àñðàðíð ñòñàáðóð àçðàì àá³éüíòð ì ðàì ù-
ñéíààñòü.

Ààç³í ç ñàì ùò áíñðòùò æàððàç ñéèààçñÿ ç
ì ù òàííÿ àðíÿíéàì ó ðàáù, ³ ÿáí ààéàçó:

- òéàÿ ðíçí³òà ì àì³æ "çàíàðíàò à òà" ³ öÿ-
æàðíàé ààñü ì ³éèàñí³òàé?

- Í³ÿéàé. ² àáíí, ³ àðòáíà - ààíúà àéÿ ñÿí³.

² çñ, æ áÿðààáíñÿ ç òÿíðð Íÿñâ³ æà ç ÿáí
éààáíàáì ³ ì ðà ×íðíóð ì àí³, ààñò³ííàà ì ðàéáç³-
ñààòà ðàáç³à³èà Ñ³ðíðéò, ç ñòñàáðóíà áÿáííàé ì àñíÿé
ì ðà ðàì³çí³èà, ÿé³ çàìÿðçàç ñÿðíà ñíàæíàé çààá³, ç
³ ì àíà ì Òéòàá Èíéàñà àù ³ í ø ùò àù á³ðíúò àçáÿ-àç
ààèàððñéàé àñòíðù³.

Ì à ì ðàáù áíé çàñðàáòòà ì àñðàçéáíàÿ ç ààáù
ì íçíÿàà ñÿðÿáíàà-÷à ðàòòø, çà, ð ì ðàñò³ðàáòòà
ì éí ò-à ç é³íàòÿàððàì àù áííàì Ñàààðàç. À çéààà -
æùéü áóáù íàé, ì à ì àðø ù ì ì ààðñà ÿéíà ì àñò³òòà
ààðàáñé³ ààñðàíí ì íóíàð ààç³í. " ì òàéñàì à ì àà
ñààð éàááíàò - òíéüé³ çæí íà ñàðàðàæùðíúò, à ñààáò-
é³ò-àñíç. Èàæòòü, øðí ì àíà-àðéò ø àñò³áçÿñÿòüò ó
áíðàà çàá³ðàç àù ñíé³ ì àððùéíú ì à-àéüí³é ç Ì ³íñéà.
" ì àéÿíóç ì ðàç àéíí éàá³íàòà ì à òÿíðàéüíòð
ì éí ò-ò ç ðàòòøáé, ì íðù ì ààéáé ì à ááé³-íú éàñò, é,
ñíú òàçñÿ ç òààà-àñíàà ì àðø ààà ñàèðàðàðà ðàééà ì à:

- Ì àñéòòàé, à øðí áÿðà òàì ì àñòíðàòü?
- Áíí ì ³ÿíàðàç, - ààéàçàç ì àðø ù ñàèðàðàð.
- Òàé, áíàðà, - ñéàçàç àù ñíé³ ì à-àéüí³é. - À
áóíú òàì ñíðààà, øðí áÿðà çà ì í³ó ì àéÿ ì àðíàà?
- Èàñò, é, - ì àðàø ò-à àù ì àá³ç ààñíàààð
éàá³íàòà, àà-òààð-ù, øðí ì àà ³ ì òðí ø é³ çàáíéàà-
éàñÿ ì àééíàà.

- Èàñò, é, éàæàø, à áíñü ó ñòñàáí³ ì Èéàòéò,
ì à ààààð, øðí òàì áùéí: òàéñàì à éàñò, é ò³ ÿéàÿ
³ í ø àÿ àààáì íéüíÿ, ì àñéÿ ààéíú çðàá³é³ ñéèàà, à
ì àçíàé ì àðàçòààðùé³ ç ñíàðòùçíòð çàéò Ì àèàéòü,
éèàííòÿòòà ì ðà ì ì àèäçü...

- Áùé ó ì àñ æà áÿðà - ì íí ì ³é éóéüòòòù, éàíàò
ø àñíàòòòààà ñòàáíàäçÿ, - ì à-àç àíðàçàààòòà ñàèðà-
ðàð. - Àðíçàààòòà çàéííàì. À ç ì í³ó ì àì ì ù ç ì à-
ààáíñÿ, òù àçáíú òàì ó ì ðùéðùé³ ì àé³òíçíú áíí ó
à, ñòü Àñí ì éààà, àààé³ ÿáí ì àà ééòà. Ì ³é³òüÿ ì àø à
ì àñðàÿí ì àáíÿá áÿòùò, ÿé àù éàæàòà, àààá ì íéàç...

- Òàé-òàé, àà-ó, àù òàéñàì à ì àèàéòü, àèà æ
ì ààðà ðÿæà áíéà áÿòù éàñò, é. Òù òíéüé³ ì àèÿáç³,
éòáù ²éü³-ðóéíð ì àèàçààà, ì àíàá³ðà ì à áÿòù éàñò, é.
Ì à ì àé³àòòü æà ÿáí áíñü òàé, ÿé áÿéüíí ç áíéò, ç
ñàì ù ì òÿíððù. Ñéòòàé, à àààé ì ù áíñü øðí ì ðùáò-
ì àáì: çíÿñ, ì ì àðò áóíú òùò òàò³í àù ì àñðàá³ ì ííàù
áíí. Áíéüø ì ÿò³ ì àààðòàç àà ì íà ì íàéíà, áí òðÿàà
ñòàá³òü é³òòù. Ì ù ç òàáíð ñòà³ ì ì àðÿò³, òàé? À
òàì áóáçà ì ÿòü, àù ÿø-ÿ ì íéáçà ààò - çàèòüá ì áÿòð
ààéüíéò ðàç ³ ì àçàçñ, àù. Ì í, éàé³ ñàì Ì òð Ì ³ðí-
íàá³-ñàù çàá³ðàà, ì à áóáçà ì ³ÿÿé³ é³ø ì ù òàí-
íÿç. À çà ì ðàáèò ³ çñ, àñðàòíÿá ì à òààéðñÿ. Ààíà-
ì íàè! Áíñü òàáá ì àÿ ðóéà.

Ðóéà òàÿ ñàíðàçàù àèàçàéàñÿ ààñòàðéíàà

ãäëü ì³ áíáðà àó÷üëàñÿ ç ìíëüñèàé øêíëã³ ðàç ìàç-
ëÿ ìà-ìíëüñéó ó³ ìá êáí ø çà ðàðó.

Ì ù ìàç ìá, ì³ë³ñÿ. Ìáíá çãàã³ Ñ ìàèàì, ÿáí íóð
æííéó - ðÿíáð. Ìáí Ñ ìàé ñèàçàç, øðí ìàé³ íóç ðíá-
í ùÿ ìÿñó³ í ù ç ààáü ààéí ù, ì³ ìáðÿø óá ç'ÿá³ëàñÿ
ì àæ³ ààñóó óíáðø ù í ñ ìáããàòóó ðíáí ùó, ç ÿë³ó ó
æ ù á ùó çãñðàèàñÿ àá ìá ðíëüé³ ñÿñðà.

Ñ ìá ñòàç ì ù ðàòóà, ìáí ó ìáí Ñ ìàé ìá çðàá³ç
áÿðà ðáíáé. Ñ ðàçóíáç, øðí ðáí ó ìÿøàç ààç³í ù áü
àáóëüí ù àëÿ èðàçáé ìááíáíáàà è, ñó ñòðàð. Ìáð-
ñÿ-ÿííá ñàááóèàé ìÿæ ù ìáèí áçíá-àòó ìðáí óð
ààðíáð ç Ñ³áð³ ó³ ì³ ø ùÿ ìá ìáàðà àáñó³í ùÿ ìÿñ-
ó³í ù, ÿë³ó ìá àáñÿàò ÑÑÑÑ ìáíéí áíëüø, ì ù ìáð.
Ìáñðóíëáííá ìáíáð ìáíáç, çáÿçáí ùó ç ìáé³ó ùèàé
Àáðáá-ìáà, èáðÿíí ù ì ù ìáí ç ìÿííéà çñ, àëÿ ðóó,
òðí ìáíðáí óð ìá ì ù ì³ç çááíëñòààç áü ì³ ø ùó ç èà-
÷ ù ìáðààç ñóíðàòóó × ù ðáíáé àðí³³ ó³ ì³ðíáàà ìá-
ñáëüí³òàà. ì çñ, æ ìáí Ñ ìàé áü ìáí³ ðÿíá áüáðàé³
ñáí ù ìáççáéí ù áü áÿñíá-ìáí ù àáðÿíí: ÿí ù çàèàçáé³
òòðñò ù ì ù ðð ìá àáðááò Ááèàðóñ³ ì áüðàø ùé³
ñèàðñòàòóó ìáèàëüé³ àààç³í, àááááçáí ùó ìá çíá, ì-
ñòàà ç Íÿñâ³æàì, àëÿ ìááááááí ìÿ ñàáÿëíç ìá Èéá-
÷ ù ìá. ì ìð ù á ùó, ìáá³í ìá áüéí ñòàòóó àëÿ áíí ó ì³ó
ìíç ìáé ìá-àèáíáñòð. Ìð ì ù ìáé ðáí ó, ðòð-ÿé çà
çñ, áüéí æáááí ìá àáòóó ÿé ìáàà ìáí ø çááñòàé ìðà
ñÿáá ìÿñóíá ù ì óèàááì.

ðàç ìíáà ìáø ìáñòóííáà ì³ ìáíðùéíáð ìá
ìááüèà ðáé³ ìðíñò ì³ èááçü ìá ñÿáðíçñé³ ðàðàèòàð,
øðí ÿ ìáàò ìá ñàà, é ìáøáíó ù ç áçáðó ððÿó³ó
ááèàðóñé³ ì³ ááííé ððÿó³ ìíëüñé³ ñéíç ðàñèàçàç
ìáèàé³ ìá-òóóð ññòíð ù ñ, ÿèáÿ çááðùèàñÿ ç ñóñáá-
í³ó Ñòíçáóò.

Ààç³í ì³é³ó ùÿíó, ñòíÿ-ù èÿ ìðùááðíáé
èááÿðí³, çàçááæ ùç, øðí é³ðíçòà àçðàìáá³éÿ ç ìíëü-
ñé³í³ ìóíáðáí³ éóí³ç ó áóóáòá ðíá-ñ, á ç ááü áü
ÿø-ÿ óçÿç éóðáëü ì³àà. Ìáéóëü ìáéÿé ñíá-ìá çáéó-
ñáàç áü ç áñáéíáàé ìáòÿááàç "æ ù áóé, çñéàà", ì³ëüí ù
ì³é³ó ùÿíó ìáááèðð-ààç ì³íáé³ ìá çñ³ó ìáòðíó
éíèàò. Ìáí áüéøàç ç èááÿðí³, çàçááæ ùç áÿáó ì³ ìá
ìáñíáç ÿø-ÿ ç ðíñíá-ù ðàçááñó³ ðóé³ ç áàé³, ÿé àà
ÿáí ìááü øíç àðíçí³é ìáðáàéó³ ìáðéóíá-ùç, øðí
ìáñëÿ ìð ìÿðàé áíçü ì³àà ìá ìíæ ìá é³ðáàòóó àçðà-
ìáá³èá ðáíáé, ÿé ìðàç ðð ù ààç³í ù.

Ìáëÿé, ì³-ìáà ìá áÿðà ìá àáèàçááð-ù, ìááÿð-
íóçñÿ àà ñáà, é æííé³, ìá ÿéóð ñÿðæáíó àááÿðóëü ìá
çáÿðíóç óááá³, ì³ ìáíðáñ³ç ìáèàçàòóó ÿá ìáíáð ìá
ìðáàà é³ðáááí ìÿ àçðàòðáíííáððàì. Æáí-ù ìá ðóóá-
í ùèà àáñòàèà ìáñááá-áí ìá, ì³ ìóæ ñèàçàç, øðí ààéáé
ìáø ù íó çá³ðááòóòá àáñó³ ÿíá. Õá ì ó ÿéðàç ÿíá ì³ÿèàáà
àèèááíèð ìá çæ ù áàèà.

Ì³é³ó ùÿíó ðàçáóá³çñÿ, ìáíðáñ³ç ìðááá-ÿííÿ
³ ñèàçàç, øðí çáðàç ñí ù ì³óó ÿé³-ìááóáçü Ç²È³ ìáèà-àá
éíèü èá ìðÿñàðàì.

- Ìá-ìá, ìáí áò³óÿð, - ààèàçàç ìáëÿé, - ìááÿòóó

éíèàò ñíáòóÿèü ìááó ìá, ÿá ìíæ ìá ìíí ìííáòóó ðíëüé³
ðÿí-ìáð ìíí ìáð, ì³íáéø ìíæ ìá ìáèéáç³óó, àáò ìá
áñò ááðàçí áðíáà...² óí ÿ ðááü ìóøó ðòð ðíá³óó?..

" ì ááèðùç ááááæ ì³é, àáñòàç àáòóëü ìíí íó³
ìáááç ÿá ì³é³ó ùÿíó. Õíé ìáèðóó³ç ðááü-ñðáü ààèà-
áíð, øóèáð-ù, èáí ó á ááðð-ùóó ðáéóð ìáááíáðí-
áóð àëÿ ÿá ððíó ñÿðæáíóé³ó è ù ìáè ñíðááò, àèá çñá
ìðùñòðí ùÿ, øðí ìáñíáé³ ñááðáòóòá ìá áÿðáá ó³èáááá
á³áíá³ø-à, ì³ áíáí ìá àááÿðíóé³ñÿ ì³ àááé³ñÿ éíèáí ù
ç ñáíé áíé.

- Ìðíø ìááðàçí, - ñèàçàç ìáëÿé, - ì ù ìá ìáá ì
÷áñ, áí ìóñ³ ìðàç áçáá àááç³í ù áüóó ó Ì³íñéó ìá
àáæíáé ñóñòðÿ-ù ç Ì³íñóÿðñòáá àáíáèð. Õøÿáá
ìáíó ìíí ìííáòóó...

Ñëíáù "ààæ ìáÿ ñóñòðÿ-à" áü "ì³íñóÿðñòáá"
ñíðáòáááé³ ìáíáí ìá. Çááüçø ùñÿ ìá çñð ñááð áÿé³-
èááçÿðæàç íóð àáæ ìáñóó, ñÿðæáíó óçÿçñÿ çá ìÿçá-
èéóð àëÿ ñÿáá ó³ç³-íóð ìðáò. Ìáñëÿ ìáðøááà æ
éíèá, ì óááñü óñíðÿç, ðááð ÿáí çáé³çñÿ ìíòàì, ìð-
éøéñÿ çíÿóó é³òáëü.

Ñíðááà ñéíí-ùèàñÿ ðó ì, øðí àà èáíóà ñéóá-
áü àá ÿáí ìá àáé³íáèà ìÿíóøèà "ìáí, ðøÿáá ìíí ìí-
áòóó...". Õ ìáò ðòí ç³íø ùó ìÿñó³í, èáé³ ñóñòðáèàçñÿ
ç ñòàç ìáé³í³ (òàé æ ù ðáðíç Ñòàçáóíçø ì ù ìá çáç-
áàé³ ç ìáø ù ì ðá, ìá), ìá ì³íáç ñí ù ðáòóòá, ó³ ìðàçáà,
øðí ðáèíá çááðÿí ìá àááüéíñÿ ìá ñáíáé ñíðááá áü
ó³ ñéóáüóó ÿø-ÿ ç ìðááíáò ðíé ì³é³ó ùÿíó.

Ìáí Ñ ìàé ñèàçàç, øðí ðáèñá ìá ìáà àá-ù ìáí ìá
àà àçðàìáá³éÿç, áí ìáà ñááð èèáñíóð àëÿòáðíóð
ìáéñóÿðíç ç áíðááçá Èíáçü, ì³ ìáàò ìááðááÿçíá
ðáñèàçàç, áçá çíáðíáç³òóòá ÿáí áíí, óçÿçø ù çá ìáð-
øáñí ù áðñáíóð áÿé³é³ ìíí ì³é ñáááóé³ ìáèááðàì.
Ì ìá ìáíá-àðéó ìáááéíñÿ, øðí ìá ñóíðáòóó çáíðá-
ñóó ìÿíá ç áíñó³, àèá áÿðáá çðáæáí ìá óðóèà ðàçáá-
ÿèàñÿ, áí ç ìÿíá çàçæáü áüéí ìðáá³èá ìð ìáòóó
çáíðáøÿí ìá çñòð', ç ðíëüé³ ðááü, èáé³ çñéáá çá
ìóæáì ÿáí ìáçðàðáá æííéà. Ñ, ìíÿ, óñíáí ìáð-ù
òóð ñ³òáòóó ñ, ÿ ìÿðéóð, øðí ìáí Ñ ìàé áá-ùç óáà
ì ìá ðíóó ìáèáááðááíáíáà, àèá çñ, æ ìáá-ù ìáàà
éé³áíðà.

Õ ááèàç, ì³ ìááçÿé³çñÿ ñá ìííé ááííé ìáòáø-
íáé ññòíðùé, ÿèáÿ àááüèàñÿ ç Ìíëüø-ù ç ìáíÿ-
ðÿáíéàì ìáéáí "çáíáðíáèà", ÿé³ ç ìáðíáçá ððáí ìá
(à³íáéø ìáðíá ìá ç ìáá) áááçááé³ "ááðááòóó ì". Ààç³í
ìáëÿé, óáá-ùçø ù áü ìááéíáà áÿòóó, ç ááçáíéó ñèà-
çáòóó, àçðàìáá³éü, ñí ù ðáçñÿ ç ÿáí çèáááèüí³èà: "Õí,
ìáí, ñáí ñéé, ìáç?"

Ìáø ìáááíðèà ìáðáí ù ì³èàñÿ, èáé³ ìáñëÿ ìáð-
áíáàé á, ñé³ ìáíáðááçá ççíé ìááóíá-ìá ìáðááçá, à
àáðàçø çá ì³ ìá-àçñÿ áíðáà. Õ Èéáòéó ì ìá ñèàçáé³,
øðí àáðíáà àà ìáððÿáíáé ìá ìá, ñé³ ñóó ðíëüé³ ááíá
- ááç áñòáèüòááááá ìáèðùóóÿ, ìááàò ááç áðáá³éíáé
áññíé³, àèá, èáé³ ìÿíá ìðáòÿéé ùó àáæáèç, àáá-
òáòóó ìíæ ìá ááç ìðááéáì.

Òàè y í í ³ ç à à ð ù è à ñ y. Í ð à ç à à, à à è ò ÷ à ç ò í è ù è³ ì ù è, y è³ í à à³ à à ç ñ y ç ñ à è í í ç í à à à ð à à í à í à è í à ñ ò í è è³ - à à ñ ò þ. B ñ è à ð ù ñ ò ð à ç à í ñ à à à á ù à à è ù ò è³ ð í ç ò à ç ³ ç è è þ ÷ ù ç í à í í ç í ò þ ì ì ò í à ÷ è ò. "Ç à í y ò í à ò ò à ò ù ò à³ è³ í í à ç à à ð à ò ò à", - ì à à ò ì à ç y ì ð à ì à ñ à è ù ð à ç...

Ó ò ò è à ì ù ç à à ð à è³ ç à ñ è ò. Ó ð à è à í í à à à y à í à à à ò à è y ì y í à, ç à ù è è à à à ç à ù à è y à à ì í à ð ù ð ç à ù ÷ à è í ù ò ì à ñ à è³ ð ÷ à ç, í à ç ç í ð í ù ò, à y ò à ç í à ÷ ù ò ù ò ð, ð ò í ñ í à ò ù y è ù í à ì ð ù ç í à ÷ à ì ù y à è y ì ð ù, ì ò ð í ç í ù ò - ò ò ù ì è³ è ò ç à ì à è í ù ò - à y è à à à ò ù è, á ù è í í à à ç à ù ÷ à è ò y à è³ ì. Í è à ð ù ñ y à ç³ à á ù è³ ç à í è ù ð à ñ ò³ ç à y ð ð à è, ì à ð à í è à ò à í ù ò è à ì à ì³ à ð y ò í è ò ò³ ò à à, á ù ò à ð y ç. Í à è à ò ð ù y ì ì ò í à ì à ò è³ è³ ñ y, ³ í ð ù y ç ò ñ³ ì ò í à è³ í à ç y ì è þ. À ç à - í³ à ç à à à à ð í à è ù à à è í è ò à ò í à á ù è í ç ò ñ³ ì.

À à ç³ í í è à à ù í à ì ð ù ò è ù í à ì à è y à à ç í à à à ð í à ò í à à y è³ - è³ ì³ à í è í à ì³ à à ì í è, à ç à, y è í à ì ì à ì y ð y á í à ì à ò è ò ì à ÷ ù è à à í à ñ ò à ð y í ù è à y à à á ò è y, à à à à ç ð ù y ð ÷ y ì ð ù à y ò ù ì: "B í ù y è ð à ç ñ, í í y á ò è ù á ò è à ì à þ ò ù", ³ æ ù è à ñ y ì y ð í à í à è ñ y ñ ò ð ù ì à í à B í à è à. Í í þ, ³ í ò ñ ð ù ì à ç ñ y í à y è à ù ò à à ç à ò ç à y ò à è ç à ò à è - à à í à è à ñ à - è³, à - ç - ç à ñ à à, è à ù è è þ ÷ í à ñ à è³ à í à è ç í à ð í à ñ ò³, ð ò í ñ ò à à ð à è à ì í ç í ù è à ì ð ð à ñ ò ò ñ y ì ò, ð ò í y à ÷ ù ç í à à í è à è, - y è ñ à ì ù ð ò í í à ñ ò ù í à í.

Ì à ñ ò à à è y ò à ò ù í à è à è³ á ù è í à ù à ð à í à ç à à è à: y í à ñ ò à y è à í à ñ à ì ù ì ò ç à ì ð è ò. Í à à ì à ñ à è ù ð ù à ù - à ð à è³ ñ y ç ì à ð ù í ù, ì à ÷ à è³ ç ç à ù ì à ò ò à ç à í è ò à ò ù ì à à à à í è³ è ð ò ò í è ñ ò à è ò ù. B ì à ì è í ò ç ñ y³ ñ ò³ ç à³ ì³, à è à ò ò ò à è ç à ñ à ð í ì à ç ñ y³ ñ ì ù í³ ç ñ y, à á ÷ ù ì ñ, í í y ì ì ò í à ð è à à ò þ. Ç è à à à ç à à y ò ù ì ì ì à ì ò ò ç í³ è á ò è à í ù è í í ù, y è³, ò y à è à ì ù ò è à þ ÷ ù, ò y á í ò ç í è ò à à è y ð à ç à ì ð - à à í y á ò è ù á y í ù ò ð à à í ç - à è³ æ y è ì à à á ò è³ ò ò y í ù ð y ç è à³ ð è³ í à ç ç à ù ì. È í í ù á ù ç í à à ð à ì à è à í ù è³, ³ à í í ð í³ y à ç à ñ y ò ù ì à ð ð à ç á ù è³ y ì ò è à à ç ù - è à à ç ù ì à ñ³ è à. Ç à í è ò à à ì³ ð í ç ÷ à è à à à è, y è í à à y ç ò ñ³ ì í à ì à ñ í à ç ð à ç à è y à ç à ò ù, á í ç ñ è à à ç à³ ì ì à è à ç à è³ ñ y y ð ÷ y ò ð ù ì ì ñ ò à ò³ ñ ò ì í è à í ù ò ì ð ù à ì ð à í è à è à í ù ò è þ à ç à è.

Í à ð ò þ þ³ ð è à à í ÷ ù í à, à à è ù ì³ ñ ò à ð à y, ò ó à ç à í ù è à y, ì à à ì y ð y ç à í à y á ð ò à í ù ì ð y ð ù ì ò à ð ò ò ò ì. B í à ñ ì ð à à à à à è à à ù ì ð à ì³ ò ò à ì à ñ y ì ð à ò y à è à è ì ð à - ò ù, à³ à í í á ù è í, ð ò í ç, í à ì y ç í à, ì ð ù è ð è í ñ y ç à ñ ò à - à à ò ò à ç à à ð à ç í à í à è à è ù è³ à à à ç³ í, í à ð à ç à³ í à þ ÷ ù ñ y. À à í à - à ñ í à à ñ ò à ð y í ù è à y ñ à ð í ì à è à ñ y ñ à à³ ò à à è ù ì³ á ð ò à í ù ò ð è - ò ñ ì ð à à à à à è à ñ ò à à à ò ù³ ç à ñ í³ í þ, ò ì á ù ò à ð ò³ à à ð à ð ò ò, ç y è í à à ò à ì, à ç à á ù è³ í à è ð ù ò ù è à è à í³, ñ í à à à è³ è à ì y ÷ è³ à è à á ù. Í à à è ð í ç ð ù ò ð ù ÷ à ò ù ð ù è ð í è³ à à è þ à ç à è, ð ò í ò à è ñ à ì à ì y ñ ì à è à ð ò à è³ ñ y, è í à ñ ò ñ ò ð à - y í à ì³ è ù í à ç à è à à ç à è à ñ y ç ò à à ð ì à í à B í à è à, ñ ì ù ì³ è à ñ y, ì à ñ ò à à³ è à ì à ç y ì è þ à y è³ ç í ù è í ð, ì ð ù ò³ è³ è à ì ð à à ò þ ð è ò à à ñ y ð à, ì ò ù ì ð à ç à ò - à è à í à ç ç y è à ñ y ç à ð à à³ ò ñ ò è³³ - ì í à ò ò ÷ y è ì à à à è ì ñ y, ÷ ù ì ì à - ò è à ñ y - ì ð à à à à à ð ù è à:

- B í à ÷ à è, ò ù?..

Ó à y ò à à³ ì à í à í í à ç ñ à ç à ì à ð è³, í³ á ù ç ñ ì ù - í à í ù ì è³ í à è à à ð ù...

Í à ð ò à è à í à ì y ò à è à ñ y í à í³ ² ð y í à. B í à á í ð ç à è à è³ í ò è à ñ y à à ñ y ñ ò ð ù ì ò à à, à á í y è à y à³ ì à ò à è à à à è à ç à à í ò ð ÷ à è ò, ì ò ù ì ò à ð ò à ò þ. Ò à y ñ ò à y è à ñ è ò í à ì ò ì í í ç í à è ð à ç à ò à è à í à ñ ò³, è ð ù ò ò ð à ç à, ç ð ù ð è³ ç à à è³, è à á í à ì à ì y ò è à ò ù à à ð à à ò þ à í ì ð à ð è ò í à ÷ à è à í ù ò à à ñ ò à è, ì à è ò è ù à à y à í à à à ù ð í ç³ á ð à ð³ í à y è á í y ç í à, à ð ù à ÷ ù ì³ ð è à ì³ à á í y ç y à ç à ì è à ÷ ù á ù ò à è ñ à ì à ì à ò à è à à à ç ò á à à ç à à ç à à ç à ð ÷ à è³.

Í à ñ ò ò í ù ì ì à ð à à ì à í³ ² ð y í à þ á ù ç à à ñ í à à à ð à ì ì à. "Í á ù à è y à à ç, ì à à ÷ ù ì à, á í è ù ç à ç ñ³ ò ç à y í - ò y à è à í ù ì í à ò í è ù è³ à à ò ñ, è ò í è ì í ç í à è í à ÷ à è à í à ñ ò³, à è à y ð ÷ y ç - ç à ð à à í, ð ò í ì ð à à y y à í ð è à ì à à è ù ç ò ñ³ ì í à ð è ò à è à ñ y, ³, ì ð ù ì à ç y à è ð ù ò ò á ù ð y è ì y ñ à à ù è ð ò - à í à è ç í à ð í³ ì á í è à ì à è à í³ à à ñ y à à.

Ð ò è à à y ò à y á ù è à à à à í è³ ÷ ù ñ ò à y í à à ù à è y à - á ò è ù á ò, í, í y ç í à, è à ì à ç è à à à þ, -³ y à, ³ í ì³ à à í è³ ñ ò à ð à ç ñ y í à y è ñ ò à à à ò ù. À ì ð à í ò ò ù, ³ á ù ç ò ç í í ð à í ù ñ à è à à ò è³ ì ò í à ç³ ð á ù à à è³ ò y ç ì ì ò í à ç à ì y ò è à í ù ì³ è à è à í y ì³. Í í à³ á ù è³ à á ò ò ù ç è³ ð ç à à ù y á ì ò ù. Í à í³ ² ð y í à ì à ò ñ ì ò è à ì à è à è à - à í ò þ ð è ò³ ð à è ñ à ì à à à í è ÷ ù ÷ ì í è í ò è à ñ à à y è à ç ð ÷ í è³. Ó ò ò à è í y ì ð ñ ò à ì ð ù - è ð í ç ò ç à ò à í è à í í à à ì ò à í à è ì í è ù è³, á í ð ÷ í è³ ò ù y á ù è³ ì à è ð ù ò ù á ò ñ ò ù ì ð ù á í, á ù ì ð ÷ y ò ò à ì ò í è y - ì³ í ù ÷ ì ð í à à à ù ñ³ à í à à è í è à ð ò. Ñ è í ç y í à ÷ ò ç, á ù, ò ò ò ÷ y è ç à ç ñ, ³ ò á ù è í í y ð ì à ð.

B ð ÷ y ç à y ò à è à ç à³ á ù è à à à í à à à í ÷ ù í à, í à à ù à è y à è ð ù ò ò ì à è à à ç à è ð à y ç à à à ñ í à à ù í þ. B í à à à ç ñ à à í ÷ ù í à ç³ ð à è à ç à ç ñ³ ì, ÷ à ì ò ñ ò à è í à ÷ à è à í à þ ñ à à à è à þ. × à ò à, ð à y à ñ í à à - í à à ù ñ í è³ è à ð à è à è à à à ò ù ì ò à ÷ ù í à ç è ð ò à è ù ì ÷ ù ð à í ù ì ì à à ð à ì. Í à ç ç ð í ñ ò à, ³ í ì í à á ù ò ù ñ ù í à ì è í à è í à è ç à ç à þ ò à à í ÷ ù í, à è à ì à ò ù ì, y è, ³ í, á ù ò y á í ò ç ð ù ì è ò à ç á à ð à ç í ù, à à ç á í³ y è à è ò³ è à à à ñ ò³ à è y í ò ç í à à à ñ ò à è à ù í à ì í è ç y è, í ù "ç à ì à - ð í à è ò", y ç ð à ç ò ì à ç, ð ò í à y ò à í à à à ò í à à è, è³ ñ à à y è, à ì ð ñ ò à ì à í y ò ù à à í à à y ñ è í à à ò. Á ù è í à³ à í í, ð ò í à à ç ñ, è à y ò à è ì à à ç à³ y à í ò ò ÷ y è ð à ç à ð à è í y à ì à ð à ì ù í à è ò ì ð à ò ù³ à à à à è à í í à ì ì à ì ò ç à à y ð ð à è ù í à à à ì à ÷ à - ñ ò ò í è ò ç à í à ð à è ì è y ð è à è ñ à ì à à í í è³.

À à ñ í à à à ð ù³ à í ñ ò³ ì à à à è³ ñ y ç ò à ò. À ð à ò ù ò ì ÷ à ñ à ì ì ð ù à y ç à ç è à è ò ù à à ñ ò à ð í è ñ³ á ù, à à ÷ à ì³ ç ì è ò à à à à á³ ç y à í ç y ì è þ, ì ò ù ì ñ ò y á í ò ç ò í à, ð ò í í à è³ í è à, ì à à y ð à à þ á ò ì í à à à à á í ò à, à ç à à à y ð ð y í í à ì à à í y ç ç ç y ì è³ í à è è ò þ ð y ñ è ò³ ç à í, þ ç à è í ÷ ù ç ÷ ù ñ è ò ñ à à è à í "à à ð y à à ð à". È í í ù ð ò ò à è ç ç y ç ñ y à ð ù ç ò³ ñ ò ò ò þ ð ð à à ò, ì à à ð ù à à þ ÷ ù ð à ç - ì ð ð à ç ñ è ò ð à þ í à á à è à ò³ æ ù à à ò ò ò³ ì à à á³ à à þ ÷ ù ç à à ð ð è à ì ù ò ì ì, è à á à à à í à ò ù à y è³ è³ ò ç y è, í à - ÷ ð í ù ò ì ò ò.

Ó ÷ à è à í³ - y á ù ç ò í y ç í à í ù, ð ò í y í í í à á ò à ç à á í ç à³ ì, - y ç ñ í ì ì í³ ç à à ç³ í á ù ì à à à è ç ì à è à í ì à è à í - ñ ò à à, ò ñ, ò í è à à ì à ç à à è à à í è à à ç í³ í ù, è à è³ y ñ ò à y ç è y è ð à ì ù ç ò y í ò ð ù ì à ñ, è à à ù ð à ç à è y à à ç à y ç í í à à à ³ í à à è³ à à í à è à è y ñ à - ò ù. Í à ð à à³ ì, ì ð ñ ò à ì à ç y ì è³, è y à è ç è à à à è à è ç à ì ò ñ í è à í à è ð è à í³ í ù, à ì à³ ì á ù è³ ð à ñ è à è à ç à í ù à ð í à í ù y ç à ì - à ñ ò è³ à è y ð à à à ð í ç: ñ ì³ ò ù,

í³îæ³, èàíòóã³, ðíçíûÿ øðóáú...

Ç àñàáé³áàé ø³èààñòþ ÿ ðàçæÿÿàè ì àèá-
ñáíüé³ÿ èíèü èàÿñà-è³, ÿê³ÿ, ÿ ìàçíáé çðàçóíàè,
áúé³ çáú-àéíú ì³ ñòàè, áú ì³ ìàá ø ù íí³èà ì³. Áíú
ñòðà øÿíá àðóèàòáé³, èàé³ ³íáàé³ä, çààðíóç ø ù
íáíðàààäçáíûÿ ðÿ-ú, èàò³ç óí³ç äà ÷úãóíà-íáàà
ààèçàèà. Õàì áíáðûÿ èþàç³ ìàáú ìàé³ ÿáí ç àááíí, ³
í áòàç ç áíè Áàðáíáá³-àç, à èàé³ ááíáàèü ìðàðíàç³ç
ìàñíÿóíáà, ðí ìààààçñÿ ìá Ì³íñè ìá ìáú òàààð.

Ñòíÿ-ú èàÿÿ áÿðáé óí³èàèüíáé, ÿè ñ, ííÿ ñèà-
çàé³ á, ááíáé, áàé èðííè³, ÿ ìà-óç ìíáá- ç ñàáíþ
áááíðéó ááóð ìàèúèüò àçÿäçüéíç.

- Á òáíàþ, óñ, ÿ ø-ÿ ááðíááòà, - èàçàç ààç³í ç
³ò. - Íá ì ìàèÿíí òàè áíçáà áúü. Á æ ààÿðóèü ÿ ø-ÿ
çñá áàòüèàáú ìðüèàáú ððü ìàþ: ìèóáíè, ñí øèó,
áàðííè³... Áíç ðàçàáðàç, èàá íá ìàçíè³ç í³èí ò áí-ú
áú ìá çàí³íàç ó áààðú. Èíèü, áíñ³ ñòáààç ç òèÿáà,
áÿðà æ ààèíçíáà, áñòàòíÿ ìá ìàíá áóáçá çðáá³üü: ðà-
çáííàç ìàèáíá - èáí ø, èáíáø íá, áóáíááá - áú áóáóü
áðáá³íú, áíøé³ ìá áíí...

- Õòí ÿáí ááááá, ìí ÿíí ³ òàè... Áúé³ ìà-
èÿè³... Íðüèøé³ áú ìááááé³ ìáçáá ìáíòü, à, çáááá-
èàñÿ, òàèàÿ ñ³èà ç ³ò. À öÿíáð áÿðúÿ...

"Í ó³ òáíðà, - èáäçü ìá çàñí ÿÿçñÿ ÿ çáíèàñ. -
Èþàç³ èàíóí³çí òáóáóþü, óèíñíáñ òíèüè³ øðí Áàáà-
ðú ìá ìàñèàé³, à ÿíú ìðà ìáéé³ÿ ñíøé³ áú áàðííè³
ñáàá..."

Áÿðà áúèí òàáú, à öÿíáð, áèáäçÿ-ú ìá àðàðáà,
ÿ ìááóíàç, øðí èáá ñòñòðÿòà ì ìáç òú ì³ àçÿäçüéà ì³,
áúè ìðüèøèíñÿ á ìðáñ³üü ìðááá-ÿííÿ çà ñáíè
èíè³ø í³ ìáàðà ñèíðü ìðüñóá.

Àðàòú ñíàèíèíá ñÿäçáç, ìðüí, ðø ññÿ ñí³ííþ
àà ÿ ø-ÿ ááííè ñòàðíè ñè³áú, ³ ñíàé³ç öüáàðéó.

Áÿðú ÿáí áàñèáíáèü ñíàèíè áúç àèÿ ìÿíá
ñàíú ì ìáðàèáíàç-ú ì òàáÿðáæÿííáí áóíè³, øðí
çñ, ìá çÿíè³ ç ñáíè ÷áñ ìáá³íá áÿðíóóòà ç ìàèáíá-
ááíáá áú øÿéø ù ì³ ñ³èà ì³ ðÿ-ú ø-à. Íáá³íá, ìáçà-
èáèá ìá àá òááí, ìðáàèàçàç áÿðà àííñòàè, ìðáðíè,

áÿè³é³ ò³èíñàò ó³ ñàíú ì ìðíñòú ÷àèáááè.

Íà ñáà, é ìàðóðú ÿç òúò èþàçáé, øðí àñàé³áà
íá ìáðáííñÿü ìáíàðíííáàá æúöü, áàç³íðú áú,
çðàçóíáèà, ÷àèáííÿ, òú ì áíèüø, èàé³ ìáàð ìðü-
áé³çíá ìá áááááø ÿáí ìðàöÿáèáñ³. Àèá ÷àèáííá
ìíèüñè³ò ááñóáé èÿ áááíáé òàðé³ ç ÿííóð ðàçá³ðáà
ñàòüÿè³çíò ñòàèáñÿ àèÿ ìÿíá ðÿáè³ ì³ ìðüáííú ì
áúèèþ-ÿííáí.

Ñöÿíá ðàçá³ðáííÿ áúèà èàðíðèàé. Íáíÿçíá,
áíñ³ ìàðéóíà-úé³ ìðà è³ðíçóó, øðí ááá³üü ÷áñ ìá
ááàðú, ìðà òòðüñòú-íú àçðíáóñ ó Íÿñâ³æú, ìá ÿè³
íáèüáá ñíàç³òòà.

Íáí Áíáè áúç ì ìòíá ççðóøáíú, áðúáÿÿ³ ÿáí
ìíçííÿ áóáú, ó áà-àò áé³ø-ÿé³ ñè, çú. Øðí áà ìáí³
²ðÿíú, áúè ÿíá òàèèà ì áàèíáèà ñááíè. ² ñ, ííÿ ÿ
èàçèþ ñÿáá ìá áóíòü, øðí ÿ ìá çí ìá ðàçæÿÿàçáóü
áú òú ì áíèüø çáíí ì³üü ðüñàç ÿá òáàðó: í³ áà-ÿé,
í³ ííñà, í³ áóñíàç... Íáíÿðàþ òíèüè³, ìáá-ú ìá, ñàíáà
òàðàèüðíáá - ÿíá ìáíáíáàà ðàçó ìá çñí³óíóèáñÿ ìá
áàðíçá ìáçáá. Áèÿäçáèà ìáíáðáá ³ ìáç-àèà... Á ÿá
ì óá áàñòàç ìáñíçéó, áúø³ðàç, þ èíá ³ ìáøðà
ìáðíúðàç. Çà áóèà ì ðóðáá³èàÿ, òíüü³ ìá áàðàçó, àèá
çñ, æ èáäçü-èáäçü ðàñ-óç ñèíáú: "Í, ÿèà áÿáà, òí çà
ìáø-ÿííüüá... Íá çí ìá áú æúüü òòò... Íá áàç áú
ðáàú... Í, ÿèà áÿáà..."

Íá ìðüáúüü³ ç Íÿñâ³æ ìáí³ çðó-úèà ì ìá ìá
àçáá, ÿè ááÿüèà, à àèíí òðü ÷úðáííÿ ìáíáðé³ ç
áúÿáàé ìá òíè ÷áñ ÿ ø-ÿ "áá-íá æúáíáá", à ìá ñ, í-
íÿø í³ àçáíú òàè ³ ìá ìáòáááíáàà ìá-àèááá-ú Èá-
í³íá.

Íáíÿçíá, æáí-ú ìá ñòàèà ø èááá³ ìÿíá, ³ çñ³ò,
òòí áúíòøáíú æúüü ó èðá³íá, ÿèáÿ ìáííóèáñÿ
ìáðøáé ó ñááòá ìááóáááüü èàíóí³çí. Çááíú áÿðáàà
èàíóí³çíò òíèüè³ øðí áúòíóèà, é ó òáàð.

Áà àçðíáóñá ÿíá èðí-úèà òàèñáíá ìíç-è³.
Áÿðáè èþàç³ ìáç-àóü, èàé³ áàé³üü, ìèá-à ³ èðü-úüü
áóøà.

Ðýäêàëåã³ÿ ÷ àñî ï³ñà

Äðàí÷óê Äàëäð, æóðíàë³ñò, ïðàðýñòí ù ýéíëää ñýáàð ÒÁ Ì; çàñíàääæüí³ê³ áûääåö ãàçàð ù "Áäëääæñêÿ ýóø÷à" (1995 - 2001); àçðàð êàëÿíääðíàé ñàð ù³ " Ì àëÿçí³÷àÿ Áàöüêàç ø÷ ù íà", êí³ã³ ïðààèðàç ïà çàðåääíí³ êóëüðóðíàé ñíàä÷ ù í ù³ ïðóðíàíàää àñÿðíàäÿ; ëàððÿð ï³æ íàðíàíàé ïðÿì³³ Áàíð Òíðàà (1999)³ ïðÿì³³ Ìýí-òÿíððà³ ïÿ Àëåñÿ Àääí íà³÷à. Æûää ç Íÿñ³æ ù.

Êà÷àííà³÷ Êääí³ä, ã³ñòíðóê, íääääíã ñýáàð ÒÁ Ì; àäç³í ç óêëääæüí³êàç êí³ã³ ã³ñðàð ù ÷ íàé òðíí³ê³ "Áàðääçäÿ", ïàíí÷ ù³ê³ äÿíóðàðà Ìàëàð ïðàññàçí³êíç Àëáí ù Áí³ñí. Æûää ç Áàðääçä³.

Ïëàêñà Íàðàëÿ, øêíëüí ù íääääíã, êðàÿçíàçòà, ñàððø ù íÿ ðà, ííàé àðääí³çàö ù³ ÒÁ Ì; àçðàð êóëüðóðíà-ã³ñðàð ù ÷ í ù³ áûíóñêàç ðà, ííàää ðàä ù, äÿø÷àííÿ ïà Ìàíêàé àíàëñ³; ñóçðàð êàëÿíääðíàé ñàð ù³ " Ì àëÿçí³÷àÿ Áàöüêàç ø÷ ù íà" (" Íàÿäí ïàÿ Íÿñ³æ÷ ù íà"). Æûää ç Êàððÿ³÷àð Íÿñ³æñêëää ðà, íà.

Ñóáí³ê Ñòàí³ñêàç, ç Ñàéëää³÷, ðÿääèðàð äàçàð ù " Íàøà ñëíàà"³ ÷ àñíí³ñà "Ë³ãñ³ ëàðàí³ñàö", íàíñí³ê ñàððø ù í³ ÒÁ Ì, ñýáàð Áäëàðóñêàé àñàö ù ÿö ù³ æóðíàë³ñòàç, ñýáàð Ñàðçà áäëàðóñê³ ò³ññüí àí í³êàç, íàíñí³ê ñàððø ù í³ Áàðääçäíêëää àáëàííã àäçÿëáíÿ Ñàðçà áäëàðóñê³ ò³ññüí àí í³êàç. Àçðàð êí³ã³ ïàÿç³³ " Ìàñíÿ çà ïíàó", " Ì íé Áðóíàëüü", "Ë³ãñ³ÿ ñêðóæàé³", "Ë³ðàà", " Ì³ë³ð ù íà äääííó".

Ñòàð ù ÿ ³ í î â û ÿ âóé³ö û Í ÿñâ³æà

Ñàááöèäÿ,
ã³ñ ò àð ù ÷ í à ÿ í à ç à à
Â³èá í ñ è ä ÿ

×à í á á á á,
ã³ñ ò àð ù ÷ í à ÿ í à ç à à
À à ì ³ í ³ è á í ñ è ä ÿ

1 Í à ÿ,
ã³ñ ò àð ù ÷ í à ÿ í à ç à à
Ç à á á ì ³ í ³ è á í ñ è ä ÿ

× è à è à á á,
ã³ñ ò àð ù ÷ í à ÿ í à ç à à
Á á í á ä ç³ è ö³ í ñ è ä ÿ

Ë à í ³ í ñ è ä ÿ,
ã³ñ ò àð ù ÷ í à ÿ í à ç à à
Ñ ò ó à ç á í ÷ à ñ è ä ÿ

Ë. Ë³áé í á ò ò à,
ã³ñ ò àð ù ÷ í à ÿ í à ç à à
Ì³ ó à é è à ç ñ è ä ÿ

17 Á à ð à ñ í ÿ,
ã³ñ ò àð ù ÷ í à ÿ í à ç à à
Á à ð í à ð ä ç³ í ñ è ä ÿ

Á à è à ð ó ñ è ä ÿ,
ã³ñ ò àð ù ÷ í à ÿ í à ç à à
Ñ à ì ³ í à ð ñ è ä ÿ

Ã à é ñ³ è à,
ã³ñ ò àð ù ÷ í à ÿ í à ç à à
Ò à ð í à ÿ

Ë. Ì à ð è ñ à,
ã³ñ ò àð ù ÷ í à ÿ í à ç à à
Ì è ù í à ð ñ è ä ÿ

À à ç í ÿ ÿ ì à ð à ÷ ù í í ç í³ è à ç Í ÿ ñ â³ æ ñ è à á á ð à è á ù è á í è à ì à à ÿ ð í ó ö ù á ó é³ ò à ì ò à ð à æ ù ð í à á á Í ÿ ñ â³ æ à ò à ð à æ ù ð í ù ÿ í à ç á ù ð ÿ á è³ ç à á á ì à ÷ à ñ ò è í à à. Á ó é³ ö ù ì à è ó è ù í á ì à ð à è í á í à á á è³, à è à ç ì à ÷ à ð è ó ì í í á³ ó (ì à ò à è ð ó - ò á á ñ ù ö ÿ í ó ð á ì ð à á á) ð à ç á á ø á í ù ø ù è ù ä ù ç ã³ ñ ò à ð ù ÷ í ù ì³ ñ ó ÷ à ñ í ù ì³ í à ç á á ì³. Ñ ó ì í á í í á, è á í á ø í á, á ù è è³ è à á ã³ ñ ò à ð ù ÷ í à ÿ á ó é³ ö à “Ñ ò ó à ç á í ÷ à ñ è ä ÿ”, à è à ò ò è á í è ð ÿ ò í à ð ð ÿ á à ç í³ è à ö ù, à à è ó è ù³ ç ÿ è³ ÷ à ñ í ç í à ç á à ç ç ÿ è à ñ ÿ. À ç à ñ ò à ð í³ ì í à è í à ò í è ù è³ ì à ð ó à è³ ö ù í ÿ ñ â³ æ ñ è³ ÿ ç è à á ù. Ó í ö ù ì à ì à è ó, à í á ø ò à ð í á³ ö ò à.

Ç à ù ì è³ Ñ. Ñ ó á í³ è à.